Wójt Gminy Książ Wielki

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Książ Wielki

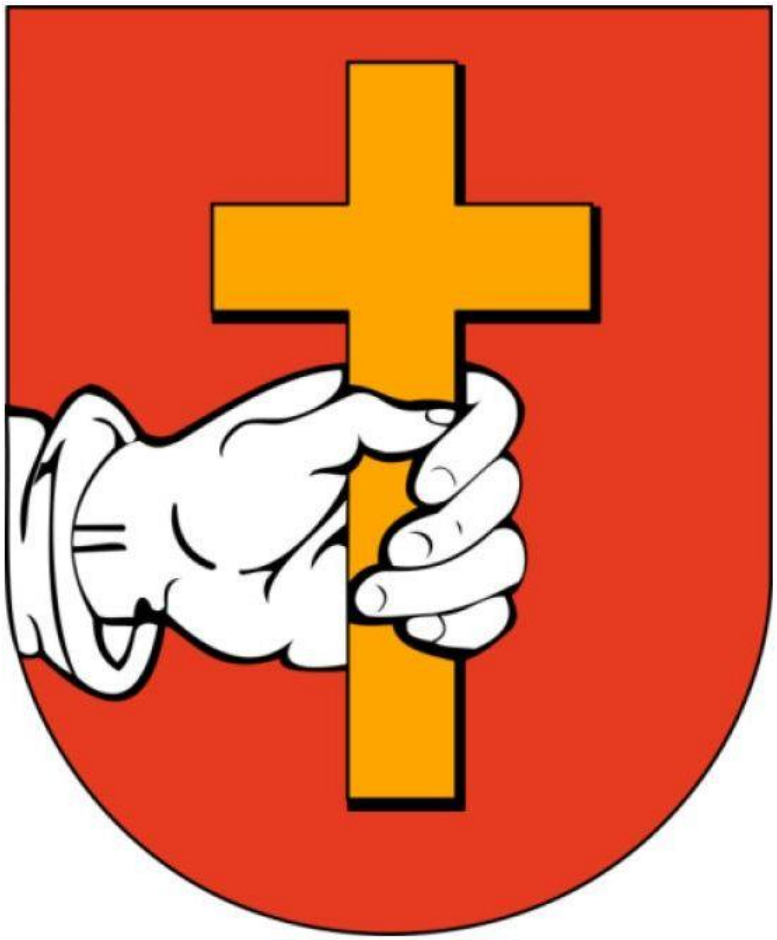

Tom I
Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego Gminy Książ Wielki

Załącznik nr 1.1
do uchwały Nr XX/168/2021
Rady Gminy w Książu Wielkim
z dnia 25 maja 2021 r.

maj 2021 r.

Zamawiający:
Wójt Gminy Książ Wielki
ul. Warszawska 17,
32-210 Książ Wielki

Wykonawca:
Konsorcjum firm: *URBS – Planowanie Przestrzenne – Anna Woźnicka i Sylwia Miszczak Sp. z o.o.,* ul. Rojna 39 lok. 74, 91-134 Łódź (lider konsorcjum) oraz *GARD - Pracownia Urbanistyczno - Architektoniczna - mgr inż. arch. Anna Woźnicka*, ul. Traktorowa 43 lok. 2, 91-117 Łódź

Podstawa opracowania:
Umowa Nr 53/IN/2019, zawarta w dniu 17.09.2019 r. z Gminą Książ Wielki

Autorzy opracowania:
mgr inż. arch. **Anna Woźnicka** - główny projektant Studium
mgr **Karolina Merk**
inż. **Tomasz Mikołajczyk**
mgr **Małgorzata Ukleja**
mgr inż. **Sylwia Miszczak**
inż. **Dominika Garbacz**

Spis treści

1. Wstęp - podstawa prawna i cel opracowania 10
2. Ogólna charakterystyka gminy 15
3. Uwarunkowania rozwoju społeczno - gospodarczego 19
3.1. Demografia 19
3.2. Rynek pracy i bezrobocie 22
3.3. Warunki życia ludności 24
3.3.1. Infrastruktura społeczna 24
3.3.2. Mieszkalnictwo 26
3.3.3. Bezpieczeństwo publiczne 28
3.4. Główne gałęzie gospodarki 29
3.4.1. Rolnictwo 29
3.4.2. Leśnictwo wraz z leśną przestrzenią produkcyjną 32
3.4.3. Usługi 35
3.4.4. Przemysł 37
3.5. Struktura władania gruntami 38
3.6. Podsumowanie 39
4. Środowisko przyrodnicze 40
4.1. Zasoby środowiska przyrodniczego 40
4.1.1. Budowa geologiczna 40
4.1.2. Ukształtowanie powierzchni terenu i geomorfologia 41
4.1.3. Warunki klimatyczne 43
4.1.4. Zasoby wodne 44
4.1.5. Surowce mineralne 47
4.1.6. Warunki glebowe 48
4.1.7. Świat flory i fauny 50
4.2. Jakość i zagrożenia środowiska przyrodniczego 53
4.2.1. Stan czystości wód 53
4.2.2. Jakość powietrza atmosferycznego 55
4.2.3. Klimat akustyczny 58
4.2.4. Promieniowanie elektromagnetyczne 59
4.2.5. Zagrożenie powodziowe i tereny osuwiskowe 61
4.2.6. Tereny i obszary górnicze 61
4.2.7. Udokumentowane złoża kopalin, zasobów wód podziemnych i kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla 62
4.3. Elementy środowiska przyrodniczego objęte ochroną 62
4.3.1. Obszary Natura 2000 62
4.3.2. Rezerwaty przyrody 64

4.3.3. Pomniki przyrody 66
4.3.4. Użytki ekologiczne 67
4.3.5. Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów 67
4.3.6. Pozostałe formy ochrony przyrody 67
4.4. Przyrodnicze powiązania zewnętrzne i wewnętrzne gminy 67
4.5. Podsumowanie 68
5. Środowisko kulturowe 70
5.1. Rys historyczny 70
5.2. Walory środowiska kulturowego 71
5.3. Elementy środowiska kulturowego objęte ochroną 72
5.3.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków 72
5.3.2. Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków 73
5.3.3. Pomniki i miejsca pamięci narodowej 75
5.3.4. Parki kulturowe 76
5.4. Podsumowanie 76
6. Potrzeby możliwości rozwoju gminy 78
6.1. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne 78
6.2. Maksymalne zapotrzebowania na nową zabudowę 79
6.3. Możliwości finansowe gminy 80
6.4. Chłonność terenów przeznaczonych pod zabudowę 80
6.5. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę 81
7. Stan zagospodarowania terenów 83
7.1. Struktura osadnicza 84
7.2. Struktura przestrzenna i stan ładu przestrzennego 84
7.3. Podsumowanie 85
8. Uzbrojenie techniczne 86
8.1. Komunikacja 86
8.1.1. Sieć drogowa 86
8.1.2. Komunikacja kolejowa 90
8.1.3. Komunikacja publiczna 90
8.1.4. Szlaki turystyczne 92
8.1.5. Podsumowanie 93
8.2. Gospodarka wodno - ściekowa 93
8.2.1. Zaopatrzenie w wodę 93
8.2.2. Odprowadzanie ścieków sanitarnych 94
8.2.3. Odprowadzanie ścieków deszczowych 95
8.3. Gospodarka energetyczna 95
8.3.1. Zaopatrzenie w energię elektryczną 95

8.3.2. Zaopatrzenie w gaz 95
8.3.3. Zaopatrzenie w ciepło....96
8.4. Gospodarka odpadami....96
8.5. Obsługa telekomunikacyjna 97
8.6. Podsumowanie 97
9. Dotychczasowa polityka przestrzenna gminy....99
9.1. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne w gminie Książ Wielki - stan prawny .99
9.1.1. Dotychczas obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego 99
9.1.2. Przyczyny zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Książ Wielki....100
9.1.3. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego 101
9.1.4. Wydawane decyzje administracyjne - pozwolenia na budowę 103
9.2. Wnioski złożone do Studium 103
9.3. Podsumowanie 109
10. Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy 110
10.1. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 110
10.2. Dokumenty szczebla wojewódzkiego....111
10.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011 – 2020 111
10.2.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego....112
10.2.3. Program Strategiczny Ochrona Środowiska 114
10.2.4. Plan Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego na lata 2016-2022 115
10.3. Dokumenty szczebla powiatowego 116
10.3.1. Strategia Rozwoju Powiatu Miechowskiego....116
10.4. Dokumenty szczebla gminnego 116
10.4.1. Strategia Rozwoju Gminy Książ Wielki na lata 2016 – 2022....116
10.4.2. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Książ Wielki na lata 2016 - 2024 117
10.4.3. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Książ Wielki na lata 2013 - 2022 119
10.4.4. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Książ Wielki na lata 2015-2020 ...120
10.4.5. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Książ Wielki 120
10.4.6. Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Książ Wielki....121
10.4.7. Plany Odnowy Miejscowości....121
10.5. Podsumowanie 121

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Książ Wielki w skali kraju, województwa małopolskiego i powiatu miechowskiego;
Rysunek 2. Położenie gminy Książ Wielki względem głównych szlaków komunikacyjnych województwa małopolskiego;
Rysunek 3. Podział gminy Książ Wielki na obręby geodezyjne;
Rysunek 4. Położenie fizyczno - geograficzne gminy Książ Wielki;
Rysunek 5. Większe cieki wodne na terenie gminy Książ Wielki;
Rysunek 6. Ujęcia wody na terenie gminy Książ Wielki;
Rysunek 7. Grupy klas bonitacyjnych na terenie gminy Książ Wielki;
Rysunek 8. Procentowy udział gruntów położonych w poszczególnych przedziałach spadków terenu wyrażonych w stopniach nachylenia w gminie Książ Wielki;
Rysunek 9. Emisja pyłów i gazów powiatu miechowskiego na tle województwa małopolskiego;
Rysunek 10. Mapa obszarów Natura 2000 na obszarze gminy Książ Wielki;
Rysunek 11. Mapa lokalizacji rezerwatów przyrody na terenie gminy Książ Wielki;
Rysunek 12. Kategorie dróg na terenie gminy Książ Wielki;
Rysunek 13. Średni dobowy ruch pojazdów na badanych odcinkach dróg Krajowych w obrębie gminy Książ Wielki;
Rysunek 14. Rozmieszczenie przystanków komunikacji publicznej w gminie Książ Wielki i jej okolicy;
Rysunek 15. Przebieg szlaków turystycznych przez teren gminy Książ Wielki.

Spis tabel

Tabela 1. Sytuacja demograficzna gminy Książ Wielki w latach 2008 - 2018;
Tabela 2. Zróżnicowanie liczby ludności w miejscowościach położonych na terenie gminy Książ Wielki;
Tabela 3. Struktura ludności gminy Książ Wielki według grupowania ekonomicznego oraz współczynnik obciążenia ekonomicznego w latach 2008, 2012 i 2018;
Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON działające na terenie gminy;
Tabela 5. Rynek pracy;
Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe gminy Książ Wielki w latach 2008 - 2018;
Tabela 7. Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Książ Wielki;
Tabela 8. Zmiany w gospodarce rolnej w gminie Książ Wielki w latach 2002 - 2010;
Tabela 9. Podmioty gospodarcze o charakterze usługowym według sekcji PKD;
Tabela 10. Podmioty gospodarcze zajmujące się zaopatrzeniem w media oraz transportem;
Tabela 11. Podmioty gospodarcze o charakterze przemysłowym według sekcji PKD;
Tabela 12. Stan prawny gruntów w gminie Książ Wielki;
Tabela 13. Zagrożenie ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) w gminie Książ Wielki;
Tabela 14. Klasy jakości wód podziemnych na podstawie monitoringu regionalnego w 2016 r. dla punktów w Cisia Wola i Trzonów;
Tabela 15. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku według Rozporządzenia Ministra Środowiska;
Tabela 16. Wykaz obiektów i obszarów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków;

Tabela 17. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej;
Tabela 18. Wykaz dróg gminnych na terenie gminy Książ Wielki;
Tabela 19. Zestawienie wyników Generalnego Pomiaru Ruchu dla drogi krajowej nr 7 z lat 2010 i 2015;
Tabela 20. Zestawienie przystanków w posiadaniu lub zarządzie powiatu miechowskiego a położonych na terenie gminy Książ Wielki;
Tabela 21. Długość sieci wodociągowej, liczba przyłączy, liczba osób korzystających z wodociągów oraz zużycie wody w gospodarstwach domowych w gminie Książ Wielki w latach 2008 - 2018;
Tabela 22. Wykaz wniosków złożonych przez instytucje w odpowiedzi na zawiadomienie o przystąpieniu do sporządzania zmiany studium.

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Książ Wielki w latach 1996 - 2018 r.;
Wykres 2. Zmiany struktury wieku ludności w gminie Książ Wielki w latach 2008 - 2018;
Wykres 3. Pozwolenia na budowę według funkcji budynków w gminie Książ Wielki w latach 2014 - 2019 (stan na 10.2019 r.);
Wykres 4. Udział pozwoleń na budowę wydanych w gminie Książ Wielki w wydanych pozwoleniach dla całego powiatu miechowskiego;
Wykres 5. Gospodarstwa rolne w gminie Książ Wielki;
Wykres 6. Zmiana powierzchni lasów w gminie Książ Wielki w latach 2008 - 2018;
Wykres 7. Zmiana Ilość odpadów wytworzonych na terenie gminy Książ Wielki w latach 2008 - 2018, z wyróżnieniem ilości odpadów z gospodarstw domowych.

Spis załączników

- Rysunek 1 - *Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego* - stanowiący Załącznik Nr 2.1. do Uchwały Nr …… Rady Gminy w Książu Wielkim z dnia …….. 2021 r.;

- Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę sporządzony na potrzeby Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Książ Wielki.

1. Wstęp - podstawa prawna i cel opracowania

Podstawę formalno - prawną niniejszego opracowania stanowi uchwała Nr VI/50/2019 Rady Gminy Książ Wielki z dnia 10 maja 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Książ Wielki.

Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293 z późn. zm.), studium sporządzane jest *w celu określenia polityki przestrzennej, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego* gminy. Określanie polityki przestrzennej należy rozumieć jako formułowanie celów w zakresie zagospodarowania przestrzennego oraz sposobów ich osiągania na podstawie istniejących uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego.

Równie istotną funkcją studium jest koordynacja ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz dokumentów strategicznych i planistycznych szczebla regionalnego i krajowego. Studium nie jest aktem prawa miejscowego - na jego podstawie nie mogą zostać wydane żadne decyzje administracyjne, jednakże jest aktem kierownictwa wewnętrznego co sprawia, iż ustalenia planów miejscowych nie mogą być z nim być sprzeczne.

Celem uchwały Rady Gminy Książ Wielki o przystąpieniu do sporzadzenia Studium podjętej w 2019 r. jest wyznaczenie terenu pod specjalną strefę ekonomiczną pod nazwą „Krakowski Park Technologiczny”. Tekst Studium opracowano na podstawie Studium wykonanego przez Biuro Planowania Przestrzennego Związku Międzygminnego z siedzibą w Kielcach (główny projektant mgr inż. arch. Barbara Goszisz-Grychowska) uchwalonego uchwałą Nr III/27/2002 Rady Gminy w Książu Wielkim z dnia 27 grudnia 2002 r. Cytowane partie tekstu wyróżniono *kursywą*.

Studium nie jest aktem prawa miejscowego i nie stanowi podstawy prawnej wydawanych decyzji administracyjnych. Jest to wykładnia polityki przestrzennej, obejmujący obszar gminy w jej granicach administracyjnych. Obowiązuje Wójta Gminy oraz Radę Gminy, zwłaszcza w działaniach związanych ze sporządzaniem planów miejscowych (Studium jest wiążące dla tych planów). Jest to dokument sporządzany obligatoryjnie dla każdej gminy, na podstawie przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zakres rzeczowy opracowania, a także sposób opracowania, jego tryb formalny, wynika z przepisów ustawowych oraz wykonawczych.

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 293 z późn. zm.) przyjmuje „ład przestrzenny i rozwój zrównoważony" za podstawę polityki przestrzennej i przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy. W rozumieniu ustawy, przez „ład przestrzenny” należy rozumieć *„takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne"*. Zakres pojęciowy terminu „rozwój zrównoważony" określa znowelizowana ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1396, z późn. zm.). Zgodnie z art. 3 pkt 50 ww. ustawy, przez „zrównoważony rozwój" rozumie się *„taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej*

oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń".

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 293 z późn. zm.):

Art. 10.

1. *W studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z:*
   1) *dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;*
   2) *stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;*
   3) *stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego;*
   4) *stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;*
   4a) *rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych;*
   5) *warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia;*
   6) *zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;*
   7) *potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności:*
      a) *analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,*
      b) *prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego,*
      c) *możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,*
      d) *bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę;*
   8) *stanu prawnego gruntów;*
   9) *występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;*
   10) *występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;*
   11) *występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla;*
   12) *występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;*
   13) *stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;*
   14) *zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych;*
   15) *wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.*
2. *W studium określa się w szczególności:*
   1) *uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, o którym mowa w ust. 1 pkt 7 lit. d:*
      a) *kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego,*
      b) *kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy;*
   2) *(uchylony)*

3) obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
4) obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
5) kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
6) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
7) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1;
8) obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej;
9) obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
10) kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
11) obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych;
12) obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
13) obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r. poz. 2120);
14) obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;
14a) obszary zdegradowane;
15) granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
16) obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

2a. Jeżeli na obszarze gminy przewiduje się wyznaczenie obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu; w studium ustala się ich rozmieszczenie.

3. Obowiązek przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 8, powstaje po upływie 3 miesięcy od dnia ustanowienia tego obowiązku.

3a. Jeżeli na terenie gminy przewiduje się lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2, w studium określa się obszary, na których mogą być one sytuowane.

3b. Lokalizacja obiektów, o których mowa w ust. 3a, może nastąpić wyłącznie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

4. Minister właściwy do spraw budownictwa, lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa, określi, w drodze rozporządzenia, wymagany zakres projektu studium w części tekstowej i graficznej, uwzględniając w szczególności wymogi dotyczące materiałów planistycznych, skali opracowań kartograficznych,

stosowanych oznaczeń, nazewnictwa, standardów oraz sposobu dokumentowania prac planistycznych.

5. *Dokonując bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, kolejno:*
   1) *formułuje się, na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy, o których mowa w ust. 1 pkt 7 lit. a-c, maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;*
   2) *szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;*
   3) *szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione w pkt 2, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;*
   4) *porównuje się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1, oraz sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, o której mowa w pkt 2 i 3, a następnie, gdy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1:*
      a) *nie przekracza sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy - nie przewiduje się lokalizacji nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3,*
      b) *przekracza sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy - bilans terenów pod zabudowę uzupełnia się o różnicę tych wielkości wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, i przewiduje się lokalizację nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3, maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu;*
   5) *określa się:*
      a) *możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,*
      b) *potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz w przypadku, o którym mowa w pkt 4 lit. a, poza tymi obszarami;*
   6) *w przypadku, gdy potrzeby inwestycyjne, o których mowa w pkt 5 lit. b, przekraczają możliwości finansowania, o których mowa w pkt 5 lit. a, dokonuje się zmian w celu dostosowania zapotrzebowania na nową zabudowę do możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społecznej.*
6. *Działania, o których mowa w ust. 5, mogą wymagać powtórzenia, na zasadzie analizy wariantów lub realizacji procesu iteracyjnego, oraz powtórzenia wszystkich lub części z nich, także w połączeniu z innymi czynnościami przeprowadzanymi w ramach prac nad projektem studium.*
7. *Określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w ust. 5 pkt 1, bierze się pod uwagę:*
   1) *perspektywę nie dłuższą niż 30 lat;*

2) *niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%.*

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. 2004 Nr 118, poz. 1233) precyzuje wymagany zakres projektu oraz rodzaje dokumentów obrazujących tok formalny jego sporządzania, ponadto określa wymagania, co do rodzaju podkładów geodezyjnych wykorzystywanych dla potrzeb części graficznej studium.

Zgodnie z wymogami ustawowymi niniejsze opracowanie zawiera syntezę uwarunkowań, będącą częścią informacyjno-diagnostyczną Studium oraz kierunki rozwoju przestrzennego, będące ustaleniami Studium. Przy czym uwarunkowania to okoliczności faktyczne istniejące w chwili sporządzania Studium oraz wymagania np. prawne dla polityki przestrzennej, niezależne od woli gminy w chwili sporządzania dokumentu, w tym wynikające z przepisów szczególnych powszechnie obowiązujących oraz wynikające z aktów planistycznych wojewódzkich, krajowych i sąsiednich jednostek samorządowych.

Inne aspekty rozwoju społecznego i gospodarczego podejmowane są w tym opracowaniu tylko w zakresie niezbędnym, bezpośrednio oddziałującym na problemy przestrzenne. Ustalenia Studium koncentrują się na najważniejszych problemach gospodarki przestrzennej (chociażby z racji skali opracowania, wymogów problematyki) i nie rozwiązują wszystkich możliwych kwestii szczegółowych, które wskazane są do rozstrzygnięć w opracowaniach bardziej szczegółowych np. planach miejscowych, studiach problemowych, koncepcyjnych, branżowych, operacyjno-realizacyjnych itd.

Na kształt proponowanych rozwiązań wpływ miały także przepisy innych ustaw, w tym zwłaszcza ustawy o ochronie środowiska, ochronie przyrody, ochronie zabytków.

W zagospodarowaniu uwzględniać ponadto należy wymagania ładu przestrzennego, urbanistyki i architektury, walory architektoniczne i krajobrazowe, wymagania ochrony środowiska przyrodniczego, zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, a także wymagania osób niepełnosprawnych, wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury, walory ekonomiczne przestrzeni i prawo własności, potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa.

2. Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Książ Wielki położona jest w północnej części województwa małopolskiego w powiecie miechowskim. Sąsiaduje z gminami: Wodzisław, Działoszyce, Słaboszów, Miechów, Charsznica, Kozłów. Powierzchnia Gminy to ok. 138 km^2, na którą skałdają się 22 sołectwa tj.: Anatolka, Boczkowice, Cisia Woda, Cisie, Częstoszowice, Giebułtów, Głogowiany – Stara Wieś, Głogowiany – Wrzosy, Konaszówka, Krzeszówka, Książ Mały, Książ Mały – Kolonia, Książ Wielki, Łazy, Małoszów, Mianocice, Moczydło, Rzędowice, Tochołów, Trzonów, Wielka Wieś i Zaryszyn. Jest położona w korzystnej odległości od dużych aglomeracji miejskich takich jak: Kraków (ok. 50 km), Katowice (ok. 100 km), Kielce (ok. 60 km).

Rysunek 1. Położenie gminy Książ Wielki w skali kraju, województwa małopolskiego i powiatu miechowskiego

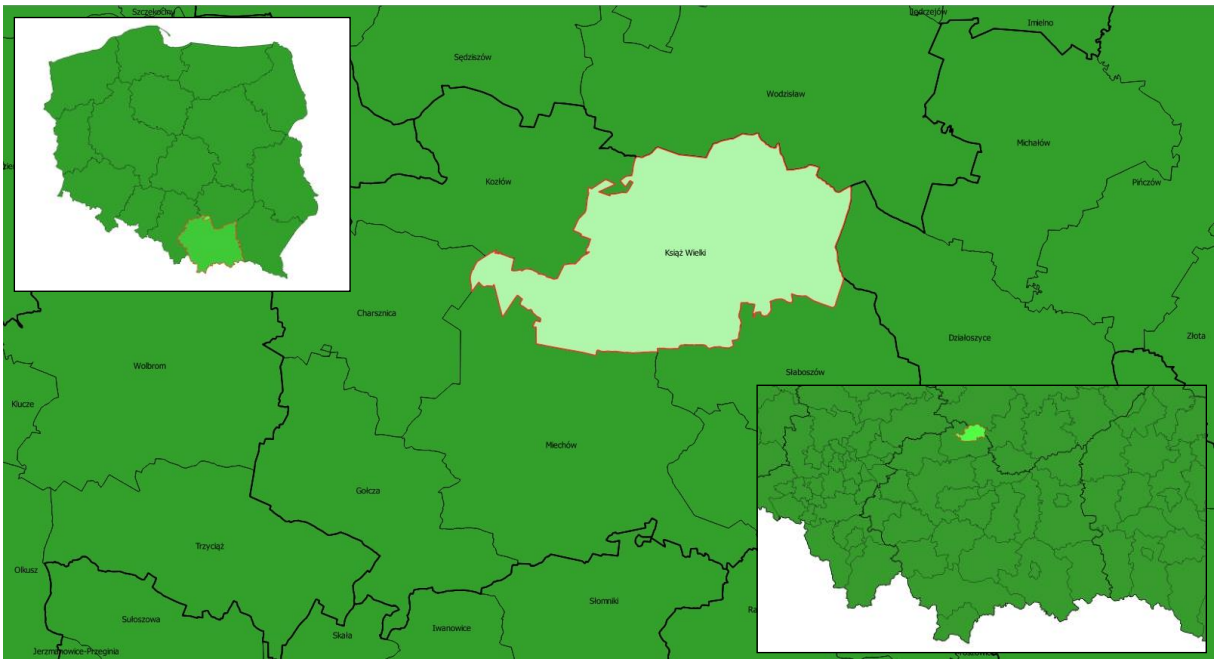

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z państwowego rejestru granic

Podstawową sieć drogową w gminie tworzą przebiegające drogi: międzynarodowa E77 Gdańsk – Warszawa – Kraków – Chyżne – Budapeszt, będąca równocześnie drogą krajową nr 7 Gdańsk – Warszawa – Kraków – Chyżne, powiatowe: Książ – Zaryszyn – Stępocice, Książ – Słaboszów i Książ – Kozłów, łączące obszar gminy z sąsiadującymi ośrodkami usługowymi. Uzupełnieniem powyższych ciągów dróg są pozostałe grogi gminne, obsługujące poszczególne sołectwa oraz stwarzające dogodne powiązania z drogami dojazdowymi do pól uprawnych. Planowana jest budowa odcika drogi ekspresowej S7 Gdańsk – Rabka Zdrój przebiegająca przez teren gminy wraz z węzłem drogowym.

Rysunek 2. Położenie gminy Książ Wielki względem głównych szlaków komunikacyjnych województwa małopolskiego

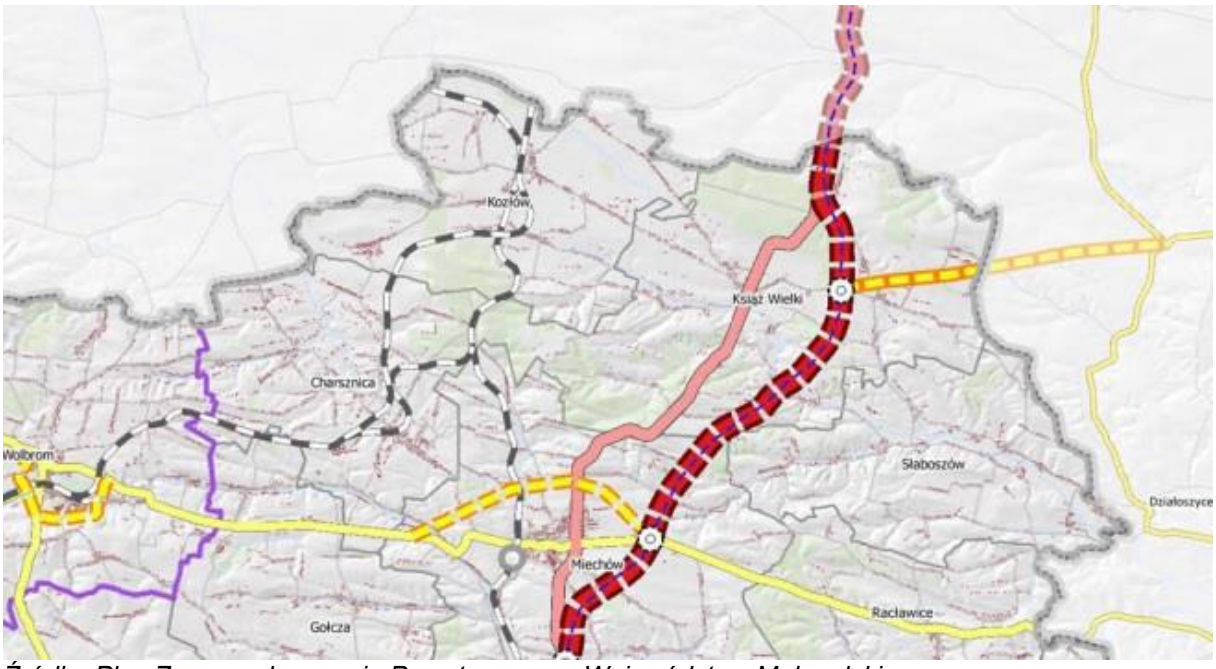

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego

Powierzchnia gminy Książ Wielki wynosi 13 750 ha, 67% jej powierzchni zajmują użytki rolne, natomiast 27% stanowią lasy i posiadają one wysoką pozycję w środowisku przyrodniczym gminy. W strukturze rolniczej przestrzeni produkcyjnej dominują grunty orne (94,5% powierzchni użytków rolnych), sady (2,2%), łąki trwałe (2,0%) i pastwiska trwałe (1,3%).[1]

Pod względem administracyjnym gmina składa się z 22 obrębów geodezyjnych.

[1] Strategia Rozwoju Gminy Książ Wielki 2016-2022

Rysunek 3. Podział gminy Książ Wielki na obręby geodezyjne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z państwowego rejestru granic i ortofotomapy

Ludność gminy wynosi 5 121 mieszkańców (stan na 31.XII.2018 r.) z czego ponad 60% to osoby w wieku produkcyjnym. Od roku 1996 liczba ludności systematycznie spada (patrz wykres 1). Średnia gęstość zaludnienia wynosi 37 osób na 1 km^2.[2]

[2] dane BDL GUS

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Książ Wielki w latach 1996 - 2018 r.

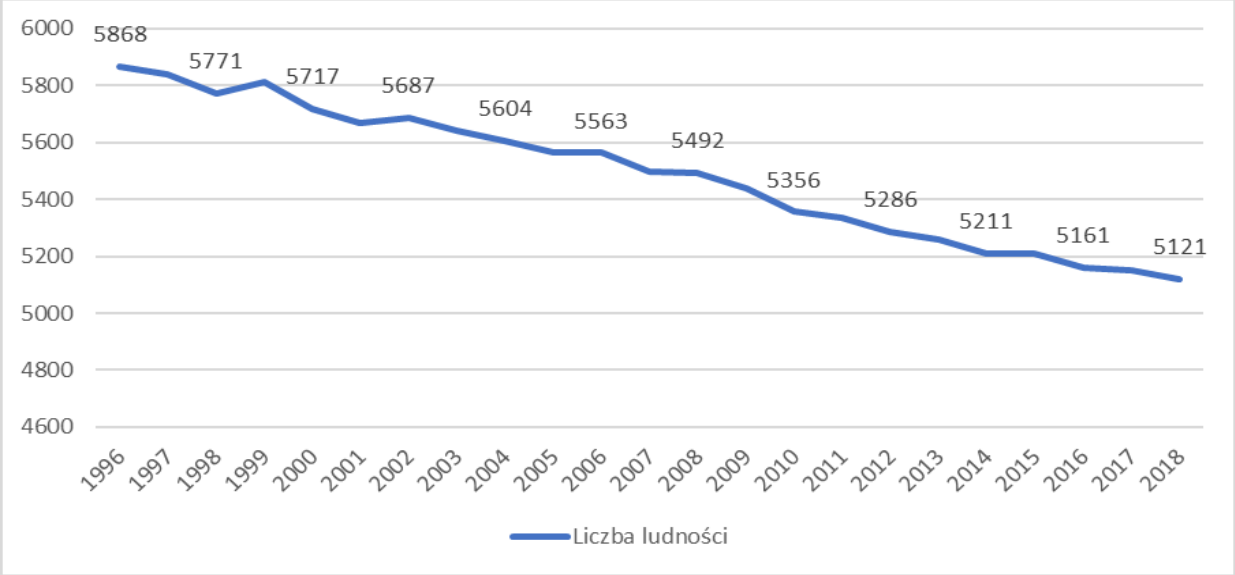

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

Książ Wielki jest gminą typowo rolniczą, posiada zróżnicowane warunki glebowe i rzeźbę terenu. Jej podstawową funkcją jest produkcja rolna, uprawa zbóż, głównie pszenicy i ziemniaków oraz hodowla. Głównym kierunkiem produkcji zwierzęcej jest chów trzody chlewnej i bydła, hodowle te wiążą się z wykorzystaniem produktów otrzymywanych w wyniku upraw rolnych. Teren, na którym leży Gmina Książ Wielki zaliczany jest w skali kraju do obszarów o wysokim stopniu ochrony gleb, zaliczonych do „narodowych zasobów dla przyszłości". Przeważają zwarte masywy gleb klasy bonitacyjnej III, stanowiące 50% powierzchni gruntów rolnych, które zalicza się do tzw. „zasobów nienaruszlanych". Rejon ten posiada dobre warunki do rozwoju upraw ekologicznych.[3]

Na obszarze gminy Książ Wielki zostały wyznaczone różnorodne formy ochrony przyrody, zarówno powierzchniowe, jak i punktowe. Obszarowe formy ochrony przyrody to: Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 *Kwiatówka* (PLH120056), *Dolina Górnej Mierzawy* (PLH260017), *Giebułtów* (PLH120051), Obszar Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej (obejmujący obszar całej gminy), rezerwaty przyrody: Kwiatówka, Lipny Dół koło Książa Wielkiego, natomiast punktowe to 7 pomników przyrody rozsianych po terenie gminy.

[3] Strategia Rozwoju Gminy Książ Wielki 2016-2022

3. Uwarunkowania rozwoju społeczno - gospodarczego

3.1. Demografia

Demografia jest jednym z głównych czynników warunkujących rozwój gminy na wszystkich płaszczyznach - w tym na płaszczyźnie gospodarczej oraz przestrzennej. Dlatego też kluczowym jest poprawne zdiagnozowanie sytuacji demograficznej analizowanego obszaru.

W gminie Książ Wielki, według stanu na 2018 rok, liczba ludności wynosi ogółem 5 121 osób[4], z czego 2 517 to mężczyźni a 2 604 to kobiety. Spośród wszystkich wsi położonych na terenie gminy najwięcej osób zamieszkuje wsie Książ Wielki, Moczydło, Rzędowice, Anatolka, Tochołów, Zaryszyn i Wielka Wieś. Jeszcze dziesięć lat wcześniej tj. w 2008 r. było to 5 482 mieszkańców, co oznacza spadek w stosunku do 2018 r. o 371 osoby (6,76%). Tendencję tę, w podziale na jej składowe - przyrost naturalny i saldo migracji przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 1. Sytuacja demograficzna gminy Książ Wielki w latach 2008 - 2018

Wskaźnik	2008	2012	2015	2018
Stan ludności według faktycznego miejsca zamieszkania 31 XII ogółem	5 492	5 286	5 211	5 121
Stan ludności według faktycznego miejsca zamieszkania 31 XII kobiety	2 836	2 707	2 651	2 604
Stan ludności według faktycznego miejsca zamieszkania 31 XII mężczyźni	2 656	2 579	2 560	2 517
Urodzenia żywe ogółem	54	40	64	52
Zgony ogółem	72	74	64	72
Przyrost naturalny ogółem	-18	-34	0	-20
Ludność w wieku przedprodukcyjnym według faktycznego miejsca zamieszkania (31 XII) ogółem	786	750	742	773
Ludność w wieku produkcyjnym według faktycznego miejsca zamieszkania (31 XII) ogółem	3 451	3 356	3 268	3 103
Ludność w wieku poprodukcyjnym według faktycznego miejsca zamieszkania (31 XII) ogółem	1 255	1 180	1 201	1 245
Liczba zawieranych małżeństw	39	31	28	24
Napływ ludzi do gminy	47	25	b.d	71
Odpływ ludzi z gminy	64	37	b.d.	67
Saldo migracji	-17	-12	b.d.	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

b.d - brak danych

Miejscowości w gminie Książ Wielki są zróżnicowane pod względem liczby ludności. Występuje znaczna różnica pomiędzy wsią gminną – Książ Wielki, liczącą 965 mieszkańców a najmniejszymi jednostkami osadniczymi zamieszkiwanymi przez mniej niż 120 osób.

[4] Dane wg GUS na dzień 31.12.2018 r.

Szczegółowe zróżnicowanie liczby ludności (stan na dzień 31.12.2018 r.) w poszczególnych miejscowościach prezentuje poniżej.

Tabela 2. Zróżnicowanie liczby ludności w miejscowościach położonych na terenie gminy Książ Wielki

Sołectwa	Liczba mieszkańców [os.]
Antolka	293
Boczkowice	193
Cisia Wola	178
Cisie	170
Częstoszowice	114
Giebułtów	225
Głogowiany-Stara Wieś	165
Głogowiany-Wrzosy	194
Konaszówka	247
Krzeszówka	164
Książ Mały	171
Książ Mały-Kolonia	208
Książ Wielki	965
Łazy	173
Małoszów	116
Mianocice	279
Moczydło	343
Rzędowice	311
Tochołów	275
Trzonów	230
Wielka Wieś	274
Zaryszyn	275

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Książ Wielki

Zjawiska demograficzne zachodzące na obszarze gminy Książ Wielki nie odbiegają od charakterystycznych dla obszarów wiejskich zjawisk w tej części Polski. Gmina nadal posiada wystarczające zasoby siły roboczej, odsetek osób w wieku produkcyjnym utrzymuje się od lat na stabilnym poziomie około 60%. Niepokoić może spadek odsetka ludności w wieku przedprodukcyjnym, utrzymujący się od lat 90-tych, ponieważ liczebność tej grupy wiekowej decyduje o potencjale demograficznym jednostek.

Tendencje demograficzne występujące w gminie Książ Wielki przedstawia wykres 2. Zauważyć można, że piramida ludności grupy osób w wieku od 20 - 29 roku życia mieszkańców stopniowo się zwęża. Niekorzystnym zmianom ulega struktura wiekowa ludności - ubywa mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, zaś wzrasta odsetek osób w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 2. Zmiany struktury wieku ludności w gminie Książ Wielki w latach 2008 - 2018

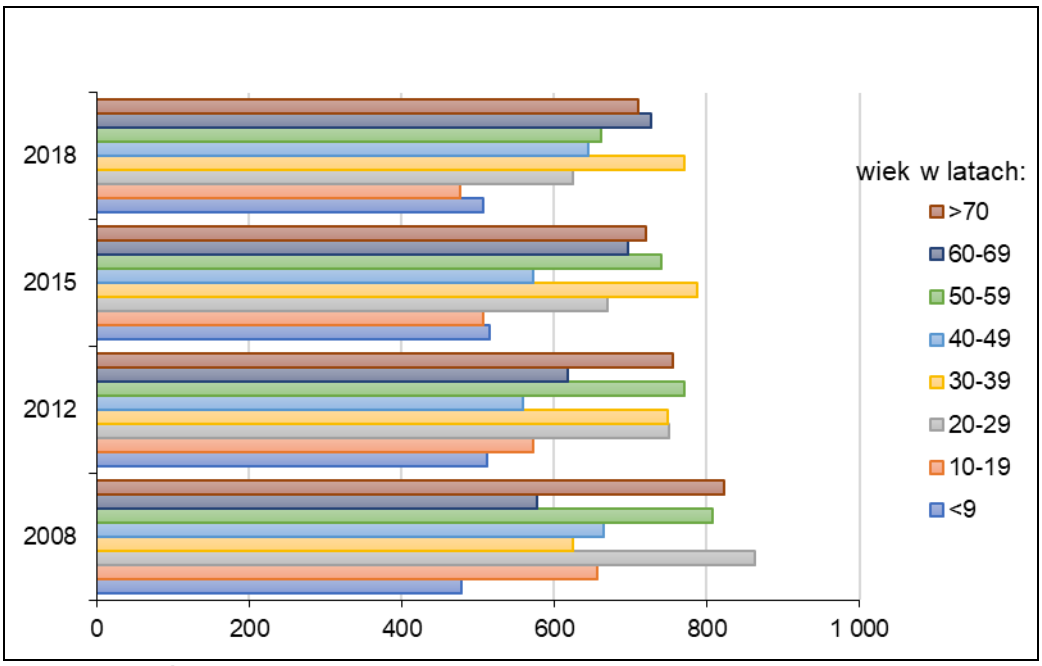

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Przypuszcza się, że dysproporcje między poszczególnymi grupami wiekowymi wraz z upływem czasu będą się pogłębiać wskutek ujemnego przyrostu naturalnego oraz niekorzystnego salda migracji. W ostatnim dziesięcioleciu gmina odnotowuje niską gęstość zaludnienia (średnio 38 osób na 1 km^2). Należałoby podjąć działania przeciwdziałające oraz łagodzące skutki tych negatywnych tendencji.

Tabela 3 - Struktura ludności gminy Książ Wielki według grupowania ekonomicznego oraz współczynnik obciążenia ekonomicznego w latach 2008, 2012 i 2018

Wiek	2008			2012			2018		
	osób	%	W_{OE}	osób	%	W_{OE}	osób	%	W_{OE}
przedprodukcyjny	786	14,31	59,14%	742	14,04	57,27%	773	15,09	65,03%
produkcyjny	3 451	62,84		3 356	63,49		3 103	60,59	
poprodukcyjny	1 255	22,85		1 180	22,32		1 245	24,31	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W dłuższym okresie, pogłębianie się obecnych tendencji demograficznych może stać się ograniczeniem w możliwościach gospodarczego rozwoju gminy w przyszłości. Potwierdzają to także zmiany wskaźnika obciążenia ekonomicznego [W_{OE}] w ostatnich latach. Jest to syntetyczny wskaźnik będący ilorazem między sumą osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym a liczbą osób w wieku produkcyjnym. W analizowanym okresie wartość wskaźnika znacznie wzrosła i przekracza 65%, przy obecnej średniej dla Polski kształtującej się na poziomie 57,60%. Zmiany w strukturze ludności należy uznać za jednoznacznie niekorzystne.

3.2. Rynek pracy i bezrobocie

Gmina Książ Wielki jest gminą wiejską. W związku z tym, mniej niż połowa mieszkańców utrzymuje się z pozarolniczej działalności gospodarczej. Rolnictwo, jako podstawowy obszar działalności na terenie gminy, scharakteryzowane zostało w podrozdziale 3.4.1.

Gmina leży w odległości około 50-60 km od dużych ośrodków miejskich regionu: Krakowa i Kielc oraz ok. 100 km od Katowic. Wiążą się z tym takie korzyści jak m.in.: łatwość dostępu do pracy i usług zlokalizowanych w mieście, większa atrakcyjność inwestycyjna terenu gminy w odniesieniu do różnych form aktywizacji gospodarczej, duży rynek zbytu np. na produkty rolne.

Na sytuację gospodarczą, ekonomiczną i społeczną ma wpływ koniunktura w zakresie przedsiębiorczości pomiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie gminy. W tabeli 3 przedstawiono liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w sektorze publicznym i prywatnym. W 2018 roku na terenie gminy były zarejestrowane 386 podmiotów gospodarczych. Aż 77% przedsiębiorstw to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W analizowanym okresie wzrost liczby podmiotów gospodarczych i wynosił średnio 7 przedsiębiorstw. Wzrost ten dotyczył także pozostałych branż w sektorze prywatnym. Wpływ na tą sytuację ma rosnąca aktywność gospodarcza mimo niekorzystnego zjawiska depopulacji. Oferowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Miechowe programy wspierające osoby bezrobotne są symulatorem rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy.

Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON działające na terenie gminy

Wyszczególnienie	2008	2012	2015	2018
sektor publiczny				
przedsiębiorstwa państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	19	20	18	13
spółki handlowe	0	0	1	1
ogółem	**19**	**20**	**19**	**14**
sektor prywatny				
os. fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	235	270	287	298
spółki handlowe, w tym sp. handlowe z kapitałem zagranicznym	1	1	7	5
spółdzielnie, fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	19	20	34	34
ogółem	**255**	**291**	**328**	**337**
wskaźniki				
pomioty wpisane do rejestru REGON na 1 000 osób	57	66	67	58
podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	96,8	110,7	120,4	129,1

os. fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 osób	45	51	55	58
udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON [%]	b.d.	4,9	7,7	5,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Z danych GUS wynika, że w 2018 roku na terenie gminy zarejestrowanych było 90 bezrobotnych, z czego większość stanowiły kobiety. Zdecydowana większość bezrobotnych w gminie Książ Wielki to osoby długotrwale bezrobotne do 30 roku życia i powyżej 50 roku życia. [5]

Tabela 5. Rynek pracy

Wyszczególnienie	2008	2012	2015	2018
bezrobocie wg płci				
ogółem, w tym:	139	244	191	90
mężczyźni	51	99	87	37
kobiety	88	145	104	53
pracujący wg płci				
ogółem, w tym:	414	480	456	409
mężczyźni	152	171	163	181
kobiety	262	309	293	228
udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]				
ogółem, w tym:	4,3	7,7	6,1	3,0
mężczyźni	2,9	5,7	5,2	2,3
kobiety	5,9	10,1	7,3	3,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W 2018 roku wskaźnik bezrobocia, liczony jako udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, wśród mieszkańców gminy wynosił 3,0%. Dla porównania wskaźnik ten obliczony dla powiatu w tym samym roku wynosił 3,2%, natomiast dla kraju wynosił 3,8%. W gminie Książ Wielki, tak jak w przypadku powiatu i kraju największy udział w analizowanym wskaźniku stanowią kobiety (odpowiednio 3,8% i 4,0%). Prawdopodobnie jedną z przyczyn takiego wyniku jest dość wysoki wskaźnik bezrobocia ukrytego, typowy dla obszarów wiejskich w Polsce.

[5] Sprawozdanie o rynku pracy 2018 r.,

3.3. Warunki życia ludności

3.3.1. Infrastruktura społeczna

Szkolnictwo[6]

Poziom wykształcenia i dostępność edukacji dla mieszkańców gminy jest ważnym elementem oceny kapitału ludzkiego gminy, który warunkuje jej rozwój społeczny i ekonomiczny.

Obecnie na terenie gminy działają 3 szkoły podstawowe: Zespół Szkolno – Przedszkolny w Książu Wielkim z oddziałem przedszkolnym w Książu Wielkim, Szkoła Podstawowa im. Marii Skłodowskiej Curie w Antolce, Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Książu Małym. W szkołach podstawowych leżących na terenie gminy w 2018 roku uczyło się, w 24 oddziałach klasowych, 418 uczniów. Do 4 oddziałów przedszkolnych uczęszczało ok. 100 dzieci.

Mieszkańcy gminy mają dostęp do szkolnictwa na poziomie przedszkolnym, podstawowym i ponadpodstawowym. Na terenie gminy znajduje się Zespół Niepublicznych Szkół i Placówek Oświatowych w Książu Wielkim prowadzony przez Stowarzyszenie Mirów. Szkolnictwo ponadpodstawowe dostępne jest głównie poza terenem gminy.

Ochrona zdrowia i opieka zdrowotna

Na terenie gminy funkcjonuje Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Książu Wielkim, w którym działają: Poradnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej, Poradnia Ginekologiczna, Poradnia Okulistyczna, Poradnia Reumatologiczna oraz Poradnia Stomatologiczna.

Zaopatrzenie lokalnej społeczności w medykamenty odbywa się głównie w dwóch aptekach w Książu Wielkim. Rocznie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej udzielanych jest ponad 14 400 porad.

W dni ustawowo wolne od pracy oraz w przypadku konieczności hospitalizacji czy wypadków nagłych, mieszkańcy gminy korzystają z usług Szpitala św. Anny w Miechowie, dysponującego 12 oddziałami:

- Oddziałem Chirurgicznym o profilu Chirurgii ogólnej, urazowo – ortopedycznym, urologicznym,
- Oddziałem Chorób Wewnętrznych o profilu ogólnym,
- Oddziałem Dziecięcym,
- Oddziałem Gruźlicy i Chorób Płuc,
- Oddziałem Intensywnej Terapii i Anestezjologii,
- Oddziałem Kardiologii i Chorób Wewnętrznych,
- Oddziałem Neurologicznym z pododdziałem Udarowym,
- Oddziałem Noworodków i Wcześniaków,
- Oddziałem Obserwacyjno – Zakaźnym,
- Oddziałem Położniczo – Ginekologicznym z blokiem porodowym,
- Szpitalnym Oddziałem Ratunkowym,
- Zakładem Opiekuńczo – Leczniczym. [7]

[6] Na podstawie danych BDL GUS z 2017 r.

Szpital ten dysponuje także 18 poradniami w ramach Przychodni Specjalistycznych: chirurgii ogólnej, chirurgii urazowo – ortopedycznej, chorób zakaźnych, dermatologiczną, diabetologiczną, gastroenterologiczną, gruźlicy i chorób płuc, kardiologiczną, leczenia bólu, medycyny pracy, neurologiczną, okulistyczną, otolaryngologiczną, położniczo – ginekologiczną, rehabilitacyjną, reumatologiczną, urologiczną oraz zdrowia psychicznego.

Przychodnie dysponują pracowniami: cytologiczną, endoskopii, elektroencefalograficzną (EEG), elektrokardiografii spoczynkowej (EKG), tomografii komputerowej (TK), ultrasonografii (USG), spirometrii i rentgenowską (RTG). Dodatkowo placówka dysponuje takimi komórkami jak: blok operacyjny, centralna sterylizacja, dzienny oddział psychiatryczny, fizjoterapia, laboratorium analityczne, Ośrodek Rehabilitacji Dziennej, ratownictwo medyczne, stacja dializ i zespół leczenia środowiskowego.

Kultura

Na terenie gminy Książ Wielki ważnym ośrodkiem działalności kulturalnej jest biblioteka gminna założona w 1947 r., która kilkakrotnie zmieniała swoje siedziby. W latach 1986 - 2005 mieściła się w budynku dawnego Urzędu Gminy w Książu Wielkim. Od roku 2006 bibliotekę przeniesiono do budynku obecnego Zespołu Szkolno - Przedszkolnego w Książu Wielkim.

Biblioteka zatrudnia 1 osobę. Księgozbiór liczy 12 551 woluminów. W 2018 roku z zasobów biblioteki skorzystało 501 czytelników. [8]

Biblioteka jest ważnym ośrodkiem życia kulturalnego i społecznego mieszkańców gminy, współpracując z miejscowymi szkołami, organizuje lekcje biblioteczne, pasowania na czytelników, konkursy oraz spotkania autorskie.

Na terenie gminy działa kilka stowarzyszeń:

- 14 Kół Gospodyń Wiejskich,
- 10 Ochotniczych Straży Pożarnych,
- ZHP,
- Strażacki Klub Sportowy „Jastrzębiec”,
- Stowarzyszenie „Pomocna Dłoń”,
- Stowarzyszenie „MIRÓW”,
- Stowarzyszenie „Młodzi Duchem”.

Na obszarze gminy Książ Wielki funkcjonują 3 parafie rzymskokatolickie (św. Wojciecha Biskupa i Męczennika w Książu Wielkim, Narodzenia NMP w Książu Małym, Niepokalanego Serca NMP w Antolce). Znajdują się tutaj również ruiny synagogi w Książu Wielkim oraz Zamek w Mirowie z bogatą historią.

[7] Szpital św. Anny w Miechowie
[8] Dane BDL GUS za 2018 rok

3.3.2. Mieszkalnictwo

Na terenie gminy dominuje zabudowa zagrodowa i jednorodzinna. Rozwój budownictwa mieszkalnego opiera się na budownictwie indywidualnym jednorodzinnym. Według danych GUS zasoby mieszkaniowe gminy Książ Wielki w 2018 roku wyniosły 1 982 mieszkania (w 2008 roku było to 2 079 mieszkań).

Ilość osób przypadających w gminie Książ Wielki w 2017 roku na 1 mieszkanie (2,86) była wyższa niż średnia dla województwa (2,87). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań wynosiła 83 m^2 (80,7 m^2 w 2008 roku), zaś powierzchnia użytkowa mieszkań przypadająca na jedną osobę wynosiła 31,8 m^2 (30,5 m^2 w 2006 roku). To zdecydowanie więcej, niż wynosi średnia dla województwa małopolskiego z tego samego roku - 27,3 m^2, oraz dla powiatu miechowskiego - 28,7 m^2. [9]

Analiza stanu zabudowy mieszkaniowej w gminie potwierdza, iż część mieszkańców gminy funkcjonuje w trudnych warunkach mieszkaniowych. Najczęstszą przyczyną tego stanu jest zła sytuacja finansowa rodzin, zbyt wysokie koszty kredytów budowlanych oraz wykonania dokumentacji budowlanej potrzebnej do wydania pozwolenia na budowę.

Niewiele jest natomiast na obszarze gminy rozproszonego budownictwa jednorodzinnego, które może stanowić problem wyposażenia terenów w infrastrukturę techniczną i społeczną.

W tabeli 6 zestawiono poziom zasobów mieszkaniowych w latach 2008 - 2018. Można zauważyć, że liczba mieszkań w gminie stopniowo się zwiększa. W 2018 roku ogólna liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych wynosiła 60 (157w 2008 r.), na kwotę 6 674 zł (18 766 zł w 2008 r.). Liczba wypłaconych świadczeń zmniejszyła się, świadczy to o wzroście dochodów mieszkańców, w związku z którym nie musza już być oni obejmowani taką formą pomocy.

Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe gminy Książ Wielki w latach 2008 - 2018

Zasoby mieszkaniowe	2008 r.	2012 r.	2015 r.	2018 r.
Liczba mieszkań ogółem	1 900	1 874	1 892	1 904
Powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem [m^2]	167 710	159 939	162 395	164 760
Mieszkania oddane do użytku - liczba mieszkań ogółem	2	5	8	b.d.
Mieszkania oddane do użytku - powierzchnia użytkowa ogółem [m^2]	345	559	1 073	b.d.
Mieszkania oddane do użytku - liczba izb ogółem	10	25	44	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

[9] Dane BDL GUS z lat 2006 - 2015

W latach 2014 - 2019 (stan na X.2019 r.) dla obszaru gminy wydano 117 pozwoleń na budowę.[10] Aż 69 z nich dotyczyło budowy domków mieszkaniowych jednorodzinnych, w tym 1 dotyczy budowy domu letniskowego. Pozostałe pozwolenia dotyczyły budynków gospodarczych, inwentarskich, garaży, wiat, budynków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej i rolniczej.

Wykres 3. Pozwolenia na budowę według funkcji budynków w gminie Książ Wielki w latach 2014 - 2019 (stan na 10.2019 r.)

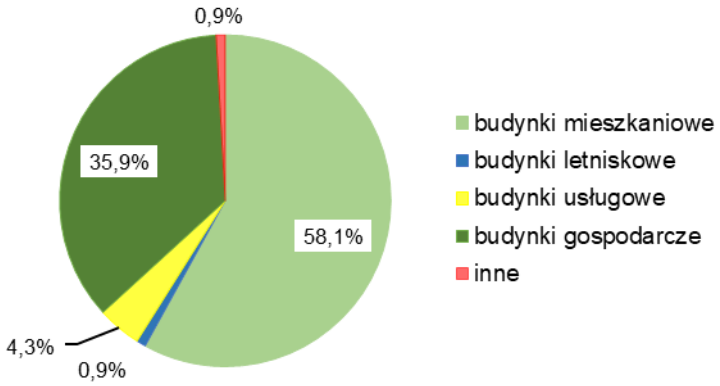

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Książ Wielki

W wyniku analizy funkcji budynków na jakie zostały wydane pozwolenia możemy przyjąć, iż profil nowo budowanych obiektów jest dość jednorodny dla całej gminy i dotyczy głównie zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej. Część marginalną stanowią przeznaczenia usługowe. Obecny stan zagospodarowania wsi to efekt walorów przyrodniczych tj. kompleksów leśnych, aspektów krajobrazowych i ekologicznych oraz struktury działalności gospodarczej na obszarze gminy.

[10] Dane z Urzędu Gminy w Książu Wielkim

Wykres 4. Udział pozwoleń na budowę wydanych w gminie Książ Wielki w wydanych pozwoleniach dla całego powiatu miechowskiego

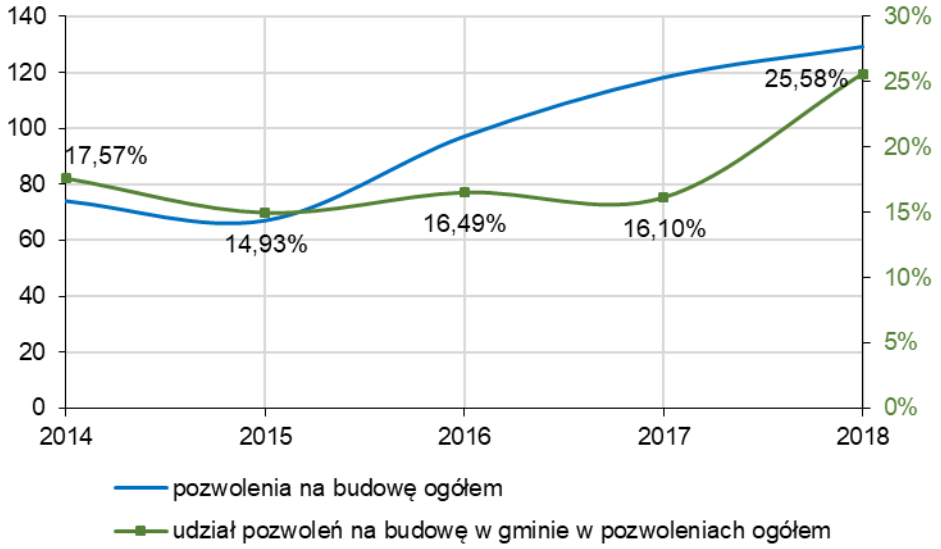

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Książ Wielki

Udział wydanych pozwoleń na budowę w gminie Książ Wielki w pozwoleniach wydanych dla powiatu miechowskiego kształtował się średnio na poziomie ok. 18,1%. Najwięcej odnotowano w latach 2018 r. (25,58%) i 2008 r. (17,57%). Jednym z powodów wzrostu liczby inwestycji było wykorzystanie środków z funduszy europejskich na działalność rolniczą i pozarolniczą oraz od 2007 r. swobodny przepływ usług i ludzi pomiędzy krajami członkowskimi UE. Powyższe aspekty mają ścisły związek z poprawą sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych. Przebieg liczby zrealizowanych inwestycji na przestrzeni analizowanego czteroletniego okresu przebiegał umiarkowanie. Różnice w liczbie wydanych pozwoleń w znacznej mierze uzależnione są od lokalnej sytuacji gospodarczej i społecznej gminy.

3.3.3. Bezpieczeństwo publiczne

W 2018 roku na terenie gminy odnotowano 40 miejscowych zagrożeń: silne wiatry - 7, opady deszczu - 3, w komunikacji - 22, medyczne - 7. [11]

Do potencjalnych zagrożeń występujących na terenie gminy Książ Wielki:

- niekorzystne zjawiska atmosferyczne:
  - silne wiatry - możliwe są duże zniszczenia lasów, gospodarstw domowych oraz zakłócenia w dostawach energii elektrycznej,
  - nadmierne opady deszczu - wyładowania elektryczne podczas burzy powodować mogą pożary lub porażenia; grad wyrządzić może duże szkody przez zniszczenie zasiewów,
  - nadmierne opady śniegu - powodujące zaspy na szlakach komunikacyjnych, zakłócenia w pracy systemów energetycznych, systemów transportu,
  - oblodzenia - możliwy jest wtedy wzrost liczby wypadków i kolizji drogowych oraz występowania złamań i potłuczeń wśród ludzi,

[11] Dane BDL GUS

  - silne mrozy - naruszające normalną pracę systemów energetycznych, komunikacyjnych i transportowych oraz łączności,
  - susze - możliwe jest wysychanie rzek i cieków, katastrofalny bark wody pitnej oraz dla potrzeb rolnictwa, wystąpić może wysychanie upraw i zasiewów,
- awarie energetyczne,
- lokalne pożary - proceder wypalania traw oraz susze.

Za bezpieczeństwo publiczne w Gminie Książ Wielki odpowiedzialna jest Komenda Powiatowa Policji z siedzibą w Miechowie. Komenda spełnia funkcje organizatorskie, nadzorcze i koordynacyjne wobec jednostek podległych oraz funkcje wykonawcze w zakresie ochrony życia i zdrowia obywateli oraz mienia, a także bezpieczeństwa i porządku publicznego.
Komendzie Powiatowej Policji podlega m. in. Komisariat Policji w Książu Wielkim w pięcioosobowym składzie. To on czuwa nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy. Na teren gminy przypada jeden dzielnicowy. Posterunek Policji w Książu Wielkim realizuje zadania z zakresu profilaktyki i zwalczania patologii społecznych. Jednym z podstawowych zadań jest ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnym zamachem naruszającym te dobra.
W 2012 roku na terenie gminy Książ Wielki zostały popełnione 94 przestępstwa, w 2012 roku – 63 przestępstwa, w 2014 roku – 97 przestępstw, do połowy 2015 roku – 47 przestępstw.
W gminie działa Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego powołany na podstawie Zarządzenia Nr 36/2020 Wójta Gminy Książ Wielki z dnia 19 kwietnia 2020 roku. Do zadań Zespołu należy m. in. ocena występujących i potencjalnych zagrożeń, przygotowywanie działań, informowanie opinii publicznej. Zespół współpracuje z Wójtem Gminy oraz zespołami: powiatowym i wojewódzkim.

3.4. Główne gałęzie gospodarki

3.4.1. Rolnictwo

Gmina Książ Wielki zalicza się do obszarów województwa małopolskiego, na których rolnictwo jest głównym działem gospodarki i stanowi podstawowe źródło utrzymania miejscowej ludności.

W gminie przeważają zwarte masywy gleb klasy bonitacyjnej III, stanowiące 50% powierzchni gruntów rolnych, które zalicza się do tzw. „zasobów nienaruszalnych". Znaczna część tych gleb położona jest jednak na stokach, co utrudnienia uprawę mechaniczną i wywołuje procesy erozyjne. Ze względu na brak zanieczyszczenia gleb i położenie w oddaleniu od ośrodków przemysłowych, rejon ten charakteryzuje się dobrymi warunkami przyrodniczymi do rozwoju produkcji ekologicznej.

Tabela 7. Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Książ Wielki

Forma użytkowania	Powierzchnia [ha]	Procentowy udział
grunty orne	8 577	65
grunty pod stawami	66	0,5

grunty rolne zabudowane (łąki i pastwiska)	33	0,25
grunty rolne zabudowane (użytki rolne)	222	1,68
grunty zadrzewione i zakrzewione (łąki i pastwiska)	3	0,02
grunty zadrzewione i zakrzewione (użytki rolne)	2	0,01
lasy i grunty leśne	3 918	29,68
sady	91	0,69
użytki zielone	277	2,1
rowy, nieużytki i inne	10	0,07
razem	**13 199**	**100**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Książ Wielki

Wskaźnik bonitacji użytków rolnych wynosi 1.10 pkt. co w uproszczeniu oznacza, że średni hektar przeliczeniowy tych użytków posiada klasę bonitacyjną między IIIa i IIIb.

Dominują gleby wytworzone z rędzin, a na południu gminy z lessów przydatne do uprawy wszystkich roślin polowych dostosowanych do miejscowych warunków agroklimatycznych. Jedynie w zachodniej części gminy (wsie Rzędowice, Trzonów, Cisie) zalegają gleby luźniejsze wytworzone z piasków gliniastych i słabo gliniastych nadające się do uprawy roślin mniej wymagających. Na terenach rędzinowych i lessowych przeważają najcenniejsze rolniczo kompleksy gleb, 2-gi pszenny dobry, 3 pszenny wadliwy i miejscami 1- szy pszenny bardzo dobry, nadające się do uprawy wszystkich roślin zrejonizowanych w małopolskiej strefie klimatycznej. Należy jednak zaznaczyć, że przydatność uprawowa kompleksu pszennego wadliwego, zależy decydująco od właściwej ilości i rozmieszczenia opadów atmosferycznych. Ponadto całość tych gleb zagrożona jest erozja wodną o różnym stopniu nasilenia. Lokalnie na najsilniejszych stokach kompleks ten stwarza problemy w uprawie sprzętem mechanicznym.

Na obszarze gminy przeważa tradycyjny wielokierunkowy system produkcji rolniczej którego filarem jest uprawa zbóż i chów trzody chlewnej.

W produkcji roślinnej - kierunkiem wiodącym jest towarowa uprawa zbóż zwłaszcza pszenicy. Kierunkiem uzupełniającym jest uprawa ziemniaków. Pozostałe gałęzie tej produkcji ukierunkowane są na zaopatrzenie w paszę zwierząt gosp. lub stanowią działalność uzupełniającą

W produkcji zwierzęcej - kierunkiem głównym jest chów trzody chlewnej zaś uzupełniającym bydła. Drobiarstwo posiada znaczenie marginalne.

Według danych z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 roku na terenie gminy Książ Wielki jest 971 gospodarstw rolnych. 16% gospodarstw posiada powierzchnię do 1 ha włącznie, 35% - od 1 ha do 5 ha, 28% - od 5 ha do 10 ha, 9% - od 10 ha do 15 ha, a 12% - powyżej 15 ha.

Wykres 5. Gospodarstwa rolne w gminie Książ Wielki

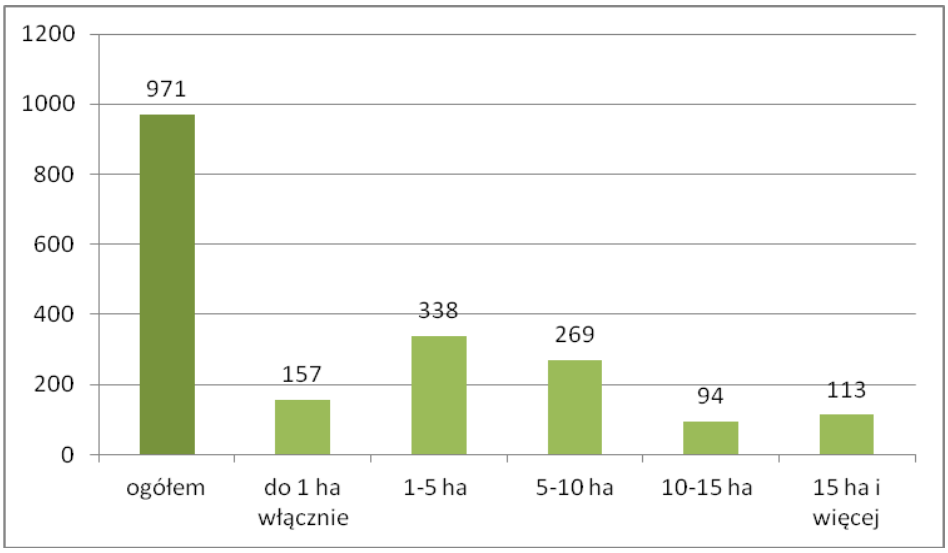

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL

W porównaniu z danymi z poprzedniego spisu rolnego z roku 2002 można zaobserwować, w zależności od zmiennej, pewne tendencje w sektorze rolnictwa w gminie Książ Wielki. Liczba gospodarstw rolnych spadła o 28%. Zmiany spowodowane są aspektami demograficznymi obserwowanymi na terenie gminy. Występowanie zjawiska komasacji mniejszych gospodarstw ma charakter marginalny, który nie wpływa znacznie na wskaźniki w zakresie rolnictwa. Natomiast pozytywnym zjawiskiem w gminie jest postępująca mechanizacja rolnictwa. Jest to wynikiem doinwestowania gospodarstw z wykorzystaniem zewnętrznych źródeł finansowania tj. środków pozyskanych z Unii Europejskiej. Struktura chowu zwierząt również ulega nieznaczym zmianom. Zmniejszyła się hodowla bydła. Pogłowie trzody chlewnej wzrosło w omawianym okresie o 5%, natomiast bydła spadło o 13%.

Tabela 8. Zmiany w gospodarce rolnej w gminie Książ Wielki w latach 2002 - 2010

Kategoria	Powszechny Spis Rolny 2002	Powszechny Spis Rolny 2010	Procentowy przyrost/spadek
Liczba gospodarstw rolnych	1342	971	- 28%
Gospodarstwa o wielkości powyżej 15 ha	91	113	+19%
Liczba ciągników rolniczych na terenie gminy	881	1153	+ 24%
Liczba gospodarstw hodujących bydło	629	367	- 42%
Pogłowie bydła	2 337	2 043	- 13%
Pogłowie trzody chlewnej	13 437	14 179	+ 5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Czynniki sprzyjające rozwojowi działalności rolniczej w gminie:
- korzystne warunki glebowe,
- korzystne warunki środowiskowe w zakresie czystości gleb, dające możliwości rozwoju produkcji żywności ekologicznej z uwagi na brak zakładów przemysłowych oraz ukształtowanie terenu,
- wyposażenie gminy w obiekty obsługi rolnictwa,
- stosunkowo korzystna w porównaniu z województwem i krajem struktura wielkościowa gospodarstw.

Czynniki ograniczające rozwój rolnictwa w gminie:
- niedoinwestowanie w zakresie przetwórstwa płodów rolnych,
- duża lesistość gminy,
- podatność gleb na erozję i trudne miejscami warunki fizjograficzne, wymuszające stosowanie zabiegów przeciwerozyjnych oraz stanowiące utrudnienie dla stosowania maszyn rolniczych,
- występowanie obszarów chronionych.

3.4.2. Leśnictwo wraz z leśną przestrzenią produkcyjną

Grunty leśne zadrzewione i zakrzewione w gminie Książ Wielki obejmują obszar o powierzchni 3 928,59 ha, co stanowi ponad 30% powierzchni gminy. Analizując rozmieszczenie lasów dostrzec można, iż największe kompleksy leśne znajdują się w południowo - zachodniej oraz północnej części gminy. Na jej terenie występują również rozproszone stosunkowo niewielkie zespoły leśne.

Zdecydowana większość gruntów leśnych publicznych Skarbu Państwa znajduje się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe - 3 613,04ha, co daje 92% ogółu gruntów leśnych zadrzewionych i zakrzewionych, natomiast 299,16 ha (7,6%) to grunty leśne prywatne.

Wykres 6. Zmiana powierzchni lasów w gminie Książ Wielki w latach 2008 - 2018

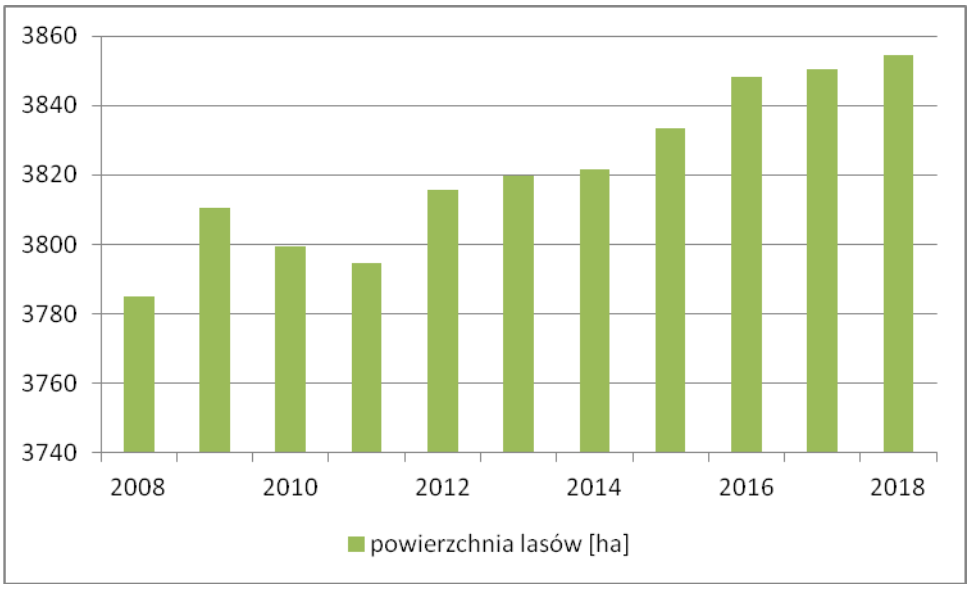

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Lesistość gminy Książ Wielki od 2011 roku uległa niewielkiemu zwiększeniu, z 27,5% do 28,0% w roku 2018. Gmina pod względem lesistości ogólnej posiada wysoki wskaźnik, wyższy od średniej dla powiatu miechowskiego (12%), nico niższy od średniej dla województwa małopolskiego (28,7%) , a także średniej krajowej (29,6%) .

Lasy w gminie Książ Wielki *charakteryzują się dużą zmiennością gatunkową drzewostanów (głównie liściastych) oraz bogatym, wielogatunkowym, podszytem i runem z cenną roślinnością zieloną i kserotermiczną. Bogactwo to dokumentują wyodrębnione w kompleksie lasów państwowych w północnej części gminy dwa rezerwaty: przyrody leśnej „Lipny Dół" i florystyczny „Kwiatówka", które założono w celach zachowania naturalnych fragmentów rodzimego drzewostanu dla celów naukowych i dydaktycznych. Lasy obok wysokiej jakości gleb oraz urozmaiconego, wyżynnego krajobrazu należy uznać za największy walor środowiska i krajobrazu przyrodniczego gminy. Drzewostany liściaste są szczególnie piękne jesienią i mogą stanowić magnes przyciągający turystów.*

Zgodnie z obowiązującą klasyfikacją siedlisk leśnych dominującycm zdecydowanie ekosystemem (ca 98% lasów gminy) jest Las Wyżynny, który stanowi najcenniejsze siedlisko „Wyżyny Miechowskiej", ukształtowane na zasobnych glebach wapiennych i lessowych. Jest to siedlisko żyzne, wielopiętrowe o dość silnie, a miejscami bardzo silnie rozwiniętym podszycie i runie. Drzewostan główny reprezentują w zależności od warunków glebowo – wodnych: dąb, buk, grab, brzoza, modrzew lub sosna i świerk. Domieszkę stanowią: jesion, olcha oraz akacja i osika. Bogaty podszyt i runo tworzą najczęściej: leszczyna, tarnina, dereń, malina, konwalia, szczawik oraz liczne trawy. Średni wiek drzew w lasach państwowych waha się w granicach 40 – 80 lat. W lasach prywatnych, w których przeważa obecnie drzewostan iglasty wiek drzew nie przekracza na ogół II klasy (40 lat). Z uwagi na dość silne zwarcie (0,7 – 0,8) oraz położenie części siedlisk na stromych stokach lasy gminy mogą być potencjalnie zagospodarowane turystycznie tylko po wyznaczonych szlakach i w sposób zorganizowany. Ograniczenie rozwoju turystyki w środowisku leśnym stwarza

również niedobór małej infrastruktury turystycznej (parkingów, wytyczonych szlaków, informacji przyrodniczej itp.). Do siedlisk radziej występujących należy zaliczyć: Ols zwykły, spotykany w niewielkich kompleksach w dolinach rzecznych oraz Bór Mieszany Wyżynny, porastający słabsze glebowo tereny stokowe, będące na ogół w użytkowaniu właścicieli prywatnych. Są to najczęściej niewielkie powierzchniowo kompleksy ekotonowe, które nie wytworzyły właściwego lasom bioklimatu. Spełniają natomiast ważne funkcje wodochronne i glebochronne.

Lasy na terenie gminy znajdują się pod administracją Nadleśnictwa Miechów, podlegającemu Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie, a także należą do osób prywatnych. Gospodarka leśna gminy prowadzona jest na odstawie planów urządzenia lasu (Lasy Państwowe) oraz uproszczonych planów urządzenia lasu (lasy niestanowiące własności Skarbu Państwa).

Obecnie obowiązującym dla Nadleśnictwa Miechów jest plan na lata 2013 - 2022. Plan Urządzenia Lasu został zatwierdzony decyzją Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2013 r. [12].

Nadleśnictwo, w ramach zagospodarowania lasu, corocznie wykonuje odnowienia i zalesienia, poprawki i uzupełnienia oraz czyszczenia drzewostanu. W Nadleśnictwie Miechów wykonuje się około 90-110 ha/rok odnowień sztucznych. Materiał sadzeniowy produkowany jest we własnej szkółce leśnej o powierzchni produkcyjnej 200 arów, a także tunelach i korytach o powierzchni 12,72 ara. W warunkach kontrolowanych hodowane są sadzonki buka zwyczajnego, modrzewia europejskiego i sosny zwyczajnej, a na powierzchni otwartej sadzonki dębu szypułkowego, olszy czarnej, brzozy brodawkowatej, klonu jaworu i lipy drobnolistnej.[13]

Nadleśnictwo, oprócz hodowli lasu, zajmuje się także jego ochroną - monitoruje na bieżąco stan drzewostanów oraz dba o ich odpowiedni stan sanitarny. Prowadzi również profilaktykę i prognozowanie zagrożenia wynikającego z występowania szkodników.[14]

Z uwagi na wysoki stan pogłowia zwierzyny na obszarze Nadleśnictwa corocznie zabezpiecza się najbardziej narażone uprawy grodząc je, bądź smarując drzewka repelentami. W ostatnich latach maleje powierzchnia, na której rejestruje się szkody od zwierzyny. Świadczy to o odpowiednim zabezpieczeniu upraw oraz racjonalnie prowadzonej gospodarce łowieckiej.[15]

Gospodarcze wykorzystanie lasów na terenie gminy Książ Wielki ogranicza się do pełnienia przez nie funkcji ekologicznej, pozyskiwania drewna, produkcji sadzonek [16] oraz zbierania grzybów i owoców leśnych.

Las spełnia różnorodne funkcje, zarówno w sposób naturalny jak i poprzez umiejętną gospodarkę człowieka, wykorzystującego przyrodę dla swych potrzeb. Oprócz wymienionych powyżej funkcji produkcyjnych i części pozaprodukcyjnych (jak ochrona gatunkowa roślin i zwierząt, zachowanie cennych przyrodniczo obszarów) pełni akże funkcje ochronne.

[12] www.miechow.krakow.lasy.gov.pl, dostęp: 23.04.2020 r.
[13] www.miechow.krakow.lasy.gov.pl, dostęp: 23.04.2020 r.
[14] www.miechow.krakow.lasy.gov.pl, dostęp: 23.04.2020 r.
[15] www.miechow.krakow.lasy.gov.pl, dostęp: 23.04.2020 r.
[16] www.miechow.krakow.lasy.gov.pl, dostęp: 23.04.2020 r.

3.4.3. Usługi

Kwestia dostępności i wachlarza usług w gminie jest jedną z najistotniejszych, gdyż wiąże się bezpośrednio z jakością życia mieszkańców oraz daje możliwość tworzenia nowych miejsc pracy na terenach typowo rolniczych, nieuprzemysłowionych. Do usług dostępnych w gminie Książ Wielki zaliczyć można przede wszystkim:

- Usługi publiczne - opisane w rozdziale Warunki życia ludności:

- usługi zdrowia (patrz podrozdział 3.3.1.),
- usługi oświaty (patrz podrozdział 3.3.1.),
- usługi związane z kulturą (patrz podrozdział 3.3.1.),

- Usługi nie zaliczane do publicznych:

- usługi handlu,
- usługi pocztowe,
- usługi gastronomiczne,
- usługi bankowe,
- usługi serwisowania i napraw sprzętu rolniczego,
- usługi turystyczne.

Według danych GUS, w gminie Książ Wielki w 2018 r. zarejestrowanych było 386 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON, z czego 235 (60,3%) należało do kategorii podmiotów usługowych.

Tabela 9. Podmioty gospodarcze o charakterze usługowym według sekcji PKD

	Sekcja	Liczba podmiotów gospodarczych	Procent ogółu podmiotów gospodarczych
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	G	90	23,3
Pozostała działalność gospodarcza oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	S i T	38	9,8
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	I	16	4,1
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	M	18	4,7
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	O	12	2,5
Edukacja	P	15	3,9
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	Q	22	5,7
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	L	3	0,8

Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	N	10	2,6
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	R	6	1,6
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	K	5	1,3
Przetwórstwo przemysłowe	C	24	6,2
Budownictwo	F	65	16,8
	ogółem	**324**	**60,3**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Tabela 10. Podmioty gospodarcze zajmujące się zaopatrzeniem w media oraz transportem

	Sekcja	Liczba podmiotów gospodarczych	Procent ogółu podmiotów gospodarczych
Transport i gospodarka magazynowa	H	41	10,6
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	D	1	0,3
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	E	3	0,8
	ogółem	**45**	**11,7**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS oraz Urzędu Gminy w Książu Wielkim

Usługi na terenie gminy koncentrują się w większych miejscowościach. Funkcję ośrodka administracyjnego - usługowego gminy pełni Książ Wielki, gdzie znajduje się Urząd Gminy, Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Bank Spółdzielczy i Urząd Pocztowy. Znajdują się tu również placówki oświatowe, biblioteka publiczna, remiza OSP. Ponadto w Książu Wielkim zlokalizowanych jest wiele mniejszych zakładów usługowych - sklepy spożywcze, zakłady handlu detalicznego, obiekty gastronomiczne. Oprócz miejscowości o wykrystalizowanych centrach usługowych, na terenie gminy występują rozproszone podmioty usługowe, takie jak punkty wymiany butli gazowych, mniejsze sklepy oraz drobne zakłady rzemieślnicze i naprawcze.

Teren gminy obejmują trzy parafie rzymskokatolickie: w Książu Wielkim, Książu Małym i Antolce, należące do Diecezji Kieleckiej.

Na obszarze gminy Książ Wielki handel należy do sektora prywatnego. Mała przedsiębiorczość, do której można zaliczyć prowadzenie sklepów spożywczych, spożywczo - przemysłowych, usług ogólnobudowlanych oraz drobnych usług, rozwija się głównie

w większych sołectwach. Działalność w handlu jest chętnie podejmowana przez ludność, ze względu na mały nakład środków finansowych potrzebnych na jej prowadzenie.

Perspektywicznym dla rozwoju gminy sektorem usług może być sektor turystyczny. Położenie wśród malowniczych krajobrazów sprzyja rozowjowi turystki. Przyczynić się do tego również mogą zabytki zlokalizowane na terenie gminy.

Przez teren gminy przebiegają dwa piesze szlaki turystyczne. Przez Książ Wielki biegnie szlak okrężny (kolor niebieski, dł. 14,4 km, zaczyna się i kończy w Książu Wielkim) oraz szlak zielony (kolor zielony, dł. 20,2 km, prowadzi z Tunelu do Książa Wielkiego).

Walory przyrodnicze oraz rolniczy charakter gminy stwarzają dobre warunki do rozwoju agroturystyki. Baza noclegowa skupiona jest główne w miejscowości Książ Wielki i Antolka, gdzie znajdują się m. in. Hotel Zameczek, Hotel Antolka oraz schronisko młodzieżowe przy Zespole Niepublicznych Szkół i Placówek Oświatowych. Ponadto na terenie gminy funkcjonuje gospodarstwo agroturystyczne.

Rozwój rekreacji w gminie, a tym samym rozwój ruchu turystycznego, winien postępować zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Oznacza to konieczność dostosowania zagospodarowania rekreacyjnego w formach i intensywności do pojemności turystycznej środowiska. Z rozwojem usług turystyki wiąże się także rozwój usług towarzyszących, mogący dać impuls dla rozwoju handlu, gastronomi i usług kultury na terenie gminy Książ Wielki.

3.4.4. Przemysł

Działalność przemysłowa na terenie gminy Książ Wielki nie jest rozwinięta - produkcja przemysłowa jest znikoma. Na terenie gminy funkcjonuje 89 przedsiębiorstw zaklasyfikowanych przez GUS do kategorii „przemysł i budownictwo”. Są to drobne zakłady, o lokalnej skali oddziaływania, niebędące źródłem groźnych dla środowiska i zdrowia ludzi emisji.

Tabela 11. Podmioty gospodarcze o charakterze przemysłowym według sekcji PKD

	Sekcja	Liczba podmiotów gospodarczych	Procent ogółu podmiotów gospodarczych
Budownictwo	F	65	16,8
Przetwórstwo przemysłowe	C	24	6,2
	ogółem	**89**	**23**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W Książu Wielkim znajduje się oczyszczalnia ścieków, natomiast w Minocicach wysypisko odpadów.

3.5. Struktura władania gruntami

Większość gruntów gminy Książ Wielki znajduje się w rękach prywatnych. Znaczna część należy do Skarbu Państwa, z czego większość znajduje się w zarządzie Lasów Państwowych. Szczegółowo udział poszczególnych form własności oraz władania przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 12. Stan prawny gruntów w gminie Książ Wielki

Właściciel/władający		Powierzchnia [ha]
grunty Skarbu Państwa	grunty wchodzące w skład zasobu własności rolnej Skarbu Państwa	32,71
	grunty w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe	3 613,13
	ogółem	**3 645,84**
grunty wchodzące w skład gminnego zasobu nieruchomości		**196,07**
grunty gmin i ich związków przekazane w użytkowanie wieczyste		**0,17**
grunty osób fizycznych	grunty osób fizycznych wchodzacych w skład gospodarstw rolnych	8 732,54
	grunty osób fizycznych nie wchodzacych w skład gospodarstw rolnych	441,28
	ogółem	**9 173,82**
grunty spółdzielni	grunty, które są własnością rolniczych spółdzielni produkcyjnych i ich związków oraz grunty, których właściciele nie są znani	299,42
	grunty, które są własnością spółdzielni mieszkaniowych i ich związków oraz grunty, których właściciele nie są znani	0,28
	pozostałe grunty spółdzielcze	1,13
	ogółem	**300,82**
grunty kościołów i związków wyznaniowych		**9,51**
pozostałe grunty		**236,94**
razem		**13 563,17**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy, stan na dzień 01.05.2020 r.

Grunty Skarbu Państwa to 3 646 ha. W skład gminnego zasobu nieruchomości wchodzi 196 ha gruntów, a jedynie 0,17 ha to grunty gmin i ich związków przekazane w użytkowanie wieczyste. Niewielkie powierznie znajdują się w posiadaniu spółdzielni - około 300 ha. Kościoły i związki wyznaniowe są w posiadaniu niemal 10 ha gruntów. Natomiast najwięcej jest obszarów należących do osób fizycznych – 9 174 ha.

3.6. Podsumowanie

Do najważniejszych uwarunkowań społeczno - ekonomicznych mających wpływ na rozwój gminy w przyszłości zaliczyć należy strukturę demograficzną mieszkańców gminy. Cechy ludności istotnie rzutują na przyszłą sytuację ekonomiczną oraz rozwój przestrzenny gminy. Stały odpływ i starzenie się ludności sprawiają, że popyt na nowe tereny przeznaczone pod zabudowę na terenie gminy pochodzi raczej z zewnątrz.

Mieszkańcy gminy Książ Wielki utrzymują się w dużej mierze z rolnictwa, które jest podstawową funkcją gminy. Dominuje uprawa zbóż i ziemniaków, natomiast w produkcji zwierzęcej przeważa hodowla trzody chlewnej i bydła. Następuje także powolny wzrost zróżnicowania pozarolniczych źródeł utrzymania ludności, głównie związany z usługami, natomiast produkcja przemysłowa jest słabo rozwinięta i nie oddziałuje w dużej mierze negatywnie na środowisko.

Rolę lokalnego centrum administracyjnego oraz usługowego pełni Książ Wielki. Zaplecze edukacyjne dla dzieci w gminie tworzą placówki szkolne w Książu Wielkim, Książu Małym i Antolce oraz oddział przedszkolny w Książu Wielkim. Dodatkowo, ważną rolę kulturalno - oświatową pełni biblioteka gminna. Na terenie gminy funkcjonują trzy parafie rzymskokatolickie - w Książu Wielkim, Książu Małym i Antolce. W zakresie opieki zdrowotnej, w gminie działa publiczny zakład opieki zdrowotnej w Książu Wielkim.

Gmina posiada dogodne warunki dla rozwoju turystyki, w tym agroturystyki. Duża lesistość, niska gęstość zaludnienia, zbiorniki wodne, a także w małym stopniu przekształcone przez człowieka nieskażone środowisko naturalne (duża powierzchnia obszarów chronionych) i wiele zabytków kulturowych rozsianych po lokalnych miejscowościach, czynią z gminy Książ Wielki miejsce atrakcyjne turystycznie. Istnieją więc szanse na zainteresowanie wypoczynkiem w lokalnych gospodarstwach wiejskich, organizację tak zwanych zielonych szkół dla dzieci z aglomeracji miejskich oraz turystyki kwalifikowanej dla osób o zainteresowaniach przyrodniczych.

4. Środowisko przyrodnicze

4.1. Zasoby środowiska przyrodniczego

4.1.1. Budowa geologiczna

Pod względem geologicznym gmina Książ Wielki położona jest w obrębie niecki nidziańskiej, będącej szerokim obniżeniem, wypełnionym osadami kredowymi (Mądry S., 1997). Zaburzenia tektoniczne, obserwowane na tym terenie, związane są z fałdowaniami fazy laramijskiej, które na pograniczu kredy i paleogenu uformowały nieckę nidziańską oraz z paleogenu ruchami tektonicznymi, które doprowadziły do powstania zapadliska przedkarpackiego. Najstarszymi utworami odsłaniającymi się na obszarze gminy są osady kredy górnej, niższej części górnego kampanu.

Kreda górna

Kampan górny. Osady niższej części kampanu górnego tworzą opoki barwy białej lub białawoszarawej. Występują one na powierzchni terenu w Rzędowicach. Tworzą ławice niekiedy przedzielone cienkimi wkładkami szarych margli. Wyższą cześć kampanu górnego tworzą margle i opoki.

Mastrycht dolny. Niższą część dolnego mastrychtu tworzą opoki i margle, szeroko rozprzestrzenione w północno-wschodniej części gminy. Całkowita miąższość tego poziomu wynosi ok. 100 m. Osady wyższej części dolnego mastrychtu występują w południowej części gminy. W spągu występują piaskowce o miąższości kilku metrów, których podłożem jest nierówna powierzchnia opok niższej części dolnego mastrychtu. Ponad utworami piaszczystymi lub bezpośrednio na osadach niższej części dolnego mastrychtu leżą gezy wapniste z przerostami wapieni.

Paleogen

Reprezentowany jest przez piaski kwarcowe, którym towarzyszą konkrecje kwarcytów. Piaski są przeważnie drobno- i średnioziarniste, czasem widoczne są wkładki piasków gruboziarnistych i żwirów.

Neogen

Miocen. Osady mioceńskie można podzielić na dwie facje: piaszczysto-ilastą i marglisto-wapienną. Osady facji piaszczysto-ilastej występują na zachód i południe od Małoszowa i Giebułtowa oraz w rejonie Boczkowic. Facja ta składa się z iłów, mułków i piasków kwarcowych. Osady facji marglisto-wapiennej występują na lewym brzegu Nidzicy na odcinku od Częstoszowic do Giebułtowa oraz w rejonie Trzonowa. Facja ta składa się z margli i wapieni mikrytowych. W okolicach Trzonowa występują wapienie detrytyczne.

Czwartorzęd

Plejstocen. Na obszarze gminy występują osady preglacjału oraz trzech zlodowaceń, które objęły teren Polski. Do preglacjału zostały zaliczone żwiry rzeczne, składające się z okruchów opok i margii kredowych. Występują one w okolicach Moczydła i Krzeszówki. Złodowacenie południowopolskie reprezentowane jest przez mułki lessopodobne, piaski i żwiry wodnolodowcoweoraz gliny zwałowe. Do utworów zlodowacenia środkowopolskiego zaliczono piaski i żwiry rzeczno-peryglacjalne. Osady pochodzące z okresu zlodowacenia północnopolskiego to piaski i żwiry rzeczno-peryglacjalne i lessy. Piaski są przeważnie drobno- i średnioziarniste, często z przeławiceniami mułków przypominających uziarnieniem lessy. Niekiedy zawierają wkładki żwirów. Piaski występują w brzeżnych partiach dolin. Lessy pokrywają większą część gminy (przeważnie na obszarze Wyżyny Miechowskiej) i mają miąższość od kilku do 20 m.

Holocen. W dnach mniejszych dolin i wąwozów występują namuły, piaski i żwiry, powstałe wskutek erozji różnorodnych osadów budujących zbocza. Dna większych dolin (Nidzicy, Nićki) wypełniają mułki i gliny (mady) oraz piaski. Niekiedy można zauważyć wkładki żwirów utworzonych z materiału miejscowego.

Na głębokości 3000 m odkryto na obszarze gminy śladowe ilości ropy naftowej, gazu ziemnego i węgla brunatnego.

Tak wykształcona budowa geologiczna wpływa na warunki podłoża budowlanego, które dla przedmiotowego obszaru są odmienne na terenie wysoczyzny oraz w dolinach rzek i obniżeniach. Obszary wysoczyznowe generalnie można uznać za korzystne dla posadowienia obiektów budowlanych, jednak przez wzgląd na znaczną zmienność litologiczną zaleca się wykonywanie szczegółowej analizy gruntu w przypadku posadowienia obiektów o gabarytach większych niż budynki mieszkaniowe jednorodzinne. Obszary dolin rzecznych, ze względu na mniej stabilne podłoże i ryzyko okresowego podniesienia poziomu wód gruntowych i związane z tym zawilgocenie podłoża są o wiele mniej korzystne dla rozwoju budownictwa. [17]

4.1.2. Ukształtowanie powierzchni terenu i geomorfologia

Według podziału fizyczno-geograficznego Polski (Kondracki J., 2018), gmina położona w makroregionie Niecka Nidziańska 342.2. Obszar gminy obejmują mezoregiony: Garb Wodzisławski 342.24 i Wyżyna Miechowska 342.22. Wyżyna Miechowska zajmuje południową część gminy a Garb Wodzisławski północną. Większość obszaru gminy znajduje się na Wyżynie Miechowskiej. Przybliżona granica pomiędzy mezoregionami na obszarze gminy przebiega przez Głogowiany, tereny na północ od Książa Wielkiego, Krzeszówkę, Trzonów. Góra Przygrzeb (369,40 m n.p.m.) w sołectwie Krzeszówka jest najwyższym wzniesieniem Garbu Wodzisławskiego. Wyżyna Miechowska,jest obniżona tektonicznie w stosunku do Garbu Wodzisławskiego. Większe wysokości bezwzględne związane są z większą odpornością skał na wietrzenie. [18]

Charakterystycznym elementem rzeźby jest występowanie płaskich garbów, rozdzielonych dolinami wypełnionymi iłami mioceńskimi. Powierzchnia ta przykryta jest parometrową

[17] Strategia rozwoju gminy Książ Wielki 2016-2022, s. 17
[18] Studium – elementy ekofizjografii 2002, s. 4

pokrywą lessową. Wyniesiona morfologicznie pokrywa eolicznolessowa jest rozcięta gęstą siecią dolin i jarów pochodzenia eolicznego, sufozyjnego i rzecznego. Jest to wyżyna lessowa, której obrzeża tworzą wzgórza – Góra Klin i Biała Góra. [19]

Rysunek 4. Położenie fizyczno - geograficzne gminy Książ Wielki

Źródło: Bank Danych o Lasach

Urozmaicona morfologia powierzchni gminy związana jest z budową geologiczną skał podłoża, procesami denudacyjno-erozyjnymi oraz działalnością akumulacyjno-erozyjną rzek. Atrakcyjne krajobrazowo obszary, zwłaszcza na południu gminy, są możliwe do podziwiania m.in. na wyznaczonych ciągach widokowych.

Przez najwyższe wzniesienie w gminie (399,8 m n.p.m.) przebiega południowa granica gminy. Znajduje się ono w sołectwie Cisie. Najniższy punkt w gminie (236,5 m n.p.m.) znajduje się w dolinie Nidzicy, w sołectwie Giebułtów. Deniwelacje lokalne na terenie gminy wynoszą więc około 163 m.

Ze względu na stosunkowo urozmaiconą rzeźbę, niektóre obszary gminy stwarzają pewne ograniczenia w lokalizacji obiektów budowlanych. Największe ograniczenia dla zabudowy powodują tereny o nachyleniu przekraczającym 12 %. Zbocza o tak dużych spadkach wymagają tarasowania oraz stwarzają poważne ograniczenia przy budowie dużych obiektów oraz uzbrojeniu technicznym. Nieco mniejsze ograniczenia stwarzają tereny o nachyleniu mieszczącym się w przedziale 8 — 12 %. Na obu wyżej wymienionych stokach zachodzi możliwość wystąpienia procesów osuwiskowych.

[19] Strategia rozwoju gminy Książ Wielki 2016-2022, s.17

Najkorzystniejsze dla potrzeb zabudowy są tereny płaskie bądź lekko faliste, o spadkach nie przekraczających 5 %. Należy tutaj wykluczyć obszary dolin rzecznych ze względu na wysoki poziom wód gruntowych, nienośne podłoże czy niekorzystne warunki topoklimatyczne. Dobre do lokalizacji budownictwa są też tereny o spadkach mieszczących się w przedziale 5 — 8 %. Ograniczenia mogą wystąpić tu jedynie przy lokalizacji budynków o dużej kubaturze. [20]

4.1.3. Warunki klimatyczne

Według regionalizacji klimatycznej Polski (Okołowicz W., Martyn D., 1979) obszar gminy znajduje się w regionie klimatycznym śląsko-małopolskim, w krainie klimatycznej nr 50. Klimat jest tutaj kształtowany pod dominującym wpływem wyżyn. Podane poniżej wybrane średnie charakterystyki obrazują ogólne cechy klimatu na obszarze gminy:

- *temperatura stycznia (miesiąca najzimniejszego): 3,00C*
- *temperatura lipca (miesiąca najcieplejszego): 17,79C*
- *czas trwania termicznej zimy (średnia dzienna temperatura < 0ºC): 92 dni,*
- *czas trwania termicznego lata (średnia dzienna temperatura > 15ºC): 91 dni,*
- *liczba dni pogodnych (o najmniejszym zachmurzeniu): 62 dni*
- *liczba dni pochmurnych (o najwyższym zachmurzeniu): 122 dni*
- *roczny opad atmosferyczny: 610 mm*
- *liczba dni z szatą śnieżną: 80 dni*
- *naterenie gminy przeważają wiatry z kierunku zachodniego.* [21]

Dla prowadzonego na terenie gminy całokształtu gospodarki duże znaczenie ma mikroklimat (klimat lokalny). W obrębie terenu opracowania można wydzielić następujące typy klimatu:

1. *Topoklimat zboczy o ekspozycji południowej, południowo-zachodniej, południowo-wschodniej, zachodniej i wschodniej. Tereny te charakteryzują się korzystnymi warunkami solarnymi i termicznymi, dobrym przewietrzaniem, małą częstotliwością występowania mgieł oraz krótszym okresem zalegania pokrywy śnieżnej.*
2. *Topoklimat właściwy obszarom płaskim - (tereny o spadkach nie przekraczających 5 %) o przeciętnych warunkach topoklimatycznych. Cechuje się przeciętnymi warunkami solarnymi, dobrymi warunkami termicznymi, wilgotnościowymi oraz przewietrzaniem.*
3. *Topoklimat zboczy o ekspozycji północnej, północno-wschodniej i północno-zachodniej o dużym nachyleniu. Charakteryzuje się najsłabszymi warunkami soiarnymi (zwłaszcza jesienią i zimą), przeciętnymi warunkami termicznymi wilgotnościowymi oraz dłuższym zaleganiem pokrywy śnieżnej.*
4. *Topoklimat dolin stale bądź okresowo wilgotnych oraz podmokłych obszarów równinnych. Topoklimat ten cechuje się niekorzystnymi warunkami solarnymi (częste zamglenia), termicznymi (inwersje temperatury) oraz wilgotnościowymi (stagnacja powietrza o dużej wilgotności względnej). Ze względu na słabo rozwiniętą sieć hydrograficzną topoklimat ten zajmuje łącznie małą powierzchnię w gminie.*
5. *Topoklimat właściwy obszarom leśnym. charakteryzuje się osłabieniem promieniowania słonecznego, dużą zacisznością, podwyższoną wilgotnością względną powietrza oraz korzystnym dla zdrowia człowieka działaniem olejków eterycznych.*

[20] Studium – elementy ekofizjografii 2002, s. 5
[21] Studium – elementy ekofizjografii 2002, s. 19

Składają się one z całego szeregu charakterystycznych dla danej rzeźby, ekspozycji, hydrologii itd. mikroklimatów. Wynikiem tego jest ogromne zróżnicowanie biotopów na stosunkowo małych i sąsiadujących ze sobą terenach.

Najkorzystniejsze warunki klimatyczno-zdrowotne występują w obrębie terenów otwartych, na obszarach o korzystnej ekspozycji zachodniej, wschodniej, południowej, południowo-zachodniej i południowo-wschodnej - dobre nasłonecznienie, dobre warunki termiczne, wyniesienie ponad dno doliny - dobre przewietrzanie terenu, dobre warunki wilgotnościowe, rzadkość występowania mgieł.
Średniokorzystne warunki występują na obszarze:

- terenów o spadkach nie przekraczających 5 %
- terenów otoczonych zadrzewieniami, terenów zadrzewionych czy terenów leśnych - utrudnione, niedostateczne przewietrzanie obszarów, słabe nasłonecznienie, często występujące mgły poranne, znaczna wilgotność. *W zależności od rodzaju siedlisk leśnych charakteryzuje się cechami mniej lub bardziej korzystnymi dla człowieka a tym samym do wykorzystania turystycznego*
- terenów zurbanizowanych - w bezpośrednim sąsiedztwie dużych obszarowo terenów zabudowanych oraz powierzchni asfaltowych, można się spodziewać nieznacznego wzrostu temperatury oraz spadku wilgotności powietrza. Zabudowa sprzyja rozwojowi lokalnej wymiany pionowej i poziomej powietrza oraz zmniejsza niebezpieczeństwo występowania lokalnych przymrozków radiacyjnych.

Niekorzystne warunki topoklimatyczne posiadają tereny dolinne oraz tereny podmokłe– strefy częstych inwersji termicznych (zalegania lub spływu chłodnych mas powietrza), złe warunki solarne i wilgotnościowe, częste mgły i przymrozki, obszary o charakterze korytarzy wentylacyjnych. Również niekorzystne warunki mogą występować w obrębie terenów położonych na zboczach o ekspozycji północnej (N, NE oraz NW) o dużym nachyleniu. [22]

4.1.4. Zasoby wodne

Wody powierzchniowe

Sieć rzeczna na terenie gminy jest słabo rozwinięta. Jedyną większą rzeką przecinającą gminę jest Nidzica. Przez teren gminy Książ Wielki przebiegają dwa wododziały II rzędu. Pierwszy z nich przecina gminę z zachodu na wschód w jej północnej części i oddziela zlewnie rzek: Nidy i Nidzicy. Przechodzi on przez Głogowiany - Wrzosy, las obok Moczydła i na północ od Krzeszówki i Zaryszyna. Drugi wododział odcina niewielki fragment gminy w jej najbardziej wysuniętej południowo—zachodniej części w sołectwie Łazy. Oddziela on zlewnie Nidzicy i Szreniawy.

[22] Opracowanie ekofizograficzne 2020 r.

Rysunek 5. Większe cieki wodne na terenie gminy Książ Wielki

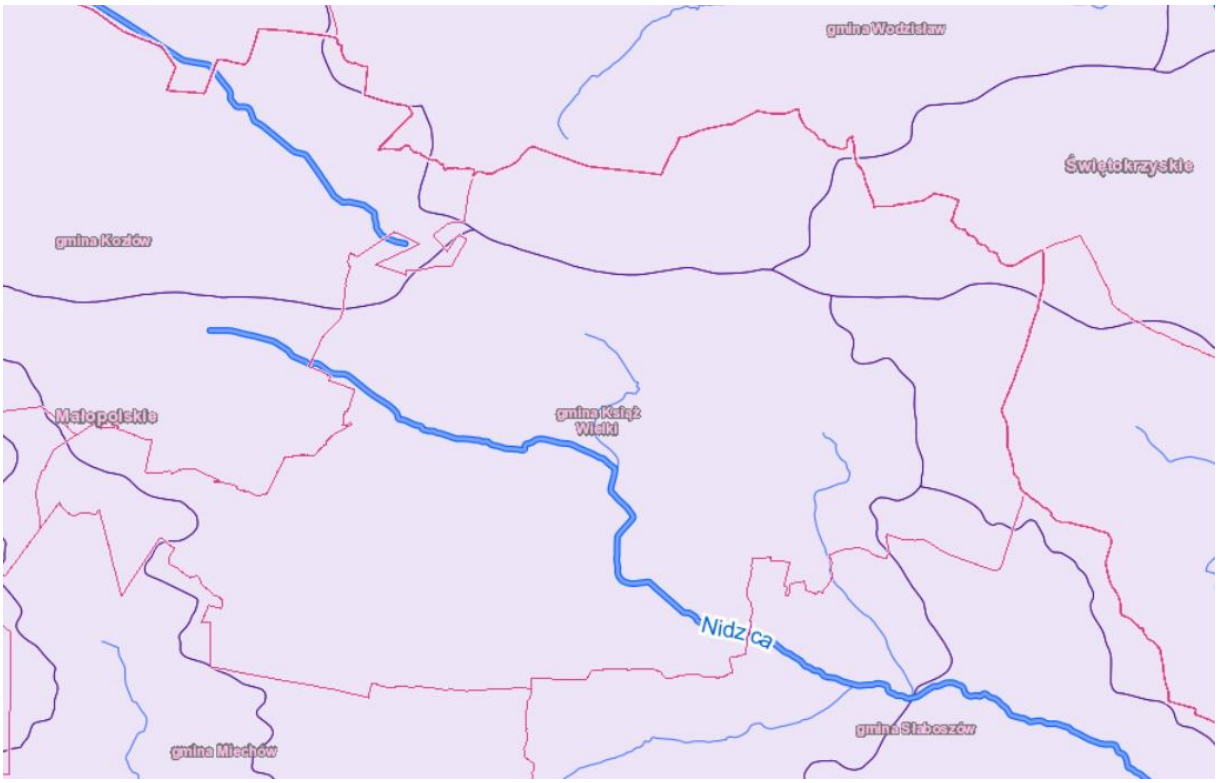

Źródło: Geoportal Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej

Teren zlewni Nidy bezpośrednio jest odwadniany przez rzekę Mierzawę, która ma swoje źródła tuż pod granicą z gminą Kozłów oraz przez jej prawostronny dopływ— Mozgawę. Największa część gminy Książ Wielki znajduje się w zlewni rzeki Nidzicy. Jest ona lewostronnym dopływem rzeki Wisły. Zaczyna ona swój bieg w Rogowie w gminie Kozłów. Na terenie gminy Książ Wielki rzeka ta ma jedynie trzy lewostronne dopływy: bezimienne cieki: z Głogowian i z lasu nad Wielką Wsią oraz rzekę Nićkę zaczynającą swój bieg w Książu Małym.

Najmniejszy zasięg w gminie ma zlewnia rzeki Szreniawy. W gminie Książ Wielki teren ten bezpośrednio odwadniany jest przez rzeką Cichą, zaczynającą swój bieg już poza terenem opisywanej gminy, w sołectwie Pstroszyce Pierwsze (gm. Miechów). [23]

System naturalnych rzek i cieków uzupełniany jest przez sieć rowów melioracyjnych, które najczęściej posiadają charakter odwadniający.

Wody powierzchniowe na przedmiotowym obszarze należą do dorzecza administrowanego przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie z siedzibą w Krakowie.

[23] Studium – elementy ekofizjografii 2002, s. 19

Wody podziemne

Pod terenem całej gminy rozciąga się Główny Zbiornik Wód Podziemnych Niecka Miechowska SE o Nr 409. Ma on powierzchnię 2975 km? i zasoby dyspozycyjne równe 437 962 m'/dobę. Ze względu na swoje rozmiary zajmuje część województw małopolskiego i świętokrzyskiego. Zbiornik ten ma charakter szczelinowo — porowy. W Niecce Miechowskiej wody znajdują się w dwóch poziomach: głębszym — w piaskowcach i piaskach i płytszym w marglach, opokach i gezach. Wody występujące w piaskowcach mają małe znaczenie gospodarcze ze względu na występowanie ich na głębokościach dochodzących do 800 m w centrum Niecki. Zasilanie zbiornika odbywa się przez bezpośrednią infiltrację wód opadowych, przez dopływ wód z piętrz czwartorzędowego na obszarze gdzie brak jest izolacji oraz przez dopływ wód podziemnych z terenów sąsiednich.

Wody występujące w utworach wapienno — marglistych są głównym źródłem zaopatrzenia w wodę głębinową ujmowaną przez studnie wiercone i kopane. Wydajności studni wierconych wykonanych na terenie gminy wahają się od 0,3 m%/h do 110 m/h, a ich przeciętna głębokość wynosi od 20 do 140 m.*

Wody podziemne nie są równomiernie chronione przed zanieczyszczeniami. Znaczna część zbiornika nie posiada izolacji w postaci warstwy nieprzepuszczalnej, przez co jest silnie zagrożona zanieczyszczeniami. Na podstawie „Dokumentacji hydrogeologicznej GZWP Niecka Miechowska SE" można stwierdzić, że ochroną proponuje się objąć tą część zbiornika w której pionowe przesiąkanie zanieczyszczeń następuje w czasie krótszym niż 25 lat. Obszar ochronny zbiornika ma powierzchnię 2 404 km^2 w tym 2 379 km^2 znajduje się na obszarze występowania zbiornika. Obszar ochronny stanowi 80 % powierzchni zbiornika. Na terenie gminy Książ Wielki obszarem ochronnym nie jest objęty tylko nieznaczny fragment terenu w południowo — wschodniej części gminy. Pod miejscowością gminną, znajduje się też niewielki obszar na którym stwierdzono zmniejszone przenikanie zanieczyszczeń (> 25 lat). Znajduje się on jednak w całości na obszarze ochronnym zbiornika. Obszar ochronny całego zbiornika został podzielony na rejony „A", „B", „C"i „D" w zależności od sposobu zagospodarowania. Na terenie Książ Wielki występują obszary „B" i „C".

Obszarem „B" zostały objęte uprawy rolne wraz z terenami zabudowy wiejskiej. W strefie tej obowiązuje zakaz lokalizacji inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi oraz mogących pogorszyć stan środowiska, a w szczególności wysypisk odpadów i wylewisk nie zabezpieczonych przed przenikaniem do podłoża, budowania rurociągów transportujących substancje niebezpieczne dla środowiska, przeładunkówi dystrybucji substancji ropopochodnych.

Wymagana jest kontrola intensywnej produkcji rolniczej oraz ograniczenie bezściołowej hodowli zwierząt. Konieczne jest zlikwidowanie dzikich wysypisk odpadów oraz uporządkowanie gospodarki wodno — ściekowej. Niezbędne jest też stosowanie środków ochrony roślin o okresie połowicznego rozpadu w glebie, krótszym niż 6 miesięcy. Obszarem „C" zostały objęte obszary leśne położone na terenie objętym ochroną, czyli lasy w okolicach Moczydła i lasy w południowej i południowo — zachodniej części gminy. Na obszarach tych niezbędne jest zachowanie dotychczasowego stanu zagospodarowania. Zabrania się też lokalizacji inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi, mogących pogorszyć stan środowiska. Konieczne jest badanie oddziaływania na wody podziemne

środków ochrony stosowanych przy nawożeniu lasów, a użyte środki powinny mieć okres połowicznego rozpadu krótszy niż 6 miesięcy.

Oprócz GZWP Nr 409 na terenie gminy możemy spotkać wody czwartorzędowe. Występują one tylko w utworach piaszczysto — żwirowych den dolin rzecznych rzek Nidzicy i Nićki. Wody te nie mają większego gospodarczego znaczenia. [24]

Rysunek 6. Ujęcia wody na terenie gminy Książ Wielki

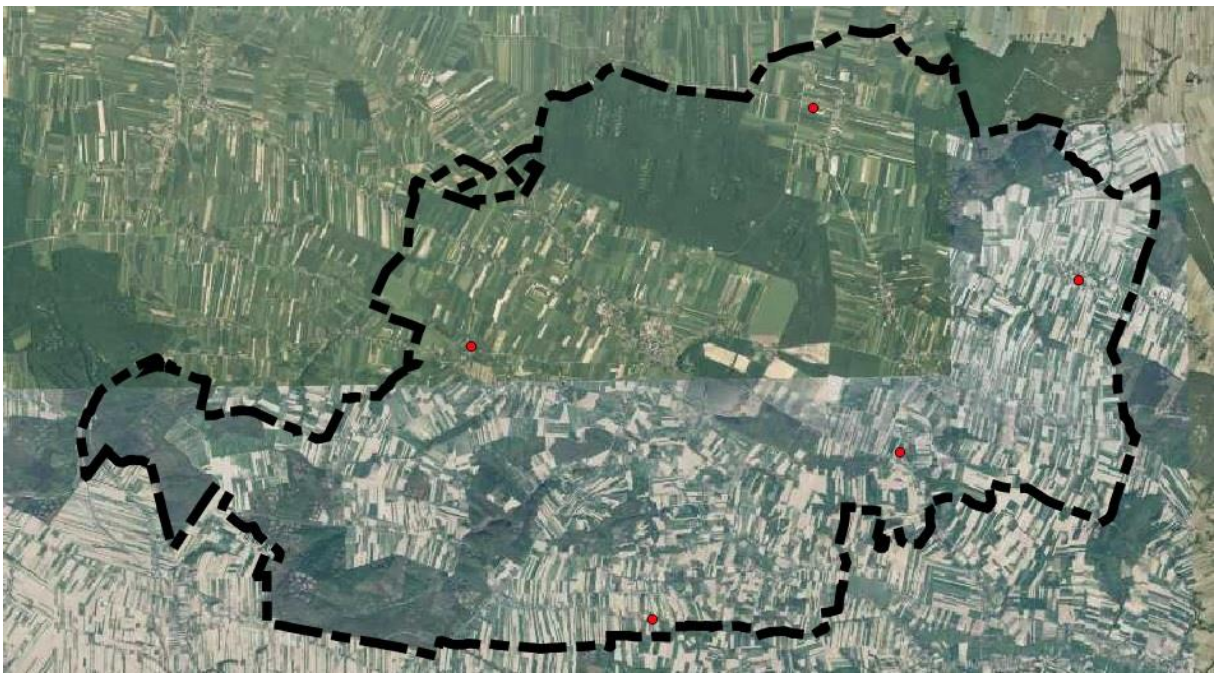

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT

4.1.5. Surowce mineralne

Obszar gminy Książ Wielki jest bardzo ubogi w surowce mineralne. Można na nim stwierdzić występowanie tylko czterech kompleksów litologiczno — złożowych: piasków czwartorzędowych, piasków trzeciorzędowych, iłów trzeciorzędowych i wapieni trzeciorzędowych (detrytycznych).

Piaski czwartorzędowe występują w dolinie Nidzicy, gdzie odsłaniają się na niewielkich powierzchniach z pod pokrywy lessowej. Większe obszary tych piasków pojawiają się w okolicach Rzędowic, Trzonowa i Moczydła.

Piaski paleogeńskie stwierdzono tylko w okolicach Częstoszowic. Mają one właściwości przydatne w przemyśle szklarskim, ale jest zbyt mały pokład aby mogły być zagospodarowane.

Piaski mioceńskie występują w okolicach Boczkowic i Książa Małego - Kolonia. Nie były one badane pod kątem późniejszego wykorzystania.

[24] Studium – elementy ekofizjografii 2002, s. 16

Iły mioceńskie stwierdzono tylko w okolicach Małoszowa. Są to utwory plastyczne, ciemnopopielate. Iły te mają właściwości korzystne dla produkcji cegły, jednak ze względu na małą miąższośćnie przewiduje się ich wykorzystania.

Wapienie detrytyczne występują tylko na wschód od Trzonowa. Część z nich została zarejestrowana jako złoże „Piaseczno". Są to utwory grubo i średnoziarniste składające się z pokruszonych litotamni i mszywiołów, lekkie, porowate, zwięzłe, miejscami z wkładkami wapieni marglistych o mniejszej zwięzłości. Wapienie te mogą znaleźć zastosowanie w budownictwie lokalnym.

4.1.6. Warunki glebowe

Gleby na terenie gminy Książ Wielki zajmują obszar ca 9,2 tyś. ha i wytworzyły się na następujących utworach geologicznych:

- osadach marglistych okresu kredowego — rędziny zwykłe i brunatne, które przeważają w centralnej części gminy,
- wapieniach trzeciorzędowych (rędziny o lżejszym składzie mechanicznym, często tzw. szkieletowe, zalegające płytko na skale wapiennej — północna część gminy),
- osadach zwałowych(piaski i gliny, zaliczane do gleb najsłabszych),
- osadach czwartorzędowych (lessy o różnej miąższości zalegające na utworach kredowych oraz gleby namyte i gliny),
- gleby hydromorficzne, wytworzone w dolinach rzecznych przy udziale roślinności trawiastej.

Wśród typów gleb rędzinowych występują najczęściej; żyzne rędziny brunatne i rędziny czarnoziemne, mało żyzne rędziny szkieletowe o nie wykształconym profilu oraz rędziny deluwialne (namyte), któtych przydatność rolnicza zależy od stopnia wilgotności gleby.

Gleby lessowe reprezentują; najżyźniejsze czarnoziemy, występujące głównie na południu gminy, towarzyszące im czarne ziemie, ukształtowane w warunkach nadmiernego uwilgotnienia oraz gleby brunatne właściwe, równie żyzne ale zalegające na lekkich stokach.

Gleby utworów zwałowych to; mało żyzne pseudobielice oraz zaliczane do najsłabszych gleby brunatne wyługowanie i kwaśne,

Gleby hydromorficzne stanowiące najczęściej użytki zielone reprezentują powstałe z osadów rzecznych mady oraz mniej żyzne gleby glejowe.

Ogólna ocena jakości gleb

Ogólny wskaźnik waloryzacji gleb w skali 120 — punktowej wynosi 82,7 pkt. co pozwala zaliczyć gminę do obszarów o przewadze dobrych warunków glebowych.

- Wskaźnik bonitacji warunków wodnych (w skali 5 -- cio punktowej) wynosi 3,3 pkt (w województwie małopolskim — 3,3 pkt) .

- Wskaźnik rzeźby terenu (skała 5-cio punktowa) kształtuje się na poziomie 2,0 pkt (w województwie —2,9 pkt) i należy do niekorzystnych.

- Wskaźnik bonitacji agroklimatu (skała 15 —to punktowa) wynosi 11,2 pkt podczas gdy w województwie 10,9 pkt. co oznacza to uprawa w gruncie roślin ciepłolubnych wiąże się z umiarkowanym ryzykiem gospodarczym.

- Gleby bardzo kwaśne i kwaśne zajmują 29 % użytków rolnych (Książ Wilk. kwalifikuje się do gmin o średnio niskim zakwaszeniu).

Rysunek 7. Grupy klas bonitacyjnych na terenie gminy Książ Wielki

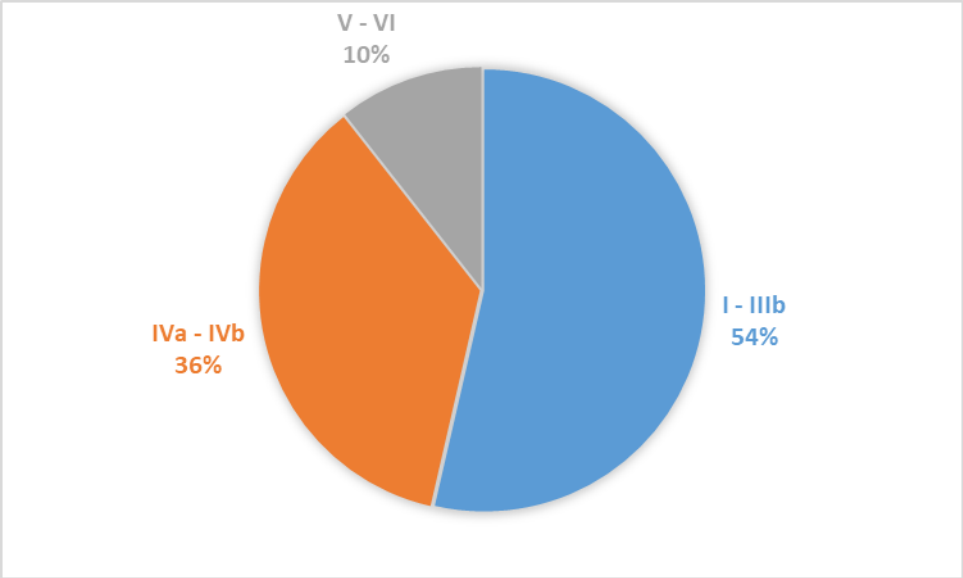

Źródło: opracowanie własne na podstawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Książ Wielki uchwalonego uchwałą Nr III/27/2002 z dnia 27 grudnia 2002 r.

Istotnym utrudnieniem w agrotechnice jest znaczny udział gleb położonych na stokach. [25]

[25] Studium – elementy ekofizjografii 2002, s. 21

Rysunek 8. Procentowy udział gruntów położonych w poszczególnych przedziałach spadków terenu wyrażonych w stopniach nachylenia w gminie Książ Wielki

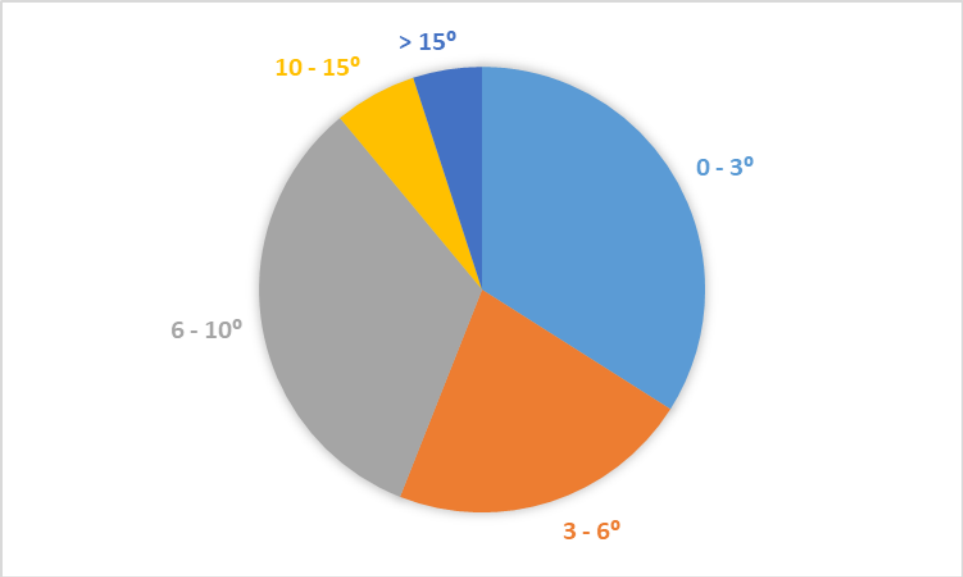

Źródło: opracowanie własne na podstawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Książ Wielki uchwalonego uchwałą Nr III/27/2002 z dnia 27 grudnia 2002 r.

4.1.7. Świat flory i fauny

Według regionalizacji przyrodniczo - leśnej teren gminy Książ Wielki leży w krainie Małopolskiej (VI), na części granicznej dwóch mezoregionów. Część północna gminy leży w Mezoregionie Płaskowyżu Jędrzejowskiego (VI.20), część południowa w Mezoregionie Wyżyzny Miechowskiej (VI.21).

Na Płaskowyżu Jędrzejowskim przeważa krajobraz roślinny dąbrów świetlistych i grądów. Mniej liczne są krajobrazy borów mieszanych i grądów w odmianie małopolskiej. Na Wyżynie Miechowskiej dominuje krajobraz roślinny grądowy w wariancie z udziałem świetlistych dąbrów oraz, rzadziej – grądowy typowy. W części północno-wschodniej zaznaczają się niewielkie powierzchnie krajobrazu dąbrów świetlistych i grądów.[26]

Świat roślinny na terenie gminy Książ Wielki jest umiarkowanie różnorodny. Zdecydowana większość obszaru jest porośnięta roślinnością użytków rolnych, które zajmują 67% powierzchni gminy. Wśród nich największy udział mają grunty orne (94.5%), łąki i pastwiska obejmują 3,3%, a sady 2,2%. [27]

Ogólna charakterystyka przyrodnicza lasów

Lasy posiadają wysoka pozycje w środowisku przyrodniczym gminy zajmując 3704 ha (26,7% pow. ogólnej) w tym lasy państwowe - 3530 ha (95.3 % ogólnej pow. leśnej). W całości zalicza się je do dzielnicy leśnej - Kraina Małopolska i regionu leśnego - Wyżyna

[26] R. Zielony, A. Kliczkowska, „Regionalizacja Przyrodniczo-Leśna Polski 2010", Centrum Informacje Lasów Państwowych, Warszawa 2012, s. 297
[27] Strategia rozwoju gminy Książ Wielki 2016-2022, s.31

Miechowska, skupiającej najcenniejsze ekosystemy leśne będące pozostałością dawnego lasostepu.

Lasy te charakteryzują się dużą zmiennością gatunkową drzewostanów (głównie liściastych) oraz bogatym, wielogatunkowym, podszytem i runem z cenną roślinnością zieloną i kserotermiczną. Bogactwo to dokumentują wyodrębnione na terenie gminy kompleksy leśne:

1. tzw. "uroczysko" Chrusty (1.391 ha) – lasy liściaste (świetlista dąbrowa),
2. Strzyganiec (1.049 ha),
3. Młody Gaj (464 ha),
4. Lisiny,
5. Zwierzyniec.

W północnej części gminy, w kompleksie leśnym Chrusty znajdują się dwa rezerwaty przyrody "Kwiatówka" i "Lipny Dół". Na uwagę zasługują również parki miejskie położone:

1. w otoczeniu Pałacu Myszkowskiego w Książu Wielkim,
2. park dworski w Zaryszynie,
3. park dworski w otoczeniu Warsztatów Terapii Zajęciowej w Rzędowicach. [28]

Rezerwat „Kwiatówka" utworzony został w 1967 roku dla zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu wielogatunkowego lasu pochodzenia naturalnego z bogatą roślinnością zielną, z licznymi gatunkami roślin kserotermicznych. Na lekko obniżającej się ku północy lessowej czapie, rozwinęły się siedliska świetlistej dąbrowy oraz grądu środkowoeuropejskiego. W warstwie runa liczne były rzadkie gatunki roślin, które z czasem zanikały z uwagi na rozrost warstwy podszytu. Od 1999 r. okresowo prowadzone są w rezerwacie zabiegi czynnej ochrony, polegające na usuwaniu krzewów i podrostu, głównie leszczyny i grabu, dla odsłonięcia płatów runa. Występują tu nadal tojad dzióbaty Aconitum variegatum, pełnik europejski Trollius europaeus, pluskwica europejska Actaea europaea, lilia złotogłów Lilium martagon, gnieźnik jajowaty Neottia ovata, podkolan biały Platanthera bifolia oraz dzwonecznik wonny Adenophora liliifolia. [29]

Rezerwat „Lipny Dół" utworzony został w 1960 roku w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu wielogatunkowego lasu liściastego z bogatą roślinnością zielną i licznym udziałem roślin gatunków kserotermicznych oraz chronionych, jak: lilia złotogłów, gnieźnik leśny, buławnik wielkokwiatowy, parzydło leśne, tojad dzióbaty, ciemiężyca zielona, kruszczyk szerokolistny. [30]

Lasy obok wysokiej jakości gleb oraz urozmaiconego, wyżynnego krajobrazu należy uznać za największy walor środowiska i krajobrazu przyrodniczego gminy. Drzewostany liściaste są szczególnie piękne jesienią i mogą stanowić magnes przyciągający turystów.

Struktura siedliskowa, gatunkowa i wiekowa drzewostanów

Zgodnie z obowiązująca klasyfikacją siedlisk ieśnych dominującym zdecydowanie ekosystemem (98% lasów gminy) jest Las Wyżynny, który stanowi najcenniejsze siedlisko

[28] Strategia rozwoju gminy Książ Wielki 2016-2022, s.20
[29] www.przyrodaswietokrzyska.pl
[30] www.przyrodaswietokrzyska.pl

„Wyżyny Miechowskiej", ukształtowane na zasobnych glebach wapiennych i lessowych. Jest to siedlisko żyzne, wielopiętrowe o dość silnie, a miejscami bardzo silnie rozwiniętym podszycie i runie. Drzewostan główny reprezentują w zależności od warunków glebowo - wodnych; dąb, buk, grab, brzoza, modrzew lub sosna i świerk. Domieszkę stanowią; jesion, olcha oraz akacja i osika. Bogaty podszyt i runo tworzą najczęściej; leszczyna, tarnina, dereń, malina, konwalia, szczawik, oraz liczne trawy. Średni wiek drzew w lasach państwowych waha się w granicach 40 — 80 lat. W lasach prywatnych, w których przeważa obecnie drzewostan iglasty wiek drzew nie przekracza na ogółII klasy (40 lat). Z uwagi na dośćsilne zwarcie (0,7 — 0,8) oraz położenie części siedlisk na stromych stokach lasy gminy mogą być potencjalnie zagospodarowane turystycznie tylko po wyznaczonych szlakach i w sposób zorganizowany. Do siedlisk rzadziej występujących należy zaliczyć: Ols zwykły, spotykany w niewielkich kompleksach w dolinach rzecznych oraz Bór Mieszany Wyżynny, porastający słabsze glebowo tereny stokowe, będące na ogół w użytkowaniu właścicieli prywatnych. Są to najczęściej niewielkie powierzchniowo kompleksy ekotonowe, które nie wytworzyły właściwego lasom bioklimatu. Spełniają natomiast ważne funkcje wodochronne lub giebochronne. [31]

Dogodne warunki do rozwoju rolnictwa spowodowały, że podstawową funkcją gminy jest produkcja rolna, uprawa zbóż, głównie pszenicy i ziemniaków oraz hodowla. Rolnictwo stanowi podstawowe źródło utrzymania ludności. Teren, na którym leży Gmina Książ Wielki zaliczany jest w skali kraju do obszarów o wysokim stopniu ochrony gleb, zaliczonych do "narodowych zasobów dla przyszłości ". [32]

Również widocznym elementem szaty roślinnej gminy Książ Wielki są zadrzewienia przydrożne i śródpolne, które chronią grunty orne przed nadmierną erozją wietrzną. Obszarom zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej towarzyszy roślinność ozdobna.

Świat zwierzęcy w sąsiedztwie kompleksów leśnych reprezentowany jest głównie przez gatunki typowe dla terenów sąsiadujących ze zbiorowiskami leśnymi oraz terenów leśnych. Powierzchnie leśne w obrębie opracowania sprzyjają występowaniu dużych i małych ssaków leśnych. Wśród nich wymienić należy, np.: sarnę, dzika, jelenia, lisa, zająca czy wiewiórkę. Występują tutaj także kuny i łasice. Ze względu na położenie w obrębie gminy siedliskowych obszarów Natura 2000 występują tutaj gatunki chronione, m. in. kumak nizinny, bóbr europejski, wydra, czerwończyk nieparek, traszka grzebieniasta. Siedliska związane z wodą zmieszkują płazy, takie jak: kumak nizinny, traszka zwyczajna, grzebiuszka ziemna, rzekotka drzewna, żaby i ropuchy. Na terenach suchych i bardziej nasłonecznionych zaobserwowoano np. jaszczurki, zaskrońce i żmije. Cenne gatunki ptaków to m.in.: czaple białe, orły przednie, bociany czarne, kobuzy, płomykówki i puszczyki. Spotkać można również dzięcioły, zimorodki czy dudki. [33]

Poza obszarami leśnymi i wodnymi świat zwierzęcy w gminie reprezentowany jest przez gatunki typowe dla obszarów nizinnych wiejskich (tj. gryzonie polne). Szlaki migracyjne wielu gatunków zwierząt napotykają na swej drodze bariery antropogeniczne w postaci osad ludzkich oraz dróg o wysokim natężeniu ruchu pojazdów.

[31] Studium – elementy ekofizjografii 2002, s. 25
[32] Strategia rozwoju gminy Książ Wielki 2016-2022, s.31
[33] Opracowanie ekofizjograficzne 2020 r.

4.2. Jakość i zagrożenia środowiska przyrodniczego

4.2.1. Stan czystości wód

Wody powierzchniowe

Największa część gminy Książ Wielki znajduje się w zlewni rzeki Nidzicy. Nidzica utrzymuje I kl. czystości pod względem zawartości P, BZT5, N,III kl. ze względu na m. Coli. Rzeka ta jest pozaklasowa ze względu na ilości zawiesin, stanowiących głównie wymywane elementy lessowe podłoża. Docelowo dla tej rzeki pianuje się uzyskać II klasę czystości w początkowym odcinku, a III klasę przy ujściu do Wisły.

Najmniejszy zasięg w gminie ma zlewnia rzeki Szreniawy. Rzeka Szreniawa jest w I kl. czystości tylko pod względem zawartości N, w il kl. ze względu na zawartość BZT5, P, pozaklasowa jest natomiast ze względu na zawiesiny i m. Coli. Docelowo planuje się uzyskać dla tej rzeki I klasę czystości.[34]

Rzeki powiatu miechowskiego niosą przeważnie wody zawierające sporo zanieczyszczeń organicznych. Do takiego stanu wód płynących przyczyniła się nieracjonalna gospodarka ściekowa - spuszczanie ścieków do rzek i ziemi oraz przenikanie ich przez nieszczelne szamba. Zanieczyszczenia zmieniają odczyn wód oraz zwiększają w nich zawartość ogólnego węgla organicznego powodując poważne zagrożenie mikrobiologiczne dla zdrowia ludzi. Również spływy powierzchniowe z pól, dróg i składowisk odpadów znacznie obniżają jakość lokalnych wód.

Spływy z gruntów ornych niosą ze sobą biogeny i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne. Zanieczyszczenia pochodzenia komunikacyjnego, spływające z dróg kołowych, zawierają z kolei szkodliwe tlenki ołowiu i siarki, a także różne jony powodujące zasolenie wód. Spływy z nieizolowanych należycie składowisk odpadów oraz z dzikich wysypisk śmieci niosą jony i różne substancje mogące spowodować zakwaszenie i zasolenie gleb, a ponadto wzrost ogólnego węgla organicznego.

Tabela 13. Zagrożenie ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) w gminie Książ Wielki [35]

Nazwa gminy	TERYT	KOD JCWP	Nazwa JCWP	Czy JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych? (zagrożona/niezagrożona)
Książ Wielki	120804_2	RW200062139829	Sancygniówka	zagrożona
	120804_2	RW20006216616	Mierzawa do Cieku od Gniewięcina	zagrożona
	120804_2	RW2000621668	Ciek od Węchadłowa	niezagrożona
	120804_2	RW20007213924	Szreniawa do Piotrówki	zagrożona
	120804_2	RW200072139816	Nidzica do Nidki	zagrożona

[34] Studium – elementy ekofizjografii 2002, s. 10
[35] www.kzgw.gov.pl › files › apwsk › relacje_gminy-jcw. Dostęp: 12.03.2020

	120804_2	RW20007216669	Mozgawa	zagrożona
	120804_2	RW20009213989	Nidzica od Nidki do ujścia	zagrożona

Źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie

Wody podziemne

Zanieczyszczenia wód podziemnych prowadzą do zmiany stanu lub składu wody, co w konsekwencji może powodować pogorszenie jej jakości. Zagrożenia ze względu na pochodzenie można podzielić na:

- geogeniczne (naturalne) - związane z przekształceniami hydrogeochemicznymi zachodzącymi w warstwie wodonośnej,
- antropogeniczne - pochodzące spoza warstwy wodonośnej, przy czym źródła zanieczyszczeń mogą mieć charakter przestrzenny: od punktowych do wielkopowierzchniowych.

Najpoważniejszymi zagrożeniami jakości wód podziemnych są zanieczyszczenia obszarowe, których źródłem jest m.in.: stosowanie nadmiernych dawek nawozów mineralnych oraz chemicznych środków ochrony roślin w rolnictwie i leśnictwie, niewłaściwy sposób gromadzenia oraz/lub stosowania nawozów naturalnych oraz infiltracja do gruntu ścieków bytowych z nieszczelnych zbiorników ściekowych, zwłaszcza na obszarach słabo wyposażonych w sieć kanalizacyjną. Źródłem zanieczyszczenia wód gruntowych może być także depozycja zanieczyszczeń powietrza z opadem atmosferycznym.

Istniejący system zaopatrzenia w wodę

Gmina Książ Wielki zaopatrywana jest w wodę z pięciu ujęć wód podziemnych położonego w Książu Wielkim. Ujecia wody znajdują się w Antolce, Boczkowicach, Moczydle, Rzędowicach, m. Zaryszyn. Wodociągiem objęta jest prawie cała gmina Książ Wielki (niewielka część zabudowań nie może być objęta wodociągiem ze względów technicznych). Można założyć, że z wodociągu korzysta blisko 100% mieszkańców (choć najprawdopodobniej kilka procent może dalej korzystać z własnych studni).

Ogólna charakterystyka gospodarki ściekowej

Istniejący w gminie system kanalizacji sieciowej obejmuje swoim zasięgiem część miejscowości Książ Wielki oraz miejscowości Wielka Wieś. Kanalizację obsługuje jedna gminna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 200 m3 /d. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Nidzica.

Na koniec 2013 roku ilość przyłączy w Książu Wielkim wynosiła 300 szt. Łączna liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej wynosi 1113.

Na terenie gminy występuje łącznie 552 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków

Program gospodarki ściekowej dla Gminy Książ Wielki zakłada docelowo, że zbiorczym systemem kanalizacji zostanie objętych ok. 50 % mieszkańców. Pozostały obszar gminy charakteryzujący się zróżnicowanym ukształtowaniem terenu oraz znacznie rozproszona zabudową ma zostać objęty oczyszczalniami przydomowymi.

Podsumowując, aktualny sposób odprowadzania ścieków sanitarnych przez mieszkańców gminy jest następujący:

- *21 % mieszkańców objętych jest siecią kanalizacji sanitarnej (ok. 300 bud.)*
- *29 % mieszkańców posiada oczyszczalnie przydomowe* (552 bud.)
- *50 % mieszkańców korzysta ze zbiorników bezodpływowych* (ok. 1280 bud.) [36] [37]

Jakość wód podziemnych

Ocena jakości wód podziemnych jest możliwa dzięki wynikom monitoringu regionalnemu stanu chemicznego wód podziemnych w województwie małopolskim prowadzonemu przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie. Na terenie gminy Książ Wielki zostały wyznaczone dwa punkty monitoringu jakości wód podziemnych, w Cisia Wola oraz we Trzonowie. Obszar gminy Książ Wielki znajduje się w obrębie jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) o numerze 114.

Tabela 14. Klasy jakości wód podziemnych na podstawie monitoringu regionalnego w 2016 r. dla punktów w Cisia Wola i Trzonów [38]

L.p.	Identyfikator punktu (UE)	Miejscowość	Gmina	Powiat	Nr JCWPd	Klasa wód	Wskaźniki w klasie IV i V 1.
1.	PL2000114_002	Cisia Wola	Książ Wielki	miechowski	114	III	
2.	PL2000114_003	Trzonów	Książ Wielki	miechowski	114	IV	NO3

Źródło: Klasy jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych monitoringu regionalnego sieci krajowej badanych w 2016 r., WIOŚ Kraków

Ocena stanu JCWPd z roku 2012 wskazuje, że stan ilościowy i jakościowy jest dobry. Niezagrożone jest niespełnienie celów środowiskowych. Brak jest obszarowych źródeł zanieczyszczenia oraz lejów depresyjnych. Wykorzystanie zasobów dostępnych do zagospodarowania wynosi 8,9%. Oddziaływanie na JCWPd nr. 114 to presja na stan ilościowy poprzez ujęcia wód podziemnych, co jest oddziaływaniem lokalnym. Presja na stan chemiczny na terenie gminy to rolnictwo miejscami intensywne. Większa presję na stan chemiczny JCWPd będą miały miasta Działoszyce, Skalbmierz i Kazmierza Wielka. [39]

Na jakość wód podziemnych w obrębie gminy Książ Wielki znaczny wpływ może wywierać nie objęcie całej gminy kanalizacją. Nieczystości są gromadzone w bezodpływowych zbiornikach, z których wywożone są za pośrednictwem taboru asenizacyjnego. Systematycznie powstające na terenie gminy przydomowe oczyszczalnie ścieków przyczyniają się jednakże do zmniejszenia zagrożenia dla stanu wód podziemnych.

4.2.2. Jakość powietrza atmosferycznego

Na warunki aerosanitarne gminy wpływ wywierają zanieczyszczenia o charakterze punktowym, liniowym i powierzchniowym. Należy pamiętać, że na jakość powietrza

[36] Analiza sanitacji poza siecią – Gmina Książ Wielki, 2014, s. 8-9
[37] Dane Urzędu Gminy w Książu Wielkim
[38] Raport o stanie środowiska w województwie małopolskim w 2016 roku, WIOŚ
[39] Karta informacyjna JCWPd nr 114, 2012

na badanych obszarze mają wpływ również emisje z obszarów leżących poza jego granicami.

Na terenie gminy, pozyskiwanie energii cieplnej odbywa się w oparciu o lokalne paleniska domowe i komunalne - stanowią one główne źródło zanieczyszczeń. W celu wytwarzania energii wykorzystują najczęściej takie substancje jak zasiarczony węgiel oraz niskiej jakości koks. Paleniska w budynkach mieszkalnych i komunalnych - kuchnie, piece węglowe, piece centralnego ogrzewania, kotłownie - są poważnym emitorem dwutlenku węgla, a także tlenku węgla. Ich udział w zanieczyszczeniu atmosfery w skali kraju oblicza się na 20-25%.

Energetyczne spalanie paliw jest również źródłem emisji takich substancji jak dwutlenek siarki, dwutlenek azotu czy pyły. Stężenia tych substancji rosną w okresie grzewczym i zdecydowanie maleją w okresie letnim.

Innym rodzajem powstających na obszarze gminy zanieczyszczeń powietrza są te pochodzenia komunikacyjnego - pojazdy mechaniczne, przede wszystkim samochody, przyczynia się do emisji spalin, które zawierają liczne substancje szkodliwe, tj. tlenki azotu, tlenki węgla, pył zawieszony, ołów. Ich ponadnormatywne występowanie w powietrzu atmosferycznym może być szkodliwe dla środowiska.

Rolniczy charakter gminy Książ Wielki przyczynia się do powstawania specyficznych zanieczyszczeń powietrza związanych z zabiegami agrotechnicznymi (okresowa emisja aerozoli, substancji pylastych) oraz odorów związanych z większymi obiektami inwentarskimi.

Gmina Książ Wielki charakteryzuje się dużą lesistością - kompleksy leśne, a także zadrzewienia przydrożne i lokalnie występujące kępy drzew mają pozytywny wpływ na jakość lokalnych warunki aerosanitarnych. Naturalny charakter gminy, brak występowania elementów drastycznie degradujących stan sanitarny powietrza atmosferycznego wpływają na oceną warunków aerosanitarnych na poziomie zadowalającym.

Na obszarze gminy brak jest dużych zakładów przemysłowych będących potencjalnymi źródłami zanieczyszczeń powietrza. Ze względu na przeważający kierunek wiatrów z sektora zachodniego, na stan czystości powietrza w gminie wpływ mają zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł położonych wokół aglomeracji krakowskiej i w województwie śląskim.

Rysunek 9. Emisja pyłów i gazów powiatu miechowskiego na tle województwa małopolskiego

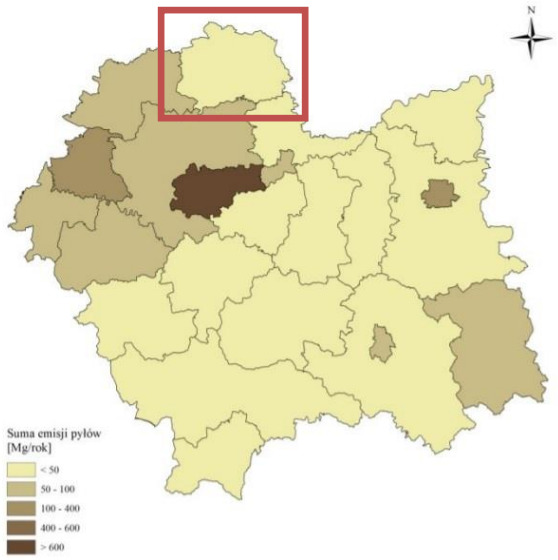

Emisja pyłów ze źródeł punktowych w powiatach województwa małopolskiego w roku 2017

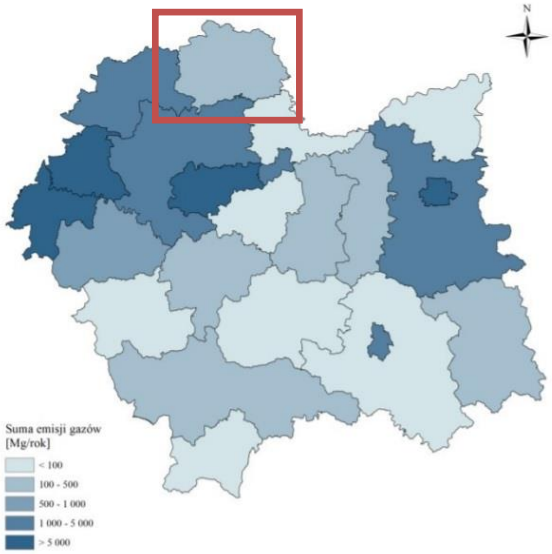

Emisja gazów (bez CO_2) ze źródeł punktowych w powiatach województwa małopolskiego w roku 2017

Zanieczyszczenia transportowane w atmosferze i wprowadzane wraz z mokrym opadem atmosferycznym na teren województwa małopolskiego stanowią znaczące źródło zanieczyszczeń obszarowych oddziaływujących na środowisko naturalne.

Spośród badanych substancji, szczególnie ujemny wpływ, na stan środowiska, mogą mieć kwasotwórcze związki siarki i azotu, związki biogenne i metale ciężkie. Opady o odczynie obniżonym („kwaśne deszcze") stanowią znaczne zagrożenie zarówno dla środowiska wywołując negatywne zmiany w strukturze oraz funkcjonowaniu ekosystemów lądowych i wodnych, jak również dla infrastruktury technicznej (np. linie energetyczne). Związki biogenne (azotu i fosforu) wpływają na zmiany warunków troficznych gleb i wód. Metale ciężkie stanowią zagrożenie dla produkcji roślinnej i zlewni wodociągowych.

Występujące w opadach kationy zasadowe (sód, potas, wapń i magnez), są pod względem znaczenia ekologicznego przeciwieństwem substancji kwasotwórczych, biogennych i metali ciężkich. Ich oddziaływanie na środowisko jest pozytywne, ponieważ powodują neutralizację wód opadowych.

Monitoring chemizmu opadów atmosferycznych i oceny depozycji zanieczyszczeń do podłoża poszerza wiedzę o stanie jakości wód opadowych i przestrzennym rozkładzie mokrej depozycji zanieczyszczeń w odniesieniu do obszaru całego kraju jak i terenów poszczególnych województw, a także dostarcza informacji o przyczynach tego stanu i daje możliwość określenia tendencji zmian mokrej depozycji.

Ocena 18-letnich badań chemizmu opadów i ich depozycji do podłoża, w okresie lat 1999-2016 wykazała, że roczna depozycja analizowanych substancji wraz z opadami na obszar województwa w 2016 roku w stosunku do średniej z lat 1999-2015, dla większości składników była mniejsza, a całkowite roczne obciążenie powierzchniowe obszaru

województwa ładunkiem badanych substancji było mniejsze od średniego z poprzednich lat badań o 12,5%, przy wyższej średniorocznej sumie wysokości opadów o 7%. [40]

4.2.3. Klimat akustyczny

Wraz z rozwojem cywilizacyjnym coraz bardziej dostrzegalnym problemem jest hałas, który jest nieprzyjemnym, dokuczliwym a nawet szkodliwym dźwiękiem, niepożądanym w określonych warunkach miejsca i czasu. Stan klimatu akustycznego jest jednym z podstawowych czynników wpływających na jakość środowiska, bezpośrednio odczuwalnym przez człowieka. Stopień szkodliwości zależy zarówno od poziomu hałasu, jak i długości jego oddziaływania na organizm ludzki. Zdecydowany wpływ na stan klimatu akustycznego w województwie małopolskim ma hałas komunikacyjny. Jest obecnie najpowszechniejszym i najbardziej uciążliwym rodzajem hałasu w środowisku zurbanizowanym.

Ochrona środowiska przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska. Do realizacji tego celu służą instrumenty planowania przestrzennego i instrumenty ochrony środowiska takie jak: pozwolenia, programy ochrony środowiska i programy ochrony przed hałasem oraz stosowanie zabezpieczeń akustycznych. [41]

W gminie brak jest generalnie źródeł zagrożenia hałasem. Jedynie główne drogi komunikacyjne mogą być źródłem zwiększonego natężenia hałasu w okresach wzmożonego ruchu. Jednak nie przekracza on 60 db, czyli nie wykracza poza wartości dopuszczalne. [42]

Hałas komunikacyjny powstaje w dwojaki sposób - generowany jest przez silniki samochodowe oraz jest efektem toczenia kół pojazdów o nawierzchnię jezdni. Poziom hałasu drogowego jest bezpośrednio uzależniony od takich czynników jak: natężenie ruchu, prędkość pojazdów, udział pojazdów ciężkich, płynność ruchu, pochylenie drogi, jakość nawierzchni.

Wśród możliwych do podjęcia działań, które mogą przyczyniać się do zmniejszenia uciążliwości akustycznych powodowanych przez hałas drogowy wyróżnia się: ekrany i przekrycia akustyczne, wały ziemne, tunele drogowe, wprowadzanie zieleni wysokiej wzdłuż dróg, zastosowanie tzw. cichej nawierzchni, zmniejszanie prędkości pojazdów na danym obszarze. Na terenie gminy Książ Wielki zaleca się stosowanie zieleni wysokiej wzdłuż intensywnie uczęszczanych tras komunikacyjnych.

Tabela 15. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku według Rozporządzenia Ministra Środowiska

Lp.	Przeznaczenie terenu	Pora dzienna [dB]	Pora nocna [dB]
1	a. Strefa ochrony „A” uzdrowiska b. Tereny szpitali poza miastem	50	45
2	a. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	61	56

[40] Raport o stanie środowiska w województwie małopolskim w 2016 roku, s.35, WIOŚ Kraków
[41] Raport o stanie środowiska w województwie małopolskim w 2016 roku, s.118, WIOŚ Kraków
[42] Strategia rozwoju gminy Książ Wielki 2016-2022, s.20

	b. Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c. Tereny domów opieki społecznej d. Tereny szpitali w miastach		
3	a. Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b. Tereny zabudowy zagrodowej c. Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d. Tereny mieszkaniowo - usługowe	65	56
4	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców	68	60

Źródło: opracowania własne ma podstawie Rozporządzenie Ministra Środowiska 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112)

Na terenie gminy nie są prowadzone pomiary natężenia hałasu oraz jakości klimatu akustycznego, co znacząco utrudnia dokonanie oceny jakości środowiska gminy w tym zakresie.

Hałas emitowany przez lokalne zakłady przemysłowe oraz obiekty użyteczności publicznej ma charakter tymczasowy i nie cechuje się wyraźną uciążliwością. Podobnie rzecz się ma z hałasem generowanym przez maszyny rolnicze. Elementem mogącym mieć wpływ na jakość klimatu akustycznego są również linie elektroenergetyczne. Przez teren gminy przebiegają linie elektroenergetyczne średniego i niskiego napięcia. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 r. dopuszczalny poziom hałasu wytwarzanego przez linie elektroenergetyczne na terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej, mieszkaniowo - usługowej może wynosić 50dB w ciągu dnia i 45dB w nocy. Jednakże niekorzystne oddziaływanie linii elektroenergetycznych ma miejsce w przypadku najwyższych napięć, linia o średnim napięciu nie powinna przyczyniać się do pogarszania lokalnego klimatu akustycznego.

4.2.4. Promieniowanie elektromagnetyczne

W obszarze gminy Książ Wielki występują urządzenia mogące emitować wzmożone promieniowanie elektromagnetyczne, należą do nich linie elektroenergetyczne średnich napięć oraz występujące stacje bazowe telefonii komórkowej.

Z opracowania „Ochrona Środowiska przed polami elektromagnetycznymi. Informator dla administracji samorządowej” wynika, iż linie i stacje elektroenergetyczne są źródłami pól elektrycznych i magnetycznych o częstotliwości 50 Hz. Rozkłady pól w otoczeniu linii elektroenergetycznych są zależne od konstrukcji linii, warunkującej usytuowanie znajdujących się pod napięciem przewodów w przestrzeni.

Pomiary kontrolne poziomów pól elektrycznych i magnetycznych o częstotliwości 50 Hz wykonuje się, dla stacji elektroenergetycznych lub napowietrznychi lini elektroenergetycznymi o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV. W otoczeniu wnętrzowych stacji elektroenergetycznych i podziemnych linii kablowych pomiarów pól elektrycznych nie wykonuje się ze względu na to, iż pole elektryczne o częstotliwości 50 Hz nie przenika przez ściany budynków a kable stosowane w liniach podziemnych mają metalowe, uziemione osłony.

Stacje elektroenergetyczne stanowią węzły sieci elektroenergetycznej, w których, poprzez transformację zmieniane są napięcia i rozdzielany jest rozpływ energii elektrycznej pomiędzy liniami wysokiego napięcia. Natężenia pól – elektrycznego i magnetycznego maleją szybko wraz ze wzrostem odległości od linii elektroenergetycznych. Poza ogrodzonymi i niedostępnymi dla ludności obszarami stacji elektroenergetycznych nie występują pola elektryczne i magnetyczne o wartościach zbliżonych do dopuszczalnych, określonych w przepisach ochrony środowiska. Istotnym czynnikiem oddziałującym na środowisko, ze strony stacji elektroenergetycznych jest hałas, którego głównymi źródłami są transformatory.

Instalacje radiokomunikacyjne: radiowe, telewizyjne, telefonii komórkowej czy np. dostępu do Internetu, wytwarzają pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od około 0,1 MHz do około 60 GHz. Obiektami radiokomunikacyjnymi, o istotnym z punktu widzenia ochrony środowiska oddziaływaniu są, ze względu na zasięgi oddziaływania, duże radiowo-telewizyjne centra nadawcze oraz – ze względu na powszechność występowania - stacje bazowe sieci telefonii komórkowych

Zasięgi występowania pól elektromagnetycznych o wartościach, określonych w przepisach ochrony środowiska jako poziomy dopuszczalne, w otoczeniu anten stacji bazowych telefonii komórkowych są zależne od mocy doprowadzonej do tych anten i charakterystyk promieniowania tych anten. Parametrem charakteryzującym anteny jako źródła pól elektromagnetycznych są równoważne moce promieniowane izotropowo (EIRP) i zakresy częstotliwości pracy. W otoczeniu typowych stacji bazowych telefonii komórkowej GSM pola elektromagnetyczne o wartościach granicznych występują nie dalej niż kilkadziesiąt metrów od samych anten – na wysokości zainstalowania tych anten. Odległość kilkudziesięciu metrów dotyczy jedynie osi głównych wiązek promieniowania anten. Oś głównej wiązki promieniowania anteny jest to linia prosta poprowadzona przez środek elektryczny anteny w kierunku wiązki głównej promieniowania tej anteny. Kierunek wiązki głównej promieniowania anteny jest kierunkiem wiązki zawierającym kierunek maksymalnego promieniowania.

Brak doniesień naukowych, które uzasadniałyby prowadzenie ochrony środowiska przyrodniczego przed polami elektromagnetycznymi. Standardy jakości środowiska, które dotyczą ochrony przed polami elektromagnetycznymi zostały ustanowione ze względu na konieczność ochrony ludności. Nie ma informacji o występowaniu istotnego wpływu pól elektromagnetycznych występujących w otoczeniu normalnie eksploatowanych i powszechnie używanych linii i stacji elektroenergetycznych, instalacji radiokomunikacyjnych, radionawigacyjnych i radiolokacyjnych na przyrodę ożywioną i oczywiście - nieożywioną. Nie wykazano wpływu takich pól elektromagnetycznych na przelatujące ptaki czy nietoperze. Nie ma doniesień o możliwości wpływu pól elektromagnetycznych na obszary Natura 2000 i tradycyjne, polskie rodzaje obszarów ochrony przyrody - rezerwaty i parki narodowe [43]

Wartości dopuszczalnych parametrów pola elektromagnetycznego nieszkodliwego dla ludzi, są określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz

[43] Różycki S., Ochrona środowiska przed polami elektromagnetycznymi. Informator dla administracji samorządowej, GDOŚ 2011 r.

sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003 r., Nr 192, poz. 1883). Jak wynika z rozporządzenia ministra środowiska oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko, dla miejsc dostępnych dla ludności oraz dopuszczalne poziomy parametrów fizycznych pól elektromagnetycznych o częstotliwości 50Hz wynoszą: 10kV/m dla składowej elektrycznej i 60A/m dla składowej magnetycznej; w przypadku pól elektromagnetycznych o wysokiej częstotliwości wartości te wynoszą 7V/m dla składowej elektrycznej i 0,1W/m^2 dla gęstości mocy.[44]

Jedynym punktem odniesienia dla próby oszacowania poziomu pól elektromagnetycznych w gminie Książ Wielki są pomiary wykonane w 2018 r. w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w jedynym punkcie pomiarowym zlokalizowanych w pobliżu gminy. Jest to punkt w miejscowości Gołcza na terenie powiatu miechowskiego. Wyniki tych badań nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości natężenia pola elektromagnetycznego wyniosła 0,10 V/m. Dopuszczalny poziom pól elektromagnetycznych wynosi 7 V/m.[45]

4.2.5. Zagrożenie powodziowe i tereny osuwiskowe

Na terenie gminy Książ Wielki brak jest zbiorników retencyjnych. Funkcję tę pełnią jedynie stawy hodowlane w Książu Wielkim o powierzchni 60 ha oraz kilka małych oczek wodnych. Łączna powierzchnia zbiorników wodnych na terenie gminy wynosi około 72 ha. [46]

Na obszarze gminy Książ Wielki występuje zagrożenie powodziowe ze strony wód rzeki Nidzicy. Rzeka ta posiada charakter rzek nizinnych o powolnym prądzie, jednak na skutek roztopów wiosennych lub gwałtownych i długotrwałych opadów atmosferycznych gwałtownie zwiększa swój przepływ powodując erozję dna i brzegów oraz uszkadza drogi i zabudowania zlokalizowane nad jej brzegami.

Zagrożenia powodowane przez śnieg, wiatr, burze i gradobicia . Duże zagrożenie stanowią stare drzewa sadzone zbyt blisko budynków. Pojawiające się kilka razy w roku wichury, największe straty powodują w lasach i wśród starych drzewostanów. Nagłe i ogromne opady śniegu mogą powodować śniegołomy, czyli łamanie i wywracanie drzew. Szczególnie narażone będą młode, źle pielęgnowane drzewostany. Wyładowania atmosferyczne mogą być przyczyną pożarów infrastruktury i drzewostanów. [47]

Według danych Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej Państwowego Instytutu Geologicznego Państwowego Instytutu Badawczego w gminie brak jest osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi.

4.2.6. Tereny i obszary górnicze

Na obszarze gminy Książ Wielki nie występują wyznaczone tereny ani obszary górnicze.

[44] Rozporządzenie ministra środowiska z dnia 30 października 2003r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883)
[45]Ocena wyników pomiarów pól elektromagnetycznych w województwie małopolskim za rok 2018. GIOŚ Kraków
[46] Studium – elementy ekofizjografii 2002, s. 16
[47] Strategia rozwoju gminy Książ Wielki 2016-2022, s.24

4.2.7. Udokumentowane złoża kopalin, zasobów wód podziemnych i kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla

Na terenie gminy Książ Wielki znajduje się fragment złoża o zarejestrowanych zasobach. Jest to złoże wapieni detrytycznych „Piaseczno". Znajduje się ono na granicy wsi Trzonów i sołectwa Piaseczno z gm. Słaboszów. W Trzonowie jest zaledwie 8 % powierzchni tego złoża. Posiada ono zarejestrowane zasoby w ilości 748 000 t i powierzchnię 40 740 m^2. Średnia miąższość złoża wynosi 9,44 m jest przykryta nadkładem z glin, piasków i glin zwietrzelinowych z rumoszem o średniej głębokości 1,84 m. Złoże jest niezawodnione. Jego charakterystyczną cechą jest to, że wapienie detrytyczne po wydobyciu są miękkie i łatwe w obróbce, a dopiero poleżakowaniu twardnieją. Wapienie te mogą być wykorzystane do budowy murów i fundamentów budynków. [48]

Na obszarze całej gminy rozciąga się Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 409 Niecka Miechowska.

Na terenie gminy Książ Wielki nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla, brak jest również planów utworzenia takowych.

4.3. Elementy środowiska przyrodniczego objęte ochroną

4.3.1. Obszary Natura 2000

Gmina Książ Wielki znajduje się w zasięgu obszarowych form ochrony przyrody Natura 2000, które chronią ostoje siedliskowe. Sieć Ekologiczna Natura 2000 w Polsce jest częścią Programu Natura 2000 w krajach Unii Europejskiej. Program dąży do stworzenia spójnego funkcjonalnie systemu obszarów ochrony na całym terytorium Wspólnoty Europejskiej. Tworzą ją:

- Specjalne Obszary Ochrony (SOO) - ochrona siedlisk naturalnych oraz dzikiej flory i fauny,
- Obszary Specjalnej Ochrony (OSO) - ochrona dziko żyjących ptaków.

Na obszarze gminy występują trzy Specjalne Obszary Ochrony Natura 2000.

Kwiatówka – Obszar siedliskowy NATURA 2000

Powierzchnia 19,2 ha

Kod obszaru PLH120056

Obszar "Kwiatówka" znajduje się w gminie Książ Wielki, powiat Miechów, województwo małopolskie, gdzie zajmuje niewielkie wzniesienie na obszarze Garbu Wodzisławskiego, tuż przy granicy z Wyżyną Miechowską. Leży wewnątrz większego kompleksu leśnego, tzw. uroczyska Chrusty. Obejmuje rezerwat "Kwiatówka" (część oddziału 27) oraz leżące obok - część oddziału 26 i 25, które włączono ze względu na stanowiska licznie występującego tu dzwonecznika wonnego Adenophora liliifolia. Teren jest nieznacznie nachylony w kierunku północno-wschodnim. Jego długość to ok. 750 m a szerokość 270 m. Obszar utworzony dla ochrony świetlistej dąbrowy Potentillo albae-Quercetum - zanikającego zbiorowiska leśnego

[48] Studium – elementy ekofizjografii 2002, s. 8

na terenie Polski oraz grądu środkowoeuropejskiego Tilio-Carpinetum. Jest to zarazem jedyne w Małopolsce stanowisko dzwonecznika wonnego Adenophora liliifolia.

Zagrożenia dla obszaru

Potencjalnie - niewłaściwe i w nieodpowiednim terminie wykonane prace leśne.

Należy wykonywać trzebież drzewostanu w okresie zimowym, szczególnie w miejscach występowania konkretnych osobników dzwonecznika. Z uwagi na stały spadek liczby osobników w populacji (populacja na południowej granicy zasięgu) zaleca się zasilenie populacji w osobniki wyhodowane z nasion pozyskanych z tej populacji.

Dolina Górnej Mierzawy – obszar siedliskowy NATURA 2000

Powierzchnia 912,4 ha (w obrębie gminy 8,1 ha)

Kod obszaru PLH260017 Obszar położony jest w obrębie mezoregionów: Wyżyny Miechowskiej i Garbu Wodzisławskiego. Na tym terenie pierwotne utwory górnokredowe pokryte zostały przez margle kredowe oraz wapienie trzeciorzędowe. Dolina rzeczna o urozmaiconej rzeźbie terenu. Powierzchnię pokrywają szerokie, płaskie garby i kopiaste lub spłaszczone wzgórza, zbudowane z odpornych na wietrzenie, zwięzłych i twardych skał. Wzniesienia zazwyczaj przebiegają w kierunku z zachodu na wschód oraz z północnego - zachodu na południowy - wschód. Południowa część obszaru ma bardziej nizinny charakter - spotyka się tu płaskie i szerokie obniżenia, przez które przepływają niewielkie rzeki i strumienie. W północnej - zlokalizowane są kompleksy stawów, otoczonych licznymi kanałami i strumieniami. Ostoja zabezpiecza kompleks naturalnych ekstensywnie użytkowanych łąk świeżych i zmiennowilgotnych, miejscami z obecnością gatunków chronionych roślin. Siedliska łąkowe zasiedlane są przez wyjątkowo liczne populacje czerwończyka fioletka i czerwończyka nieparka. Dla ochrony tych dwóch gatunków jest to jeden z najistotniejszych obszarów w regionie. Stwierdzono również występowanie traszki grzebieniastej i modraszka telejusa.

Zagrożenia dla obszaru:

- regulacja koryta rzeki (na znacznym fragmencie już uregulowane cykliczne czyszczenie koryta zagraża organizmom wodnym),
- osuszanie łąk – melioracje,
- obniżanie poziomu wód,
- zarastanie (sukcesja w kierunku zarośli i lasu) siedlisk półnaturalnych - łąk świeżych i wilgotnych,
- zatruwanie, osuszanie, zasypywanie śmieciami i gruzem torfianek i oczek wodnych,
- presja urbanizacyjna,
- zalesianie łąk,
- chemizacja rolnictwa.

Giebułtów – obszar siedliskowy NATURA 2000

Powierzchnia: 6,38 ha

Kod obszaru: PLH120051

Obszar "Giebułtów" położony jest w północnej części Wyżyny Miechowskiej przy drodze z Kaliny Wielkiej do Giebułtowa, gmina Książ Wielki powiat miechowski, województwo małopolskie. Murawy kserotermiczne, laski grądowe i ciepłe zarośla porastają strome zbocza o ekspozycji zachodniej i południowej, pokryte rędzinami i glebami brunatnymi. Długości ok. 440 m i szerokości ok. 260 m. Teren położony jest między intensywnie użytkowanymi polami (uprawy pszenicy). Obszar wyróżnia się dobrze zachowanymi fragmentami muraw kserotermicznych Inuletum ensifoliae z licznymi stanowiskami roślin chronionych Anemone sylvestris, Aster amellus, Campanula sibirica, Orchis militaris, Linum hirsutum. Teren ten ma bardzo duże znaczenie dla zachowania bioróżnorodności rolniczego krajobrazu.

Największym zagrożeniem dla muraw kserotermicznych tego obszaru jest brak tradycyjnego ekstensywnego użytkowania rolniczego (wypas, koszenie, wycinanie krzewów), co powoduje ich zarastanie. Istotnym czynnikiem ograniczającym powierzchnię muraw kserotermicznych jest ich zalesianie.[49]

Rysunek 10. Mapa obszarów Natura 2000 na obszarze gminy Książ Wielki

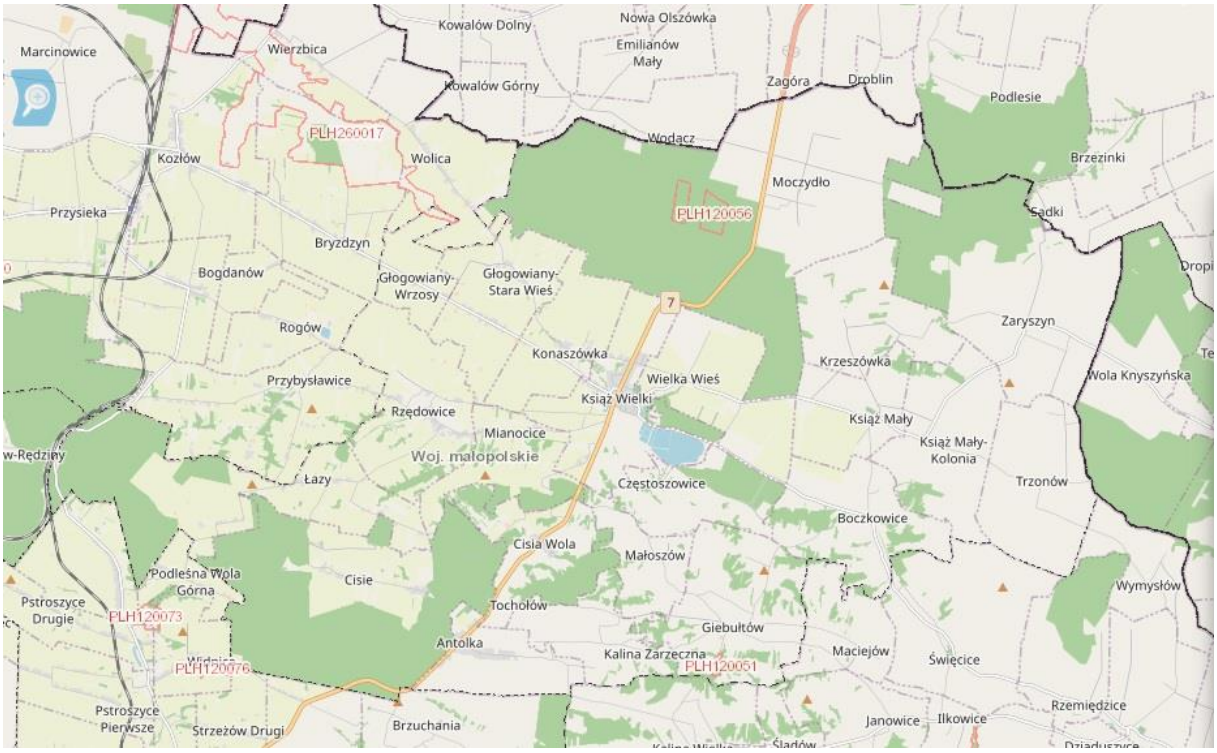

Źródło: Bank Danych o Lasach

4.3.2. Rezerwaty przyrody

Na obszarze gminy funkcjonują zarówno formy ochrony obszarowej (dwa rezerwaty przyrody, obszar chronionego krajobrazu) jak i indywidualnej (pomniki przyrody).

[49] Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Książ Wielki 2015, s. 24

Rezerwat „Lipny Dół koło Książa Wielkiego” powstał na mocy Zarządzenia Nr 28 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 1 lutego 1960 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (MP Nr 22, poz. 108). Rezerwat obejmuje obszar lasu o powierzchni 20,64 ha w sołectwie Moczydło. Na jego terenie wyróżniono następujące siedliskowe typy lasu:

- las umiarkowanie świeży wariant wyżynny wytworzony na wapiennej glebie brunatnej wyługowanej,

- las umiarkowanie świeży wariant wyżynny wytworzony na glebie brunatnej kwaśnej oglejonej wodą gruntową,

- las umiarkowanie wiłgotny wariant wyżynny wytworzony na rędzinie czarnoziemnej. Gatunkami głównymi w rezerwacie są: dąb szypułkowy i bezszypułkowy, lipa drobnolistna, grab, klon jawor, olsza czarna, sosna.

Celem rezerwatu jest zachowanie ze wzgiędów naukowych i dydaktycznych fragmentu wielogatunkowegolasu liściastego naturalnego pochodzenia z bogatą roślinnością zielną i z licznym w niej udziałem roślin gatunków kserotermicznych i chronionych.

Rezerwat „Kwiatówka” powstał na mocy Zarządzenia Nr 185 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 30 grudnia 1966 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (MP Nr 9, poz. 54 z 1967r.). Rezerwat ma powierzchnię 11,18 ha i obejmuje obszar lasu w sołectwie Moczydło. Na jego terenie wyróżniono następujące siedliskowe typy lasu:

- las umiarkowanie świeży wariant wyżynny wytworzony na rędzinie właściwej (jest to dominujące siedlisko rezerwatu),

- las umiarkowanie wilgotny wariant wyżynny wytworzony na rędzinie czarnoziemnej.

Trzon rezerwatu tworzą drzewostany z udziałem dębu i domieszką grabu, sosny i brzozy.

Celem rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu wielogatunkowego iasu pochodzenia naturalnego z bogatą roślinnością zielną,z licznymi gatunkamiroślin kserotermicznych.

Rysunek 11. Mapa lokalizacji rezerwatów przyrody na terenie gminy Książ Wielki

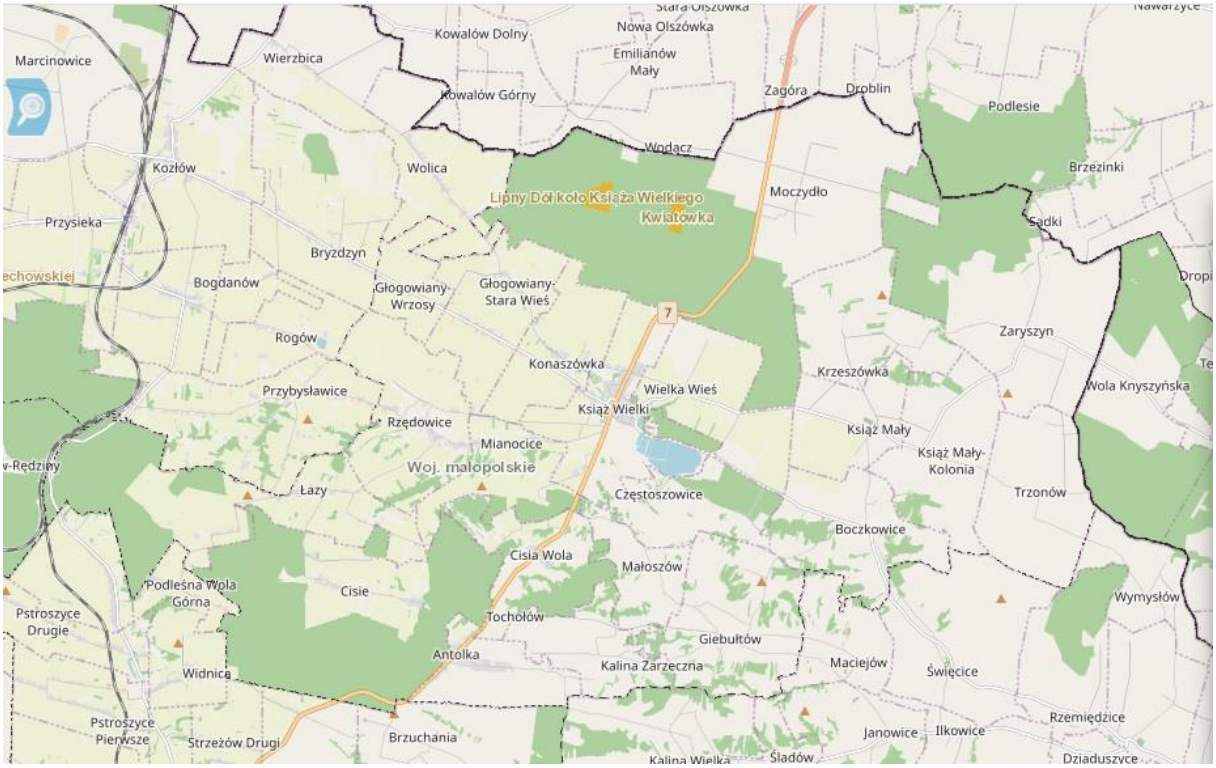

Źródło: Bank Danych o Lasach

4.3.3. Pomniki przyrody

Pomniki przyrody na terenie gminy:

- **Lipa drobnolistna** – pierśnica wynosi 288 cm, wysokość 13 m, wiek ok. 400 lat. Lokalizacja sołectwo Książ Wielki (nr ewidencyjny 077). Data utworzenia 21.11.1963 r. Podstawa prawna: Decyzja Prezydium WRN Wydz. Rol. i Leś. W Krakowie nr Rol. IX3/112/63.

- **Grupa drzew wielogatunkowych** – zadrzewienia parkowe na powierzchni ok. 5,50 ha wokół zabytkowego budynku podworskiego, składające się ze starych drzew (lipy, dębu, jesiona, klonu i tulipanowca). Lokalizacja sołectwo Mianocice (nr ewidencyjny 079). Data utworzenia 19.07.1966 r. Podstawa prawna: Decyzja Prezydium WRN Wydz. Rol. i Leś. W Krakowie nr RL op/8311/85/66.

- **Grupa drzew jednogatunkowych (3 topole białe)** – pierśnica wynosi odpowiednio 169 cm, 180 cm i 146 cm, a wysokości 24, 25, 23 m. Lokalizacja sołectwo Książ Wielki (nr ewidencyjny 307). Data utworzenia 12.08.1993 r. Rozporządzenie Woj. Kieleckiego Nr 8/93.

- **Lipa drobnolistna** – pierśnica wynosi 182 cm, wysokość 17 m. Lokalizacja sołectwo Zaryszyn (nr ewidencyjny 308). Data utworzenia 12.08.1993 r. Rozporządzenie Woj. Kieleckiego Nr 8/93.

- **Dąb szypułkowy** – pierśnica wynosi 129 cm, wysokość 24 m. Lokalizacja sołectwo Częstoszowice (nr ewidencyjny 313). Data utworzenia 12.08.1993 r. Rozporządzenie Woj. Kieleckiego Nr 8/93.[50] [51]

4.3.4. Użytki ekologiczne

Na terenie gminy Książ Wielki nie występują użytki ekologiczne.

4.3.5. Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów

Dotychczas nie opracowano inwentaryzacji przyrodniczej dla całej gminy. W związku z tym flora i fauna gminy Książ Wielki nie została szczegółowo rozpoznana. Jak wynika z dostępnych materiałów dotyczących obszarów chronionych w obszarze gminy występują gatunki roślin objęte ochroną prawną. Gatunkiem objętym ścisłą ochroną, który rośnie w rezerwacie „Kwiatówka" oraz w obszarze Natura 2000 „Kwiatówka" PLH 120056 jest dzwonecznik wonny *Adenophora liliifolia*. Według Czerwonej listy roślin i grzybów Polski (2006) jest to gatunek wymierający (kategoria zagrożenia E), według Polskiej Czerwonej Księgi Roślin jest gatunkiem krytycznie zagrożonym (kategoria CR). Na południowym wschodzie gminy w obrębie obszaru Natura 2000 „Giebułtów" PLH 120051 stwierdzono występowanie gatunków objętych ścisłą ochroną, są to: kosatka kielichowa, len włochaty, aster gawędka, dzwonek syberyjski, storczyk kukawka, dwulistnik muszy oraz objęte ochroną częściową: zawilec wielokwiatowy, podkolan biały i zielonawy.

Ze względu na położenie gminy w Obszarze Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej może potencjalnie na jej terenie występować Milek wiosenny – gatunek objęty ścisłą ochroną, który został rozpoznany na granicach ww. OChK. [52]

4.3.6. Pozostałe formy ochrony przyrody

Cały obszar gminy znajduje się w obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej. Powstał on mocy Rozporządzenia nr 12/95 Wojewody Kieleckiego z dnia 29 września 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Kiel. Nr21. poz. 145). Głównym kierunkiem ochrony i funkcjonowania M-D ChK jest przywrócenie I i II stopnia czystości we wszystkich rzekach biorących swój początek na jego obszarze. W stosunku do gminy ma to odniesienie do rzeki Nidzicy, która ma tutaj swój górny bieg. Ważna jest też rola retencyjno-wodochronna i glebochronna lasów. Lasy mają też wysokie wartości ekologiczne i biocenotyczne. [53]

Na obszarze gminy nie występują parki narodowe, zespoły przyrodniczo - krajobrazowe ani stanowiska dokumentacyjne.

4.4. Przyrodnicze powiązania zewnętrzne i wewnętrzne gminy

Gmina Książ Wielki nie uczestniczy w złożonych powiązaniach przyrodniczych o charakterze zewnętrznym (regionalnym i ponadregionalnym) oraz wewnętrznym (lokalnym), aczkolwiek

[50] Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Książ Wielki 2015, s. 24
[51] Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, www.crfop.gdos.gov.pl
[52] Opracowanie ekofizjograficzne 2020 r.
[53] Studium – elementy ekofizjografii 2002, s. 28

fakt objęcia jej terenu różnorodnymi formami ochrony przyrody świadczy o istotnej roli, jaką odgrywa w systemie przyrodniczym kraju.

4.5. Podsumowanie

Obszar gminy Książ Wielki posiada zróżnicowane cechy środowiska przyrodniczego. Jego stan można określić jako mało przekształcony przez działalność antropogeniczną, co niewątpliwie wpływa na jakość życia mieszkańców oraz podnosi atrakcyjność turystyczną gminy. Obszary chronione o wyjątkowych walorach przyrodniczych - rezerwaty „Kwiatówka" i „Lipny Dół koło Książa Wielkiego", a także obszary Natura 2000 wzmacniają jej potencjał turystyczny.

Gmina Książ Wielki uczestniczy w powiązaniach przyrodniczych o charakterze regionalnym jak i krajowym. Potwierdzeniem tego jest objęcie gminy różnorodnymi formami ochrony przyrody. Fakt ten niesie za sobą konieczność dbania o poszczególne elementy środowiska przyrodniczego.

Na obszarze gminy Książ Wielki nie jest prowadzona działalność przyczyniająca się do znacznego pogorszenia jakości środowiska przyrodniczego.

Wśród głównych elementów zagrażających lokalnemu środowisku przyrodniczemu wyróżnia się działania antropogeniczne dysharmonizujące lub degradujące walory przyrodnicze, np.: zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych związane z przenikaniem szkodliwych związków z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych magazynujących nieczystości oraz pogorszanie jakości powietrza atmosferycznego poprzez użytkowanie lokalnych palenisk domowych. W mniejszym stopniu zagrożenie stanowią uciążliwości akustyczne, których źródłem są pojazdy mechaniczne poruszające się po drogach, a także rozwijająca się infrastruktura turystyczna.

Analiza poszczególnych komponentów środowiska pozwala na wyodrębnienie pewnych stref w przestrzeni gminy o odmiennych uwarunkowaniach.

Pierwszą z nich stanowi obszar obejmujący obszary dużych kompleksów leśnych. Tereny te posiadają wysokie walory biocenotyczne i krajobrazowe, które należy jak najbardziej efektywnie chronić. Cechują się one odmiennymi uwarunkowaniami w zakresie budowy geologicznej, geomorfologii, hydrogeologii i hydrografii niż pozostała część gminy. Jednocześnie są to tereny objęte różnorodnymi formami ochrony przyrody, które mają na celu zachowanie cennych elementów środowiska przyrodniczego. Na tych terenach należałoby przede wszystkim kontynuować realizację zadań ochronnych, dodatkowo dopuszcza się rozwój turystyki.

Kolejną strefą, bezpośrednio przylegającą do pierwszej, są obszary upraw rolnych. Nie wyróżniają się one wyjątkowymi cechami przyrodniczymi, są jednak dosyć atrakcyjne. Niewątpliwą zaletą jest występowanie środowiska kulturowego oraz bliskie sąsiedztwo strefy pierwszej. Ukształtowanie terenu oraz warunki hydroinżynierskie sprzyjają rozwojowi budownictwa i rolnictwa. Warto zwrócić uwagę, iż te obszar ten może stanowić odpowiednie miejsce dla rozwoju turystyki pobytowej.

Trzecią strefę stanowi pozostała część gminy. Trudno wyznaczyć wyraźną granicę pomiędzy nią a strefą drugą. Na tym obszarze, występują dogodne warunki przyrodnicze do rozwoju budownictwa, produkcji rolnej oraz działalności gospodarczej. Strefa trzecia jest mniej atrakcyjna pod względem krajobrazowym, jednakże należy dążyć do tego by ich zagospodarowanie nie przyczyniało się do pogorszenia specyficznych cech terenów potencjalnie cennych przyrodniczo.

5. Środowisko kulturowe

5.1. Rys historyczny

Dzieje Książa Wielkiego sięgają odległych czasów, badania archeologiczne wykazały, że na terenie Książa i okolicy już w VII wieku p.n.e. człowiek prowadził osiadły tryb życia. Nie przypadek zrządził, że przed wiekami zdecydował się na założenie tutaj osiedla. Żyzny grunt, bory bogate w zwierzynę, dostatek wód rybnych, a nadto wszystko wyniosły i obronny pagórek, dzięki otaczającym go grzęzawiskom i wodom, zachęcał do stworzenia tutaj stałej osady.

Książ Wielki uważa się za jedno z ze starszych osiedli na Ziemi Krakowskiej. Pierwsza wzmianka o Książu w źródłach historycznych pochodzi z 1120 roku. Przywileje miejskie – lokację na prawie polskim, otrzymał Książ prawdopodobnie za królewskich rządów Władysława Łokietka. Królowa Jadwiga na prośbę dziedzica Książa przeniosła miasto 26 stycznia 1385 r. z prawa polskiego na magdeburskie.

Również w tym czasie wzrosła rola Książa Wielkiego, gdyż stał się miastem powiatowym. Ówczesny powiat wielkoksiąski obejmował m.in. Miechów, Wolbrom, Żarnowiec i Jędrzejów, a jego granica północna sięgała rzeki Nidy.

Funkcję miasta powiatowego spełniał Książ Wielki aż do ostatniego rozbioru Polski w 1795 roku. Miasto miało w swoim życiu gospodarczym charakter rzemieślniczo – handlowy i najbardziej ożywiało się w dniach targów rocznych. Niezależnie od tego czerpało zyski z jarmarków i odbywających się tutaj sądów ziemskich.

Prawami miejskimi Książ Wielki cieszył się do roku 1869, kiedy to utracił je z powodu małej ilości mieszkańców. W późniejszym okresie brak rozwoju gospodarczego i co za tym idzie spadek liczby mieszkańców, nie pozwoliły już na odzyskanie praw miejskich.

Do najważniejszych wydarzeń związanych z historią miejscowości Książ Wielki i jego architekturą należną:

1120 r. – pierwsza wzmianka o Książu Wielkim, zachowana w klasztorze cystersów w Jędrzejowie,

1325 r. – wzmianka o kościele św. Wojciecha,

1372 r. – Jan z Melsztyna, kasztelan krakowski, objął we władanie Książ Wielki, sprowadził augustianów i wybudował dla nich kościół św. Ducha,

1380 r. – Książ Wielki otrzymuje prawa miejskie,

1381 r. – Spytek z Melsztyna, syn Jana funduje augustianom klasztor,

1383 r. – Ziemowit, książe Mazowiecki, pali Książ Wielki,

1385 r. – królowa Jadwiga przenosi Książ z prawa polskiego na magdeburskie,

1485 r. – przywilej odbywania jarmarków w dniu św. Wawrzyńca wystawiony dla miasta przez Kaziemierza Jagiellończyka,

1556 r. – synod innowierców w Książu; przybyli tu Jan Łaski i Mikołaj Rej,

1582 r. – Piotr Myszkowski, biskup krakowski, kupuje Książ Wielki wraz z okolicznymi wioskami,

1585-95 – budowa pałacu Myszkowskich na Mirowie, architekt Santi Gucci,

1650 r. – przez Książ przeszło morowe powietrze (dżuma), zmarła połowa mieszkańców,

1655 r. – Książ zostaje spalony przez wojska szwedzkie,

1702 r. – spalenie Książa przez Szwedów w czasie wojny północnej,

1785 r. – trzęsienie ziemi w Książu Wielkim,

1836 r. – wielki pożar w Książu; spłonęło 50 domów, kościół św. Ducha i klasztor,

1864 r. – likwidacja klasztoru przez władze carskie po klęsce powstania styczniowego,

1869 r. – utrata praw miejskich.

Obecnie Książ Wielki pełni rolę ośrodka handlowo – usługowego dla obszaru gminy. Przez długie stulecia na terenie miejscowości i gminy zostały zgromadzone liczne obiekty zabytkowe stanowiące o przeszłości tego rejonu.

5.2. Walory środowiska kulturowego

Krajobraz kulturowy powstaje w wyniku rozwoju cywilizacji i jest przez nią cały czas kształtowany. Oznacza to, że jest on tworzony przez człowieka i tylko dzięki jego obecności będzie mógł stale działać i utrzymywać odpowiedni stan.

Zasoby dziedzictwa kulturowego na terenie gminy Książ Wielki stanowią liczne stanowiska archeologiczne oraz obiekty zabytkowe.

Stanowiska archeologiczne stanowią pozostałości śladów osadnictwa i przebiegów historycznych szlaków.

Największe skupiska stanowisk archeologicznych, objętych częściową ochroną, znajdują się na terenie miejscowości Książ Wielki, Mianocice, Rzędowice, Wielka Wieś, Konaszówka, Głogowiany, Małoszów oraz pojedyncze w miejscowościach Częstoszowice i Moczydło.

Do najstarszych wiekiem obiektów kulturowych na terenie gminy Książ Wielki zaliczyć można również kopce pradziejowe w Moczydle i Rzędowicach oraz grodzisko położone na łąkach Książa Wielkiego, od strony Konaszówki, zwane pospolicie „Kółkiem", na którym ślady zabudowy sięgają połowy XII wieku.

Spośród 41 zabytków architektonicznych znajdujących się w aktualnej na dzień sporządzania Studium gminnej ewidencji zabytków sześć zostało wpisanych do rejestru zabytków i otoczonych ochroną konserwatorską. Na liście rejestrowej znajdują się:

- Antolka gm. Książ Wielki – karczma, A-994 z 22.03.1980 (Kielce) [A-671/M];
- Książ Mały gm. Książ Wielki – kościół par. p.w. Narodzenia NMP i dzwonnica, A-968 z 17.08.1977 (Kie) [A-888/M];
- Książ Wielki gm. Książ Wielki – kościół par. p.w. św. Wojciecha wraz z dzwonnicą, cmentarzem i ogrodzeniem z bramką, A-90 z 15.01.1969 (Kr) i A-972 z 21.03.1978 (Kie) [A-887/M];
- Książ Wielki gm. Książ Wielki – zespół kościoła i d. klasztoru Augustianów: kościół p.w. św. Ducha z cmentarzem i ogrodzeniem oraz budynek poklasztorny, A-110 z

08.02.1969(Kr) i A-971 z 21.03.1978(Kie) [A-886/M] – *skreślony budynek dawnego klasztoru augustiańskiego, decyzją z 09.10.2014 r.*;

- Książ Wielki gm. Książ Wielki – zespół pałacowy: pałac, dwa pawilony, założenie ogrodowe z murami i parkiem wraz z okolicznym krajobrazem, A-385 z 24.01.1957 *i* A-979 z 03.07.1978 (Kielce) [A-885/M];
- Mianocice gm. Książ Wielki – pałac i park, A-974 z 21.03.1978 (Kielce) [A-924/M].

Istotny element historyczny, kulturowy oraz sakralny dla środowiska kulturowego gminy stanowią kapliczki, figury i krzyże przydrożne należące do drobnych obiektów sakralnych. Zwyczaj stawiania opisywanych obiektów jest bardzo stary i szeroko praktykowany na wschodzie. Sposób wykonywania kapliczek jest różnorodny, występują skromne słupy lub filary z wnękami, w których umieszczano rzeźby lub obrazy świętych oraz bardziej ozdobne, z gzymsami, daszkami lub szczycikami. Wieńczone mogą być drewnianą lub metalową formą krzyża. Mieszkańcy otaczali je z zasady dekoracyjnymi płotkami, a na odgrodzonym terenie sadzono zieleń i kwiaty.

5.3. Elementy środowiska kulturowego objęte ochroną

Zgodnie z art. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23.07.2003 roku (Dz. U. z 2020 r., poz. 282, ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

5.3.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Umieszczenie obiektu w rejestrze zabytków następuje na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. W odniesieniu do zabytków nieruchomych konserwator może uczynić to z urzędu, czyli wówczas, gdy sam uzna to za konieczne bądź też na wniosek właściciela zabytku czy wieczystego użytkownika gruntu, na którym ten zabytek się znajduje. Do rejestru można wpisać również otoczenie zabytku. W szczególnych przypadkach obiekt może zostać usunięty z rejestru (jeżeli utraci wartości będące podstawą wpisu lub gdy zostaną one negatywnie zweryfikowane w trakcie nowych ustaleń badawczych). Skreślenia z rejestru w drodze decyzji dokonuje wówczas minister właściwy do spraw kultury i dziedzictwa narodowego.

Do zabytków wpisanych do rejestru odnosi się spora część zapisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, a zatem przede wszystkim te, które mówią, że wszelkie działania (prace, badania, podział, przemieszczanie, zmiana przeznaczenia, umieszczanie reklam, napisów i urządzeń technicznych) wykonywane na obiekcie wpisanym do rejestru wymagają zgody konserwatora zabytków. Zgoda taka wydawana

jest w formie urzędowej decyzji, wymaga zatem dostarczenia do urzędu konserwatorskiego wraz z odpowiednim wnioskiem dokumentów określonych w Rozporządzeniu MKiDN z dnia 14 października 2015 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. z 2015 r. poz. 1789). Ponadto konserwator może kontrolować zarówno stan obiektu, jak i wykonywane w nim prace i roboty budowlane.[54]

Na terenie gminy Książ Wielki znajduje się obecnie 6 obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa małopolskiego:

- Antolka gm. Książ Wielki – karczma, A-994 z 22.03.1980 (Kielce) **[A-671/M]**;
- Książ Mały gm. Książ Wielki – kościół par. p.w. Narodzenia NMP i dzwonnica, A-968 z 17.08.1977 (Kie) **[A-888/M]**;
- Książ Wielki gm. Książ Wielki – kościół par. p.w. św. Wojciecha wraz z dzwonnicą, cmentarzem i ogrodzeniem z bramką, A-90 z 15.01.1969 (Kr) i A-972 z 21.03.1978 (Kie) **[A-887/M]**;
- Książ Wielki gm. Książ Wielki – zespół kościoła i d. klasztoru Augustianów: kościół p.w. św. Ducha z cmentarzem i ogrodzeniem oraz budynek poklasztorny, A-110 z 08.02.1969(Kr) i A-971 z 21.03.1978(Kie) **[A-886/M] – *skreślony budynek dawnego klasztoru augustiańskiego, decyzją z 09.10.2014 r.***;
- Książ Wielki gm. Książ Wielki – zespół pałacowy: pałac, dwa pawilony, założenie ogrodowe z murami i parkiem wraz z okolicznym krajobrazem, A-385 z 24.01.1957 *i* A-979 z 03.07.1978 (Kielce) **[A-885/M]**;
- Mianocice gm. Książ Wielki – pałac i park, A-974 z 21.03.1978 (Kielce) **[A-924/M]**.

5.3.2. Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków

W Gminnej Ewidencji Zabytków gminy Książ Wielki znajduje się 41 obiektów i obszarów. Mając na uwadze ich wartość historyczną oraz istotną rolę w tworzeniu tożsamości lokalnej zabytki powinno otoczyć się szczególną opieką.

Tabela 16. Wykaz obiektów i obszarów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków

Obiekt	Miejscowość	Adres/numer
Kościół Parafialny w zespole kościoła pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny	Książ Mały	14A
Dzwonnica w zespole Kościoła Parafialnego pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny	Książ Mały	14A

[54] Szygendowski W., Formy ochrony zabytków, czyli czym są, a czym nie – rejestr i ewidencja zabytków? [w:] Doradca

Budynek mieszkalny	Krzeszówka	18
Kaplica cmentarna	Wielka Wieś	Przy cmentarzu parafilanym parafii św. Wojciecha w Książu WIelkim
Zespół dworsko-parkowy	Mianocice	51
Budynek mieszkalny	Wielka Wieś	23
Budynek mieszkalny, dawny czworak	Wielka Wieś	48
Budynek mieszkalno-inwentarski	Cisia Wola	11
Karczma	Antolka	21A
Synagoga	Książ Wielki	Melsztyńskich 3
Zespół Pałacowy „Mirów” (pałac, kaplica, biblioteka, ogrodzenie murowane, park)	Książ Wielki	Witosa 7
Zespół Pałacowy „Mirów” (pałac, kaplica, biblioteka, ogrodzenie murowane, park) cd	Książ Wielki	Witosa 7
Szkoła parafialna	Książ Wielki	Szkolna 1
Zespół kościoła parafialnego pw. św. Wojciecha (kościół, dzwonnica, ogrodzenie)	Książ Wielki	Rynek 16, Toporczyków 1
Dzwonnica przy kościele pw. św. Wojciecha	Książ Wielki	Rynek 15
Zespół klasztorny Augustianów (kościół pw. św. Ducha, klasztor, ogrodzenie z bramką)	Książ Wielki	Klasztorna 8
Zespół klasztorny Augustianów (kościół pw. św. Ducha, klasztor, ogrodzenie)	Książ Wielki	Klasztorna 8
Budynek – do roku 2006 siedziba Urzędu Stanu Cywilnego i Gminnej Biblioteki	Książ Wielki	Warszawska 11
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Krakowska 1
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Melsztyńskich 1

Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Murarska 3
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Murarska 9
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Nowomiejska 3
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Nowomiejska 5
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Nowomiejska 6
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Nowomiejska 11
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Podwale 1
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Śniadeckiego 12
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Rynek 10
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Warszawska 5
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Warszawska 7
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Rynek 7
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Rynek 9
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Śniadeckiego 3
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Podwale 2
Remiza strażacka	Książ Wielki	Śniadeckiego 9A
Przytułek	Książ Wielki	Śniadeckiego 9
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Rynek 12
Karczma	Książ Wielki	Warszawska 3
Zespół dworsko – parkowy	Rzędowice	70
Zespół dworsko – parkowy	Zaryszyn	27

Źródło: GEZ gminy Książ Wielki

5.3.3. Pomniki i miejsca pamięci narodowej

Definicja miejsca pamięci narodowej obejmuje obiekty budowlane, groby i cmentarze wojenne oraz inne przedmioty upamiętniające postacie i wydarzenia znaczące zarówno dla Państwa i Narodu Polskiego, jak i innego niż polski narodu (z ustawy sejmowej o miejscach pamięci narodowej).

Na terenie gminy Książ Wileki znajduje się szereg miejsc pamięci narodowej, stanowiących świadectwo uczestnictwa ludności gminy w tragicznych wydarzeniach wojennych naszej historii:

- *Obelisk pamięci pomordowanych w czasie II wojny światowej – Cisie las Strzyganiec;*
- *Mogiła ofiar II wojny światowej na cmentarzu parafilanym w Książu Wielkim;*
- *Mogiła ofiar II wojny światowej na cmentarzu parafilanym w Książu Wielkim;*
- *Pomnik pamięci pomordowanych w czasie pacyfikacji wsi Trzonów;*
- *Obelisk pamięci pomordowanych przez hitlerowców – Książ Wielki las Chrusty;*
- *Tablica pamięci poległych na polu chwały w latach 1914-1920 – budynek remizy OSP w Książu Wielkim;*
- *Obelisk poświęcony ofiarom II wojny światowej – Książ Wielki ul. Rynek;*
- *Obelisk poświęcony oddziałom AK „Kedyw" Baon Partyzancki „Skała" – Moczydło – las Chrusty;*
- *Mogiła mieszkańców wsi Trzonów i Maciejów (gm. Słaboszów) pomordowanych w czasie pacyfikacji w/w wsi w roku 1944 – cmentarz parafilany w Książu Małym,*
- *Mogiła poległych powstańców z okresu powstania styczniowego – cmentarz parafilany w Książu Wielkim.*

5.3.4. Parki kulturowe

Park kulturowy jako formę ochrony wprowadziła Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. Poprzedziły ją szeroko zakrojone, pionierskie w skali Europy prace zmierzające do rozszerzenia formuły ochrony pojedynczych zabytków, czy też zespołów architektonicznych tak, aby objąć ochroną najcenniejsze, zabytkowe krajobrazy kulturowe Polsce.

Obecnie na terenie województwa wyznaczono cztery parki kulturowe, natomiast żaden z nich nie znajduje się na terenie gminy Książ Wielki.

5.4. Podsumowanie

Książ Wielki uważa się za jedno z ze starszych osiedli na Ziemi Krakowskiej. Pierwsza wzmianka o Książu w źródłach historycznych pochodzi z 1120 roku. Przywileje miejskie – lokację na prawie polskim, otrzymał Książ prawdopodobnie za królewskich rządów Władysława Łokietka. Królowa Jadwiga na prośbę dziedzica Książa przeniosła miasto 26 stycznia 1385 r. z prawa polskiego na magdeburskie.

Funkcję miasta powiatowego spełniał Książ Wielki aż do ostatniego rozbioru Polski w 1795 roku. Miasto miało w swoim życiu gospodarczym charakter rzemieślniczo – handlowy i najbardziej ożywiało się w dniach targów rocznych. Niezależnie od tego czerpało zyski z jarmarków i odbywających się tutaj sądów ziemskich.

Prawami miejskimi Książ Wielki cieszył się do roku 1869, kiedy to utracił je z powodu małej ilości mieszkańców. W późniejszym okresie brak rozwoju gospodarczego i co za tym idzie spadek liczby mieszkańców, nie pozwoliły już na odzyskanie praw miejskich.

Gmina posiada wiele zabytków architektonicznych, spośród których sześć wpisano do rejestru zabytków. Na liście rejestrowej znajdują się: kościoły oraz ich otoczenie, karczma i zespoły pałacowe. Poza obiektami wchodzącymi do rejestru w krajobrazie kulturowym gminy znajdują się również budynki mieszkalne i gospodarcze reprezentujące ludową zabudowę.

Istotnym elementem historycznym, kulturowym oraz sakralnym dla środowiska kulturowego gminy Książ Wielki są kapliczki, figury i krzyże przydrożne należące do drobnych obiektów sakralnych. Sposób wykonywania kapliczek jest różnorodny, od skromnych słupów i filarów z wnękami, w których umieszczano rzeźby lub obrazy świętych po bardziej ozdobne, z gzymsami, daszkami lub szczycikami. Mieszkańcy otaczali je dekoracyjnymi płotkami i sadzili zieleń i kwiaty.

6. Potrzeby możliwości rozwoju gminy

6.1. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne

Finanse publiczne obejmują zasoby, którymi są zarówno dochody, jak i wydatki określone w budżecie gminy. Kondycja finansowa zależy m.in. od wysokości dochodów własnych, dotacji celowych (zarówno z budżetu państwa, jak i pozyskiwanych ze środków europejskich) i subwencji ogólnych z budżetu państwa.

Średnia wartość autonomii finansowej w wybranych latach wynosił 31,98%. Odbiega to od średniej wartości dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, która kształtuje się w granicach 50%.

Dochody własne gminy umożliwiają kształtowanie lokalnej polityki zaspokajania bieżących i przyszłych potrzeb społecznych i gospodarczych, m. in. remont i budowa dróg, kanalizacji, wodociągów. Pozwalają na pewne uniezależnienie się od państwa, w szczególności od budżetu państwa. Wysoki udział dochodów własnych pozytywnie wpływa na aktywność organów samorządowych, na rozwój gospodarczy regionu, stymulację przedsiębiorczości, a także na zahamowanie migracji, zwłaszcza zarobkowej.

Istotnymi elementami warunkującymi rozwój zabudowy w gminie Książ Wielki są właściwości fizjograficzne i ekologiczne terenu. Umożliwiają one wybór obszarów dla potrzeb planowania przestrzennego. W granicach administracyjnych Książa Wielkiego znajdują się tereny przydatne dla nowej zabudowy, o wysokich walorach lokalizacyjnych oraz tereny, na których zabudowa kubaturowa jest niewskazana, ze względu na uwarunkowania środowiskowe, przyrodnicze i krajobrazowe.
Uwarunkowania wynikające z przeprowadzonej analizy stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej, predyspozycji geograficzno-klimatycznych oraz wyników inwentaryzacji poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego, które warunkują rozwój przestrzenny, pozwalają określić predyspozycje i ograniczenia dla rozwoju określonych funkcji związanych z nowymi terenami przeznaczonymi pod zabudowę. Tereny wyłączone z zabudowy:

- rzeki, mniejsze cieki, kanały, rowy stałe lub okresowe,
- zbiorniki wodne, stawy;
- tereny zabagnione, siedliska, ostoje;
- tereny izolowanych zagłębień bezodpływowych;
- tereny łąk i pastwisk pełniących funkcje ekologiczne;
- tereny objęte ochroną konserwatorską;
- tereny cmentarzy;
- pomniki przyrody;
- tereny po rekultywacji.

Tereny z ograniczeniami w zagospodarowaniu:

- tereny obszaru chronionego krajobrazu;
- tereny objęte strefą archeologicznej ochrony,

- tereny, na których wysapują holoceńskie mułki, gliny, piaski (mady) rzeczne i namuły den dolin z płytkim występowaniem wód gruntowych – 0 - 2 m p.p.t. W miejscach, gdzie woda występuje wyżej nie nadają się do posadowienia budynków;
- tereny, na których występują plejstoceńskie lessy powodujące procesy erozji deszczowej (ablacji) i sufozji. W przypadku terenów o znacznym spadku – powyżej 8% - zabudowa nie jest postulowana;
- tereny w granicach obszarów zagrożenia powodzią;
- tereny o znaczących walorach krajobrazu (zachodnio-południowa, północna i centralna cześć gminy);
- rezerwaty przyrody (Kwiatówka, Lipny Dół koło Książa Wielkiego);
- tereny, na których wyznaczono Specjalne Obszary Ochrony (Dolina Górnej Mierzawy Kwiatówka, Giebułtów).

Pozostałe tereny korzystne dla zainwestowania:

- tereny płaskie bądź lekko faliste o spadkach nie przekraczających 5% z wykluczeniem obszarów dolin rzecznych z uwagi na wysoki poziom wód gruntowych, nienośne podłoże czy niekorzystne warunki topoklimatyczne;
- tereny o spadkach mieszczących się w przedziale 5-8%, ograniczenie może być związane tylko w przypadku lokalizacji budynków o dużej kubaturze;
- na przeważającej części obszaru gminy występują korzystne dla budownictwa warunki geologiczne.

Prognozy demograficzne dla gminy Książ Wielki wskazują spadek liczby mieszkańców w najbliższych latach. Szacuje się, że do 2050 r. liczba ludności spadnie z 5 121 (wg stanu na 2018 r.) do ok. 4 199. Przyczynia się do tego ujemny przyrost naturalny, ujemne saldo migracji oraz zjawisko starzenia się społeczeństwa.

6.2. Maksymalne zapotrzebowania na nową zabudowę

Wedle dostrzegalnego w skali Książa Wielkiego, ale także całego kraju oraz innych państw europejskich trendu spodziewać się można zwiększenia indywidualnych potrzeb mieszkaniowych. Wpływ na to ma wzrastająca wartość średniej powierzchni mieszkalnej przypadającej na jednego mieszkańca. Przewidywany wzrost jest na tyle duży, że pomimo malejącej liczby mieszkańców prognozować można ciągłe zwiększanie się zapotrzebowania na powierzchnię mieszkalną w skali całej gminy. Tym samym szacuje się, że w perspektywie do 2050 r. powierzchnia użytkowa na mieszkańca będzie wynosić około 44 m^2, a zasoby mieszkaniowe gminy Książ Wielki niezbędne do zaspokojenia potrzeb mieszkańców wyniosą ok. 185 927 m², przy założeniu niepewności procesów inwestycyjnych na poziomie 30%, zapotrzebowanie szacuje się na poziomie 241 705 m^2, oznacza to wzrost zapotrzebowania w stosunku do już istniejącej powierzchni użytkowej o 21 167 m^2, tj. 27 517 m^2 powierzchni całkowitej nowej zabudowy mieszkaniowej.

Dla zabudowy usługowej wskazuje się zapotrzebowanie w wielkości 5 070 m^2 powierzchni użytkowej zabudowy a po uwzględnieniu możliwości zwiększenia zapotrzebowania o 30% daje to 6 591 m^2 powierzchni użytkowej.

Według danych Urzędu Gminy Książ Wielki i Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego na terenie powiatu średnia powierzchnia użytkowa nowej zabudowy produkcyjnej wynosiła 3 500 m^2. Uwzględniając powyższe oraz możliwość lokalizacji 5 dużych inwestycji do roku 2050, uzyskano zapotrzebowanie łącznie na 17 500 m^2 powierzchni użytkowej nowej zabudowy produkcyjnej i magazynowo-składowej. Po uwzględnieniu możliwości zwiększenia zapotrzebowania o 30% daje to 22 750 m^2 powierzchni użytkowej nowej zabudowy produkcyjnej i magazynowo-składowej.

W zawiązku z planowanym utworzeniem strefy działalności gospodarczej przy drodze ekspresowej S7 w okolicy węzła Książ Wielki prognozy mogą ulec zmianie.

6.3. Możliwości finansowe gminy

Kondycja finansowa gminy jest ściśle związana z budżetem gminy, który obejmuje dochody (własne, subwencje i dotacje) i wydatków. Ich wielkość pozwala na oszacowanie możliwości finansowych gminy w zakresie wykonywania zadań ustawowych w tym także inwestycyjnych.

Dochody budżetowe gminy Książ Wielki z ostatnich 15 lat, cechuje tendencja wzrostowa z niewielkimi regresjami w 2014 roku. Mimo tych wahań budżet gminy corocznie wzrastał średnio o 1,1 mln, natomiast w analizowanym okresie wzrósł z 8,7 mln do niemal 24 mln zł. Udział dochodów własnych w każdym z badanych lat stanowił 30% - 38% ogółu dochodów w wyłączeniem lat 2006 oraz 2009-2010, kiedy to oscylował w okolicy 24%. Najwyższy poziom dochodów miał miejsce w 2018 r. i wynosił 23,9 mln złotych. Natomiast najniższą wartością odznaczał się w roku 2004, w którym wynosił 7,9 mln.

Podstawowym wskaźnikiem oceny samodzielności dochodowej gminy jest relacja dochodów własnych, z wyłączeniem udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, do dochodów ogółem. Wskaźnik ten odzwierciedla kondycję finansową, w tym stopień samowystarczalności. Wynika to z faktu, iż dochody własne stanowią najbardziej stabilny składnik budżetu, będący w gestii organów samorządu dzięki dość swobodnemu kształtowaniu polityki dochodowej, w tym polityki podatkowej. Polityka podatkowa wiąże się z określeniem wielkości i źródeł gromadzenia oraz egzekwowania dochodów podatkowych w zakresie władztwa podatkowego przyznanego w wyniku decentralizacji finansów publicznych.

Średnia wartość autonomii finansowej w wybranych latach wynosił 31,98%. Odbiega to od średniej wartości dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, która kształtuje się w granicach 50%.

6.4. Chłonność terenów przeznaczonych pod zabudowę

Zgodnie z bilansem terenów przeznaczonych pod zabudowę przygotowanym na potrzeby Studium dokonano szacunku chłonności terenów w podziale na obszary o wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Zbiorcze dane w podziale na funkcje zabudowy oraz rodzaj przeznaczenia terenu przedstawiono szczegółowo w poniższej tabeli.

Tabela 17. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Funkcja terenu	Łączna powierzchnia działek niezainwestowanych [m²]	Intensywność zabudowy na terenach zainwestowanych	Łączna powierzchnia całkowita zabudowy [m²]	Łączna powierzchnia użytkowa przeznaczenia wiodącego [m²]	Łączna powierzchnia użytkowa przeznaczenia dopuszczalnego [m²]	Chłonność terenów niezainwestowanych [m²]
Tereny zabudowy mieszkaniowej	731 246	0,3	219 374	153 562	-	153 562
Tereny zabudowy mieszkaniowej z usługami	5 601	0,8	4 481	2 352	784	3 137
Tereny zabudowy usługowej	48 329	0,5	24 165	16 915	-	16 915
Tereny zabudowy produkcyjno-magazynowej	51 311	0,4	20 524	14 367	-	14 367
Razem	**830 886**	**-**	**248 020**	**-**	**-**	**187 981**

Źródło: opracowanie własne

W tabeli przedstawiono wyniki wyliczeń chłonności dla strefy zurbanizowanej. Przyjęto, że chłonność ta, to chłonność terenów jeszcze niezainwestowanych w strefie zurbanizowanej. Uzyskano ją z iloczynu powierzchni działek niezainwestowanych oraz intensywności zabudowy wyliczonej dla terenów już zainwestowanych w strefie zurbanizowanej.

6.5. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Z uwagi na fakt, iż elementarnymi podstawami kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej uznano w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ład przestrzenny i zrównoważony rozwój, ważne jest tworzenie gminy o wysokiej jakości przestrzeni – zwartej, racjonalnie gospodarującej zasobami, estetycznej, przyjaznej i wygodnej dla mieszkańców oraz przyjezdnych.

Rozproszona zabudowa mieszkaniowa generuje nieracjonalnie wysokie koszty realizacji i utrzymania infrastruktury, ponoszone przez wspólnoty samorządowe. Obok mechanizmów odszkodowawczych, cechujących się nadmiernym automatyzmem, a dotyczących często nieracjonalnie rozległych terenów pod zabudowę wyznaczonych w planach miejscowych, jest to drugi aspekt gospodarki przestrzennej negatywnie odbijający się na finansach gmin.

Kierując się powyższym oraz, zgodnie z ustawą o rewitalizacji, określenia realnych potrzeb wyznaczania nowych obszarów pod zabudowę można dokonać porównując prognozowane zapotrzebowanie na nową zabudowę z istniejącymi możliwościami jej lokalizowania.

Zgodnie z art. 10 ust. 7 pkt 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, bierze się pod uwagę: niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%. Biorąc to

pod uwagę wyliczono zapotrzebowanie na funkcję mieszkaniową, zwiększając wyliczone zapotrzebowanie o 30%.

Głównym celem sporządzenia niniejszego Studium jest wprowadzenie terenów produkcyjno-przemysłowych celem do utworzenia strefy aktywności gospodarczej. W związku z podpisanym listem intencyjnym oraz zgodnie z uchwałą [55] na utworzenie specjalnej strefy ekonomicznej, wyznaczono działki pod ww. inwestycję. Utworzenie strefy jest odpowiedzią na brak w okolicy terenów inwestycyjnych o dużych powierzchniach, która składa się z gruntów o niskich klasach bonitacyjnych. Istniejący (DK nr 7) i projektowany układ komunikacyjny (droga ekspresowa S7 relacji Kraków-Warszawa wraz z węzłem Książ Wielki) stanowią potencjał inwestycyjny w skali lokalnej i regionalnej.

Oznacza to, że jest możliwość lokalizowania zabudowy produkcyjnej, jednak musi to nastąpić w sposób racjonalny. Według art. 1 ust 4 ustawy o planowaniu o zagospodarowaniu przestrzennym „*W przypadku sytuowania nowej zabudowy, uwzględnienie wymagań ładu przestrzennego, efektywnego gospodarowania przestrzenią oraz walorów ekonomicznych przestrzeni następuje poprzez:*

1) *kształtowanie struktur przestrzennych przy uwzględnieniu dążenia do minimalizowania transportochłonności układu przestrzennego;*
2) *lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej w sposób umożliwiający mieszkańcom maksymalne wykorzystanie publicznego transportu zbiorowego jako podstawowego środka transportu;*
3) *zapewnianie rozwiązań przestrzennych, ułatwiających przemieszczanie się pieszych i rowerzystów;*
4) *dążenie do planowania i lokalizowania nowej zabudowy:*
   a) *na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych (Dz. U. poz. 1612 oraz z 2005 r. poz. 141), w szczególności poprzez uzupełnianie istniejącej zabudowy;*
   b) *na terenach położonych na obszarach innych niż wymienione w lit. a, wyłącznie w sytuacji braku dostatecznej ilości terenów przeznaczonych pod dany rodzaj zabudowy położonych na obszarach, o których mowa w lit. a; przy czym w pierwszej kolejności na obszarach w najwyższym stopniu przygotowanych do zabudowy, przez co rozumie się obszary charakteryzujące się najlepszym dostępem do sieci komunikacyjnej oraz najlepszym stopniem wyposażenia w sieci wodociągowe, kanalizacyjne, elektroenergetyczne, gazowe, ciepłownicze oraz sieci i urządzenia telekomunikacyjne, adekwatnych dla nowej, planowanej zabudowy".*

Zaleca się prowadzenie przemyślanej polityki ludnościowej, która jest integralną częścią polityki rozwoju społeczno-ekonomicznego. Politykę ludnościową dzieli się na:

[55] Uchwała Nr XXX/265/218 Rady Gminy w Książu Wielkim z dnia 21 lutego 2018 r.

- politykę dotyczącą skutków zmian demograficznych – jest to polityka odpowiadająca na potrzeby ludności wynikające z istniejącej struktury ludności według płci, wieku i rozmieszczenia terytorialnego. Jej pole działania obejmuje rynek pracy, budownictwo mieszkaniowe, transport i komunikację, edukację, sektor usług zdrowotnych, szerzej – sektor usług społecznych, szeroko pojęte warunki życia ludności;
- politykę kształtującą procesy ludnościowe – jest to oddziaływanie na poziom dzietności i proces formowania i rozwoju rodzin (polityka rodzinna). W jej zakres wchodzi: stałe podnoszenie stanu jakościowego populacji w rozumieniu stanu zdrowia, poziomu bytu i jakości bytu, polityka wpływająca na migracje wewnętrzne, polityka wpływająca na migracje zewnętrzne.

Kwestią istotną dla rozwoju przestrzennego gminy jest dążenie do ograniczania nadmiernego rozpraszania zabudowy, które powoduje konieczność ponoszenia dodatkowych nakładów finansowych związanych z budową sieciowej infrastruktury technicznej. Głównym celem planistycznym powinno być zwiększenie działań na rzecz harmonizowania zabudowy z otoczeniem. Należy przeciwdziałać rozpraszaniu zabudowy i nadmiernemu wyznaczaniu terenów budowlanych, szczególnie na terenach nieprzydatnych do zabudowy. Zaleca się wykorzystywanie gruntów niższej klasy bonitacyjnej oraz istniejącej infrastruktury, zwłaszcza drogowej.

7. Stan zagospodarowania terenów

7.1. Struktura osadnicza

Jednostki osadnicze na terenie gminy Książ Wielki charakteryzuje duże zróżnicowanie zarówno skali zainwestowania jak i formy układów przestrzennych, przy czym dominującą formą jest wieś ulicowa.

Wsie rozporszone są po terenie gminy w miarę równomiernie. W zachodniej i pólnocnej części gminy znajdują się kompleksy leśne.

Część wsi zlokalizowana przy głównych drogach (drodze krajowej nr 7) – Moczydło, Książ Wielki, Cisia Wola, Antolka przyjmują formę układu pasmowego.

Pasmowe, często jeszcze zwarte struktury przestrzenne stanowiące większość na obszarze gminy stwarzają korzystne warunki do obsłużenia sieciami infrastruktury i komunikacji. Zwłaszcza dotyczy to układów przestrzennych położonych wzdłuż drogi krajowej. Pozwala to na zapewnienie właściwych warunków bytowania zamieszkałej tu ludności oraz poprzez wprowadzenie grupowych systemów neutralizacji ścieków zapewnienie warunków bezpiecznego funkcjonowania cennego środowiska przyrodniczego gminy.

Położony w centralnej części gminy ośrodek gminny – Książ Wielki, jest największą miejscowością w gminie. Jego zwarty układ przestrzenny wywodzący się z ulicówki, cechuje wielodrożność w południowej i zachodniej części. Część obszaru jest obecnie wykorzystywana jako lokalne centrum.

Znaczna część terenów zabudowy mieszkaniowej charakteryzuje się schludnym wyglądem, estetycznymi elewacjami i ogrodzeniami działek oraz dbałością o ład w ich zagospodarowaniu.

Większość wsi w gminie nie wykształciło wyraźnych ośrodków koncentrujących podstawowe usługi. Pewne cechy krystalizacji takich centrów można zauważyć jedynie w Książu Wielkim, co ma związek z pełnieniem funkcji ośrodka gminnego. W pozostałych miejscowościach występuje znaczne rozproszenie usług.

7.2. Struktura przestrzenna i stan ładu przestrzennego

Gmina Książ Wielki objęta jest zapisami Studium uwarunkowań i kierunków zagospdoarowania przestrzennego oraz częściowo miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Teren gminy ma charakter falisto – pagórkowaty. Jedynie na granicy sołectwa Antolka występują lasy, pozostałą część obszaru stanowią tereny rolnicze. Zabudowa mieszkaniowa, zagrodowa i jednorodzinna w obrębie poszczególnych jednostek administracyjnych, ukształtowana historyczne, lokalizowana była przeważnie przy głównych ciągach komunikacyjnych, w pobliżu istniejących obiektów usługowych. Część zabudowy osadniczej na terenie gminy ma charkater zabudowy rozproszonej, spowodowanej głównie lokalizacjami siedlisk rolniczych w obrębie areałów znajdujących się w posiadaniu danego inwestora.

Tereny istniejących zespołów osadniczych są w dużym stopniu zainwestowane, z nielicznymi jedynie wolnymi działkami.

Ukształtowanie terenu oraz historia rozwoju wsi spowodowały, iż większość z nich nie posiada wyraźnie wyodrębnionego centrum, w którym mogłoby skupiać się życie ludności. W miejscowości Książ Wielki fukcję centrum – rynku – pełnią okolice kościoła parafialnego p.w. św. Wojciecha, tuż przy przecinającej miejscowości drodze krajowej nr 7. Z uwagi na pagórkowate ukształtowanie terenu trudno jest wskazać dominantę krajobrazu poszczególnych miejscowości – stanowić będą je liczne zabytki: kościoły, Zamek Mirów, czy też obiekty użyteczności publicznej: szkoły z zapleczem. [56]

7.3. Podsumowanie

Gmina jest dosyć atrakcyjna pod względem struktury przestrzennej. Do walorów przyrodniczych i wynikających z nich wartości krajobrazów naturalnych dodatkowo występuje tu stosunkowo nieprzekształcony układ osadnictwa wiejskiego. Wsie mają tradycyjny układ, przeważnie ulicowy, choć w kilku przypadkach jest to układ rozproszony. Zabudowa w gminie jest w dość dobrym stanie technicznym, duża część domów to budynki tradycyjne, o charakterze typowym dla wiejskiego krajobrazu. W miejscowościach rzadko powykształcały się centra usługowe, często są one obecnie w zaniku ze względu np. na konieczność zamykania szkół, stanowiących nieraz ważny ośrodek życia wsi, czy też na zwiększoną mobilność ludności, która sprawia, że mieszkańcy jeżdżą do większych ośrodków wiejskich lub miejskich w okolicy w celu zrobienia sprawunków lub skorzystania z usług.

Charakter przestrzenny gminy Książ Wielki jest dużą wartością. Jego zachowanie i pielęgnowanie może w przyszłości procentować czyniąc z tych terenów idealny cel turystyczny i letniskowy.

[56] Strategia Rozwoju Gminy Książ Wielki 2016-2022

8. Uzbrojenie techniczne

8.1. Komunikacja

8.1.1. Sieć drogowa

Na sieć dróg gminy Książ Wielki składają się drogi gminne, powiatowe oraz droga krajowa. Sieć dróg gminnych umożliwia dojazd do wszystkich miejscowości, zarówno wewnątrz gminy jak i do sąsiednich miejscowości. Drogi te mają zróżnicowaną nawierzchnię. Przez gminę prowadzi droga krajowa klasy głównej ruchu przyspieszonego.

Przez gminę Książ Wielki przebiega łącznie 170,5 km dróg o nawierzchni twardej (w tym ulepszonej i utwardzonej). Wskaźnik gęstości dróg twardych wynosi 123,8 km/100 km^2.

W kontekście infrastruktury komunikacyjnej istotnym czynnikiem rozwoju jest położenie w sąsiedztwie trasy europjskiej E77 z Pskowa (Rosja) do Budapesztu. Na odcinku krajowym jest to droga krajowa nr 7 Warszawa – Kraków, przebiegająca przez gminę w układzie północ – południe na długości 15,1 km.

Sieć dróg powiatowych jest niejednorodna. Obok dróg spełniających kryteria tej kategorii występują odcinki tras mających znaczenie lokalne, łączące poszczególne sołectwa ze sobą lub z podstawową siecią dróg:

1. nr 1191 K Podleśna – Antolka – Giebułtów,

2. nr 1192 K Podleśna Wola – Łazy – Rzędowice,

3. nr 1193 K Chrapy – Przybysławice – Książ Wielki,

4. nr 1194 K gr. woj. – Kozłów – Książ Wielki – Słaboszów,

5. nr 1199 K Wierzbica – Książ Wielki,

6. nr 1214 K Małoszów – Janowice,

7. nr 1216 K Kowalów Dolny – Wodacz – Moczydło,

8. nr 1217 K Moczydło przez wieś,

9. nr 1218 K Moczydło – Boczkowice,

10. nr 1219 K Książ Wielki – Zaryszyn – Nawarzyce,

11. nr 1221 K Kol. Książ Mały – Słaboszów.

Łączna długość dróg powiatowych wynosi 71,5 km.

Jezdnia drogi krajowej posiada nawierzchnię bitumiczną, a dróg powiatowych na długości 64,3 km – bitumiczne, 2,6 km – tłuczniowe, 4,6 km – gruntowe.

Uzupełniający układ stanowią dogi gminne występujące w liczbie 33, o łącznej długości 74,1 km, w tym o nawierzchni ulepszonej – 22,6 km, utwardzonej – 42,1 km i gruntowej – 21,4 km.

Obok wyżej wymienionych dróg zakwalifikowanych do sieci dróg publicznych istnieje szereg dróg ogólnodostępnych o nawierzchni utwardzonej, spełniającej wymogi dróg publicznych. Należy do nich sieć ulic w Książu Wielkim (6,4 km) oraz drogi w sołectwach: Antolka (1,5 km), Rzędowice (0,4 km), Mianocice (1,5 km). [57]

Rysunek 12. Kategorie dróg na terenie gminy Książ Wielki

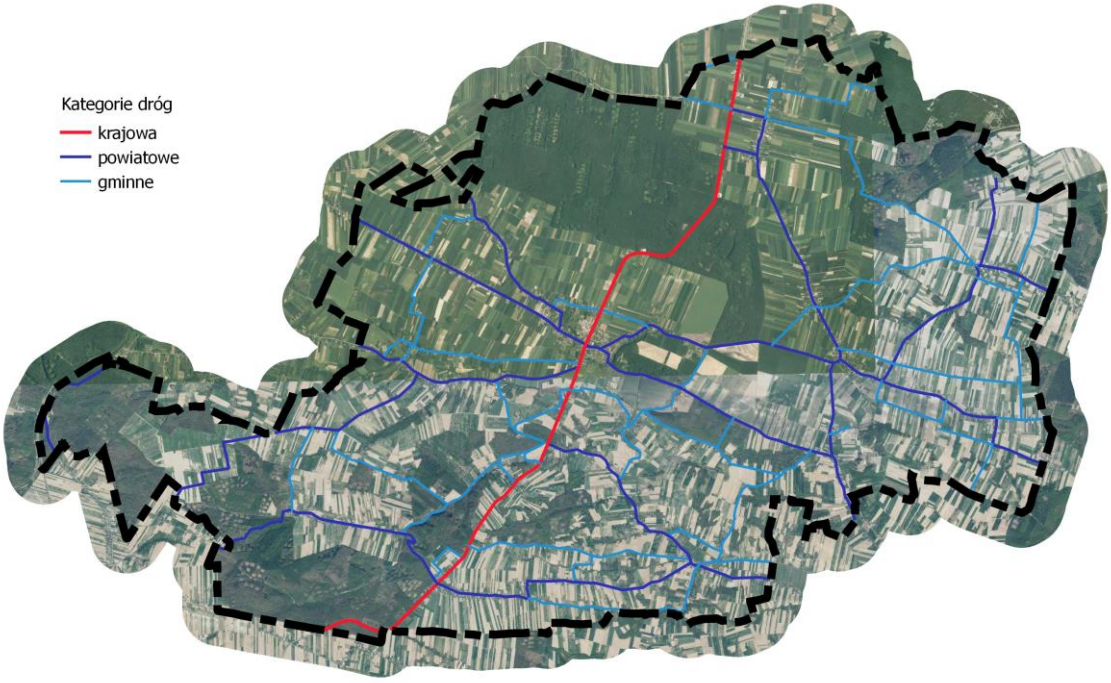

Źródło: opracowanie własne

Stan dróg na terenie gminy można określić jako zadowalający. Droga krajowa nr 7 prowadzi ciężki ruch tranzytowy zagrażający zarówno mieszkańcom, jak i znajdującym się w bardzo bliskiej odległości obiektom budowlanym. Istotną kwestią jest więc dążenie do ograniczenia ilości zabudowy pojawiającej się w bliskim sąsiedztwie uciążliwej drogi krajowej.

Tabela 18. Wykaz dróg gminnych na terenie gminy Książ Wielki

L.p.	Nr drogi	Przebieg drogi
1.	140191 K	Antolka – Doły Tochołowskie
2.	140192 K	Antolka – Cmentarz

[57] Strategia Rozwoju Gminy Książ Wielki 2016-2022

3.	140193 K	Boczkowice Wieś
4.	140194 K	Boczkowice – Giebułtów – Kalina Wielka
5.	140195 K	Cisia Wola -Trąby
6.	140196 K	Cisia Wola – Przez Wieś
7.	140197 K	Cisia Wola – Mianocice
8.	140198 K	Cisie – Łazy
9.	140199 K	Cisie – Sztuka
10.	140200 K	Opacz – Lisiny
11.	140201 K	Częstoszowice – Lisiny II
12.	140202 K	Giebułtów do Szkoły
13.	140203 K	Giebułtów – Święcice
14.	140204 K	Głogowiany – Wrzosy
15.	140205 K	Książ Mały – Trzonów
16.	140206 K	Kolonia Książ Mały – Charścina
17.	140207 K	Kolonia Książ Mały – Trzonów
18.	140208 K	Książ Wielki – Trzonów
19.	140209 K	Książ Wielki – Wielka Wieś
20.	140210 K	Książ Wielki – Pokusa
21.	140211 K	Książ Wielki – Wysypisko
22.	140212 K	Książ Wielki – Częstoszowice
23.	140213 K	Konarzówka – Chrusty
24.	140214 K	Krzeszówka – Zaryszyn
25.	140215 K	Moczydło – Wodacz – Kowalów
26.	140216 K	Moczydło – Zaryszyn
27.	140217 K	Moczydło – Paulinów
28.	140218 K	Opacz – Małoszów
29.	140219 K	Opacz – Zygmuntów
30.	140220 K	Rzędowice – Głogowiany
31.	140221 K	Trzonów – Ilkowice
32.	140222 K	Trzonów – Trzonówek
33.	140223 K	Trzonów – Zaryszyn
34.	140224 K	Zaryszyn – Przez Wieś
35.	140225 K	Tochołów – Letnoga
36.	140226 K	Giebułtów – Tochołów

37.	140227 K	Droga Małoszów – Częstoszowice
38.	140228 K	Książ Wielki – Pod Sobotę
	140229 K	Książ Wielki – ul. Długosza i Podzamcze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr 317/2016 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 8 marca 2016 r.

Układ komunikacyjny gminy opiera się w głównej mierze o drogi charakteryzujące się niewielkim natężeniem ruchu pojazdów mechanicznych (drogi powiatowe i gminne). Jedynie droga krajowa nr 7 stanowi intensywnie uczęszczany ciąg komunikacyjny. Badaniom średniodobowego natężenia ruchu pojazdów mechanicznych poddawane są poszczególne odcinki dróg krajowych i wojewódzkich. Jak wynika z zestawień pomiaru ruch odbywającego się na drogach krajowych na terenie gminy znajdowały się odcinek pomiarowy: Łączyn – Miechów z punktem pomiarowym w Antolce.

Tabela 19. Zestawienie wyników Generalnego Pomiaru Ruchu dla drogi krajowej nr 7 z lat 2010 i 2015

Punkt pomiarowy	Wyniki średniodobowego natężenia ruchu	Lata	
		2010	2015
droga nr 7 Łączyn – Miechów (punkt pomiarowy Antolka)	motocykle	30	38
	samochody osobowe, mikrobusy	9 069	9 239
	lekkie samochody ciężarowe	1 129	1 171
	samochody ciężarowe	1 504	1 674
	autobusy	99	110
	ciągniki rolnicze	13	10
	Ogółem	**11 844**	**12 242**

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników Generalnego Pomiaru Ruchu dla dróg krajowych w latach 2010 i 2015

Rysunek 13. Średni dobowy ruch pojazdów na badanych odcinkach dróg Krajowych w obrębie gminy Książ Wielki

Źródło: http://www.gddkia.gov.pl

Analizując zmiany w natężeniu ruchu pojazdów mechanicznych na badanym odcinku drogi krajowej zauważyć można wzrost liczby pojazdów mechanicznych, oprócz ciągników rolniczych, których było mniej niż w poprzednim badanym okresie czasu. Wynika z tego, iż konieczna jest budowa już planowanej drogi ekspresowej S7, aby odciążyć ruch na drodze krajowej nr 7.

8.1.2. Komunikacja kolejowa

Przez teren gminy Książ Wielki nie przebiega żadna linia kolejowa. [58]

8.1.3. Komunikacja publiczna

Pasażerska komunikacja autobusowa w gminie Książ Wielki prowadzona jest głównie przez prywatnych przewoźników i obsługuje ważniejsze ciągi drogowe w gminie.

Gmina zarządza 75 przystankami autobusowymi, które zlokalizowane są w centralnych częściach poszczególnych miejscowości lub wzdłuż dróg. [59]

[58] Interaktywna Mapa Linii Kolejowych, www.plk-sa.pl
[59] BDL GUS

Rysunek 14. Rozmieszczenie przystanków komunikacji publicznej w gminie Książ Wielki i jej okolicy

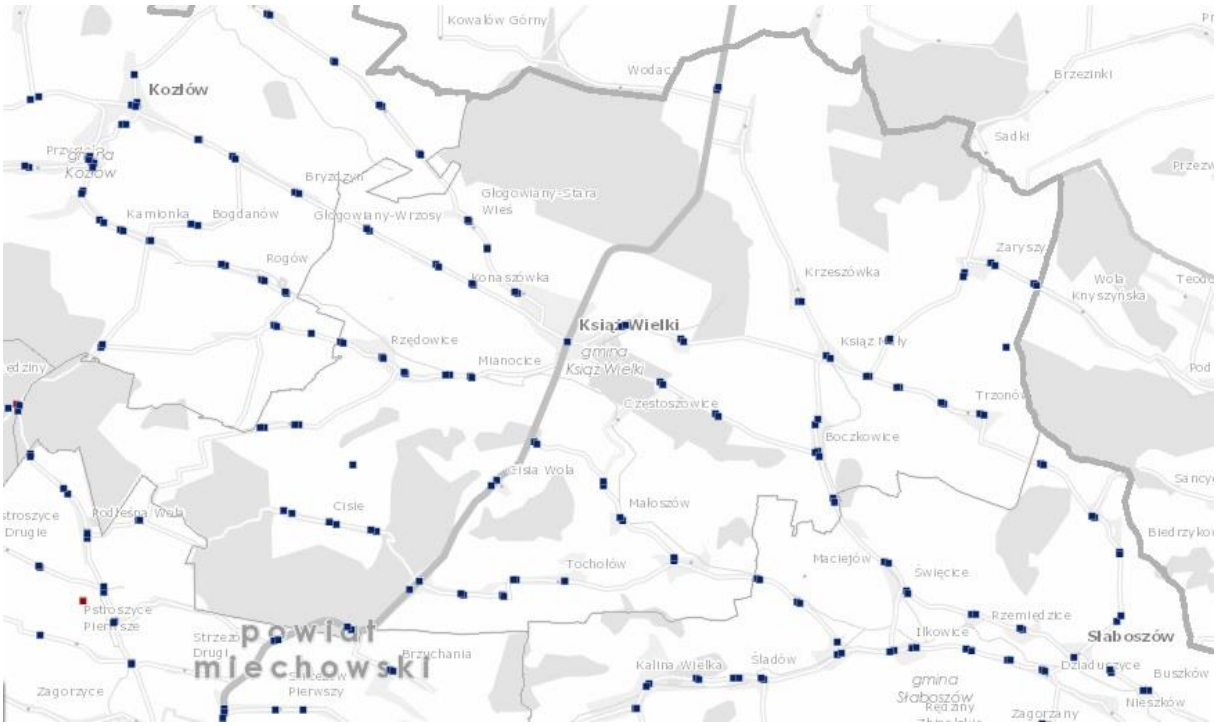

Źródło: Małopolska Infrastruktura Informacji Przestrzennej

Część przystanków wzdłuż głównych dróg jest własnością lub pozostaje w zarządzie powiatu miechowskiego. Według uchwały Nr XV/114/2016 Rady Powiatu Miechowskiego z dnia 25 maja 2016 r. na terenie gminy Książ Wielki znajdują się 44 przystanki, których właścicielem lub zarządzającym jest Powiat Miechowski. Ich wykaz przedstawiony został w tabeli poniżej.

Tabela 20. Zestawienie przystanków w posiadaniu lub zarządzie powiatu miechowskiego a położonych na terenie gminy Książ Wielki

L.p.	Nr drogi	Przystanek	Strona drogi
1.	1193 K	Mianocice	P i L
2.	1193 K	Mianocice I (boisko)	P i L
3.	1192 K	Łazy	P i L
4.	1192 K	Łazy I	P i L
5.	1214 K	Cisia Wola	P i L
6.	1193 K	Rzędowice	P i L
7.	1193 K	Rzędowice (szkoła)	P i L
8.	1193 K	Rzędowice I	P i L
9.	1219 K	Wielka Wieś	P i L
10.	1214 K	Małoszów	P i L
11.	1214 K	Małoszów I	P i L
12.	1194 K	Konaszówka	P i L
13.	1199 K	Konaszówka I	P i L

14.	1199 K	Konaszówka (Głogowiany Stara Wieś)	P i L
15.	1219 K	Książ Mały	P i L
16.	1219 K	Kolonia Książ Mały	P i L
17.	1219K	Kolonia Książ Mały (SKR)	P i L
18.	1221 K	Kolonia Książ Mały	P i L
19.	1219 K	Zaryszyn	P i L
20.	1220 K	Zaryszyn (Szkoła)	P i L
21.	1220 K	Zaryszyn	P i L
22.	1194 K	Boczkowice	P i L
23.	1194 K	Boczkowice I	P i L
24.	1194 K	Głogowiany	P i L
25.	1199 K	Głogowiany	P i L
26.	1191 K	Cisie	P i L
27.	1191 K	Cisie I	P i L
28.	1191 K	Cisie II	P i L
29.	1191 K	Antolka	P i L
30.	1191 K	Antolka I	P i L
31.	1176 K	Gajówka	P i L
32.	1194 K	Wrzosy	P i L
33.	1221 K	Trzonów	P i L
34.	1221 K	Trzonów I	P i L
35.	1194 K	Książ Wielki Rynek	P
36.	1194 K	Droga na Lisiny	P i L
37.	1219 K	Zygmuntów	P i L
38.	1194 K	Opacz	P i L
39.	1191 K	Giebułtów	L
40.	1214 K	Giebułtów (centrum)	P i L
41.	1235 K	Janowiczki	P i L
42.	1235 K	Janowiczki I	P i L
43.	1191 K	Tochołów I	L
44.	1191 K	Tochołów	P i L

Źródło: załącznik nr 1 do uchwały Nr XV/114/2016 Rady Powiatu Miechowskiego z dnia 25 maja 2016 r.

Dodatkowo w gminie działa komunikacja autobusowa dowożąca dzieci i młodzież szkolną do szkół.

8.1.4. Szlaki turystyczne

Gmina Książ Wielki ma liczne walory przyrodnicze sprzyjające rozwojowi turystyki i wypoczynku na łonie natury. Turyści przybywający do gminy mogą poznać jej przyrodę i historię przemierzając jeden z dwóch szlaków pieszych.

Przez teren gminy przebiegają dwa piesze szlaki turystyczne. Przez Książ Wielki biegnie szlak okrężny (kolor niebieski, dł. 14,4 km, zaczyna się i kończy w Książu Wielkim) oraz szlak zielony (kolor zielony, dł. 20,2 km, prowadzi z Tunelu do Książa Wielkiego).

Rysunek 15. Przebieg szlaków turystycznych przez teren gminy Książ Wielki

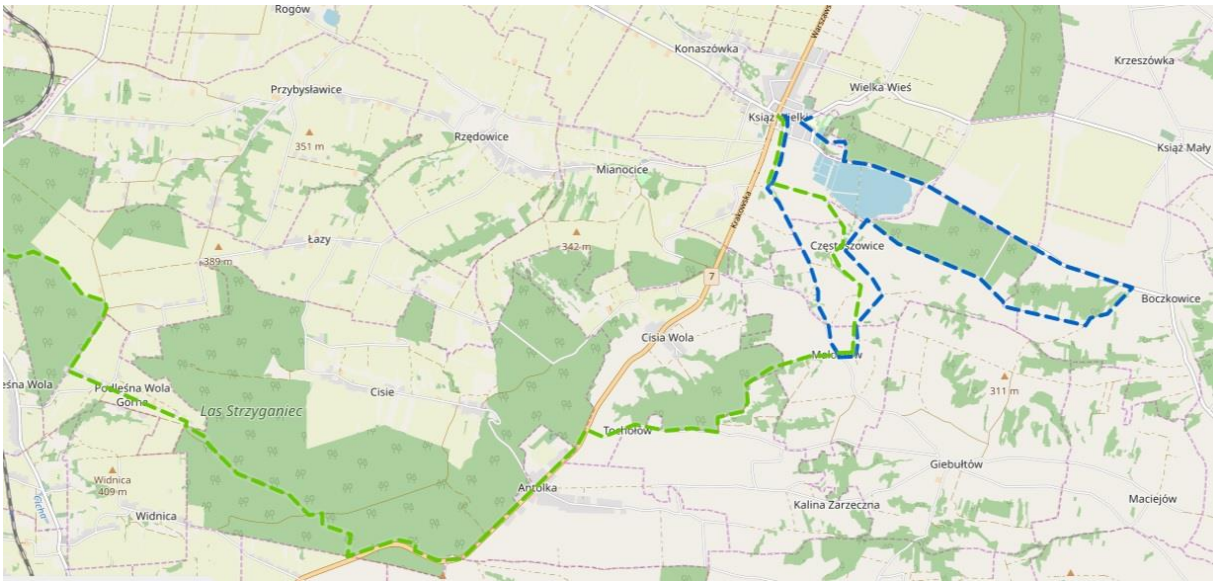

Źródło: malopolska.szlaki.pttk.pl

8.1.5. Podsumowanie

Obecny układ komunikacyjny gminy dość dobrze rozbudowany. Uzupełniająca się wzajemnie sieć dróg różnych klas zapewnia możliwość dotarcia do wszystkich miejscowości w gminie. Możliwość zewnętrznych powiązań komunikacyjnych zapewnia droga krajowa nr 7 oraz w przyszłości droga ekspresowa S7 z węzłem na terenie gminy. Stan większości dróg na terenie gminy jest zadowalający. Zauważalny jest niewielki odsetek dróg gminnych o nawierzchni nieutwardzonej oraz brak chodników w wielu miejscowościach. Na terenie gminy Książ Wielki widoczne jest niedoinwestowanie w zakresie ścieżek rowerowych.

Przebiegająca przez teren gminy droga krajowa stwarza zarówno pewne szanse rozwojowe dla jednostki samorządowej, jak też i stanowi zagrożenie. Stanowi ona węzeł komunikacyjny, który zdecydowanie ułatwia przemieszczanie się mieszkańców gminy. Odbywający się ruch tranzytowy stwarza zagrożenie zarówno dla mieszkańców, jak i występującej wzdłuż drogi zabudowy.

8.2. Gospodarka wodno - ściekowa

8.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Gmina Książ Wielki jest zwodociągowana w 98%, co zalicza ją do obszarów o wysokim stopniu zaopatrzenia ludności w wodę. Woda dostarczana do wodociągów grupowych gminy (wodociągi Antolka, Boczkowice, Moczydło, Rzędowice i Zaryszyn) jest pobierana ze studni głębinowych i charakteryzuje się dużą czystością. Studnie głębionowe ujmujące wody mają wydajność od 7,6 m^3/h do 110 m^3/h. Ujmowana woda nie wymaga procesów uzdatniania, a

po jej dezynfekowaniu podawana jest do sieci. Sieć wodociągowa na terenie gminy wykonana jest z PCV, a jej łączna długość wynosi 144,57 km. Do sieci wodociągowej wykonano 1 463 przyłączy domowych. Pozostałe 2% mieszkańców gminy korzysta z wody z przyzagrodowych studni kopanych. [60] [61]

Analizując poziom zużycia wody w gminie w okresie 2008 - 2018 r. zauważyć można jego widoczny spadek od roku 2018. Wynikiem tej sytuacji może być zarówno zmniejszająca się liczba mieszkańców, jak też wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, wdrażanie programów racjonalnego korzystania z zasobów wodnych oraz częściowa zmiana kierunków produkcji czy też odchodzenie od produkcji rolnej.

Tabela 21. Długość sieci wodociągowej, liczba przyłączy, liczba osób korzystających z wodociągów oraz zużycie wody w gospodarstwach domowych w gminie Książ Wielki w latach 2008 - 2018

Rok	Długość sieci wodociągowej [km]	Liczba przyłączy	Liczba osób korzystających z sieci	Zużycie wody w gospodarstwach domowych [dam^3]
2008	137,4	1 335	3 900	16,9
2009	137,4	1 341	3 867	17,6
2010	144,6	1 349	3 815	16,8
2011	144,6	1 361	3 810	16,3
2012	144,6	1 379	3 789	16,7
2013	144,6	1 373	3 764	19,2
2014	144,6	1 387	3 863	17,1
2015	144,6	1 401	3 873	30,6
2016	144,6	1 428	3 854	41,9
2017	144,6	1 462	3 869	46,2
2018	144,6	1 463	3 847	15,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

8.2.2. Odprowadzanie ścieków sanitarnych

Długość sieci kanlizacyjnej na terenie gminy Książ Wielki wynosi 14,8 km, z czego wiekszość, 10,1 km wykonana jest na terenie miejscowości Książ Wielki, a pozostała część 4,7 km na terenie miejscowości Wielka Wieś. Stan obecny skanalizowania gminy w zestawieniu ze stanem zwodociągowania jest niezadowalający i powinien w najbliższych latach ulec znacznej poprawie. Planowane jest w kolejnych latach wybudowanie sieci kanalizacyjnej dla części miejscowości: Głogowiany Stara Wieś, Głogowiany Wrzosy, Rzędowice, Konaszówka, Mianocice i Częstoszowice.

Z uwagi na duże rozproszenie zabudowy, większa inwestycja w infrastrukturę kanalizacji sieciowej może nie przynieść pożądanego efektu ekonomicznego. Dlatego też w gminie wykorzystywane są przydomowe oczyszczalnie ścieków w liczbie 552 szt., pracujące w oparciu o metodę drenażu rozsączającego. Wszystkie tego typu obiekty nie przekraczają przepustowości 5 m^3/dobę. Pozostali mieszkańcy gminy korzystają ze zbiorników

[60] Strategia Rozwoju Gminy Książ Wielki 2016-2022
[61] BDL GUS

bezodpływowych – 1280 szt. Funkcjonuje 1 stacja zlewna, do której ścieki ze zbiorników są dowożone wozami asenizacyjnymi.

Obecnie na terenie gminy funkcjonuje jedna zbiorcza oczyszczalnia ścieków „BIOVAC" w miejscowości Książ Wielki o przepustowości 200 m^3/dobę, która przyjmuje w ciągu roku ok. 43 dam^3 ścieków od 1177 mieszkańców. Działa ona w technologii SBR (Sequencing Batch Reactor), metodzie stosowanej do oczyszczania niewielkiej ilości ścieków. [62]

8.2.3. Odprowadzanie ścieków deszczowych

Na terenie gminy Książ Wielki nie występuje zbiorczy system odprowadzania wód deszczowych (jedynie dwa niewielkie odcinki na terenie Książa Wielkiego). [63] Wody opadowe odprowadzane są bezpośrednio do gruntu. Wody opadowe z większości dróg publicznych odprowadzane są do rowów odwadniających i następnie kierowane są do lokalnych rzek, cieków lub zbiorników wodnych. Wody opadowe odprowadzane w ten sposób nie są podczyszczane.

8.3. Gospodarka energetyczna

8.3.1. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Gmina jest zelektryfikowana w 100%, energia elektryczna dystrybuowana jest przez PGE Dystrybucja S.A. Oddział Skarżysko-Kamienna poprzez napowietrzną linię SN 30 kV relacji GPZ Miechów – RS Książ, a we wschodniej części gminy – linię 15 kV. Głównym źródłem zasilania gminy w energię elektryczną jest rozdzielnia prądu RS 30/15 kV zlokalizowana w Książu Wielkim. Gmina od kilku lat dokonuje zakupu prądu w ramach grupy zakupowej, zrzeszającej sąsiednie gminy. [64]

Na terenie gminy planowana jest budowa linii wysokiego napięcia 110 kV oraz instalacji fotowoltaicznych. Na terenie gminy funkcjonuje jedna farma fotowoltaiczna.

Na terenie gminy nie występują obecnie elektrownie wiatrowe ani wodne. Nie prowadzi się również upraw roślinnych do wykorzystania energetycznego (spalania). W gospodarstwach domowych instalowane są kolektory słoneczne, które produkują energię elektryczną bezpośrednio z energii słonecznej, a tym samym ograniczają pobór energii elektrycznej z sieci energetyki zawodowej. [65]

8.3.2. Zaopatrzenie w gaz

Sieć gazowa na terenie gminy jest realizowana sukcesywnie zgodnie z zawartymi umowami o przyłączenie do sieci gazowej, przy szczególnym uwzględnieniu i spełnieniu kryteriów efektywności ekonomicznej. Mieszkańcy wielu miejscowości korzystają z gazu w butlach, który dostarczany jest przez firmy specjalizujące się w dystrybucji gazu. Gazowa sieć wysokoprężna na terenie gminy wykorzystywana jest w obrębie miejscowości Książ Wielki. Gazociąg ma średnicę Ø 250 mm i przebiega przez sołectwa: Antolka, Cisia Wola, Książ

[62] Strategia Rozwoju Gminy Książ Wielki 2016-2022
[63] Strategia Rozwoju Gminy Książ Wielki 2016-2022
[64] Strategia Rozwoju Gminy Książ Wielki 2016-2022
[65] Strategia Rozwoju Gminy Książ Wielki 2016-2022

Wielki, dostarczając gaz także na teren przyległych gmin. Źródłem gazu dla gazociągu przebiegającego przez gminę jest gazociąg DN 350/300 Batowice – Słomniki i DN 250/200 Słomniki – Sędziszów. [66]

8.3.3. Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie gminy brak jest sieci ciepłowniczej, nie występuje centralny ośrodek dostarczający energię cieplną. Mieszkańcy ogrzewają budynki dzięki własnym źródłom ciepła opalanym na gaz i paliwo stałe.

W zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej, jak i w wielu budynkach użyteczności publicznej najczęściej stosowane są kotłownie węglowe. Tego typu rozproszone źródła niskiej emisji powodują w okresach grzewczych znaczny wzrost poziomu zanieczyszczeń w powietrzu. Stopniowo są ona zamieniane na paliwa ekologiczne (olej, gaz). [67]

8.4. Gospodarka odpadami

Od lipca 2013 roku podmiotem odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości zamieszkałych na terenie gminy Książ Wielki jest Małopolskie Przedsiębiorstwo Gospdarki Odpadami Sp. z o.o. w Krakowie, oddział Miechów. W roku 2018 zebrano z terenu gminy 707,17 ton odpadów zmieszanych, co na 1 mieszkańca gminy dawało ok. 121,9 kg w ciągu roku. Na terenie gminy Książ Wielki funkcjonuje jedyne w powiecie miechowskim składowisko odpadów, zlokalizowane w Mianocicach. Ma ono obecnie status składowiska zapasowego, a zatem nie są przyjmowane odpady komunalne, a jedynie gruz, ziemia, odpady budowlane.

W obrębie składowiska funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, w którym przyjmowane są papier, szkło, tworzywa sztuczne, aluminium, odpady wielkogabarytowe, odpady z remontów, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, baterie i akumulatory, przeterminowane leki, odpady ulegające biodegradacji. [68]

[66] Strategia Rozwoju Gminy Książ Wielki 2016-2022
[67] Strategia Rozwoju Gminy Książ Wielki 2016-2022
[68] Strategia Rozwoju Gminy Książ Wielki 2016-2022

Wykres 7. Ilość odpadów wytworzonych na terenie gminy Książ Wielki w latach 2008 - 2018, z wyróżnieniem ilości odpadów z gospodarstw domowych

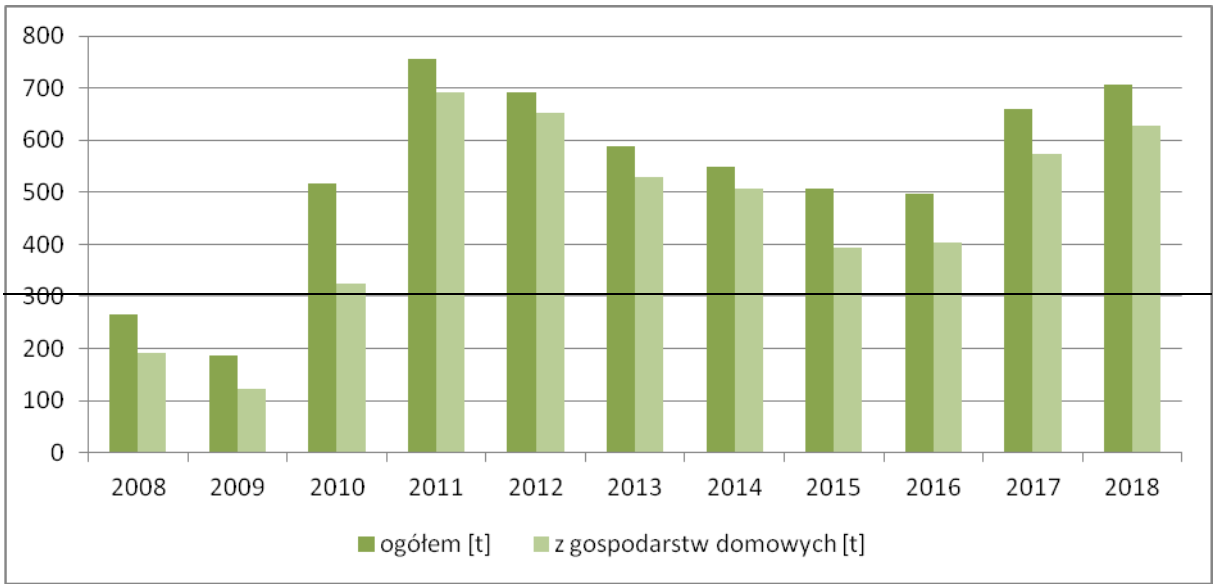

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

8.5. Obsługa telekomunikacyjna

Telefonizacja przewodowa gminy jest na wysokim poziomie, obejmuje swoim zasięgiem wszystkie sołectwa. Obsługa abonencka odbywa się za pośrednictwem głównej centrali abonenckiej w Książu Wielkim i poprzez cztery podlegające pod nią rozdzielnie łączy. Cały teren gminy objęty jest zasięgiem telefonii komórkowej. Na terenie gminy znajdują się trzy stacje bazowe sieci komórkowej: w Moczydle i Mianocicach.

Na terenie gminy istnieją miejsca z ogólnym dostępem do sieci internetowej, w których mieszkańcy mogą korzystać zarówno z dostępu do komputera, jak i z Internetu. [69]

8.6. Podsumowanie

Gmina Książ Wielki jest umiarkowanie wyposażona w infrastrukturę techniczną. W wystarczającym stopniu pokryte są jej potrzeby w zakresie zaopatrzenia użytkowników w energię elektryczną. Zwodociągowanie gminy zapewnia doprowadzenie wody do dość zwartej zabudowy wszystkich miejscowości. Dostępu do sieci wodociągowej pozbawione są jedynie oddalone od centrów miejscowości zagrody oraz pojawiająca się rozproszona zabudowa mieszkaniowa i letniskowa.

Problemem gminy jest brak zorganizowanego systemu odprowadzania ścieków. Sytuacja ta niesie ze sobą zagrożenia związane z nielegalnym zrzutem ścieków do lokalnych wód powierzchniowych oraz przenikania szkodliwych związków do warstw wodonośnych. Pozytywnym zjawiskiem jest pojawianie się coraz większej liczby przydomowych oczyszczalni ścieków, które w sposób ekologiczny lokalnie unieszkodliwiają wytwarzane nieczystości.

[69] Strategia Rozwoju Gminy Książ Wielki 2016-2022

Na terenie gminy pożądanym zjawiskiem byłoby zwiększenie stopnia wykorzystywania bardziej ekologicznych sposobów grzewczych, które w mniejszym stopniu przyczyniałyby się do wytwarzania niskiej emisji zanieczyszczeń powietrza, np. wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Sieć kanalizacji deszczowej jest zdecydowanie niewystarczająca, większość terenów, zwłaszcza dróg i ulic w gminie wymaga wyposażenia w sieć i urządzenia podczyszczające wody spływające z tych obszarów przed odprowadzeniem ich do cieków naturalnych.

Kwestią istotną dla rozwoju przestrzennego gminy jest dążenie do ograniczania nadmiernego rozpraszania zabudowy, które powoduje konieczność ponoszenia dodatkowych nakładów finansowych związanych z budową sieciowej infrastruktury technicznej.

9. Dotychczasowa polityka przestrzenna gminy

9.1. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne w gminie Książ Wielki - stan prawny

Polski system planowania przestrzennego, zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293, z późn zm.) przyznaje najszersze kompetencje w kształtowaniu zasad zagospodarowania przestrzeni na danym obszarze samorządowi gminnemu i przewiduje następujące instrumenty planistyczne, z których korzysta dla kształtowania polityki przestrzennej gmina Książ Wielki:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Książ Wielki - przyjęte uchwałą Nr III/27/2002 Rady Gminy w Książu Wielkim z dnia 27 grudnia 2002 r.;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Książ Wielki 1” na obszarze gminy Książ Wielki – przyjęty uchwałą N XII/93/2003 Rady Gminy w Książu Wielkim z dnia 30 grudnia 2003 r.;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części sołectwa Antolka – „Antolka 1” na obszarze gminy Książ Wielki – przyjęty uchwałą Nr VI/60/2007 Rady Gminy w Książu Wielkim z dnia 29 czerwca 2007 r.;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Moczydło 1” na obszarze gminy Książ Wielki – przyjęty uchwałą Nr VI/61/2007 Rady Gminy w Książu Wielkim z dnia 29 czerwca 2007 r.

Ze względu na niewielki obszar objęty miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego większość zamierzeń budowlanych poprzedzone jest wydaniem decyzji o warunkach zabudowy.

9.1.1. Dotychczas obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Obowiązujący tekst studium opracowany i uchwalony został w 2002 roku. Jego część określająca kierunki rozwoju przestrzennego gminy zawiera informacje ogólne, cele rozwoju gminy, tereny wskazane do sporządzenia planów miejscowych oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy:

- kierunki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego,
- kierunki ochrony i kształtowania środowiska kulturowego,
- kierunki rozwoju funkcji rolniczej,
- kierunki rozwoju funkcji leśnej,
- kierunki rozwoju mieszkalnictwa i usług,
- kierunki rozwoju przemysłu i rzemiosła,
- kierunki rozwoju turystyki i rekreacji,

- kierunki modernizacji i rozbudowy układu komunikacyjnego,
- kierunki rozwoju infrastruktury technicznej,
- kierunki z zakresu obrony cywilnej.

Dotychczas obowiązujące Studium uwaunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Książ Wielki posiadało załączniki w formie graficznej:

- uwarunkowania rozwoju przestrzennego,
- kierunki rozwoju przestrzennego,
- dostępność fizjograficzna terenu – ochrona środowiska,
- waloryzacja przestrzeni rolnej i leśnej,
- rzeźba terenu, występowanie kopalin,

natomiast część tekstowa składała się z:

- diagnozy stanu gminy, uwarunkowania wynikające ze stanu istniejącego i projektowanego,
- kierunków rozwoju przestrzennego,
- diagnozy stanu gminy – elementy ekofizjografii.

9.1.2. Przyczyny zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Książ Wielki

Głównymi przyczynami przystąpienia do zmiany jest dezaktualizacja oraz istotne zmiany uwarunkowań rozwoju gminy (zmiany stylu zycia mieszkańców i modelu pracy, rozwój funkcji rekreacyjnych w gminie), a także daleko idące zmiany legislacyjne oraz planowane utworzenie strefy aktywności gospodarczej na terenie gminy. Dotychczas obowiązujące Studium zostało opracowane według ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzenny.

Oprócz tego, nastąpiły następujące zmiany w innych przepisach prawnych:

- przyjęcie przez Sejmik Województwa Małopolskiego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego oraz Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego;
- nowelizacje obowiązujących oraz przyjęcie szeregu nowych ustaw, w tym: ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy Prawo wodne, ustawy Prawo budowlane, ustawy o ochronie przyrody, ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ustawy o gospodarce nieruchomościami, ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ustawy o drogach publicznych, ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, ustawy o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych;

- Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej - niezbędne jest wprowadzenie do Studium ustaleń zapewniających spójność dokumentów planistycznych i umożliwienie tym samym korzystania ze środków pomocowych funduszy europejskich.

9.1.3. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Na obszarze gminy obowiązują 3 miejscowe plany zagopodarowania przestrzennego.

Uchwała Nr XII/93/2003 Rady Gminy w Książu Wielkim z dnia 30 grudnia 2003 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodrowania przestrzennego „Książ Wielki 1", na obszarze gminy Książ Wielki

Plan obejmuje teren o powierzchni 11,01 ha, zlokalizowany w północnej części miejscowości gminnej Książ Wielki, po zachodniej stronie drogi krajowej nr 7 Warszawa – Kraków. Od strony południowej teren ograniczony jest drogą gminną (ul. Stawowa), a od północnego wschodu polami uprawnymi miejscowości Książ Wielki.

Wyznaczono tereny:

- KD – tereny dróg dojazdowych;
- MR.MN.U stanowiące tereny istniejącej zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej z możliwością lokalizacji usług podstawowych i obiektów związanych z działalnością gospodarczą;
- P.S.U. przeznaczone dla lokalizacji działalności gospodarczej – produkcji, rzemiosła, składów, magazynów, usług, handlu.

Dla każdego terenu ustalono przeznaczenie podstawowe i uzupełniające, lokalne warunki, zasady i standardy kształtowania zabudowy, zasady obsługi w zakresie infrastruktury technicznej, a także sposób tymczasowego użytkowania terenu. Ustalono również stawkę procentową w przypadku zbycia nieruchomości. [70]

Uchwała Nr VI/60/2007 Rady Gminy w Książu Wielkim z dnia 29 czerwca 2007 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części sołectwa Antolka – „Antolka 1", na obszarze gminy Książ Wielki

Plan obejmuje nieruchomości położone w północnej części miejscowości Antolka o powierzchni ok. 5,44 ha.

Wyznaczono tereny:

- MN – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;

[70] Uchwała Nr XII/93/2003 Rady Gminy w Książu Wielkim z dnia 30 grudnia 2003 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodrowania przestrzennego „Książ Wielki 1", na obszarze gminy Książ Wielki

- MN.U – tereny zabudwy mieszkaniowo – usługowej;
- KS – teren parkingu na samochody osobowe;
- K – teren urządzeń kanalizacji;
- KD-D – tereny dróg publicznych klasy dojazdowej;
- KX – tereny ciągów pieszo-jezdnych.

Dla każdego terenu ustalono ich przeznaczenie, linie rozgraniczające tereny o różnym przeznaczeniu i różnych zasadach zagospodarowania, lokalne warunki i zasady kształtowania zabudowy, zagospodarowania terenu, w tym linie zabudowy, gabaryty obiektów i maksymalne wskaźniki powierzchni zabudowy, zasady i warunki podziału terenu na działki budowlane, zasady obsługi w zakresie infrastruktury technicznej oraz tymczasowe sposoby użytkowania terenu. Ustalono również stawkę procentową w przypadku zbycia nieruchomości. [71]

Uchwała Nr VI/61/2007 Rady Gminy w Książu Wielkim z dnia 29 czerwca 2007 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Moczydło 1", na obszarze gminy Książ Wielki

Plan obejmuje teren o powierzchni około 28,88 ha, zlokalizowany w centralnej części wsi Moczydło, po obu stronach drogi krajowej nr 7 Warszawa – Kraków. Od strony południowej i częściowo zachodniej, teren ograniczony jest kompleksem leśnym, od wschodu i zachodu gruntami wsi Moczydło.

Wyznaczono tereny:

- MN.U – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wraz z usługami nieuciążliwymi (nie zaliczonymi do planowanych inwestycji mogących znacząco oddziaływać na stan środowiska);
- KDS, KZ, KL, KD – tereny dróg zlokalizowane w obszarze opracowania;
- R – tereny gruntów rolnych.

Dla każdego terenu ustalono jego przeznaczenie podstawowe i uzupełniające, lokalne warunki, zasady i standardy kształtowania zabudowy, zasady obsługi w zakresie

[71] Uchwała Nr VI/60/2007 Rady Gminy w Książu Wielkim z dnia 29 czerwca 2007 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części sołectwa Antolka – „Antolka 1", na obszarze gminy Książ Wielki

infrastruktury technicznej oraz sposób tymczasowego użytkowania terenu. Ustalono również stawkę procentową w przypadku zbycia nieruchomości. [72]

9.1.4. Wydawane decyzje administracyjne - pozwolenia na budowę

Według danych z Urzędu Gminy, od roku 2014 do 2019 r. wydano ponad 100 pozwoleń na budowę, co daje średnią roczną ponad 20 pozwoleń. Ponad połowa wszystkich decyzji o pozwoleniu na budowę dotyczyła budynków mieszkalnych, z czego jedna decyzja dotyczyła zabudowy letniskowej. 42 pozwolenia na budowę dotyczyły budynków gospodarczych, jedno pozwolenie – fermy drobiu, natomiast 5 – budynków usługowych.

9.2. Wnioski złożone do Studium

W odpowiedzi na ogłoszenie o przystąpieniu do sporządzania zmiany studium wpłynęło 15 wniosków prywatnych oraz 13 wniosków od zawiadomionych o przystąpieniu instytucji.

Złożone wnioski od osób prywatnych dotyczyły możliwości przeznaczenia działek na cele budowlane, jeden przeznaczenia terenu na teren usług, jeden dołączenia działek do obszaru planowanej strefy ekonomicznej, natomiast dwa wnioski wyrażały sprzeciw dla określonego we wniosku zagospodarowania terenu.

Z analizy złożonych wniosków wynika, że najwięcej z nich dotyczyło przekształcenia działki na cele budowlane bez określenia zamierzenia.

Wnioski złożone przez instytucje przedstawiono poniżej w tabeli.

Tabela 22. Wykaz wniosków złożonych przez instytucje w odpowiedzi na zawiadomienie o przystąpieniu do sporządzania zmiany studium

Lp.	Data wpływu wniosku	Nazwa i adres wnioskodawcy	Treść wniosku
1.	28.10.19	Zarząd Województwa Małopolskiego; ul. Racławicka 56, 30-017 Kraków	Pismo ZR-III.7634.1.24.2019.EST z dnia 16 października 2019 r. zawiera prośbę o uwzględnienie; I. Informacje wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego: • Kształtowanie rozwoju osadnictwa: - przeciwdziałanie rozproszeniu zabudowy w dokumentach planistycznych jako priorytet rozwoju zmierzający do ochrony terenów otwartych przed zainwestowaniem oraz jednoznaczne ograniczenie rozpraszania zabudowy; - ustalenie priorytetu dla uzupełnień i kontynuacji istniejących układów zurbanizowanych; - staranne planowanie przestrzenne respektujące wartości układu ruralistycznego i urbanistycznego oraz wykorzystanie walorów środowiska kulturowego

[72] Uchwała Nr VI/61/2007 Rady Gminy w Książu Wielkim z dnia 29 czerwca 2007 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Moczydło 1”, na obszarze gminy Książ Wielki

			dla kształtowania ładu przestrzennego i podniesienia atrakcyjności obszarów; • Dobrze rozwinięty system powiązań komunikacyjnych: - zapewnienie dla terenów o określonym użytkowaniu dojścia i dojazdu do drogi publicznej, odpowiednio do przeznaczenia i sposobu użytkowania; - zabezpieczenie dróg przed osuwiskami i działalnością erozyjną rzek i potoków; - uwzględnienie zapisów mających na celu poprawę klimatu akustycznego w środowisku m. in. poprzez stosowanie zasady przezorności polegającej na uwzględnianiu wymagań ochrony przed hałasem; • Infrastruktura techniczna: - uwzględnienie istniejących i projektowanych sieci infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym; - poprawa systemów zarządzania infrastrukturą techniczną, szczególnie wodno- kanalizacyjną. • Ochrona i właściwe gospodarowanie zasobami środowiska naturalnego: - przeciwdziałanie degradacji krajobrazu; - stosowanie obudowy biologicznej cieków wodnych i zachowanie ich ciągłości; - uporządkowanie systemów melioracyjnych; - ograniczenie emisji ze źródeł komunikacyjnych z wykorzystaniem proekologicznych przedsięwzięć w zakresie komunikacji: preferowanie transportu zbiorowego, budowa tras rowerowych, organizacja ruchu; - wyznaczanie stref zagrożenia powodziowego wzdłuż cieków i niedopuszczanie do nowego zainwestowania na tych obszarach; rozszerzenie terenów przeznaczonych do zalesienia poprzez kształtowanie granicy polno-leśnej w planach zagospodarowania przestrzennego; • Ochrona dziedzictwa kulturowego: - uwzględnienie funkcjonowania utworzonych oraz proponowanych do utworzenia parków kulturowych; ochrona najcenniejszych obiektów „in situ”; - ochrona różnorodności i wielokulturowości dziedzictwa kulturowego regionu i dóbr kultury współczesnej; - nawiązywanie w nowej architekturze do lokalnych wzorów i materiałów; 1. Szczegółowe informacje dla obszaru objętego projektem studium: - realizacja ustaleń „Planu Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego” w zakresie przewidzianym dla Gminy Książ Wielki; - ochrona ujęć wód, sanitacja zlewni Wisły; - uwzględnienie uwarunkowań wynikających z położenia w obszarze o wysokich wartościach krajobrazowych i przyrodniczych: ■ Obszar Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej, - uwzględnienie istniejących i planowanych tras rowerowych o znaczeniu ponadlokalnym; - uwzględnienie powiązań z drogami

			ponadlokalnymi; - w PZPWM przewiduje się budowę drogi wojewódzkiej Książ Wielki - granica województwa. Szczegóły dotyczące tych inwestycji należy uzgodnić z właściwymi zarządcami dróg; - uwzględnienie inwestycji ujętych w Programie Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 - budowa drogi ekspresowej S7. 2. Tereny objęte opracowaniem znajdują się w obszarze funkcjonalnym pn. „FARMA” dla którego PZPWM zawiera rekomendacje do kształtowania polityki przestrzennej: - kształtowanie terenów zadrzewień i zakrzewień śródpolnych; - wyznaczanie terenów pod zadania z zakresu mikroretencji; - planowanie zwartej zabudowy mieszkaniowej i zdecydowane zapobieganie procesom rozpraszania zabudowy; - objęcie programami rewitalizacyjnymi centrów miast oraz kreacja centrów we wsiach gminnych z urządzoną atrakcyjną przestrzenią publiczną (zwłaszcza poprzez programy odnowy wsi).
2.	10.10.19	Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie, Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego; ul. Basztowa 22, 31-156	Pismo WB-IV.740.276.2019 z dnia 10 października 2019 r. nie zawiera wniosków.
3.	15.10.19	Zarząd Powiatu Miechowskiego; ul. Racławicka 12, 32-200 Miechów	Pismo GG.6847.70.2019 z dnia 15 października 2019 r. zwiera prośbę: o uwzględnienie przy ustalaniu zapisów Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Książ Wielki potrzeb związanych z lokalizacją strefy aktywności gospodarczej na gruntach byłego PGR-u przy Zespole Szkól Rolniczych w Książu Wielkim, położonych w Wielkiej Wsi i Książu Małym.
4.	22.10.19	Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Krakowie; ul. Rydla 19, 30-901 Kraków	Pismo WSzW_Kr-WOZP.0731.390.2019 z dnia 16 października 2019 r. informuje, że nie zgłasza wniosków do sporządzanego Studium.
5.	11.11.19	Komenda Powiatowa Policji w Miechowie, Ul. B. Prusa 3, 32-200 Miechów	Pismo JAPiR.274.6.2019 z dnia 13 listopada 2019 r. informuje, że Komenda Powiatowa Policji w Miechowie nie wnosi żadnych wniosków dotyczących sporządzania studium oraz uwag i wniosków dotyczących strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

6.	28.10.19	Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Katowicach. Okręgowy Urząd Górniczy w Katowicach, ul. Obroki 87, 40-833 Katowice - przekazano wg właściwości pismem KAT.5110.19.2019 z dn. 15.10.2019 r. Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Krakowie Okręgowy Urząd Górniczy w Krakowie, ul. Łukasiewicza 3, 31-429 Kraków	Pismo KRA.5110.64.2019.TS z dnia 23 października 2019 r. informuje, że zgodnie z materiałami będącymi w posiadaniu tut. Urzędu na przedmiotowym obszarze niema terenów górniczych nadzorowanych przez Okręgowy Urząd Górniczy w Krakowie.
7.	10.10.19	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie; ul. Mogilska 25, 31-542 Kraków	Pismo OO.410.2.138.2019.AZ z dnia 10 października 2019 r. zawiera następujące wnioski i uwagi dotyczące obszarów objętych zmianą struktury przestrzennej: 1. Przy planowaniu nowych terenów inwestycyjnych oraz zmianie zagospodarowania terenów już przeznaczonych pod zabudowę szczególną uwagę należy zwrócić na ochronę istniejących uwarunkowań ekofizjograficznych z uwzględnieniem wpływu proponowanego zagospodarowania przestrzennego na siedliska roślin i zwierząt, w tym istotnych elementów przyrody i krajobrazu, poprzez: • ochronę istniejących wartości przyrodniczych. • pozostawienie niezabudowanych ciągów i otwarć widokowych. • utrzymanie stref wolnych od zabudowy wzdłuż granicy terenów leśnych, • zachowanie otulin biologicznych wód powierzchniowych, • zachowanie cennych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk występowania gatunków podlegających ochronie. • konieczność zapewnienia drożności korytarzy ekologicznych. 2. Teren gminy położony jest w granicach obszarów chronionych w myśl ustawy o ochronie przyrody, na których obowiązują zakazy i ograniczenia w zagospodarowaniu określone w stosownych przepisach. Powyższe należy uwzględnić przy sporządzaniu zmiany Studium. Przy wyznaczaniu nowych terenów pod zainwestowanie, należy przeanalizować gminne rezerwy terenów inwestycyjnych oraz wziąć pod uwagę rzeczywiste potrzeby gminy w tym zakresie.

8.	04.11.19	Urząd Lotnictwa Cywilnego – Jednostka Terenowa w Krakowie, Delegatura Południowo-Zachodnia; ul. Dzielskiego 2, 31-465 Kraków	Pismo ULC-LOŻ-2-067601/19 z dnia 28.10.2019 r. informuje, że analizowany obszar znajduje się w powierzchniach ograniczających zabudowę wokół lotniczego urządzenia naziemnego - radaru meteorologicznego (MET) o numerze w rejestrze LUN: MET/N/B/4080/0/2009. Proszę mieć na uwadze, iż lotnicze urządzenia naziemne to obiekty: • których budowa i eksploatacja jest celem publicznym w rozumieniu art. 6 pkt lb ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2018 r. poz. 2204 z późn. zm.); którym zapewnia się odpowiednie środki ochrony, aby zabezpieczyć je przed uszkodzeniem lub zakłóceniami w ich działaniu zgodnie z przepisem 1.3.4 załącznika VII rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 2018/1139 z dnia 4 lipca 2018 r. w sprawie wspólnych zasad w dziedzinie lotnictwa cywilnego i utworzenia Agencji Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Lotniczego oraz zmieniającego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 2111/2005, (WE) nr 1008/2008, (UE) nr 996/2010, (UE) nr 376/2014 i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/30/UE i 2014/53/UE, a także uchylającego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 552/2004 i (WE) nr 216/2008 i rozporządzenie Rady (EWG) nr 3922/91 (Dz. Urz. L nr 212 z 22.08.2018 r., s. 1); które nie mogą być zakłócane oraz których działanie nie może być negatywnie zmienione przez źródła promieniowania lub obecność stałych bądź ruchomych przedmiotów zgodnie z przepisem 1.3.5 załącznika VII rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (l Nr 2018/1139. W celu zapewnienia niezakłóconej pracy powyższego lotniczego urządzenia naziemnego, proszę o uwzględnienie w projekcie Studium ograniczeń wysokości zabudowy zgodnie z załączoną mapą („Mapa poglądowa powierzchni ograniczających zabudowę"). Jednocześnie informuję, iż powierzchnie ograniczające zabudowę od lotniczych urządzeń naziemnych (powierzchnie BRA od LUN) oraz ich granice poziome i pionowe, które należy uwzględnić przy kształtowaniu ładu przestrzennego, dostępne są na stronie internetowej Urzędu Lotnictwa Cywilnego…
9.	11.10.19	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad - Oddział Kraków; ul. Mogilska 25, 31-542 Kraków	Pismo IN.6730.3.2019 z dnia 02.10.2019 r. informuje, iż na terenie gminy Książ Wielki , Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, aktualnie administruje drogą krajową nr 7 gr. woj. - Kraków klasy techniczno - użytkowej GP (droga główna ruchu przyspieszonego). W terenach przyległych do drogi powinny być wyznaczone układy komunikacyjne do ich obsługi, zastępujące indywidualne podłączenia do drogi. *Ponadto w projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić przebieg projektowanej drogi ekspresowej S7 dla której w dniu 30 września 2019*

			r. Wojewoda Małopolski wydał decyzję Nr 39/2019 o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej pn.: „Budowa drogi ekspresowej S7 na odcinku Moczydło (granica woj. świętokrzyskiego) - Szczepanowice - Widoma - Zastów Kraków (do węzła Igołomska); Odcinek I: granica woj. świętokrzyskiego - węzeł Szczepanowice (bez węzła), Etap 1 - granica woj. świętokrzyskiego - węzeł Miechów. Początek inwestycji w km 603+459,97, koniec inwestycji w km 622+185,00. Zadanie realizowane jest w województwie małopolskim, w powiecie miechowskim w gminie Miechów w miejscowościach: Brzuchania, Kalina Mała, Bukowska Wola i w gminie Książ Wielki w miejscowościach: Moczydło, Krzeszówka, Książ Mały, Wielka Wieś, Boczkowice, Częstoszowice, Giebułtów, Małoszów, Tochołów, Antolka i w województwie świętokrzyskim, w powiecie jędrzejowskim, w gminie Wodzisław, w miejscowości Świątniki.". Przy wyznaczaniu nowych terenów budowlanych przy drodze krajowej nr 7 oraz projektowanej drodze ekspresowej S7 należy mieć na uwadze, aby wielkość działek umożliwiała lokalizacje obiektów budowlanych w odległościach wymaganych zgodnie z art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 21 marca 1985r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 2068 ze zm).
10.	15.10.19	Polskie Linie Kolejowe S.A. – Zakład Linii Kolejowych w Krakowie; Plac Matejki 12, 31-157 Kraków	Pismo IGK.15c-505-155-1/2019 informuje, że PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Wydział Nieruchomości i Geodezji w Krakowie nie zgłasza uwag do w/w dokumentu planistycznego.
11.	13.11.19	PGE Dystrybucja S.A. z siedzibą w Lublinie Oddział Skarżysko Kamienna; Al. Marsz. J. Piłsudskiego 51, 26-110 Skarżysko-Kamienna	Pismo informuje*, że należy w opracowywanym planie ująć budowę zasilania „Krakowskiego Parku Technologicznego" o szacunkowej mocy 10MW – zgodnie z pismem UG z dnia 24.06.2019 r. W związku z powyższym konieczna będzie budowa zasilania linii zasilającej 110kV oraz GPZ-tu, prosimy przewidzieć w opracowywaniem planie stosowane miejsce na usytuowanie w/w urządzeń.*
12.	17.10.19	ENEA S.A. z siedzibą w Poznaniu; ul. Górecka 1, 60-201 Poznań	Pismo IN.6720.3.2019 z dnia 02.10.2019 r., informuje, że nie zajmuje stanowiska, ponieważ tereny leżą poza obszarem działalności.
13.	24.10.19	Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A., ul. Warszawska 165, 05-520 Konstancin-Jeziorna	Pismo 2967-DE-DSK-DUK-WFK.7111.1.2019.1016 informuje, że *na przedmiotowym obszarze nie ma obiektów elektroenergetycznych będących własnością PSE S.A. Jednocześnie informujemy, że w planach rozwojowych krajowej sieci przesyłowej nie przewiduje się na tym terenie budowy nowych obiektów elektroenergetycznych o napięciu 220 kV i wyższym. W związku z powyższym nie zgłaszamy uwag i wniosków do ww. opracowywanego Studium uwarunkowań.*

14.	12.11.19	Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Krakowie ul. Gazowa 16 31-060 Kraków	Pismo PSGKR.RODZ.422.370.467.19 informuje, że *na terenie przedmiotowego opracowania przebiega gazociąg DN 250 6,3 MPa, którego strefa kontrolowana wynosi 30 m, po 15 m w obie strony od osi rury oraz gazociąg dn 160 PE i dn 125 PE. Analizowany obszar zasilany jest ze stacji gazowej I stopnia, która znajduje się na terenie gminy, w miejscowości Książ Wielki.*

Źródło: opracowanie własne

9.3. Podsumowanie

Analiza złożonych wniosków wskazuje na zainteresowanie wnioskodawców budową dowych domów mieszkalnych w gminie Książ Wielki, co może w jakimś stopniu zahamować spadek liczby ludności.

Analiza ta ujawnia także pewne braki w obowiązujących obowiązujących opracowaniach planistycznych, nieuwzględniających wszystkich aspektów stanu zagospodarowania przestrzennego gminy. Wnioski złożone przez instytucje są istotne zarówno przy opracowywaniu uwarunkowań, jak i koncepcji rozwoju przestrzennego gminy.

10. Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy

10.1. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju [73]

Dokument ten jest najważniejszym długookresowym krajowym dokumentem strategicznym, dotyczącym zagospodarowania przestrzennego, który obejmuje perspektywę czasu do roku 2030. Wizja zagospodarowania przestrzennego Polski w nim sformułowana brzmi *Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągania ogólnych celów rozwojowych - konkurencyjności, zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie*.

Koncepcja nie odnosi się bezpośrednio do terenu żadnej z gmin, natomiast identyfikuje i analizuje procesy zachodzące w różnych regionach kraju. Oddalone od ośrodków wzrostu wsie (o liczbie mieszkańców mniejszej niż 100) w regionie wschodniej Polski wskazane zostały jako te, z których występować w najbliższych latach będzie najintensywniejszy odpływ ludności. Do głównych funkcji obszarów wiejskich KZPK zalicza funkcję produkcyjną (rolniczą oraz pozarolniczą), oddziaływanie na środowisko przyrodnicze oraz konsumpcję. *W szczególności należy wzmocnić rozwój kapitału ludzkiego, infrastruktury technicznej i społecznej oraz wszelkich form działalności gospodarczej prowadzonej na tych obszarach. Rozwój gospodarczy obszarów wiejskich zależy również od stanu zasobów naturalnych (odnawialnych i nieodnawialnych) i zrównoważonego ich wykorzystania, co pozwoli na zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego. Proces ten wymaga zmian w sektorze rolno-spożywczym (w tym m.in. inwestycji i zmian strukturalnych) oraz rozwoju pozarolniczych miejsc pracy.*

Wśród sześciu celów polityki przestrzennej ustalonych przez KPZK za szczególnie istotne dla rozwoju gminy Książ Wielki uznać należy cele:

(2) Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów - kierunki działań w tym zakresie skupiać mają się m. in. na wspomaganiu spójności w układzie krajowym, regionalnej integracji funkcjonalnej, wspomaganiu rozprzestrzeniania procesów rozwojowych na obszary poza głównymi miastami oraz budowaniu potencjału do specjalizacji terytorialnej oraz na wspomaganiu spójności w obszarach problemowych.

(4) Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

Koncepcja zagospodarowania przestrzennego kraju nie jest źródłem powszechnie obowiązującego prawa, pełni ona funkcję dokumentu koordynacji wewnętrznej. Jej ustalenia muszą być respektowane w planach zagospodarowania przestrzennego województw, a poprzez nie w pozostałych dokumentach planistycznych sporządzanych na poziomie lokalnym.

[73] Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

10.2. Dokumenty szczebla wojewódzkiego

10.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011 – 2020 [74]

Strategia rozwoju województwa jest podstawowym i najważniejszym dokumentem samorządu województwa, określającym obszary, cele i kierunki interwencji polityki rozwoju, prowadzonej w przestrzeni regionalnej.

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011 - 2020 przyjęta została przez Sejmik Województwa Małopolskiego Uchwałą Nr XII/183/11 z dnia 26 września 2011 r. Strategia „Małopolska 2020" mówi o tym, co społeczność regionalna może i chce osiągnąć w perspektywie najbliższych dziesięciu lat. Strategia jest narzędziem wspierania pozytywnych zmian w regionie oraz niwelowania barier pojawiających się w otoczeniu. W dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości, strategia ma ambicję wspierać członków społeczności regionalnej w skutecznym odkrywaniu potencjałów i pełnym wykorzystywaniu szans na rozwój.

Głównym celem Strategii „Małopolska 2020" jest efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności społecznej i przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim. Realizacji celu głównego służyć będą polityki publiczne oparte na siedmiu zasadniczych obszarach aktywności samorządu województwa tj. obszarach polityki rozwoju:

- Obszar 1. Gospodaka wiedzy i aktywności;
- Obszar 2. Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego;
- Obszar 3. Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej;
- Obszar 4. Krakowski Obszar Mertopolitalny i inne subregiony;
- Obszar 5. Rozwój miast i terenów wiejskich;
- Obszar 6. Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne;
- Obszar 7. Zarządzanie rozwojem województwa.

Dla każdego z siedmiu obszarów polityki rozwoju sformułowany został cel strategiczny, stanowiący opis pożądanego kierunku zmian lub stanu docelowego i pozycji regionu w perspektywie 2020 roku.

Przyjęta przez Sejmik Województwa Małopolskiego dnia 26 września 2011 roku Strategia kreśli wizję województwa małopolskiego w horyzoncie czasowym sięgającym 2020 roku jako region:

- atrakcyjny do życia, nauki, pracy;
- z szeroką ofertą w obszarze przemysłów i czasu wolnego;

[74] Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020

- przyciągający inwestorów, dzięki rozwojowi przemysłu wiedzy i nowoczesnych technologii;
- znacznie zasobniejszy, dzięki wielu inwestycjom;
- liczący się na arenie międzynarodowej;
- z bardzo dobrą infrastrukturą komunikacyjną;
- zapewniający swoim mieszkańcom bezpieczeństwo ekologiczne, społeczne i zdrowotne.

Kluczowymi działaniami dla aktywizacji gospodarczej obszarów wiejskich są:

- obszary o funkcjach rolniczych: w zakresie wspierania zatrudnienia w działalności rolniczej i okołorolniczej opartej na zwiększeniu towarowości i wydajności poprzez:
    - wdrożenie instrumentów wsparcia dla rozwoju w szczególności ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa oraz marketingu wysokiej jakości produktów żywności regionalnej,
    - rozwój systemu doradztwa i wsparcia pośredniego dla przedsiębiorczości opartej na rolnictwie,
- obszary o funkcjach mieszanych: w zakresie wsparcia dla tworzenia miejsc pracy w działalności pozarolniczej.

10.2.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego

W polskim systemie planowania przestrzennego plany zagospodarowania przestrzennego województw pełnią rolę ogniw scalających ze sobą planowanie przestrzenne w wymiarze miejscowym z przyjętymi założeniami rozwoju przestrzennego na poziomie krajowym oraz wytycznymi ogólnoeuropejskimi. Dokumenty te służą perspektywicznemu kształtowaniu struktury przestrzennej regionu, a także określają zasady organizacji struktury przestrzennej województwa tj. podstawowe elementy sieci osadniczej, rozmieszczenie infrastruktury komunikacyjnej, technicznej i społecznej oraz wymagania w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i ochrony dóbr kultury z uwzględnieniem obszarów podlegających szczególnej ochronie. W województwie małopolskim narzędziem równoważenia różnych sfer rozwoju województwa w przestrzeni oraz konkretyzacji przestrzennej zapisów Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego przyjęty uchwałą Nr XLVII/732/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego w dniu 26 marca 2018 r.

1. Kształtowanie rozowoju osadnictwa:

- przeciwdziałanie rozporoszeniu zabudowy w dokumentach planistycznych jako priorytet rozwoju zmierzający do ochrony terenów otwartych przed zainwestowaniem oraz jednoznaczne ograniczenie rozpraszania zabudowy;
- ustalenie priorytetu dla uzupełnień i kontynuacji istniejących układów zurbanizowanych;

- staranne planowanie przestrzenne respektujące wartości układu ruralistycznego i urbanistycznego oraz wykorzystanie walorów środowiska kulturowego dla kształtowania ładu przestrzennego i podniesienie atrakcyjności obszarów.

2. Dobrze rozwinięty system powiązań komunikacyjnych:

- zapewnienie dla terenów o określonym użytkowaniu dojścia i dojazdu do drogi publicznej, odpowiednio do przeznaczenia i sposobu użytkowania;

- zabezpieczenie dróg przed osuwiskami i działalnością erozyjną rzek i potoków;

- uwzględnienie zapisów mających na celu poprawę klimatu akustycznego w środowisku m. in. poprzez stosowanie zasady przezorności polegającej na uwzględnianiu wymagań ochrony przed hałasem.

3. Infrastruktura techniczna:

- uwzględnienie istniejących i projektowanych sieci infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym;

- poprawa systemów zarządzania infrastrukturą techniczną, szczególnie wodno – kanalizacyjną.

4. Ochrona i właściwe gospodarowanie zasobami środowiska naturalnego:

- przeciwdziałanie degradacji krajobrazu;

- stosowanie obudowy biologicznej cieków wodnych i zachowanie ich ciągłości;

- uporządkowanie systemów melioracyjnych;

- ograniczenie emisji ze źródeł komunikacyjnych z wykorzystaniem proekologicznych przedsięwzięć w zakresie komunikacji: preferowanie transportu zbiorowego, budowa tras rowerowych, organizacja ruchu;

- wyznaczenie stref zagrożenia powodziowego wzdłuż cieków i niedopuszczenie do nowego zainwestowania na tych obszarach;

- rozszerzenie terenów przeznaczonych do zalesienia poprzez kształtowanie ganicy polno – leśnej w planach zagospodarowania przestrzennego.

5. Ochrona dzidzictwa kulturowego:

- uwzględnienie funkcjonowania utworzonych oraz proponowanych do utworzenia parków kulturowych;

- ochrona najcenniejszych obiektów „in situ”;

- ochrona różnorodności i wielokulturowości dziedzictwa kulturowego regionu i dóbr kultury współczesnej;

- nawiązanie w nowej architekturze do lokalnych wzorów i materiałów.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Książ Wielki uwzględnić należy:

- realizację ustaleń „Planu Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego" w zakresie przewidzianym dla gminy Książ Wielki;
- ochronę ujęć wód, sanitację zlewni Wisły;
- uwarunkowania wynikające z położenia w obszarze o wysokich wartościach krajobrazowych i przyrodniczych;
- istniejące i planowane trasy rowerowe o znaczeniu ponadlokalnym;
- przewidywaną budowę drogi wojewódzkiej Książ Wielki – granica województwa;
- budowę drogi ekspresowej S7.

Cały obszar gminy objęty jest obszarem funkcjonalnym pn. „FARMA", dla którego PZPWM zawiera rekomendacje do kształtowania polityki przestrzennej.

10.2.3. Program Strategiczny Ochrona Środowiska [75]

Głównym celem Programu Strategicznego Ochrona Środowiska uchwalonego Uchwałą Nr LVI/894/14 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 27 października 2014 r. jest poprawa bezpieczeństwa ekologicznego oraz ochrona zasobów środowiska dla rozwoju Małopolski, realizowany poprzez następujące priorytety:

1. Poprawa jakości powietrza, ochrona przed hałasem oraz zapewnienie informacji o źrodłach pól elektromagnetycznych.
2. Ochrona zasobów wodnych.
3. Rozwijanie systemu gospodarki odpadami.
4. Przeciwdziałanie występowaniu i minimalizowanie skutków negatywnych zjawisk atmosferycznych, geodynamicznych i awarii przemysłowych.
5. Regionalna polityka energetyczna.
6. Ochrona i zachowanie srodowiska przyrodnczego.
7. Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem publicznym.
8. Edukacja ekologiczna, kształtowanie i promocja postaw w zakresie ochrony środowiska i bezpieczeństwa publicznego oraz usprawnienie mechanizmów administracyjno – prawnych i ekonomicznych.

[75] Program Strategiczny Ochrona Środowiska

Analizując uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, w tym stan środowiska, wśród przedsięwzięć mających istotny wpływ na poprawę stanu środowiska przyjęto następujące priorytety ekologiczne na najbliższe lata:

- poprawa stanu powietrza,
- poprawa stanu wód i racjonalne gospodaowanie zasobami wodnymi oraz ochrona przed powodzią,
- uporządkowanie gospodarki odpadami.

10.2.4. Plan Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego na lata 2016-2022 [76]

Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Małopolskiego na lata 2016-2022 został przyjęty uchwałą Nr XXXIV/509/2017 Sejmiku Województwa Małopolskiego w dniu 27 marca 2017 r.

Celem nadrzędnym programu jest rozwijanie na terenie województwa małopolskiego systemu gospodarki odpadami opartego na zapieganiu powstawania odpadów, przygotowywaniu ich do ponownego użytku, recyklingu oraz innych metodach odzysku i unieszkodliwiania.

Wybrane cele w gospodarce odpadami komunalnymi (w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegrdacji):

- zmniejszenie ilości powstających odpadów,
- zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami żywnosci i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji,
- doprowadzenie do funkcjonowania systemów zagospodarowania odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami,
- zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiekszenie udziału odpadów zbieranych selektywnie),
- zmiejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów,
- zaprzestanie składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych,
- zaprzestanie składowania zmieszanych odpadów komunalnych bez przetworzenia,
- zmniejszenie liczby miejsc nielegealnego składowania odpadów komunalnych,
- utworzenie systemu monitorowania gospodarki odpadami komunalnymi,

[76] Plan Gospodarki odpadami Województwa Małopolskiego na lata 2016-2022

- monitorowanie i kontrola postępowania z frakcją odpadów komunalnych wysortowywaną ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych i nieprzeznaczoną do składowania;

- zbilansowanie funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi w świetle obowiązującego zakazu składowania określonych frakcji odpadów komunalnych i pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych.

10.3. Dokumenty szczebla powiatowego

10.3.1. Strategia Rozwoju Powiatu Miechowskiego

Misją Powiatu Miechowskiego jest: Efektywne gospodarowanie na rolniczej Ziemi Miechowskiej podstawą godnego życia jej mieszkańców. Kluczowe obszary funkcjonowania Powiatu Miechowskiego wynikają z ustawowych zadań i kompetencji. Obszarami strategicznymi są określone poniżej podczas sesji strategicznej, sfery i zakresy działań, których odpowiednia organizacja, realizacja, koordynacja pozwolą na osiąganie maksymalnej skuteczności w realizacji zadań ustawowych. Są to także obszary potencjalnych i realnych problemów, a także możliwości, które w sposób szczególny powinny podlegać procesowi planowania strategicznego. Obszarami tymi są:

- obszar związany z produkcją rolną,

- obszar infrastruktury technicznej,

- obszar infrastruktury społecznej,

- obszar poza rolniczej działalności gospodarczej,

- zarządzanie powiatem,

- promocja powiatu.

10.4. Dokumenty szczebla gminnego

10.4.1. Strategia Rozwoju Gminy Książ Wielki na lata 2016 – 2022

Strategia Rozwoju Gminy Książ Wielki na lata 2016 – 2022 jest dokmentem komplementarnym w stosunku do programów rozwoju wytyczonych dla gminy w latach poprzednich i stanowi kontynuację lub rozwinięcie zawartych w nich działań, ukierunkowanychna zrównoważony rozwój gminy.

Strategia na lata 2016 – 2022, jako dokument kontynuujący kierunki rozwoju gminy określone w latach poprzednich, wychodzi od misji, tzw. celu generalnego: Gmina Książ Wielki społecznością o wysokim komforcie życia, zapewnionym przez równomierny dostęp do podstawowej infrastruktury publicznej, bogatą ofertę społeczną, atrakcyjne miejsca pracy i czyste środowisko.

Cele strategiczne Gminy Książ Wielki na lata 2016-2022:

- rozwinięta i równomierna dostępna infrastruktura i oferta społeczna,

- niski stopień występowania zagrożeń dla stanu środowiska naturalnego,
- wysoki komfort życia i prowadzenia działalności gospodarczej dzięki dostępowi do podstawowej infrastruktury technicznej w wysokiej jakości.

Efektem realizacji założonych celów ma być stworzenie podstaw do dalszego rozwoju gminy, poprzez zminimalizowanie oddziaływania czynników go hamujących, a tym samym poprawę jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie potencjału społeczno – gospodarczego gminy.

10.4.2. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Książ Wielki na lata 2016 - 2024

Tworząc Gminny Program Rewitalizacji społeczność musi mieć na uwadze realizację celu wyższego: Gmina Książ Wielki społecznością o wysokim komforcie życia, zapewnonym przez równomierny dostęp do podstawowej infrastruktury publicznej, bogatą ofertę społeczną, atrakcyjne miejsca pracy i czyste środwosko. Jednocześnie GPR wskazuje na dodatkowe działania, dedykowane celom rewitalizacji, rozumianym jako służące wychodzeniu konkretnie wskazanych obszarów gminy ze stanu kryzysowego.

Realizacja procesu rewitalizacji powinna służyć rozwiązaniu zjawisk kryzysowych, przy jednoczesnym zachowaniu równowagi w funkcjonowaniu gminy. Istotą jego prowadzenia jest zatem uzyskanie mierzlanych efektów w postaci:

1. Zahamowania zjawisk kryzysowych w wytypowanych obszarach ich szególnej koncentracji.

2. Poprawy ogólnej sytuacji w sferach społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej.

3. Wytworzenie trwałych korzyści korespondujących z Misją rozwoju całej gminy, wśród kórych wymienić należy:

- Podnoszenie poziomu rozowju społeczno – gospodarczego gminy i zapewnienie jej silnej pozycji w powiecie i całym regionie.
- Poprawę jakości życia mieszkańców.
- Równy dostęp do infrastruktury społecznej i komunalnej.
- Wyrównywanie szans społecznych.
- Równy dostęp do czystego środowiska naturalnego.
- Rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy.
- Podniesienie atrakcyjności gminy wśród mieszkańców i turystów.

Na tej podstawie sformułowano wizję rewitalizacji: Książ Wielki, Książ Mały, Antolka i Rzędowice obszarami o niskim natężeniu występowania zjawisk społecznych, gospodarczych, technicznych, środowiskowych i przestrzennych, zapewniającymi mieszkańcom adekwatny rozwój oraz dostęp do godnych warunków życia. Wizja ta stanowi podstawę do wyznaczenia celów rewitalizacji i odpowiadających im kierunków działań.

Końcowy efekt wszystkich realizowanych w ramach GPR działań prowadzić będzie do założonego efektu/celu generalnego, jakim ma być: Stworzenie podstaw do dalszego zrównoważonego rozwoju Gminy Książ Wielki, poprzez wzmocnienie potencjału społeczno –

gospodarczego obszaru rewitalizowanego, w tym zwłaszcza poprawę sytuacji społecznej jego mieszkańców: osób i grup zagrożonych wykluczeniem.

W oparciu o najistotniejsze problemy w sferach społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej i przestrzennej stworzono kompleksowy katalog celów, dla których określono konkretne działania służące ich osiągnięciu:

1. Cele w sferze społecznej:
   - poprawa dostępu do wysokiej jakości oferty ekukacyjnej,
   - zmiejszenie poziomu wykluczenia społecznego.
2. Cele w sferze gospodarczej:
   - stworzenie korzystnych warunków rozwoju przedsiębiorstw.
3. Cele w sferze technicznej, przestrzennej i środowiskowej:
   - poprawa jakości powietrza,
   - poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej,
   - poprawa jakości przestrzeni rekreacyjnych.

Do realizacji każdego z wyznaczonych celów rewitalizacji wytypowano kierunki działań mające służyć ich osiągnięciu w pwerspektywie objętej programem rewitalizacji:

A. Cele społeczne:

   1. Poprawa dostępu do wyskoiej jakości oferty ekukacyjnej:
      - wywrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży – rozwój oferty i infrastruktury edukacyjnej istniejących szkół,
      - umożliwienie dostępu do atrakcyjnej oferty kształcenia ustawicznego,
      - przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu.
   2. Zmniejszenie poziomu wykluczenia społecznego:
      - poprawa dostępu do infrastruktury i oferty przedszkolnej,
      - zapobieganie wykluczeniu osób starszych,
      - przeciwdziałanie zagrożeniom patologiami społecznymi wśród dzieci i młodzieży,
      - zwiększenie dostępności do kultury,
      - stworzenie warunków infrastrukturalnych sprzyjających integracji mieszkańców,
      - poprawa dostępności do komunikacji zbiorowej, ułatwiającej podjęcie pracy poza terenem rewitalizowanym.

B. Cele gospodarcze:

   3. Stworzenie korzystnych warunków rozwoju przedsiębiorstw:
      - poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru rewitalizowanego,
      - wzmocnienie współpracy samorządu i sektora gospodarczego,

- aktywizacja zawodowa mieszkańców w oparciu o współpracę z lokalnymi przedsiębiorstwami (rozwój oferty szkoleń i straży w opraciu o potrzeby rynku pracy),
- rozwój kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży w obszarze przedsiębiorczości i kreatywności.

C. Cele techniczne, przestrzenne i środowiskowe

4. Poprawa jakości powietrza:
   - zmniejszenie energochłonności budynków użyteczności publicznej,
   - zmniejszenie energochłonności sektora mieszkalnego,
   - zmniejszenie niskiej emisji generowanej przez ruch kołowy (poprawa stanu dróg, zwiększenie dostępności do komunikacji zbiorowej).
5. Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej:
   - poprawa stanu dróg dojazdowych w obrębie obszaru zdegradowanego,
   - poprawa dostępności do miejsc pastojowych w kluczowych obszarach terenu rewitalizowanego,
   - rewitalizacja przestrzeni publicznych – nadanie nowych funkcji centrów miejscowości.
6. Poprawa jakości przestrzeni rekreacyjnych:
   - rozbudowa oferty i infrastruktury czasu wolnego.

10.4.3. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Książ Wielki na lata 2013 - 2022

Strategia ma stanowić podstawę do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej w celu poprawy funkcjnowania tej części społeczności lokalnej, która jest zagrożona wykluczeniem społecznym. Jako dokument komplementarny w stosunku do strategii rozwoju, Strategia zawiera wykaz działań planowanych do realizacji w sferze społecznej. Celem strategicznym w obszarze pomocy społecznje jest Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu poprzez eliminację naeagtywnych zjawisk społecznych oraz poprawa warunków życia mieszkańców gminy Książ Wielki. Będzie on osiągnięty poprzez wdożenie następujących celów operacyjnych, będących podstawą kształtowania celów szczegółowych i skwantyfikowanych za pomocą wskaźników kierunków działania:

9. Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
10. Utworzenie systemu wsparcia dla rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.
11. Budowa systemu pomocy i wsparcia środowiskowego dla osób w wieku podeszłym oraz niepełnosprawnych.
12. System wsparcia osób i rodzin dotkniętych bezrobociem.

13. Budowanie zintegrowanego systemu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

10.4.4. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Książ Wielki na lata 2015-2020

Głównym celem opracowanego w 2015 roku programu jest ograniczenie zużycia energii na terenie gminy, zwiekszenie produkcji energii z OZE, a dzięki temu obniżenie emisji CO2 i pyłu PM 10.

Zapisy planu wskazują na konkretne cele szczegółowe:

1. Ograniczenie niskiej emisji poprzez zmniejszenie zużycia energii w budynkach i infrastrukturze komunalnej o 4 531 GJ/rok, produkcja energii z OZE 169,4 GJ/rok. Ograniczenie emisji pyłu PM 10 o 1,8 Mg/rok.

2. Ograniczenie niskiej emisji w wyniku działań rewitalizacyjnych 73,6 GJ/rok.

3. Ograniczenie niskiej emisji poprzez zmianę systemów zaopatrzenie budynków indywidualnych i gminnych w energię cieplną w zakresie c.w.u. o 202 GJ/rok, produkcja energii z OZE 202 GJ/rok, ograniczenie emisji pyłu PM 10 o 0,08 Mg/rok.

4. Zwiększenie świadomości wpływy niskiej emisji w grupach: mieszkańców, liderów społecznych oraz wdrozenie nowych rozwiązań wewnątrz urzędu.

Działania planowane do podjęcia w ramach strategii są komplementarne w stosunku do celów i działań PGN – termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych służyć ma ograniczeniu zużycia energii, a zatem zmniejszeniu niskiej emisji na terenie gminy. Tym samym nastąpi poprawa stanu powietrza atmosferycznego i zmniejszenie obciążeń dla środowiska naturalnego.

10.4.5. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Książ Wielki

Naczelną zasadą przyjętą w Programie jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonijny rozwój gospodarczy i społeczny gminy z ochroną jej walorów środowiskowych.

Wytyczone w programie cele polityki ekologicznej gminy to m.in.:

- utrzymanie dobrej jakości powietrza na obszarze gminy,

- szerokie wprowadzanie wysoce energooszczędnych technologii i urządzeń (…), a także szerokie wprowadzanie takich technologii i urządzeń do stosowania w gospodarstwach domowych, instytucjach publicznych i obiektach użyteczności publicznej,

- zmniejszenie strat energii, zwłaszcza energii cieplnej, w systemach przesyłowych, poprawa parametrów energetycznych budynków oraz relacji pomiędzy ilością wytwarzanej energii finalnej oraz ilością zużywanej energii pierwotnej.

Zaplanowane działania z zakresu termomodernizacji oraz poprawy stanu infrastruktury drogowej, wpływać będą na zmniejszenia zużycia energii i związaną z tym poprawę jakości powietrza na terenie gminy, wpisują się zatem w ww. cele.

10.4.6. Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Książ Wielki

Program obejmuje cele związane z utrzymaniem szeroko rozumianej czystości w Gminie, związanej z wytwarzaniem, segregacją, zbiórką i utylizacją odpadów komunalnych i przemysłowych, w tym rolniczych.

10.4.7. Plany Odnowy Miejscowości

Ponadto na poziomie miejscowości opracowano Plany Odnowy Miejscowości dla miejscowości Konaszówka, Antolka, Tochołów, Cisie, Zaryszyn, Mianocice. Służą one głównie odnowie ww. miejscowości. Działania planowane w ramach Strategii Rozwoju Gminy Książ Wielki często stanowią kontynuację lub uzupełnienie działań realizowanych w ramach zakończonych już programów rozwoju lokalnego, nakierowanych na kwestie problemów społecznych diagnozowanych na obszarze gminy.

10.5. Podsumowanie

Dokumenty zewnętrzne różnych szczebli stanowią bogate źródło informacji oraz wskazówek dla kierunków zmian jakie należy wprowadzić w zagospodarowaniu przestrzennym w gminie Książ Wielki.

Z dokumentów szczebla wojewódzkiego wynika, że na terenie gminy Książ Wielki planuje się ważne inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym, m. in. budowa nowych dróg (ekspresowej S7 oraz drogi wojewódzkiej). Ważnymi uwarunkowaniami ponadlokalnymi rozwoju gminy są zagadnienia związane z formami ochrony przyrody.

Z wszystkich analizowanych dokumentów (z których większość powtarza ustalenia z dokumentów wyższego szczebla) wynika, że do największych problemów rozwojowych gminy należy: niekorzystna sytuacja demograficzna oraz konieczność rozwoju pozarolniczych gałęzi gospodarki oraz infrastruktury. Do szans rozwojowych zaliczyć należy dalszy rozwój rolnictwa, w tym w kierunku rolnictwa ekologicznego, wyjątkowe walory przyrodnicze oraz potencjał dla turystyki.

Turystyka i rekreacja na terenach Gminy Książ Wielki ma znaczenie społeczne z uwagi na przenikanie się kultur i tradycji oraz wzrost przedsiębiorczości i kwalifikacji mieszkańców wsi pragnących dostosować się do wymagań rynku. Ochrona środowiska na wsi to nie tylko działalność pojedynczych gospodarstw ekologicznych. Wymaga ona kompleksowych rozwiązań na poziomie gminnym, powiatowym i wojewódzkim.

Wójt Gminy Książ Wielki

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Książ Wielki

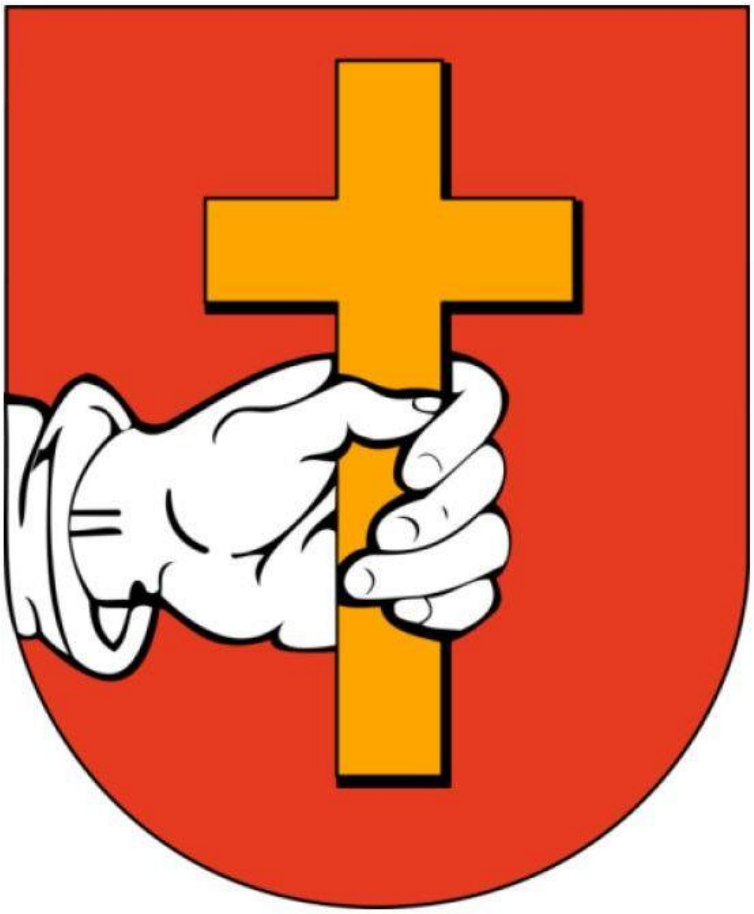

Tom II
Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Książ Wielki

Załącznik nr 1.2
do uchwały Nr XX/168/2021
Rady Gminy w Książu Wielkim
z dnia 25 maja 2021 r.

maj 2021 r.

Zamawiający:
Wójt Gminy Książ Wielki
ul. Warszawska 17,
32-210 Książ Wielki

Wykonawca:
Konsorcjum firm: *URBS – Planowanie Przestrzenne – Anna Woźnicka i Sylwia Miszczak Sp. z o.o.,* ul. Rojna 39 lok. 74, 91-134 Łódź (lider konsorcjum) oraz *GARD - Pracownia Urbanistyczno - Architektoniczna - mgr inż. arch. Anna Woźnicka*, ul. Traktorowa 43 lok. 2, 91-117 Łódź

Podstawa opracowania:
Umowa Nr 53/IN/2019, zawarta w dniu 17.09.2019 r. z Gminą Książ Wielki

Autorzy opracowania:
mgr inż. arch. **Anna Woźnicka** - główny projektant Studium
mgr **Karolina Merk**
inż. **Tomasz Mikołajczyk**
mgr **Małgorzata Ukleja**
mgr inż. **Sylwia Miszczak**
inż. **Dominika Garbacz**

Spis treści

1. Synteza uwarunkowań i cele polityki przestrzennej 8
1.1. Synteza i ocena uwarunkowań..... 8
1.1.1. Synteza uwarunkowań zewnętrznych 8
1.1.2. Synteza uwarunkowań wewnętrznych 8
1.1.3. Ocena uwarunkowań - analiza SWOT 10
1.2. Cele polityki przestrzennej 11
1.3. Wnioski z bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę 12
2. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk 14
2.1. Ogólne kierunki i zasady ochrony środowiska naturalnego 14
2.2. Kierunki i zasady ochrony przyrody na obszarach prawnie chronionych na podstawie przepisów odrębnych 15
2.2.1. Obszary Natura 2000.....15
2.2.2. Obszary Chronionego Krajobrazu.....16
2.2.3. Rezerwaty przyrody 17
2.2.4. Pomniki przyrody 18
2.3. Zasady ochrony walorów krajobrazu kulturowego.....19
2.4. Zasady ochrony klimatu akustycznego.....19
2.5. Zasady ochrony powietrza 20
2.6. Zasady ochrony zasobów wodnych i ich jakości 21
2.7. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych.....21
2.8. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.....22
3. Obszary oraz zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.....23
3.1. Ogólne zasady ochrony dziedzictwa kulturowego 23
3.2. Obszary i obiekty zabytkowe.....24
3.2.1. Obszary i obiekty wpisane do rejestru zabytków.....24
3.2.2. Obszary i obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków.....25
3.3. Zabytki archeologiczne 28
3.4. Strefy ochrony konserwatorskiej 28
3.5. Pomniki zagłady i ich strefy ochronne 29
4. Kierunki rozwoju struktury funkcjonalno - przestrzennej gminy Książ Wielki 30
4.1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów 30

4.2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz przeznaczenia terenów, w tym tereny wyłączone z zabudowy....32
4.2.1. Przeznaczenie terenów....32
4.2.2. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania terenów oraz kształtowania zabudowy oraz tereny wyłączone z zabudowy....36
4.3. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji oraz obszary zdegradowane....38
4.3.1. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji....38
4.3.2. Obszary zdegradowane....38
4.4. Obszary przestrzeni publicznych....40
4.5. Tereny zamknięte i ich strefy ochronne....40
4.6. Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym....40
5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji....42
5.1. Transport drogowy....42
5.1.1. Kierunki przekształceń podstawowego układu drogowego....42
5.1.2. Kierunki przekształceń uzupełniającego układu drogowego....42
5.2. Parkowanie pojazdów....42
5.3. Komunikacja zbiorowa....43
5.4. Ścieżki rowerowe i szlaki turystyczne....43
6. Kierunki rozwoju systemów uzbrojenia technicznego....44
6.1. Gospodarka wodno-ściekowa....44
6.1.1. Kierunki rozwoju systemów zaopatrzenia w wodę....44
6.1.2. Kierunki rozwoju systemów odprowadzania ścieków sanitarnych....44
6.1.3. Kierunki rozwoju systemów odprowadzania wód opadowych....45
6.2. Gospodarka energetyczna....45
6.2.1. Kierunki rozwoju systemów zaopatrzenia w energię elektryczną....45
6.2.2. Kierunki rozwoju systemów zaopatrzenia w gaz....46
6.2.3. Kierunki rozwoju systemów zaopatrzenia w ciepło....46
6.3. Gospodarka odpadami....47
6.4. Obsługa telekomunikacyjna....48
7. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej....49
7.1. Rolnictwo wraz z rolną przestrzenią produkcyjną....49
7.2. Leśnictwo wraz z leśną przestrzenią produkcyjną....49
8. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego....51
8.1. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym....51
8.2. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym....51

9. Obszary wymagające sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego 52

10. Uzasadnienie i synteza ustaleń Studium 54

Spis rysunków:

Rysunek 1. Obszary zdegradowane w gminie Książ Wielki

Spis tabel:

Tabela 1. Analiza SWOT
Tabela 2. Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę
Tabela 3. Pomniki przyrody w gminie Książ Wielki
Tabela 4. Zestawienie obiektów i obszarów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków gminy Książ Wielki

Spis załączników:

– Rysunek 2 - *Kierunki zagospodarowania przestrzennego* - stanowiący Załącznik Nr 2.2. do Uchwały Nr …… Rady Gminy w Książu Wielkim z dnia ……..

1. Synteza uwarunkowań i cele polityki przestrzennej

1.1. Synteza i ocena uwarunkowań

Istniejące uwarunkowania, zarówno te o charakterze lokalnym jak i ponadlokalnym, mają fundamentalny wpływ na rozwój i zagospodarowanie przestrzenne gminy Książ Wielki. Zadaniem przedstawionej niżej syntezy ma być wskazanie indywidualnych cech gminy, które pomogą określić dalsze kierunki jej rozwoju.

1.1.1. Synteza uwarunkowań zewnętrznych

- gmina Książ Wielki jest gminą wiejską położoną w północnej części województwa małopolskiego, w powiecie miechowskim, oddaloną o około 55 km od Krakowa;
- główną oś komunikacyjną stanowi droga krajowa nr 7 Żukowo - Chyżne;
- gmina należy do obszarów atrakcyjnych pod względem przyrodniczo - krajobrazowym, o czym świadczą obszary objęte różnymi formami ochrony przyrody, wchodzące swym zasięgiem w granice gminy: Obszar Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej, Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Giebułtów (PLH 120051), Dolina Górnej Mierzawy (PLH 260017), Kwiatówka (PLH 120056), rezerwaty przyrody Kwiatówka i Lipny Dół koło Książa Wielkiego oraz pomniki przyrody;

1.1.2. Synteza uwarunkowań wewnętrznych

Uwarunkowania społeczno - ekonomiczne:

- gmina charakteryzuje się ujemnym przyrostem naturalnym oraz ujemnym saldem migracji, co może ulec zmianie po utworzeniu strefy aktywności gospodarczej;
- społeczeństwo gminy charakteryzuje się przewagą osób w wieku produkcyjnym (około 60%);
- większość ludności zatrudniona jest w rolnictwie;
- perspektywą zapewnienia miejsc pracy jest planowane utworzenie strefy aktywności gospodarczej wokół węzła „Książ” na powstającej drodze ekspresowej S7;
- warunki mieszkaniowe w gminie ulegają poprawie, świadczy o tym wzrastająca liczba oraz powierzchnia izb w mieszkaniach;
- w zakresie infrastruktury społecznej (szkolnictwo, opieka zdrowotna, kultura, sport, opieka socjalna) gmina jest wyposażona w stopniu wystarczającym dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców;
- większość gruntów gminy znajduje się w posiadaniu osób fizycznych;
- w sposobie użytkowania terenów dominujący udział przypada użytkom rolnym (ok. 67%);
- rolnictwo odbywa się głównie na glebach dobrej i średniej jakości, lokalnie na glebach zaliczanych do słabych.

Uwarunkowania środowiska przyrodniczego:

- w gminie występują liczne walory przyrodnicze, w tym duże powierzchnie leśne, mniejsze doliny rzeczne czy pagórki;
- na terenie gminy przeważają grunty III i IV klasy bonitacyjnej;

- stan czystości wód powierzchniowych, głównie wód rzeki Nidzicy, można uznać za dobry lub umiarkowany;
- gmina wyróżnia się wysokim poziomem lesistości (ok. 27%), z czego lasy państwowe stanowią ponad 95% ogólnej powierzchni leśnej, głównym gatunkiem tworzącym zbiorowiska leśne jest dąb, buk, grab, brzoza, modrzew, sosna i świerk;
- stan powietrza atmosferycznego uznaje się za dobry, choć w sezonie zimowym (w wyniku wzmożonej tzw. niskiej emisji) podnoszą się wartości stężeń zanieczyszczeń, przy czym w sąsiedztwie tras komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu notowany jest wzrost zanieczyszczeń pochodzących ze środków transportu;
- uciążliwości związane z hałasem są odczuwalne wzdłuż dróg o wysokim natężeniu ruchu pojazdów;
- na terenie gminy nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią;
- na terenie gminy nie występują obszary zagrożone osuwaniem się mas ziemnych;
- do form ochrony przyrody swoim zasięgiem nie wykraczających poza teren gminy zaliczyć należy pomniki przyrody oraz rezerwaty przyrody.

Uwarunkowania środowiska kulturowego:

- sześć obiektów architektonicznych, wpisanych do rejestru zabytków;
- w Gminnej Ewidencji Zabytków ujętych zostało 41 obiektów, pochodzących głównie z XIX i XX wieku, spośród których większość stanowią obiekty mieszkalne wiejskie oraz obiekty sakralne;
- na obszarze gminy znajduje się wiele miejsc i elementów historycznych - cmentarze, kapliczki, krzyże, pomniki, tablice pamiątkowe.

Uwarunkowania wynikające ze stanu systemu komunikacyjnego:

- zewnętrzny układ komunikacyjny gminy stanowi droga krajowa nr 7;
- dopełnienie podstawowego układu komunikacyjnego stanowi sieć dróg powiatowych zapewniających powiązania Książa Wielkiego z sąsiednimi gminami;
- uzupełniający, wewnętrzny układ komunikacyjny gminy ocenić można jako wystarczający, choć wymagający modernizacji;
- ważnym ciągiem komunikacyjnym będzie projektowana droga ekspresowa S7 z węzłem zjazdowym.

Uwarunkowania wynikające ze stanu systemów infrastruktury technicznej:

- poziom zwodociągowania gminy wynosi 98%, pozbawione dostępu do systemów zaopatrujących w wodę są jedynie pojedyncze zagrody rolnicze wyposażone w indywidualne studnie;
- podstawę zaopatrzenia w wodę dla gminy stanowią ujęcia wód podziemnych w Moczydle, Zaryszynie, Boczkowicach, Antolce-Tochołowie i Rzędowicach. Posiadają one jedynie bezpośrednie strefy ochrony;
- gmina częściowo jest wyposażona w kanalizację sanitarną, a na bardzo niewielkim obszarze w kanalizację deszczową;
- zasilanie gminy w energię elektryczną odbywa się z Głównego Punktu Zasilającego (GPZ), zlokalizowanego na terenie Książa Wielkiego, za pomocą sieci elektroenergetycznych średniego (SN 30 kV i 15kV) i niskiego napięcia (nn);

- zaopatrzenie mieszkańców gminy w ciepło odbywa się jedynie za pomocą indywidualnych systemów grzewczych, które opierają się na różnorodnych paliwach.

Uwarunkowania przestrzenne:

- położenie przy drodze krajowej nr 7 oraz planowanej drodze ekspresowej S7;
- zachowany historyczny układ przestrzenny wsi i Książa Wielkiego;
- silny wpływ rzeźby terenu i uwarunkowań przyrodniczych, w tym form ochrony przyrody, na możliwość rozwoju terenów zainwestowanych w gminie.

1.1.3. Ocena uwarunkowań - analiza SWOT

Na podstawie powyższej syntezy uwarunkowań rozwoju gminy przeprowadzono analizę SWOT. Mocne i słabe strony opisują wewnętrzne uwarunkowania rozwoju gminy. Szanse i zagrożenia odnoszą się natomiast do zewnętrznych okoliczności mogących działać na korzyść lub niekorzyść rozwoju gminy, a na które gmina nie ma wpływu.

Tabela 1. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
- duży potencjał przyrodniczy - dobry stan środowiska przyrodniczego - walory krajobrazowe - dobrze zachowany tradycyjny wiejski krajobraz - atrakcyjne zabytki na terenie gminy - rosnąca średnia wielkość gospodarstw rolnych - dostępność podstawowych usług - przewaga gleb o dobrej przydatności dla rolnictwa - wysoka lesistość gminy - dobry układ urbanistyczny Książa Wielkiego	- ujemny przyrost naturalny i saldo migracji - niski odsetek ludności utrzymujących się z pozarolniczej działalności gospodarczej - przebieg drogi krajowej przez centra miejscowości - ograniczenia dla rozwoju zabudowy wynikająca z form ochrony przyrody
Szanse	**Zagrożenia**
- dobra dostępność komunikacyjna - budowa drogi S7 z węzłem - powstanie atrakcyjnego rynku pracy w budowanej specjalnej strefie ekonomicznej - rządowe i unijne programy wspomagania rozwoju wsi - zmiany w gospodarce rolnej (uprawa warzyw, produkcja ekologiczna)	- ograniczone środki budżetowe kierowane na pomoc dla rolnictwa - duża konkurencja na rynku płodów rolnych

Źródło: opracowanie własne

1.2. Cele polityki przestrzennej

W polskim systemie prawnym najistotniejszą podstawą do formułowania celów polityki przestrzennej gminy jest konstytucyjna zasada trwałego i zrównoważonego rozwoju, wskazana jako jedna z podstaw funkcjonowania państwa polskiego w art. 5 Konstytucji RP: *Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju*.

Natomiast szczegółowa definicja zrównoważonego rozwoju zawarta została w art. 3 pkt. 50 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396, z późn. zm.), jako: (…) *taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.*

Z drugiej strony, zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, podstawą kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego winien być ład przestrzenny.

Ład przestrzenny pełni rolę integrującą pomiędzy społecznymi, gospodarczymi i przyrodniczymi aspektami rozwoju gminy. Równowaga między trzema wymienionymi sferami osiągana jest poprzez racjonalne gospodarowanie terenami, eliminowanie konfliktów przestrzennych, wzrost efektywności funkcjonowania infrastruktury społecznej - technicznej oraz wzrost jakości warstwy materialnej.[1]

Kierując się zasadami zrównoważonego rozwoju oraz wnioskami z analizy uwarunkowań rozwoju gminy wyznaczono następujące cele:

Cele związane z kształtowaniem przestrzeni:

- zachowanie istniejących układów przestrzennych wsi i Książa Wielkiego;
- zachowanie charakteru istniejącej zabudowy;
- ograniczanie zjawiska nadmiernego rozpraszania zabudowy;
- ograniczenie presji na obszary o wartościach przyrodniczych;
- ochrona elementów dziedzictwa kulturowego oraz obszarów wartościowych pod względem krajobrazowym.

Cele gospodarcze:

- stworzenie warunków do rozwoju pozarolniczych obszarów działalności gospodarczej;
- rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych;
- rozwój rolnictwa w dwóch kierunkach: intensyfikacji i wzrostu produktywności oraz ekologizacji rolnictwa, produkcji warzywnej, przetwórstwa, konfenkcjonowania;

[1] Mierzejewska L., Rozwój Zrównoważony Miasta. Aspekty poznawcze i praktyczne, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2010, str. 119

- ograniczenie kosztów rozwoju infrastruktury.

Cele społeczne:

- tworzenie warunków do wzrostu liczby mieszkańców gminy lub ograniczenia spadku ich liczby oraz poprawy struktury demograficznej;
- zapewnienie możliwości rozwoju mieszkalnictwa w pełni zaspokajającego istniejące i przewidywane w przyszłości potrzeby mieszkaniowe ludności (ilościowe i jakościowe), przy jednoczesnym ograniczaniu rozpraszania nowo powstałej zabudowy;
- podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez łatwiejszy dostęp do różnorodnych usług.

Cele związane ze środowiskiem przyrodniczym:

- ochrona terenów o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych z zapewnieniem zachowania ciągłości przestrzennej systemu środowiska przyrodniczego;
- zapewnienie wysokiej jakości wody pitnej, powietrza atmosferycznego i klimatu akustycznego.

Dla gminy widoczne jest powiązanie celów ze wszystkich powyższych grup. I tak, na przykład, zachowanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego poprzez, między innymi, ograniczenie zabudowy dolin rzecznych, wpływać będzie na wzmocnienie potencjału turystycznego gminy, co z kolei może spowodować powstanie nowych miejsc pracy powstrzymując ludność przed odpływem. Współzależność aspektów społecznych, gospodarczych i przyrodniczych, które koordynowane są poprzez osiągnięcie ładu przestrzennego sprawia, że brak dbałości o którykolwiek z tych aspektów zakłócić może rozwój gminy w pozostałych sferach.

W tym ujęciu rolą i najważniejszym celem Studium jest umożliwienie zrównoważonego rozwoju gminy Książ Wielki poprzez kształtowanie ładu przestrzennego.

1.3. Wnioski z bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę

Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę z sumą chłonności badanych obszarów pozwala na odpowiedź w jakim stopniu gmina zaspokaja potrzeby rozwojowe oraz czy i w jaki sposób należy ją skorygować.

Obecnie wyznaczone tereny nie uwzględniają wzrostu zapotrzebowania na budownictwo ze względu na powstanie strefy aktywności gospodarczej, a dotychczasowe tereny są mało dostępne.

Zestawienie wartości zapotrzebowania na zabudowę dla gminy Książ Wielki z wartościami chłonności przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę

Funkcja terenu	Prognozowane zapotrzebowanie [m^2]	Chłonność terenów w strefie zurbanizowanej i w mpzp poza strefą zurbanizowaną [m^2]
zabudowa mieszkaniowa, w zabudowie jednorodzinnej i zagrodowej	**96 395**	78 339
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna w MN.U*		23 608
zabudowa zagrodowa i jednorodzinna z możliwością lokalizacji usług (MR.MN.U)		1 382
zabudowa mieszkaniowa razem		**103 329**
zabudowa letniskowa	**3 000**	**0**
zabudowa usługowa	**6 591**	11 599
zabudowa usługowa w MN.U*		10 118
zabudowa usługowa razem		**21 717**
zabudowa produkcyjno-magazynowo-usługowa	**1 142 750**	**29 008**

źródło: opracowanie własne

Jak wynika z powyższej tabeli obliczona chłonność w wyznaczonej strefie obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej - tzw. strefie zurbanizowanej oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego położonych poza tą strefą, nie pokrywa w pełni prognozowanego zapotrzebowania na nową zabudowę produkcyjno-magazynowo-usługową oraz letniskową (rekreacji indywidualnej). Ponadto zapotrzebowanie na nowe tereny zabudowy mieszkaniowej wystąpi w rejonie planowanej strefy aktywności gospodarczej, gdzie takie tereny nie występują w wystarczającej ilości w ramach strefy zurbanizowanej.

W tym miejscu należy jeszcze raz podkreślić, że mimo braku planów miejscowych, w gminie Książ Wielki tereny zabudowane są skupione i nie ulegają rozproszeniu. Przy sporządzaniu planów miejscowych wskaźniki intensywności zabudowy można ograniczyć i dopasować do specyfiki terenu, m.in. do wielkości działek. Można również doprowadzić do zabudowy w pobliżu strefy aktywności gospodarczej.

2. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk

Diagnoza środowiska przyrodniczego, przeprowadzona w rozdziale 4 tomu *Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy Książ Wielki*, wskazuje, iż teren gminy wyróżnia się licznymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, które należy zachować i chronić. Gminę podzielić można pod tym względem na trzy strefy. Pierwsza z nich stanowi obszar leśny. Są to tereny objęte różnorodnymi formami ochrony przyrody, które mają na celu zachowanie cennych elementów środowiska przyrodniczego. Można stwierdzić, iż obszary te posiadają niekorzystne warunki do rozwoju budownictwa. Dlatego też należy uznać, iż poza zadaniami ochronnymi możliwymi do rozwoju w ich obszarze są funkcje turystyczne i krajobrazowe. Drugą strefę można wyodrębnić jako tereny zabudowy wiejskiej. Obszar ten, mimo braku wyróżniających cech przyrodniczych, jest atrakcyjny przez wzgląd na występowanie elementów środowiska kulturowego. Cechy środowiska przyrodniczego są o wiele bardziej sprzyjające budownictwu. Jako trzecią strefę można wyodrębnić pozostałą część gminy tj. głównie obszary użytkowane rolniczo. Między nią a strefą drugą nie występuje wyraźna granica. W obszarze drugim i trzecim, występują dogodne warunki przyrodnicze do rozwoju budownictwa, produkcji rolnej oraz działalności gospodarczej.

W celu zachowania wszystkich wartościowych elementów środowiska naturalnego, przyrody oraz krajobrazu kulturowego określono kierunki i zasady jego ochrony. Na terenie gminy nie występują uzdrowiska, w związku z czym nie ustanawia się zasad ochrony uzdrowisk. W pierwszej kolejności wskazano ogólne kierunki, odnoszące się do całego terenu gminy, by w dalszej kolejności wskazać kierunki szczegółowe, odnoszące się do poszczególnych elementów środowiska, terenów oraz form ochrony.

2.1. Ogólne kierunki i zasady ochrony środowiska naturalnego

Podstawą do określania kierunków ochrony środowiska przyrodniczego jest zasada zrównoważonego i trwałego rozwoju wskazująca na konieczność określania kierunków zagospodarowania pozwalających na zachowanie zasobów środowiska przyrodniczego, przy jednoczesnym racjonalnym wykorzystaniu jego walorów. Nadrzędnym celem środowiskowym polityki przestrzennej gminy Książ Wielki jest zachowanie i poprawa stanu środowiska przyrodniczego poprzez:

- utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
- zabezpieczenie terenów o dużych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych,
- zachowanie różnorodności biologicznej,
- zachowanie śródleśnych cieków, mokradeł, polan, torfowisk, wrzosowisk, muraw kserotermicznych oraz polan o wysokiej bioróżnorodności,
- zachowanie siedlisk chronionych i zagrożonych gatunków roślin, zwierząt i grzybów,
- zachowanie zadrzewień nadwodnych,
- zachowanie obszarów wodno-błotnych i obszarów źródliskowych cieków,
- utrzymanie poziomu wód gruntowych odpowiedniego dla zachowania bioróżnorodności,
- zachowanie ciągłości systemu przyrodniczego,
- ochronę walorów krajobrazowych, zieleni we wsiach oraz zadrzewień,

- ochronę wód powierzchniowych i podziemnych oraz poprawę ich jakości,
- utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody,
- kształtowanie korzystnych warunków aerosanitarnych,
- ograniczenie uciążliwości powodowanych w wyniku prowadzonej działalności.

2.2. Kierunki i zasady ochrony przyrody na obszarach prawnie chronionych na podstawie przepisów odrębnych

Ochrona wartości przyrodniczych i krajobrazowych jest realizowana poprzez objęcie określonych obszarów i obiektów ochroną prawną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r., poz. 55). Na terenie gminy występują obszary podlegające ochronie na mocy tej ustawy.

2.2.1. Obszary Natura 2000

Na terenie gminy Książ Wielki występują trzy obszary Natura 2000:

- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Giebułtów (PLH 120051),
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Dolina Górnej Mierzawy (PLH 260017),
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Kwiatówka (PLH 120056).

Szczegółowo, zasady zagospodarowania na terenach Natura 2000 określa ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r., poz. 55) oraz indywidualne zapisy dla każdego z obszarów zawarte w planach zadań ochronnych, ustanawianych w drodze zarządzenia przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz w planach ochrony ustanawianych w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego ds. środowiska. Plany zadań ochronnych oraz plany ochrony zawierają ustalenia konieczne do uwzględnienia w projektach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Na obszarach Natura 2000 zabrania się podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności mogących:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000,
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Powoduje to konieczność każdorazowego poddawania projektowanych przedsięwzięć i projektowanych dokumentów strategicznych procedurze oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z przepisami odrębnymi.[2]

[2] zasady postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko określone są w ustawie z dnia 3 października 2008 r. *o* udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko *(*Dz. U. 2020 r, poz. 283 z późn. zm.).

Dla obszarów Natura 2000 występujących w gminie, dla których opracowane zostały Plany Zadań Ochronnych, należy uwzględnić wynikające z nich ustalenia przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Plan Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Giebułtów przyjęty został Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 15 marca 2018 r., w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Giebułtów PLH120051 (Dz. Urz. Województwa Małopolskiego z 2018 r., poz. 2111). Ustalono w nim cele działań ochronnych do osiągnięcia w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych, w sposób umożliwiający ich monitoring i weryfikację oraz postęp w realizacji.

Plan Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Mierzawy PLH260017 jest w trakcie opracowywania. Natomiast dla obszaru Natura 2000 Kwiatówka PLH120056 nie sporządzono Planu Zadań Ochronnych.

Należy jednak podkreślić, że projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy uzgodnić z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska w zakresie ich ustaleń, które mogłyby znacząco oddziaływać na obszary Natura 2000.

Na terenie gminy nie planuje się utworzenia nowych obszarów Natura 2000.

2.2.2. Obszary Chronionego Krajobrazu

Cały obszar gminy położony jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej.

Szczegółowo, zasady zagospodarowania na obszarach chronionego krajobrazu określa ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r., poz. 55) oraz indywidualne zapisy dla każdego z obszarów.

Obszar Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej wyznaczony został uchwałą Nr XVII/230/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 27 stycznia 2020 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej (Dz. Urz. Województwa Małopolskiego z 2020 r., poz. 1095). Powołany natomiast został Rozporządzeniem Nr 12/95 Województwa Kieleckiego z 29 września 1995 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie kieleckim (Dz. Urz. z 1995 r. Nr 21, poz. 145) pod nazwą Miechowsko-Działoszycki Obszar Chronionego Krajobrazu. Należy stosować się również do zapisów Uchwały Nr XVII/230/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 27 stycznia 2020 roku w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej, która wprowadza ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów, w celu zachowania ich trwałości oraz zwiększenia różnorodności biologicznej.

Teren ten ma na celu ochronę szaty roślinnej, która jest najbardziej interesująca na terenie całej Niecki Nidziańskiej. Na jej bogactwo składają się lasy, wśród których największe znaczenie biocenotyczne, naukowe i dydaktyczne mają zbiorowiska grądowe i świetlistej dąbrowy. Na terenach bezleśnych, pagórkowatych oraz zboczach wąwozów występują zbiorowiska stepowe i kseromorficzne. Wartości historyczne i kulturowe ma m. in. zespół pałacowo-parkowy w Książu Wielkim. [3]

[3] www.crfop.gdos.gov.pl

2.2.3. Rezerwaty przyrody

Na obszarze gminy znajdują się dwa rezerwaty przyrody:
- Rezerwat przyrody Kwiatówka,
- Rezerwat przyrody Lipny Dół koło Książa Wielkiego.

Szczegółowo, zasady zagospodarowania w rezerwatach określa ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r., poz. 55) oraz indywidualne zapisy dla każdego z obszarów zawarte w planach ochronny, bądź do czasu ich ustanowienia, zadaniach ochronnych.

W chwili obecnej dla ustanowionych na obszarze gminy rezerwatów nie sporządzono ani planów ochrony ani zadań ochronnych.

Według Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 30 grudnia 1966 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody, dla rezerwatu Kwiatówka obowiązują następujące zakazy:
- wycinania drzew i pobierania użytków drzewnych, z wyjątkiem wypadków uzasadnionych potrzebami gospodarstwa rezerwatowego, których zakres określi plan urządzenia gospodarstwa rezerwatowego (…);
- zbioru owoców i nasion drzew, krzewów i roślin zielnych, z wyjątkiem nasion na potrzeby odnowienia lasu, których pozyskiwanie może odbywać się na warunkach ustalonych przez konserwatora przyrody;
- zbioru ziół leczniczych oraz innych roślin lub ich części;
- niszczenia lub uszkadzania drzew i innych roślin;
- pozyskiwania ściółki leśnej i pasania zwierząt gospodarskich;
- niszczenia gleb i pozyskiwania kopalin;
- zanieczyszczania terenu rezerwatu i wzniecania ognia;
- polowania, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia gniazd, wybierania jaj i piskląt wszystkich gatunków ptaków;
- umieszczania tablic, napisów i innych znaków, z wyjątkiem tablic i znaków związanych z ochroną rezerwatu;
- wznoszenia budowli oraz zakładania lub budowy urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych;
- przebywania na terenie rezerwatu poza miejscami wyznaczonymi przez konserwatora przyrody.

Według Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 1 lutego 1960 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody, dla rezerwatu Lipny Dół koło Książa Wielkiego obowiązują następujące zakazy:
- wycinania drzew i pobierania użytków drzewnych, z wyjątkiem usuwania drzew martwych, złomów i wywrotów w sposób nie narażający na zniszczenie otoczenia, zwłaszcza nalotów i podrostów, i z pozostawieniem w ziemi karpiny;
- zbioru owoców i nasion drzew oraz krzewów z wyjątkiem nasion na potrzeby odnowienia lasu, których pozyskiwanie może odbywać się na warunkach ustalonych przez konserwatora przyrody;
- zbioru ziół leczniczych oraz innych roślin lub ich części;
- niszczenia lub uszkadzania drzew i innych roślin;
- pozyskiwania ściółki leśnej i pasania zwierząt gospodarskich;

- polowania, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt;
- niszczenia gleb i pozyskiwania kopalin;
- zanieczyszczania terenu rezerwatu i wzniecania ognia;
- umieszczania tablic, napisów i innych znaków, z wyjątkiem tablic i znaków związanych z ochroną terenu;
- wznoszenia budowli oraz zakładania lub budowy urządzeń komunikacyjnych i innych urządzeń technicznych;
- przebywania na terenie rezerwatu poza miejscami wyznaczonymi przez konserwatora przyrody.

Na terenie gminy nie planuje się utworzenia nowych rezerwatów przyrody.

2.2.4. Pomniki przyrody

Na terenie gminy znajduje się 5 pomników przyrody.

Tabela 3. Pomniki przyrody w gminie Książ Wielki

Lp	Nazwa gatunkowa	Bliższa lokalizacja	Data ustanowienia	Pierśnica [cm]	Wysokość [m]
1.	topola biała	Przy drodze nad stawami rybnymi, na pd-zach od zabytkowego pałacu	08.09.1993 r.	169	24
	topola biała	Przy drodze nad stawami rybnymi, na pd-zach od zabytkowego pałacu	08.09.1993 r.	180	25
	topola biała	Przy drodze nad stawami rybnymi, na pd-zach od zabytkowego pałacu	08.09.1993 r.	146	23
2.	lipa drobnolistna	Na cmentarzu parafialnym	21.11.1963 r.	288	13
3.	zadrzewienia parkowe na pow. ok. 5,5 ha wokół budynku podworskiego, składające się ze starych drzew (lipy, dęby, jesiony, klony, tulipanowiec)	Wokół zabytkowego pałacu w Mianocicach	19.07.1966 r.	b.d.	b.d.
4.	dąb szypułkowy	Obręb leśny Książ Wielki, oddz. 64b	08.09.1993 r.	129	24
5.	lipa drobnolistna	Na końcu alei wiodącej do parku podworskiego	08.09.1993 r.	182	17

Źródło: Centralny Rejestr Form Ochrony przyrody, GDOŚ

Ochrona pomników przyrody polega przede wszystkim na zapewnieniu możliwości ich istnienia aż do samoistnego, całkowitego rozpadu, jeśli nie stanowią zagrożenia dla ludzi bądź mienia. Obecnie, pomniki przyrody ustanawiane są w drodze uchwały rady gminy.

W zakresie zagospodarowania przestrzennego w stosunku do pomników przyrody, ograniczenia dotyczą przede wszystkim:

- niszczenia, uszkadzania lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- uszkadzania i zanieczyszczania gleby;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno - błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- umieszczania tablic reklamowych.

Obecnie gmina nie planuje powołania nowych pomników przyrody.

2.3. Zasady ochrony walorów krajobrazu kulturowego

Ochrona walorów krajobrazu kulturowego w Studium zapewniona jest poprzez racjonalne wyznaczanie nowych terenów przeznaczonych dla zabudowy oraz ograniczenie dla wysokości i intensywności nowo powstającej zabudowy.

Ochrona krajobrazu kulturowego w gminie winna odbywać się przede wszystkim poprzez:

- ochronę terenu przed nadmiernym zainwestowaniem,
- ograniczenie form zabudowy oraz wysokości zabudowy,
- nawiązanie nowej zabudowy do układu urbanistycznego wsi,
- zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania wsi,
- dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i formy zabudowy, przy założeniu harmonijnego współistnienia tkanki historycznej i współczesnej,
- niezabudowywanie terenów stanowiących strefę ekspozycji zespołów i obiektów zabytkowych,
- niezabudowywanie eksponowanych widokowo kulminacji terenu;
- ograniczenie do niezbędnego minimum zakresu prac ziemnych zmieniających naturalne ukształtowanie terenu.

2.4. Zasady ochrony klimatu akustycznego

Podstawowymi źródłami hałasu w gminie są drogi. W związku z tym, zasadniczym zadaniem, mającym na celu poprawę klimatu akustycznego gminy, jest zmniejszenie uciążliwości komunikacyjnych. Dlatego też przyjmuje się następujące kierunki podejmowanych działań:

- ograniczenie hałasu u źródła poprzez:
  - eliminowanie ciężkiego transportu z centrum miejscowości,
  - optymalizowanie prędkości strumienia pojazdów,
  - poprawę stanu nawierzchni dróg,

- rozbudowę ekologicznych form transportu - ścieżki rowerowe,
- eliminację uciążliwości hałasu wzdłuż arterii komunikacyjnej poprzez odpowiednie kształtowanie przestrzeni w terenach przyległych do dróg o większym natężeniu ruchu (ograniczanie możliwości rozwoju zabudowy w ich otoczeniu).

Uściślenie rozwiązań i parametrów elementów głównego układu sieci transportowych, w tym także szczegółowe warunki realizacji w zakresie ochrony środowiska, powinny być ustalone w zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ponadto, należy podkreślić, że przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wyznaczając tereny o różnych funkcjach lub różnych zasadach zagospodarowania, należy każdorazowo wskazać, które z nich należą do poszczególnych rodzajów terenów zróżnicowanych ze względu na poziom hałasu. Jeżeli wyznaczony w planie teren może być zaliczony do kilku rodzajów terenów chronionych akustycznie uznaje się, że dopuszczalne poziomy hałasu powinny być ustalone jak dla przeważającego rodzaju terenu.[4] Terenami chronionymi akustycznie są:

- tereny szpitali poza miastem,
- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży,
- tereny domów opieki społecznej,
- tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego,
- tereny zabudowy zagrodowej,
- tereny rekreacyjno - wypoczynkowe,
- tereny mieszkaniowo - usługowe.

2.5. Zasady ochrony powietrza

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach; [5]
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Do głównych zadań mających na celu poprawę jakości powietrza należy:

- ograniczenie niskiej emisji powstającej w wyniku spalania węgla w piecach domowych i lokalnych kotłowniach;
- stosowanie odpowiednich rozwiązań w zakresie ogrzewania: jako priorytet należy stosować podłączenie do lokalnych sieci ciepłowniczych, a w przypadku braku takiej możliwości, stosować ogrzewanie elektryczne lub wykorzystywać paliwa sprzyjające środowisku (ekologiczne);
- podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia zanieczyszczeń pochodzenia komunikacyjnego,

[4] Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112).

[5] Dopuszczalne wartości stężeń substancji zanieczyszczających w powietrzu określone są w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 18 września 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031).

- obowiązek instalowania urządzeń ochronnych na emitorach w zakładach przemysłowych,
- prowadzenie monitoringu jakości powietrza.

2.6. Zasady ochrony zasobów wodnych i ich jakości

Ochrona zasobów wodnych i ich jakości winna odbywać się poprzez:

- zachowanie i ochronę istniejącej sieci rzecznej oraz zbiorników wodnych i stawów,
- ograniczenie stosowania środków nawożenia w rolnictwie (kierunek – rolnictwo ekologiczne),
- ograniczenie emitorów zanieczyszczeń wód,
- racjonalne prace melioracyjne nieprowadzące do osuszania terenu,
- ochronę istniejących rowów melioracyjnych i terenów zdrenowanych,
- racjonalną gospodarkę wodno-ściekową, w tym budowę przydomowych oczyszczalni ścieków,
- racjonalną gospodarkę odpadami, w tym stworzenie warunków do segregacji,
- zwiększenie retencji wód poprzez zalesienia, zadrzewienia zlewni, tworzenie zbiorników retencyjnych, niezabudowywanie naturalnych terenów zalewowych nieprzekroczenie pojemności turystycznej cieku.

W granicach gminy wyznaczono strefy ochrony bezpośredniej podziemnych ujęć wody, w których obowiązują następujące nakazy i zakazy:

- umieszczenie na ogrodzeniu tablicy informacyjnej o odpowiedniej treści,
- odprowadzanie wód opadowych lub roztopowych w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
- zagospodarowanie terenu zielenią,
- odprowadzanie poza granice terenu ochrony bezpośredniej ścieków z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku dla osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
- ograniczenie wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do pobory wody,
- zakaz użytkowania gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody.

2.7. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych

Na terenie gminy Książ Wielki nie występują tereny szczególnego zagrożenia powodzią. Nie ma także wyznaczonych - na podstawie art. 110a ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r., poz. 1396, z późn. zm.) - obszarów osuwania się mas ziemnych (zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy).

2.8. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

W gminie nie występują obszary i tereny górnicze w związku z czym nie wyznacza się filarów ochronnych.

3. Obszary oraz zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

3.1. Ogólne zasady ochrony dziedzictwa kulturowego

Zgodnie z art. 18 i 19 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2019 r., poz. 282), w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić w szczególności ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia, innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych. Ponadto, istnieje możliwość wyznaczenia stref ochrony konserwatorskiej obejmujących obszary objęte ograniczeniami, zakazami i nakazami mającymi na celu ochronę znajdujących się w ich granicach zabytków. Gmina Książ Wielki nie uchwaliła jeszcze programu opieki nad zabytkami. Posiada natomiast gminną ewidencję zabytków.

Wszelkie działania podejmowane w obrębie obiektów zabytkowych lub w ich sąsiedztwie nadzorowane są przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Skuteczne zapobieganie dewastacji obiektów zabytkowych poprzez właściwe kształtowanie ich otoczenia zapewniające odpowiednią ekspozycję oraz niezagrażający tym obiektom i obszarom sposób użytkowania i zagospodarowania terenu, możliwe jest jednak jedynie za pośrednictwem zapisów w dokumentach planistycznych szczebla gminnego.

Realizacja celów polityki przestrzennej gminy dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego i historycznego przebiegać będzie w oparciu o następujące zasady generalne:

- zachowanie i konserwacja obiektów zabytkowych oraz ich otoczenia prowadzona w ścisłej współpracy z wojewódzkim konserwatorem zabytków;
- uwzględnienie wymogów konserwatorskich, jako podstawy do prowadzenia wszelkich przekształceń zabytkowej zabudowy i zagospodarowania terenu;
- zachowanie zabytkowych układów przestrzennych poszczególnych wsi;
- ochrona ekspozycji obiektów zabytkowych tworzących dominanty krajobrazowe;
- zakaz lokalizacji nowych obiektów, w tym naziemnych obiektów infrastruktury technicznej, przesłaniających, dezintegrujących lub dysharmonizujących historyczne sąsiedztwo;
- ustalenie sposobów użytkowania i zagospodarowania terenów, uwzględniające wymogi ochrony archeologicznej;
- ustalenie szczegółowych zasad ochrony zabytków i obiektów o wartościach kulturowych, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami, głównie poprzez:

- określenie rozwiązań niezbędnych do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
- uwzględnienie zasad i kierunków opieki nad zabytkami przy ustalaniu przeznaczenia i zasad zagospodarowania terenu;
- uwzględnienie zasad ochrony zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia oraz innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

3.2. Obszary i obiekty zabytkowe

3.2.1. Obszary i obiekty wpisane do rejestru zabytków

Przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi określa ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r., poz. 282). W stosunku do obszarów i obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków obowiązuje priorytet wymagań konserwatorskich, tj. uzyskanie pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie wszelkich prac budowlanych, działań i zamierzeń inwestycyjnych w zabytkach wpisanych do rejestru, w ich otoczeniu oraz w obszarach wpisanych do rejestru zabytków.

Zgodnie z art. 36 ust. ww. ustawy - pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga:

- prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, w tym prac polegających na usunięciu drzewa lub krzewu z nieruchomości lub jej części będącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem lub inną formą zaprojektowanej zieleni;
- wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
- prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;
- prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;
- prowadzenie badań archeologicznych;
- przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje;
- dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku;
- umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru: urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz napisów, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru, z wyłączeniem działań polegających na usuwaniu drzew lub krzewów z terenu nieruchomości lub jej części niebędącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem albo inną formą zaprojektowanej zieleni;
- poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania.

Zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2019 r., poz. 1186, z późn. zm.) - Prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków wymaga, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, uzyskania pozwolenia na prowadzenie tych robót, wydanego przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Na terenie gminy Książ Wielki znajduje się 6 obiektów wpisanych do rejestru zabytków:

- Antolka gm. Książ Wielki – karczma, A-994 z 22.03.1980 (Kielce) [A-671/M]

- Książ Mały gm. Książ Wielki – kościół par. p.w. Narodzenia NMP i dzwonnica, A-968 z 17.08.1977 (Kie) [A-888/M]
- Książ Wielki gm. Książ Wielki – kościół par. p.w. św. Wojciecha wraz z dzwonnicą, cmentarzem i ogrodzeniem z bramką, A-90 z 15.01.1969 (Kr) i A-972 z 21.03.1978 (Kie) [A-887/M]
- Książ Wielki gm. Książ Wielki – zespół kościoła i d. klasztoru Augustianów: kościół p.w. św. Ducha z cmentarzem i ogrodzeniem oraz budynek poklasztorny, A-110 z 08.02.1969(Kr) i A-971 z 21.03.1978(Kie) [A-886/M] – *skreślony budynek dawnego klasztoru augustiańskiego, decyzją z 09.10.2014 r.*
- Książ Wielki gm. Książ Wielki – zespół pałacowy: pałac, dwa pawilony, założenie ogrodowe z murami i parkiem wraz z okolicznym krajobrazem, A-385 z 24.01.1957 *i* A-979 z 03.07.1978(Kielce) [A-885/M]
- Mianocice gm. Książ Wielki – pałac i park, A-974 z 21.03.1978 (Kielce) [A-924/M]

Ochrona obiektów i obszarów ujętych w rejestrze zabytków winna być każdorazowo uwzględniana w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i innych dokumentach dotyczących polityki przestrzennej gminy. Obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków winny być bezwzględnie zachowane, a ich ochrona polegać powinna na utrzymaniu ich i wykorzystaniu na współczesne potrzeby, w drodze:

- działań zabezpieczających - rewaloryzacji (konserwacji lub restauracji);
- adaptacji i modernizacji obiektów, w celu dostosowania ich do współczesnych potrzeb i standardów;
- zagospodarowania otoczenia tych obiektów, z zastosowaniem zieleni, z zapewnieniem właściwego ich wyeksponowania.

3.2.2. Obszary i obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków

W gminnych ewidencjach zabytków, prowadzonych przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta), ujęte są zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków, zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz inne zabytki nieruchome wyznaczone przez władze gminy w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Do gminnej ewidencji zabytków wpisywane są budynki i inne budowle przede wszystkim ze względu na wiek powstania, ich wartość historyczną lub interesujący architektonicznie detal. W obiektach objętych tą formą ochrony konserwatorskiej można prowadzić remonty, można je rozbudować i przebudować.

Zgodnie z art. 39 ust. 3 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2019 r., poz. 1186, z późn. zm.) - W stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji architektoniczno-budowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Zgodnie z art. 22 ust. 4 i 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r., poz. 282) Wójt prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

Tabela 4. Zestawienie obiektów i obszarów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków gminy Książ Wielki

Obiekt	Miejscowość	Adres/numer
Kościół Parafialny w zespole kościoła pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny	Książ Mały	14A
Dzwonnica w zespole Kościoła Parafialnego pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny	Książ Mały	14A
Budynek mieszkalny	Krzeszówka	18
Kaplica cmentarna	Wielka Wieś	Przy cmentarzu parafilanym parafii św. Wojciecha w Książu WIelkim
Zespół dworsko-parkowy	Mianocice	51
Budynek mieszkalny	Wielka Wieś	23
Budynek mieszkalny, dawny czworak	Wielka Wieś	48
Budynek mieszkalno-inwentarski	Cisia Wola	11
Karczma	Antolka	21A
Synagoga	Książ Wielki	Melsztyńskich 3
Zespół Pałacowy „Mirów” (pałac, kaplica, biblioteka, ogrodzenie murowane, park)	Książ Wielki	Witosa 7
Zespół Pałacowy „Mirów” (pałac, kaplica, biblioteka, ogrodzenie murowane, park) cd	Książ Wielki	Witosa 7
Szkoła parafialna	Książ Wielki	Szkolna 1
Zespół kościoła parafialnego pw. św. Wojciecha (kościół, dzwonnica, ogrodzenie)	Książ Wielki	Rynek 16, Toporczyków 1
Dzwonnica przy kościele pw. św. Wojciecha	Książ Wielki	Rynek 15
Zespół klasztorny Augustianów (kościół pw. św. Ducha, klasztor,	Książ Wielki	Klasztorna 8

ogrodzenie z bramką)		
Zespół klasztorny Augustianów (kościół pw. św. Ducha, klasztor, ogrodzenie)	Książ Wielki	Klasztorna 8
Budynek – od roku 2006 siedziba Urzędu Stanu Cywilnego i Gminnej Biblioteki	Książ Wielki	Warszawska 11
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Krakowska 1
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Melsztyńskich 1
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Murarska 3
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Murarska 9
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Nowomiejska 3
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Nowomiejska 5
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Nowomiejska 6
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Nowomiejska 11
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Podwale 1
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Śniadeckiego 12
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Rynek 10
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Warszawska 5
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Warszawska 7
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Rynek 7
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Rynek 9
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Śniadeckiego 3
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Podwale 2
Remiza strażacka	Książ Wielki	Śniadeckiego 9A
Przytułek	Książ Wielki	Śniadeckiego 9
Budynek mieszkalny	Książ Wielki	Rynek 12
Karczma	Książ Wielki	Warszawska 3
Zespół dworsko – parkowy	Rzędowice	70

Zespół dworsko – parkowy	Zaryszyn	27

Źródło: opracowanie własne, GEZ - gminna ewidencja zabytków

Ochrona obszarów i obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków gminy Książ Wielki, jaką zapewniają obowiązujące przepisy prawa, winna być każdorazowo uwzględniana w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i innych dokumentach dotyczących polityki przestrzennej miasta. Obiekty i obszary wpisane do gminnej ewidencji zabytków winny być zachowane, a ponadto w większości objęte działaniami rewaloryzacyjnymi i konserwatorskimi.

3.3. Zabytki archeologiczne

Stanowiska archeologiczne są miejscami będącymi śladem pobytu człowieka. Zgodnie z zapisami art. 6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r., poz. 282, z późn. zm.), zabytki archeologiczne obejmujące pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany i relikty działalności gospodarczej, religijnej bądź artystycznej; podlegają ochronie i opiece bez względu na stan zachowania.

Zgodnie z art. 31, ust. 1a i 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r., poz. 282, z późn. zm.), każdy, kto zamierza realizować roboty ziemne lub dokonać zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego jest obowiązany pokryć koszty badań archeologicznych oraz ich dokumentacji, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków. Zakres i rodzaj niezbędnych badań archeologicznych ustala wojewódzki konserwator zabytków.

W niniejszym Studium wskazano kilkadziesiąt stref ochrony archeologicznej. Zostały one wskazane na rysunkach Studium. Oznaczenia te mają charakter poglądowy i właściwy zasięg będzie wyznaczany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W Studium postuluje się, aby tereny, na których występują stanowiska archeologiczne pozostawiane były, jako wolne od zabudowy lub roboty wykonywane były pod nadzorem archeologa. Postulat ten nie dotyczy terenów już zabudowanych i terenów, które winny zostać zabudowane ze względu na właściwe kształtowanie układu przestrzennego gminy. Obszary występowania stanowisk archeologicznych winny być zagospodarowywane zielenią.

3.4. Strefy ochrony konserwatorskiej

Strefy ochrony konserwatorskiej są to obszary wskazywane w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, dla których obowiązują zapisane w ustaleniach dokumentów planistycznych ograniczenia, zakazy i nakazy mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków. W gminie obowiązywały dotychczas następujące strefy:

- A – ścisła strefa ochrony konserwatorskiej,
- B – strefa ochrony konserwatorskiej,

– E – strefa ochrony konserwatorskiej - ochrona ekspozycji.

Wytyczne konserwatorskie dotyczące poszczególnych stref:

1) *W strefie A obowiązuje zakaz lokalizacji* budynków*;*
2) *Strefa B1 – stanowiąca terytorium o charakterze leśnym, do bezwzględnej kontynuacji, eliminującym powstanie wszelkiej zabudowy;*
3) *Strefa B2 – obejmuje teren po nieistniejącej XIX wiecznej zabudowie gospodarczej, na którym dopuszcza się możliwość lokalizowania nisko kubaturowych obiektów;*
4) *W strefie E pozostawia się* istniejące zbiorniki wodne.

W niniejszym Studium zachowuje się wyżej wymienione strefy konserwatorskie wyznaczone na podstawie dotychczas obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

3.5. Pomniki zagłady i ich strefy ochronne

Na terenie gminy nie występują pomniki zagłady, w związku z czym nie wyznacza się ich stref ochronnych.

4. Kierunki rozwoju struktury funkcjonalno - przestrzennej gminy Książ Wielki

4.1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów

Podstawą określenia kierunków zmian w strukturze funkcjonalno - przestrzennej gminy stały się wnioski wynikające z analizy uwarunkowań stanu istniejącego, dotychczasowej polityki przestrzennej gminy (dotychczas obowiązującego studium i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wydanych decyzji o pozwoleniu na budowę), a także wniesionych wniosków o zmianę przeznaczenia terenów.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy wydzielono cztery główne strefy:

- **strefę lasów** - obejmuje wyjątkowo cenne pod względem przyrodniczym i krajobrazowym tereny, objęte różnymi formami ochrony przyrody. Strefa ta jest zasadniczo wyłączona z możliwości zabudowy. Wyjątek stanowią tereny już zabudowane, tereny konieczne dla obiektów związanych z ochroną przyrody i edukacją przyrodniczą oraz tereny dopuszczone w obowiązujących planach do zabudowy i zainwestowania;

- **strefę zabudowy wiejskiej** - obejmującą wsie zlokalizowane na obszarze gminy. Obszar ten, mimo braku wyróżniających cech przyrodniczych, jest atrakcyjny przez wzgląd na występowanie elementów środowiska kulturowego. Cechy środowiska przyrodniczego są o wiele bardziej sprzyjające budownictwu;

- **strefę rolniczą** - obejmującą zdecydowaną większość gminy, gdzie na obszarach o funkcji rolniczej występują rozproszone zagrody. Przebiegają tu drogi o znaczeniu ponadlokalnym. Obiekty zabytkowe występują w mniejszym zagęszczeniu niż w terenach wsi. Teren ten charakteryzuje się niską lesistością. Jest to strefa o predyspozycjach dla rozwoju gospodarki rolnej i leśnej oraz w mniejszym zakresie zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej i na cele usługowo-produkcyjne;

- **strefę planowanej aktywności gospodarczej** - obejmującą obszar planowanej strefy aktywności gospodarczej lokalizowanej w pobliżu węzła projektowanej drogi ekspresowej S7.

W strefie lasów zakłada się przede wszystkim ochronę walorów przyrodniczych i krajobrazowych, zgodnie z obowiązującymi przepisami dla występujących na tym obszarze form ochrony przyrody. **W strefie lasów dąży się w Studium między innymi do:**

- spełniania wymogów i przestrzegania ograniczeń ustanowionych dla obszarów objętych formami ochrony przyrody (obszary Natura 2000, obszar chronionego krajobrazu, rezerwaty przyrody);
- ochrony dolin przed zabudową i zainwestowaniem;
- udostępnienia dla ruchu turystycznego walorów przyrodniczych gminy;
- zakazu likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno - błotnych;

- zakazu wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub robót dotyczących urządzeń wodnych;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub robót dotyczących urządzeń wodnych.

W strefie zabudowy wiejskiej dąży się w Studium między innymi do:

- wyznaczenia nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową;
- udostępnienia dla ruchu turystycznego walorów przyrodniczych i kulturowych gminy;
- umożliwienia rozwoju działalności usługowej oraz nieuciążliwej produkcji i wytwórczości;
- ochrony dolin cieków wodnych przed zabudową;
- zachowania naturalnych widoków poprzez odpowiednie kształtowanie zasięgu i gabarytów zabudowy;
- ograniczenia do niezbędnego minimum zakresu prac ziemnych zmieniających naturalne ukształtowanie terenu;
- zachowania historycznych układów wsi, w tym zapobiegania zlewaniu się jednostek osadniczych w jeden ciąg;
- zachowania charakteru zabudowy wsi, z możliwością adaptacji istniejącej zabudowy zagrodowej na nowe funkcje oraz ustalenie odpowiednich parametrów dla nowej zabudowy;
- ożywienia gospodarczego ośrodka gminnego.

W strefie rolniczej dąży się w Studium między innymi do:

- przeznaczania na cele nierolne terenów do tego niezbędnych, w celu umożliwienia rozwoju gospodarczego gminy;
- zachowania historycznych układów wsi, w tym zapobiegania nadmiernemu rozpraszaniu zabudowy;
- zachowania charakteru zabudowy wsi, z możliwością adaptacji istniejącej zabudowy zagrodowej na nowe funkcje oraz ustalenie odpowiednich parametrów dla nowej zabudowy;
- ochrony gruntów rolnych przed zabudową, w tym w szczególności gleb organicznych oraz gleb o wysokich klasach bonitacyjnych;
- zwiększenia lesistości gminy poprzez wyznaczanie na gruntach ornych klas V i VI terenów z możliwością zalesienia oraz nie przeznaczaniu nowych terenów pod zabudowę na terenach leśnych;
- tworzenie remiz śródpolnych;
- modernizacji układu komunikacyjnego w celu poprawy stanu nawierzchni dróg gminnych, zwłaszcza dróg o nawierzchni nieutwardzonej.

W strefie planowanej aktywności gospodarczej dąży się w Studium między innymi do:

- przeznaczenia terenów na cele produkcyjne, przemysłowe, magazynowo - składowe i usługowe;
- budowy i rozbudowy układu komunikacyjnego;
- budowy infrastruktury technicznej.

W kierunkach zmian zagospodarowania przestrzennego gminy wyróżnić można **dwie zasadnicze grupy terenów**, które poprzez silnie zróżnicowane uwarunkowania środowiskowe, przestrzenne i gospodarcze cechują się odmiennymi instrumentami polityki przestrzennej i kierunkami zagospodarowania. Są to:

- **obszary zainwestowane i dopuszczone do zainwestowania,**
- **obszary otwarte.**

W pierwszej grupie obszarów przewiduje się dalszy rozwój terenów zabudowanych i zainwestowanych lub też dopuszczenie inwestycji na nowych, dotychczas niezabudowanych terenach. Są to głównie tereny poszczególnych wsi, w tym w pierwszej kolejności obszary dość zwartej zabudowy wsi, oraz obszary sąsiadujące z nimi, zwłaszcza wzdłuż istniejących i projektowanych ciągów komunikacyjnych. Obszary zainwestowane i dopuszczone do zainwestowania obejmują tereny przeznaczone dla zabudowy: zagrodowej, mieszkaniowej, mieszkaniowo - usługowej, rekreacji, usług, produkcji i usług oraz infrastruktury technicznej i komunikacji.

Tereny otwarte to obszary naturalne, dotychczas niezabudowane i niezainwestowane. Służą one przede wszystkim gospodarce rolnej, leśnej i wodnej, a także zachowaniu lokalnych i ponadlokalnych wartości przyrodniczych i krajobrazowych. Terenami otwartym w gminie są istniejące tereny rolne, leśne i wód powierzchniowych.

Cały obszar gminy objęty jest obszarem funkcjonalnym pn. „FARMA”, dla którego PZPWM zawiera rekomendacje do kształtowania polityki przestrzennej:

- kształtowanie terenów zadrzewień i zakrzewień śródpolnych;
- wyznaczanie terenów pod zadania z zakresu mikroretencji;
- planowanie zwartej zabudowy mieszkaniowej i zdecydowane zapobieganie procesom rozpraszania zabudowy;
- objęcie programami rewitalizacji centrów miast oraz kreacja centrów we wsiach gminnych z urządzoną atrakcyjną przestrzenią publiczną (zwłaszcza poprzez programy odnowy wsi).

4.2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz przeznaczenia terenów, w tym tereny wyłączone z zabudowy

Ustalenia dotyczące kierunków i wskaźników zagospodarowania i przeznaczenia terenów stanowią wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

4.2.1. Przeznaczenie terenów

Realizując, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, kierunki zagospodarowania przestrzennego, wyznaczone w niniejszym Studium, należy także uwzględniać istniejące użytkowanie i zagospodarowanie terenów, ustalenia obowiązujących planów miejscowych, wydane decyzje o pozwoleniu na budowę, a ponadto szczegółowe uwarunkowania środowiska przyrodniczego (ukształtowanie terenu, wody powierzchniowe,

zieleń, ustalenia wynikające z planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, wyniki inwentaryzacji i ekspertyz przyrodniczych itp.) i kulturowego. Dlatego na etapie opracowania nowego planu miejscowego, dopuszcza się korekty granic poszczególnych terenów przeznaczonych do zabudowy i zainwestowania. Ponadto w planie miejscowym zawsze możliwe jest zmniejszenie powierzchni terenów wyznaczonych do zabudowy i zainwestowania oraz pozostawienie ich w dotychczasowym użytkowaniu rolnym lub leśnym.

Określone w Studium przeznaczenie, przypisane poszczególnym terenom, rozumieć należy jako podstawowe (wiodące). Zatem w ramach każdej ustalonej funkcji na danym obszarze dopuszcza się wydzielenie, zgodnie z przepisami odrębnymi, terenów dla lokalizacji obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej, gospodarki odpadami, dróg oraz zieleni, a także innych inwestycji celu publicznego.

Ustala się, iż zespoły zabudowy powinny tworzyć zwartą, pod względem wizualnym, przestrzeń zurbanizowaną. Ponadto, nową zabudowę należy lokalizować w odpowiednich odległościach od granic lasów, a także odsunąć ją (wraz z ogrodzeniami) od rzek, cieków i zbiorników wodnych, ze względu na konieczność zapewnienia dostępu do wód oraz zachowania systemu ciągów ekologicznych w dolinach.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego wyznaczono uwzględniając dotychczasowy sposób zagospodarowania i użytkowania terenu oraz ustalenia obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Wyznaczenie nowych obszarów pod zainwestowanie związane jest z wnioskami złożonymi przez lokalną społeczność o zmianę funkcji terenu oraz wydanymi decyzjami o pozwoleniu na budowę. Inną przesłanką wyznaczenia nowych terenów inwestycyjnych było uzupełnienie oraz kontynuacja istniejącej zabudowy.

Na terenie gminy wyznacza się następujące rodzaje terenów zainwestowanych i dopuszczonych do zainwestowania:

- **Tereny przeznaczone dla zabudowy zagrodowej (RM)** - obejmują tereny istniejącej zabudowy zagrodowej oraz tereny przeznaczone dla lokalizacji nowej. W granicach terenów dopuszcza się lokalizację nieuciążliwych usług i drobnego rzemiosła oraz zachowanie istniejącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. W ramach terenów możliwa jest lokalizacja zabudowy związanej z agroturystyką i rekreacją indywidualną jak i adaptacja dla tych funkcji istniejącej zabudowy zagrodowej. Na terenach położonych w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej, nie powinno się dopuszczać chowu lub hodowli zwierząt kwalifikujących się do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

- **Tereny przeznaczone dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (MN)** - obejmują tereny istniejącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz tereny przeznaczone dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Dopuszcza się tu zachowanie zabudowy zagrodowej z możliwością jej remontu i rozbudowy, a także lokalizację drobnych usług nieuciążliwych jako funkcji uzupełniającej i towarzyszącej zabudowie mieszkaniowej.

- **Tereny przeznaczone dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej (MNW)** - obejmują tereny przeznaczone zarówno dla zabudowy mieszkaniowej

jednorodzinnej, jak i wielorodzinnej o niskiej intensywności. Na terenach tych dopuszcza się lokalizację nieuciążliwych usług.

- **Tereny przeznaczone dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usług nieuciążliwych (MNU)** - obejmują tereny przeznaczone dla wolnostojącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy mieszkaniowo-usługowej, usług nieuciążliwych. Dopuszcza się tu zachowanie zabudowy zagrodowej z możliwością jej remontu i rozbudowy. Na terenach MNU przewiduje się lokalizację wyłącznie usług nieuciążliwych, m.in. takich jak: usługi handlu detalicznego (z wyłączeniem obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2 000 m^2), administracji, ochrony zdrowia, opieki społecznej, kultu religijnego, kultury, nauki, oświaty, rozrywki, wypoczynku, rekreacji, sportu, turystyki, hotelarstwa, gastronomii, biur, banków, rzemiosła.

- **Tereny przeznaczone dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (MW)** - obejmują teren istniejącej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Na terenach tych dopuszcza się lokalizację nieuciążliwych usług.

- **Tereny przeznaczone dla zabudowy usługowej (U)** - obejmują tereny przeznaczone dla usług nieuciążliwych, m.in. takich jak: usługi handlu detalicznego (z wyłączeniem obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2 000 m^2), administracji, ochrony zdrowia, opieki społecznej, kultu religijnego, kultury, nauki, oświaty, rozrywki, wypoczynku, rekreacji, sportu, turystyki, hotelarstwa, gastronomii, biur, banków, rzemiosła, obsługi technicznej, naprawy pojazdów mechanicznych, stacje obsługi lub remontowe sprzętu budowlanego i rolniczego. Tereny U obejmują między innymi istniejące kościoły, a także szkoły gminne, ośrodek zdrowia, urzędy itp.

- **Tereny przeznaczone dla usług turystyki, sportu i rekreacji z dopuszczeniem rekreacji zbiorowej (UTS)** - obejmują tereny przeznaczone dla różnego typu obiektów i urządzeń związanych z turystyką, sportem i rekreacją, m.in. takich jak: ośrodki wczasowe i wypoczynkowe, hotele, obiekty gastronomiczne, obiekty i urządzenia sportowe, pola biwakowe.

- **Tereny przeznaczone dla zabudowy produkcyjno - usługowej (PU)** - obejmują tereny przeznaczone na cele produkcyjne, przemysłowe, magazynowo - składowe i usługowe. Tereny PU położone w sąsiedztwie planowanego węzła drogi ekspresowej S7 mogą pełnić funkcję strefy ekonomicznej, strefy gospodarczej lub parku technologicznego. W obszarze tym dopuszcza się budowę obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2 000 m^2. W granicach terenów PU zakazuje się lokalizowania nowej zabudowy mieszkaniowej oraz zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Nakazuje się ponadto ograniczenie oddziaływania obiektów do obszaru objętego inwestycją.

- **Tereny przeznaczone dla obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, ogrodniczych i hodowlanych (RU)** – obejmują tereny przeznaczone dla obsługi gospodarki rolnej i ogrodniczej oraz chowu i hodowli zwierząt. Na terenach tych dopuszcza się realizację obiektów produkcyjnych, gospodarczych, inwentarskich i magazynowych, które są związane z produkcją rolną, hodowlaną lub ogrodniczą, a także zabudowę zagrodową (w tym towarzyszącą zabudowę mieszkaniową).

- **Tereny przeznaczone dla zabudowy rekreacji indywidualnej (ML)** – obejmują tereny przeznaczone dla potrzeb rekreacji indywidualnej (letniskowej). Nie dopuszcza się lokalizowania zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

- **Tereny przeznaczone dla produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych (PE)** - obejmują tereny przeznaczone na cele produkcji energii ze źródeł odnawialnych o mocy przekraczającej 100 kW wyłącznie za pomocą ogniw fotowoltaicznych. Strefa potencjalnego oddziaływania ogniw fotowoltaicznych mieści się w granicach inwestycji.

- **Tereny cmentarzy (ZC)** - obejmują tereny istniejących cmentarzy. Dla terenów czynnych cmentarzy obowiązuje - zgodnie z przepisami odrębnymi - wprowadzenie stref ochrony sanitarnej oraz ograniczenia dotyczące zagospodarowania terenu w strefach wokół istniejących cmentarzy – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze.

- **Tereny zieleni urządzonej z usługami (ZPU)** - obejmują tereny istniejących kompleksów pałacowo-parkowych. W obrębie terenów ZPU dopuszcza się lokalizację urządzeń sportowych, zabudowy usługowej oraz zabudowy mieszkaniowej zagrodowej lub jednorodzinnej.

- **Tereny przeznaczone dla infrastruktury technicznej (IT)** - obejmują tereny istniejących i projektowanych oczyszczalni ścieków, istniejącego i projektowanego Głównego Punktu Zasilania oraz istniejących ujęć wody. W obrębie terenów IT dopuszcza się realizację nowych obiektów i urządzeń związanych infrastrukturą techniczną.

- **Tereny wód powierzchniowych z dopuszczeniem usług turystyki, sportu i rekreacji (WS/UTS)** - obejmują tereny istniejących zbiorników wodnych w obrębie, których dopuszcza się zarówno prowadzenie gospodarstw rybackich, jak i przekształcenie ich na cele turystyki, sportu i rekreacji.

- **Tereny komunikacyjne (KD)** - obejmują tereny głównych dróg publicznych istniejących i planowanych. Są to drogi klas lokalnych, zbiorczych, głównej ruchu przyspieszonego oraz ekspresowej wraz z węzłami.

Na terenie gminy wyznacza się następujące rodzaje terenów otwartych, przeznaczonych do zachowania i ochrony:

- **Tereny rolne (R)** - obejmują tereny przeznaczone na cele gospodarki rolnej. Na terenach rolnych dopuszcza się realizację dróg dojazdowych do gruntów rolnych, urządzeń melioracyjnych, niezbędnych sieci uzbrojenia technicznego oraz możliwość zachowania, remontu i rozbudowy istniejących obiektów budowlanych oraz budowę nowych obiektów w istniejącej zabudowie siedliskowej. W dolinach rzek dopuszcza się, wyznaczanie szlaków turystycznych, pieszych, ścieżek edukacyjnych oraz urządzeń turystycznych związanych z turystyką wodną. Dopuszcza się ponadto możliwość zalesień gruntów słabej jakości, gruntów w sąsiedztwie lasów oraz gruntów nieużytkowanych, przy czym nie dopuszcza się wprowadzania zalesień w granicach obszarów Natura 2000 oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

- **Tereny gruntów zadrzewionych i zakrzewionych (RZ)** - obejmują istniejące tereny zadrzewione i zakrzewione, które mogą być przeznaczone na cele gospodarki rolnej lub leśnej. Są one wyłączone z zabudowy, z wyjątkiem możliwości realizacji obiektów związanych z gospodarką leśną i wodną, a także ścieżek rowerowych, dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych oraz urządzeń turystycznych zgodnych z planem urządzenia lasu.

- **Tereny lasów (ZL)** - obejmują istniejące lasy przeznaczone na cele gospodarki leśnej. Są one wyłączone z zabudowy, z wyjątkiem możliwości realizacji obiektów związanych z gospodarką leśną i wodną, a także dróg dojazdowych do gruntów leśnych i urządzeń turystycznych zgodnych z planem urządzenia lasu.

- **Tereny wód powierzchniowych (W)** - obejmują istniejące rzeki, cieki i zbiorniki wodne przeznaczone na cele gospodarki wodnej. Tereny wód powierzchniowych wymagają zachowania i ochrony.

4.2.2. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania terenów oraz kształtowania zabudowy oraz tereny wyłączone z zabudowy

Przy określaniu wskaźników zagospodarowania terenów i kształtowania zabudowy należy, w pierwszym rzędzie, kierować się uwarunkowaniami stanu istniejącego oraz ustaleniami dotychczas obowiązujących planów miejscowych i wydanych decyzji o pozwoleniu na budowę. Poniższe wskaźniki dotyczące zwłaszcza minimalnej powierzchni nowo wydzielonych działek budowlanych i minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej należy traktować jako zasadę ogólną.

Powierzchnia nowo wydzielonych działek budowlanych:
- dla zabudowy zagrodowej – minimum 3 000 m^2,
- dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej - minimum 600 m^2,
- dla zabudowy mieszkaniowo - usługowej - minimum 600 m^2,
- dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej - minimum 1 000 m^2,
- dla usług - minimum 500 m^2,
- dla usług turystyki, sportu i rekreacji - minimum 2 000 m^2,
- dla funkcji produkcyjno - usługowych - minimum 2 000 m^2,
- dla terenów zieleni urządzonej z usługami - minimum 3 000 m^2,
- dla infrastruktury technicznej - wg potrzeb i zgodnie z przepisami odrębnymi.

Minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej:
- dla zabudowy zagrodowej - minimum 40%,
- dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej - minimum 50%,
- dla zabudowy mieszkaniowo - usługowej - minimum 25%,
- dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej - minimum 25%,
- dla usług - minimum 20%,
- dla usług turystyki, sportu i rekreacji - minimum 70%,
- dla funkcji produkcyjno - usługowych (na terenach PU) - minimum 20%,
- dla terenów zieleni urządzonej z usługami - minimum 70%,
- dla infrastruktury technicznej – 10%.

Zasady kształtowania wysokość nowej zabudowy

W Studium ustala się, w celu zachowania walorów krajobrazowych gminy, dopuszczalną maksymalną wysokość nowo powstającej zabudowy:

- mieszkaniowej jednorodzinnej (w tym w zabudowie zagrodowej), mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami oraz usług (z wyłączeniem obiektów administracji i kultu religijnego) - 10 metrów i dwie kondygnacje nadziemne,
- mieszkaniowej wielorodzinnej - 15 metrów i trzy kondygnacje nadziemne,
- usług administracji - 15 m i trzy kondygnacje nadziemne,
- związanej z produkcją rolną (budynki inwentarskie, gospodarcze, magazynowe, garaże) - 17 m,
- produkcyjno – usługowej:
  - tereny położone przy planowanym węźle drogi S7 - 20 m,
  - pozostałe tereny produkcyjno – usługowe - 13 m.

Dla obiektów i urządzeń technologicznych związanych z produkcją (w tym rolną) takich jak silosy, kominy, instalacje przemysłowe ustala się wysokość do 25 m.

Przy ustalaniu wysokości zabudowy należy uwzględnić ograniczenia wynikające z lokalizacji – poza granicami gminy – radaru meteorologicznego będącego elementem systemu radarów meteorologicznych POLRAD. W pobliżu radaru nie należy lokalizować inwestycji mogących znacząco oddziaływać na jego funkcjonowanie. Powierzchnie ograniczające wysokość zabudowy wokół lotniczego urządzenia naziemnego przedstawiono na załączniku nr 2 Kierunki zagospodarowania przestrzennego.

W odniesieniu do obiektów i obszarów zabytkowych należy zmodyfikować wskaźniki i parametry architektoniczno-urbanistyczne, w szczególności dotyczące wysokości nowo powstającej zabudowy w celu zachowania wartości zabytkowych chronionych obiektów i obszarów zabytkowych na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Tereny wyłączone z zabudowy:

- tereny lasów;
- tereny gruntów zadrzewionych i zakrzewionych;
- tereny rolne - zgodnie z ustaleniami dla terenów rolnych (pkt 4.2.1.);
- strefy ochrony sanitarnej cmentarzy - w odległości 50 m od granic cmentarza.

4.3. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji oraz obszary zdegradowane

4.3.1. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

W Studium nie wyznacza się terenów przeznaczonych do przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

4.3.2. Obszary zdegradowane

Zgodnie z Wytycznymi Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 - 2020, wyznacza się obszar zdegradowany jako obszar wsi, znajdujący się w stanie kryzysowym ze względu na koncentrację negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, niskiego poziomu edukacji bądź kapitału społecznego, przestępczości oraz niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), jednocześnie cechujący się występowaniem co najmniej jednego negatywnego zjawiska w sferze gospodarczej, technicznej, środowiskowej lub przestrzenno-funkcjonalnej.

Jak wynika z Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Książ Wielki na lata 2016 - 2024 jako obszary zdegradowane określono 4 podobszary na terenie Książa Wielkiego, Książa Małego, Antolki i Rzędowic.

Obszar zdegradowany obejmuje 4 miejscowości: Książ Wielki, Książ Mały, Antolka i Rzędowice. W tych miejscowościach występuje największe natężenie problemów o charakterze społecznym, gospodarczym, technicznym, środowiskowym lub przestrzenno-funkcjonalnym, rzutujących na rozwój całej gminy i dobrobyt lokalnej społeczności. Jednocześnie są to miejscowości o największym potencjale rozwojowym i oddziaływaniu na pozostałe miejscowości w gminie.

Rysunek 1. Obszary zdegradowane w gminie Książ Wielki

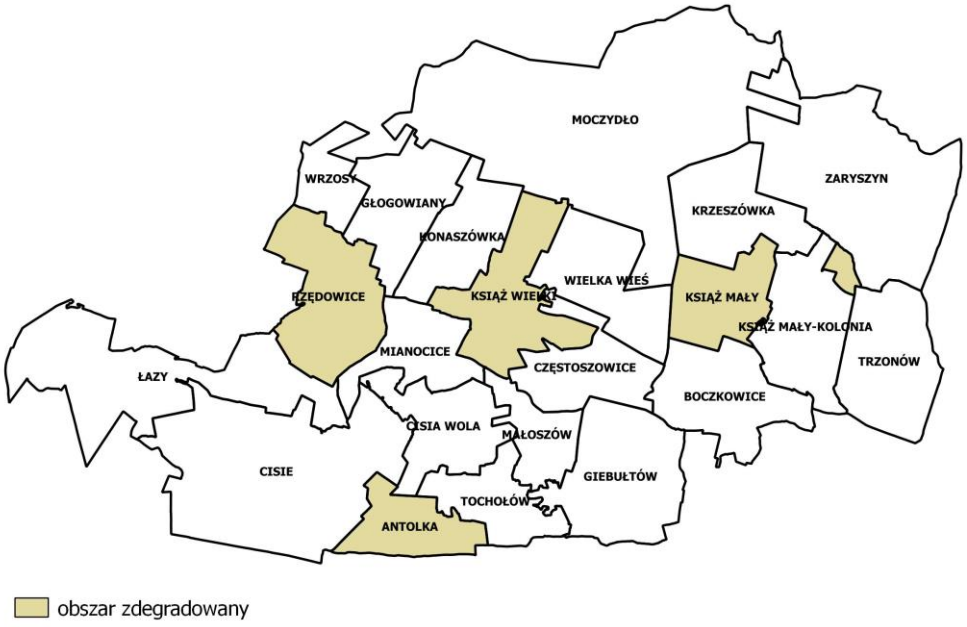

Źródło: Gminny Program Rewitalizacji Gminy Książ Wielki na lata 2016 - 2024

Granice obszaru zdegradowanego stanowią również granice obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z Wytycznymi Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 - 2020, wyznacza się obszar rewitalizacji (obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego) jako obszar cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz występowaniem co najmniej jednego negatywnego zjawiska w jednej z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, środowiskowej i przestrzenno - funkcjonalnej), na którym ze względu na jego znaczenie dla rozwoju całego obszaru władze lokalne zamierzają przeprowadzić rewitalizację.

Pod względem powierzchni, miejscowości obszaru zdegradowanego stanowią łącznie 14% powierzchni całej gminy, przy czym największą z nich jest sam Książ Wielki, następne w kolejności są Rzędowice, a dalej Książ Mały i Antolka. Liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego to niecałe 30% ogółu ludności gminy. Zarówno powierzchnia, jak i liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego nie przekraczają wartości referencyjnych wyznaczonych w Ustawie o rewitalizacji, dlatego nie było konieczności dodatkowego wydzielenia obszaru rewitalizacji z obszaru zdegradowanego.

Jako cele programu wskazano:

1) Poprawę dostępu do wysokiej jakości oferty edukacyjnej.
2) Zmniejszenie poziomu wykluczenia społecznego.
3) Stworzenie korzystnych warunków rozwoju przedsiębiorstw.
4) Poprawę jakości powietrza.
5) Poprawę estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej.
6) Poprawę jakości przestrzeni rekreacyjnych.

Końcowy efekt wszystkich realizowanych w GPR działań prowadzić będzie do założonego efektu/celu generalnego, jakim ma być: Stworzenie podstaw do dalszego zrównoważonego

rozwoju Gminy Książ Wielki, poprzez wzmocnienie potencjału społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizowanego, w tym zwłaszcza poprawę sytuacji społecznej i jego mieszkańców: osób i grup zagrożonych wykluczeniem.

W ramach działań rewitalizacyjnych wskazano m.in. (część z nich na chwilę obecną została już zrealizowana):

- Budowę Gminnej Biblioteki Publicznej;
- Rewitalizację Rynku przy kościele;
- Budowę parkingu (parkuj i jedź);
- Budowę boiska i placu zabaw w Antolce i Książu Małym;
- Termomodernizacja Szkoły Podstawowej z biblioteką, Punktem Przedszkolnym i Domem Nauczyciela w Antolce.

4.4. Obszary przestrzeni publicznych

W rozumieniu przepisów o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, przez obszar przestrzeni publicznej należy rozumieć obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno - przestrzenne.

W Studium wyznacza się jeden obszar przestrzeni publicznej - w centrum miejscowości Książ Wielki, przy drodze krajowej nr 7, ul. Morawca i ul. Śniadeckiego w okolicy kościoła parafialnego p.w. św. Wojciecha.

W ramach wskazanej przestrzeni publicznej należy szczególnie dbać o formę architektoniczną obiektów oraz ich kompozycję urbanistyczną poprzez:

- zachowanie osi dróg oraz istniejących dominant;
- zharmonizowanie nowej zabudowy z zabudową istniejącą (zwłaszcza w zakresie wysokości i formy obiektów itp.);
- stosowanie jednolitych form małej architektury w ramach danego obszaru;
- zachowanie, pielęgnację i tworzenie nowych obszarów zieleni urządzonej;
- szczególne uwzględnienie potrzeb pieszych w realizacji układów komunikacyjnych.

4.5. Tereny zamknięte i ich strefy ochronne

Terenami zamkniętymi w rozumieniu ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne są tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określone przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych.

W granicach gminy nie występują tereny zamknięte.

4.6. Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym

Określa się następujący obszar funkcjonalny, wymagający prowadzenia przez gminę aktywnej strategii realizacyjnej, jako warunku osiągnięcia celów rozwoju gminy Książ Wielki:

- niezagospodarowany i mocno zdewastowany plac, zwany przez mieszkańców „Małym Rynkiem” (działki nr 913 i 912/2).

Przestrzeń ta, po odpowiednim zagospodarowaniu, mogłaby stanowić dla mieszkańców istotne miejsce spotkań – ciche i bezpieczne, gdyż oddalone od ruchliwej drogi krajowej ścianą zabudowy.

Prowadzenie aktywnej strategii realizacyjnej, o której mowa w odniesieniu do obszarów funkcjonalnych dotyczy zarówno przedsięwzięć związanych z realizacją celów publicznych, finansowanych z budżetu gminy lub organów rządowych i sterowanych przez gminę, jak i realizacji przedsięwzięć finansowanych ze środków własnych innych podmiotów lub środków zewnętrznych. Ich realizacja w znacznej części przypadków może być uwarunkowana podjęciem wspólnych działań inwestycyjnych.

Realizacja zadań na obszarach funkcjonalnych powinna mieć charakter działalności priorytetowej, prowadzonej w Urzędzie Gminy na specjalnej ścieżce operacyjnej, w celu ułatwienia podejmowania decyzji dotyczących zagospodarowania tych obszarów.

5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji

5.1. Transport drogowy

Kształtowanie oraz rozbudowa systemu komunikacyjnego gminy powinna odbywać się z zachowaniem wytycznych technicznych określonych w przepisach szczegółowych. Dotyczy to zwłaszcza zachowania parametrów właściwych dla poszczególnych klas technicznych dróg ujętych w niniejszym Studium. Przy wyznaczaniu nowych przebiegów dróg oraz podczas przebudowy dróg związanych ze zmianą ich klasy, należy brać pod uwagę stan istniejącego zagospodarowania oraz przepisy odrębne.

Sieć drogowa w gminie jest wystarczająca, choć niektóre jej elementy wymagają modernizacji. Przez teren gminy planuje się przebieg drogi ekspresowej S7 wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Układ drogowy gminy Książ Wielki tworzy system, na który składają się:

- **podstawowy układy komunikacyjny**, zapewniający gminie połączenia zewnętrzne, tworzony jest przez drogę krajową nr 7 oraz drogi powiatowe (1182K, 1191K, 1192K, 1193K, 1194K, 1199K, 1213K, 1214K, 1216K, 1217K, 1218K, 1219K, 1220K, 1221K) klas głównej ruchu przyspieszonego, zbiorczej i lokalnej;
- **uzupełniający układ komunikacyjny**, zapewniający gminie połączenia wewnętrzne oraz pełną obsługę terenów zabudowanych i planowanych do zabudowy, obejmujący drogi gminne klasy dojazdowej.

Uzupełnieniem dróg gminnych są istniejące drogi wiejskie - wewnętrzne zapewniające dojazd do pól.

W perspektywie planowana jest budowa nowego odcinka drogi wojewódzkiej łączącej województwo małopolskie z województwem świętokrzyskim.

5.1.1. Kierunki przekształceń podstawowego układu drogowego

Przeznaczone pod zabudowę tereny w gminie nie wymagają rozbudowy podstawowego układu drogowego. Planowana jest budowa drogi ekspresowej S7. W związku z tym kilka dróg powiatowych wymagać będzie przebudowy. W ramach kierunków przekształceń wskazać należy konieczność remontów dróg powiatowych znajdujących się na terenie gminy.

5.1.2. Kierunki przekształceń uzupełniającego układu drogowego

Wyznaczone pod zabudowę tereny nie wymagają rozbudowy układu dróg gminnych, choć wewnętrzny układ drogowy gminy wymaga modernizacji. Większość dróg gminnych to drogi o powierzchni nieutwardzonej.

5.2. Parkowanie pojazdów

Dla całego obszaru gminy ustala się wymóg zapewnienia ilości miejsc parkingowych zaspokajającej w pełni potrzeby wynikające ze sposobu użytkowania terenów. W celu

ujednolicenia standardów zaspakajania potrzeb parkingowych, uwzględniając przyjęte w niniejszym Studium kierunki przekształceń układu drogowego, podstawą do ustalenia tych wskaźników w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powinny być poniższe normy dla wskazanych kategorii przeznaczenia terenu.

Dla nowych inwestycji należy zapewnić:

- dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej - 2 miejsce parkingowe na 1 dom;
- dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej - 1 miejsce parkingowe na 1 mieszkanie;
- dla obiektów administracji - 4 miejsca parkingowe na 100 m^2 powierzchni użytkowej, jednak nie mniej niż 3 na jeden urząd;
- dla obiektów handlowych - 3 miejsca parkingowe na 100 m^2 powierzchni użytkowej;
- dla hurtowni - 1 miejsce parkingowe na 100 m^2 powierzchni użytkowej;
- dla targowisk - 3 miejsca parkingowe na 100 m^2 powierzchni targowej lub 1,5 miejsca parkingowego na stoisko;
- dla zakładów produkcyjnych - 2 miejsca parkingowe na 10 zatrudnionych;
- dla szkół - 3 miejsca parkingowe na 10 zatrudnionych;
- dla restauracji i kawiarni - 3 miejsca parkingowe na 10 miejsc konsumpcyjnych, jednak nie mniej niż 3 na jeden zakład;
- dla przychodni zdrowia: rejonowych - 3 miejsca parkingowe na 100 m^2 powierzchni użytkowej; pozostałych - 4 miejsca parkingowe na gabinet;
- dla klubów i domów kultury - 2 miejsca parkingowe na 100 m^2 powierzchni użytkowej;
- dla stacji obsługi samochodów - 4 miejsca parkingowe na 1 stanowisko naprawcze;
- dla banków - 4 miejsca parkingowe na 100 m^2 powierzchni użytkowej;
- dla kościołów - 3 miejsca parkingowe na 100 mieszkańców;
- dla cmentarzy - 7 miejsc parkingowych na 1 ha powierzchni.

Miejsca parkingowe mogą być urządzane zarówno w garażach, jak i w formie otwartych (w tym również zadaszonych) miejsc postojowych wydzielonych na terenie działki, której dotyczy inwestycja.

Dopuszcza się urządzanie ogólnodostępnych miejsc postojowych dla pojazdów w obrębie terenów ulic - pod warunkiem zachowania parametrów technicznych ulic i zgody zarządcy.

5.3. Komunikacja zbiorowa

Autobusowy system komunikacji zbiorowej w gminie uznać należy za wystarczający. Do zadań gminy w zakresie komunikacji zbiorowej należeć będzie dbałość o stan techniczny przystanków i wiat autobusowych pozostających w jej gestii.

5.4. Ścieżki rowerowe i szlaki turystyczne

Na terenie gminy funkcjonują turystyczne szlaki piesze i szlaki rowerowe. W związku z dużymi walorami przyrodniczymi, kulturowymi i krajobrazowymi postuluje się utworzenie kolejnych szlaków turystycznych.

Planuje się budowę szlaku rowerowego o znaczeniu ponadlokalnym VeloJura, co ujęte zostało w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego.

6. Kierunki rozwoju systemów uzbrojenia technicznego

6.1. Gospodarka wodno-ściekowa

6.1.1. Kierunki rozwoju systemów zaopatrzenia w wodę

Istniejąca sieć wodociągowa dostarcza obecnie wodę do ponad 98% mieszkańców gminy, pozbawione dostępu do tej sieci są jedynie pojedyncze zagrody w zabudowie rozproszonej.

W niniejszym Studium nowe tereny przeznaczone dla zabudowy wyznacza się w zasięgu istniejącej sieci wodociągowej.

W Studium przyjmuje się następujące kierunki rozwoju i funkcjonowania sieci wodociągowej:

- wymóg pełnego uzbrojenia w sieć wodociągową terenów już zurbanizowanych;
- wymóg rozbudowy sieci wodociągowej na terenach dopuszczonych w Studium do zabudowy oraz planowanej strefy aktywności gospodarczej;
- obowiązek podłączenia do sieci wodociągowej wszystkich korzystających z wody budynków, zlokalizowanych w odległości mniejszej niż 150 m od granic cmentarzy.

6.1.2. Kierunki rozwoju systemów odprowadzania ścieków sanitarnych

W gminie, ze względu na następujące uwarunkowania:
- liczbę mieszkańców, która w żadnej wsi nie przekracza 1 000 osób,
- uwarunkowania demograficzne - obserwowany spadek liczby mieszkańców gminy,
- duże odległości między wsiami,

nie istnieje generalny system zbiorczej kanalizacji sanitarnej. Funkcjonuje ona tylko na terenie Książa Wielkiego.

W gminie działa oczyszczalnia ścieków w Książu Wielkim, wokół której istnieje system odbioru nieczystości.

Dla planowanej strefy aktywności gospodarczej wraz z planowaną na niej strefą nowej zabudowy mieszkaniowej przewiduje się budowę oczyszczalni ścieków w obrębie Książ Mały – Kolonia.

Na pozostałych obszarach gminy ścieki sanitarne odprowadzane będą do przydomowych oczyszczalni ścieków lub zbiorników bezodpływowych.

Przyjmuje się następujące kierunki w rozwoju i funkcjonowaniu systemu odprowadzania ścieków sanitarnych:

- wzrost liczby przydomowych oczyszczalni ścieków, jako najbardziej pożądanego sposobu oczyszczania ścieków, pod warunkiem dostosowania ich do rodzaju gruntu;
- możliwość odprowadzania ścieków do szczelnych zbiorników bezodpływowych;
- wywóz nieczystości z szamb do oczyszczalni ścieków, za pośrednictwem wyspecjalizowanych firm;
- zakaz odprowadzania ścieków do gruntu, wód powierzchniowych i podziemnych.

6.1.3. Kierunki rozwoju systemów odprowadzania wód opadowych

Na terenie gminy nie występuje zbiorczy system odprowadzania wód opadowych (jedynie dwa niewielkie odcinki na terenie Książa Wielkiego). Wody opadowe odprowadzane są bezpośrednio do gruntu. Wody opadowe z większości dróg publicznych odprowadzane są do rowów odwadniających a następnie kierowane do lokalnych rzek, cieków lub zbiorników wodnych. Wody opadowe odprowadzane w ten sposób nie są podczyszczane.

Przyjmuje się następujące kierunki w rozwoju i funkcjonowaniu systemu odprowadzania ścieków deszczowych:

- rozbudowa i modernizacja systemu rowów odwadniających;
- dopuszcza się odprowadzanie ścieków deszczowych do gruntu i wód powierzchniowych na warunkach określonych w przepisach odrębnych;
- postuluje się budowę urządzeń podczyszczających ścieki deszczowe, a także niewielkich zbiorników retencyjnych lokalizowanych w miejscach zrzutów ścieków deszczowych do wód powierzchniowych i gruntu.

6.2. Gospodarka energetyczna

6.2.1. Kierunki rozwoju systemów zaopatrzenia w energię elektryczną

Doprowadzenie energii elektrycznej do odbiorców na terenie gminy przebiegać będzie w oparciu o istniejącą sieć przesyłowo - dystrybucyjną zasilaną poprzez Główny Punkt Zasilania zlokalizowany na terenie Książa Wielkiego.

Na terenie gminy Książ Wielki planowana jest budowa linii wysokiego napięcia 110 kV wraz z GPZ (Głównym Punktem Zasilającym). Brak jest jednak bardziej szczegółowych informacji dotyczących inwestycji.

Dla poprawy jakości usług i stanu bezpieczeństwa energetycznego gminy przyjmuje się następujące kierunki w rozwoju sieci elektroenergetycznej:

- wymóg rozbudowy sieci elektroenergetycznej na terenach przeznaczonych do zabudowy i zainwestowania;
- w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego należy zapewnić możliwość realizacji sieci średniego i niskiego napięcia wraz z zarezerwowaniem pasów terenu wolnych od zabudowy, zgodnie z przepisami odrębnymi;
- dopuszcza się budowę sieci elektroenergetycznej zarówno jako sieci napowietrznej, jak i kablowej, przy czym na terenach zurbanizowanych należy stosować sieci kablowe;
- dla linii elektroenergetycznych musi być zapewniony dostęp w celu wykonania prac eksploatacyjnych;
- dopuszcza się lokalizację nowych stacji transformatorowych słupowych, wolnostojących lub wbudowanych w obiekty kubaturowe;
- w gminie nie przewiduje się rozwoju energetyki wiatrowej w oparciu o urządzenia o mocy przekraczające 100 kW;

- obszarami, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii (fotowoltaika) o mocy przekraczającej 100 kW będą tereny oznaczone symbolem PE.

6.2.2. Kierunki rozwoju systemów zaopatrzenia w gaz

Mieszkańcy gminy zaopatrują się w gaz płynny z butli gazowych, napełnianych w wielu punktach na terenie całej gminy oraz w gaz ziemny z gazociągu przebiegającego przez teren gminy. Gazociąg wysokiego ciśnienia DN 250 przebiegający przez teren gminy pełni rolę gazociągu przesyłowego i zasila on stację pierwszego stopnia w Książu Wielkim skąd siecią dystrybucyjną średniego ciśnienia gaz ziemny dostarczany jest do odbiorców zlokalizowanych na terenie gminy. Rozbudowa dystrybucyjnej sieci gazowej średniego ciśnienia na terenie gminy uzależniona jest w dużym stopniu od zainteresowania mieszkańców i inwestorów. Rozbudowa jest realizowana sukcesywnie zgodnie z zawartymi umowami o przyłączenie do sieci gazowej, przy szczególnym uwzględnieniu i spełnieniu kryteriów efektywności ekonomicznej.

W Studium przyjmuje się następujące kierunki rozwoju i funkcjonowania systemów zaopatrzenia w gaz:

- dopuszcza się realizację nowej infrastruktury technicznej związanej z przesyłem gazu ziemnego;
- w strefach kontrolowanych istniejących gazociągów dopuszcza się budowę nowych sieci gazowych;
- w strefach kontrolowanych nie należy wznosić budynków, urządzać stałych składów i magazynów, sadzić drzew i krzewów oraz podejmować działalności mogącej zagrozić trwałości gazociągu podczas jego eksploatacji;
- możliwość rozbudowy sieci gazowej na terenach przeznaczonych zainwestowania;
- możliwość wykorzystania gazu ziemnego na potrzeby grzewcze, jako paliwa o niskim poziomie emisji zanieczyszczeń powietrza.

6.2.3. Kierunki rozwoju systemów zaopatrzenia w ciepło

Na terenie gminy nie występuje zorganizowany system grzewczy. Zaopatrzenie w ciepło odbywa się z indywidualnych kotłowni, które w większości opalane są węglem kamiennym i drewnem. Tego typu rozproszone źródła niskiej emisji powodują w okresach grzewczych znaczny wzrost poziomu zanieczyszczeń w powietrzu.

W przyszłości nie przewiduje się budowy zbiorczego systemu zaopatrzenia w ciepło.

W Studium przyjmuje się następujące kierunki rozwoju i funkcjonowania systemów zaopatrzenia w ciepło:

- zaopatrzenie w ciepło odbywać się będzie w oparciu o źródła lokalne, zasilane gazem płynnym, olejem lekkim, energią elektryczną, węglem, koksem lub gazem ziemnym;
- postuluje się stosowanie do ogrzewania alternatywnych, niskoemisyjnych paliw takich jak drewno lub odnawialne źródła ciepła np. zastosowanie pomp ciepła czy paneli słonecznych;

- zakazuje się pozyskiwania energii cieplnej w sposób mogący znacząco oddziaływać na środowisko oraz zakazuje się stosowania paliw w sposób powodujący przekraczanie dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w powietrzu.

6.3. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami na terenie gminy odbywa się w oparciu o zorganizowany system odbioru odpadów.

Na terenie gminy Książ Wielki funkcjonuje jedyne w powiecie miechowskim składowisko odpadów, zlokalizowane w Mianocicach. Ma ono obecnie status składowiska zapasowego, a zatem nie są przyjmowane odpady komunalne, a jedynie gruz, ziemia, odpady budowlane.

W obrębie składowiska funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, w którym przyjmowane są papier, szkło, tworzywa sztuczne, aluminium, odpady wielkogabarytowe, odpady z remontów, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, baterie i akumulatory, przeterminowane leki, odpady ulegające biodegradacji.

W związku z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2019 r. poz. 2010 z późn. zm.) gmina zobowiązana jest do zapewnienia czystości i porządku na swoim terenie oraz tworzenia warunków niezbędnych do ich utrzymania. Rola gmin w zakresie gospodarki odpadami polega między innymi na:

- objęciu wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi;
- nadzorowaniu gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym realizacji zadań powierzonych podmiotom odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości;
- ustanawianiu selektywnego zbierania odpadów komunalnych obejmującego co najmniej następujące frakcje odpadów: papieru, metalu, tworzywa sztucznego, szkła i opakowań wielomateriałowych oraz odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w tym odpadów opakowaniowych ulegających biodegradacji;
- tworzeniu punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób zapewniający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy, w tym wskazaniu miejsc, w których mogą być prowadzone zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych.

W Studium przyjmuje się następujące kierunki w rozwoju i funkcjonowaniu systemu gospodarki odpadami:

- objęcie wszystkich mieszkańców gminy systemem selektywnej zbiórki odpadów;
- utworzenie punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych w liczbie zależnej od potrzeb gminy, ze wskazaniem lokalizację tych punktów na terenach produkcyjnych i usługowych;
- likwidację dzikich wysypisk, występujących głównie w obszarach cennych przyrodniczo i wzdłuż dróg oraz przeciwdziałanie powstawaniu nowych wysypisk.

6.4. Obsługa telekomunikacyjna

Na terenie gminy obsługa telekomunikacyjna odbywa się za pośrednictwem sieci napowietrznych i kablowych.

Ponadto na jej terenie umiejscowione są trzy stacje bazowe telefonii komórkowej, które znajdują się w Moczydle i Mianocicach.

W Studium przyjmuje się następujące kierunki rozwoju sieci telekomunikacyjnych:

- wymóg rozbudowy sieci telekomunikacyjnej w pierwszej kolejności na terenach zabudowanych, pozbawionych dostępu do tej sieci;
- rozbudowa linii teletechnicznych powinna następować w formie sieci kablowych i bezprzewodowych, ale z zachowaniem możliwości przebudowy istniejących linii napowietrznych;
- lokalizacja stacji bazowych telefonii komórkowej regulowana jest przez przepisy odrębne, jednakże przy lokalizacji nowych stacji bazowych należy uwzględniać potrzeby ochrony walorów kulturowych i krajobrazowych gminy.

7. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

7.1. Rolnictwo wraz z rolną przestrzenią produkcyjną

Warunki glebowe w gminie są dobre i bardzo dobre. Na jej obszarze występują gleby I, II, III klasy bonitacyjnej, które są najlepsze pod względem przydatności dla rolnictwa. Występują na obszarze całej gminy.

Głównymi kierunkami kształtowania rolnej przestrzeni produkcyjnej są:

- ochrona gruntów rolnych przed rozproszoną zabudową, z wyjątkiem zabudowy zagrodowej;
- zalesiania terenów o najniższej przydatności dla produkcji rolnej, z wyjątkiem terenów położonych w granicach obszarów Natura 2000;
- utrzymanie zadrzewień śródpolnych.

7.2. Leśnictwo wraz z leśną przestrzenią produkcyjną

Leśną przestrzeń produkcyjną w gminie tworzą tereny kompleksów leśnych, oznaczone na rysunku *Kierunki zagospodarowania przestrzennego* symbolem ZL. Lesistość gminy to około 28,0% i jest to wskaźnik wyższy niż średnia dla powiatu miechowskiego (12%).

Głównymi kierunkami kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej są:

- zwiększenie lesistości gminy poprzez umożliwienie zalesiania gruntów ornych klas V - VI i nieużytków;
- zachowanie dotychczasowej produkcji leśnej i obiektów związanych z prowadzeniem gospodarki leśnej;
- udostępnienie terenów leśnych dla potrzeb rekreacji i turystyki, zgodnie z ustaleniami planu urządzenia lasu.

Zgodnie z ustawą o lasach, gospodarkę leśną winno prowadzić się według następujących zasad:

- powszechnej ochrony lasów;
- trwałości utrzymania lasów;
- ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów;
- powiększania zasobów leśnych.

Na obszarach leśnych powinno prowadzić się trwale zrównoważoną gospodarkę leśną zmierzającą do ukształtowania struktury lasów i ich wykorzystania w sposób i tempie zapewniającym trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produkcyjności oraz potencjału regeneracyjnego, żywotności i zdolności do wypełniania, teraz i w przyszłości, wszystkich ważnych ochronnych, gospodarczych i socjalnych funkcji na poziomie lokalnym, narodowym i globalnym, bez szkody dla innych ekosystemów. Trwale zrównoważoną gospodarkę leśną prowadzi się według planu urządzenia lasu lub uproszczonego planu urządzenia lasu.

Gospodarka leśna prowadzona w lasach, na terenie których znajdują się obszary objęte formami ochrony przyrody podlega przepisom dotyczącym ochrony przyrody.

8. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego

Inwestycje celu publicznego stanowią bezpośrednią odpowiedź na różnorodne potrzeby występujące na terenie gminy, zgodne z zakresem zadań samorządu terytorialnego zarówno szczebla gminnego, powiatowego jak i wojewódzkiego, a także organów administracji centralnej.

8.1. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym

W gminie inwestycje o zasięgu lokalnym dotyczyć będą głównie budowy lub modernizacji infrastruktury, której realizacja należy do zadań własnych gminy:

- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich: Projekt pt. „Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Książ Wielki – Etap III”;
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego: Projekt pt. „Ekopartnerzy na rzecz słonecznej energii Małopolski”.

8.2. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

Na terenie gminy Książ Wielki planowane są następujące inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym:

- budowa drogi ekspresowej S-7;
- budowa drogi wojewódzkiej Książ Wielki – granica województwa;
- budowa tras rowerowych o znaczeniu ponadlokalnym;
- budowa strefy aktywności gospodarczej;
- budowa linii wysokiego napięcia 110 kV wraz z GPZ.

9. Obszary wymagające sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Określa się następujące obszary, dla których sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe, stosownie do przepisów art. 10 ust. 2 pkt 8 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r., poz. 293 z późn. zm.):

- wskazany w Studium obszar przestrzeni publicznej w Książu Wielkim.

Określa się następujące obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, stosownie do przepisów art. 10 ust. 2 pkt 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r., poz. 293 z późn. zm.):

- teren planowanej strefy aktywności gospodarczej w obrębach Wielka Wieś, Książ Mały, Boczkowice przy węźle Książ Wielki;
- teren planowanej zabudowy mieszkaniowej (MNW) związanej z planowaną strefą aktywności gospodarczej w okolicy Książa Małego i Boczkowic;
- teren, dla którego obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Antolka uchwalony uchwałą Nr VI/60/2007 Rady Gminy Książ Wielki z dnia 29 czerwca 2007 r., gdzie przewiduje się zmianę funkcji z MN, MNU, KS na UTS;
- teren, dla którego obowiązuje plan zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Moczydło uchwalony uchwałą Nr VI/61/2007 Rady Gminy w Książu Wielkim z dnia 29 czerwca 2007 r., gdzie przewiduje się budowę drogi ekspresowej S7,
- teren planowanej zabudowy rekreacji indywidualnej (ML).

Ustalenia planów miejscowych powinny być niesprzeczne z celami i zasadami polityki przestrzennej określonymi w Studium i uwzględniać - w stosownej do skali opracowania dokładności - istniejące uwarunkowania, zwłaszcza przyrodnicze i kulturowe. Nie należy przenosić mechanicznie ustaleń graficznych, w tym zasięgów poszczególnych obszarów czy rodzajów funkcji, z mapy w skali 1:10 000 (mapa topograficzna na jakiej zostało sporządzone Studium) na mapy w skalach od 1:2 000 do 1:500 wykorzystywane dla potrzeb sporządzania planów miejscowych. Każdorazowo należy dokonać odpowiedniej do istniejących uwarunkowań oraz skali opracowania korekty, z uwzględnieniem np. stanu własności. Korekta poszerzenia obszarów urbanizacji winna wykluczać tereny leśne, korytarze ekologiczne, otuliny cieków wodnych.

Zasięgi terenów o różnym przeznaczeniu mogą w planie miejscowym ulec drobnym korektom po szczegółowym rozpoznaniu uwarunkowań stanu istniejącego. Drobne korekty zasięgów poszczególnych terenów nie stanowią sprzeczności z regulacjami zapisanymi w Studium, o ile nie naruszają zasad rozwiązań układów liniowych, logiki niezbędnych rezerw terenowych i generalnej struktury gminy. W ramach terenów o przeważającej funkcji

czy sposobie użytkowania należy uwzględnić uzupełniające funkcje usługowe, zieleń, a także niezbędne rozwiązania obsługi komunikacyjnej i inżynieryjnej.

Wskaźniki określone w Studium należy rozumieć, jako postulowane.

10. Uzasadnienie i synteza ustaleń Studium

Niniejszy dokument powstał w oparciu o zapisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293, z późn. zm.) oraz w oparciu o treść przepisu wykonawczego w postaci Rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy z dnia 28 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2004 r., Nr 118, poz. 1233).

Ustalenia dotyczące kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oparte zostały o wyżej wymienione akty prawne oraz dokumenty szczegółowe, a także wnioski wynikające z analizy uwarunkowań, w tym inwentaryzacji całego terenu gminy przeprowadzonej przez Wykonawcę.

Gmina posiada typowo rolniczy charakter. Znaczne nagromadzenie terenów przyrodniczo cennych, atrakcyjnych krajobrazowo oraz form ochrony przyrody daje podstawę, aby twierdzić, iż pożądanym kierunkiem rozwoju powinna być ekologizacja rolnictwa, rozwój agroturystyki oraz różnych form turystyki (krajobrazowej, weekendowej, aktywnej). Nie nastąpił tu na dużą skalę proces rozpraszania i rozlewania się zabudowy.

Podstawą do wyznaczenia terenów przeznaczonych pod zabudowę było aktualne ich wykorzystywanie, a także wnioski złożone po ogłoszeniu o przystąpieniu do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Książ Wielki oraz sugestie Zamawiającego.

Tekst Studium został zaktualizowany i dostosowany do aktualnych uwarunkowań występujących w gminie, został też dostosowany do wymogów nowej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.